

JURNAL DE IDEI
CARMEN CARAGIU
-TEXTE INEDITE-

Redactor: Alexandru-Valentin Crăciun

Design copertă: Ovidiu Bădescu, Galleria 28, Timișoara &
Linte Marius Dumitru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CARAGIU, CARMEN

Jurnal de idei / Carmen Caragiu. - București : Platytera, 2016
ISBN 978-973-1873-53-4

821.135.1-4

JURNAL DE IDEI
CARMEN CARAGIU
-TEXTE INEDITE-

BUCUREȘTI EDITURA PLATYTERA 2016

„Urme ale dragostei”: Carmen Elena Caragiu – Scrieri

*Fără să punem semne,
fără să lăsăm urme memorabile în conștiință,
totul se îneacă în fum și în uitare peste noapte...*

Carmen Elena Caragiu

„Biografia mea nu are conținut, în bună parte din voință proprie; mi-am trăit fără rest viața în idee”, mărturisea filosoful român Constantin Noica, într-o faimoasă notiță testamentară. Nu știu în ce măsură viața unui om se poate *epuiza* într-o idee, însă cu siguranță ceea ce mă fascinează mai mult într-o biografie e tocmai ceea ce *refuză* să se lase circumscris unui gând, fie și filosofic... De altfel, orice biografie care se declară onestă nu va avea niciodată pretenția că poate „spune totul” despre viața cuiva: „Dar sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris” (Ioan 21, 25). Și totuși. Chiar dacă viața unui om nu încapă în cuvinte (și nici măcar într-o idee – orice ar spune Noica), textele rămase în urma cuiva sunt ca niște semne, sau „urme memorabile” în conștiința noastră... Este și cazul **Elenei Carmen Caragiu (1965-2015)**, despre al cărei parcurs biografic, întrerupt în plină efervescență creatoare, stau astăzi mărturie un număr semnificativ de texte, dintre cele mai diverse.

Carmen Elena Caragiu a fost un suflet însetat de absolut. Nu-mi pot explica altfel dragostea ei nețărmurită pentru muzică, în care urmărirea, mai mult decât un deliciu estetic, o perspectivă unificatoare a întregii existențe... Înțelegerea fenomenului muzical era dublată de o trăire la cote înalte a interpretării artistice, ceea ce face ca toate considerațiile sale (filosofice, psihologice, teologice etc.) asupra muzicii să aibă

un important suport afectiv: „...muzica este cea mai dezlănțuită formă de mișcare, avântându-se cu ochii închiși, ca într-o cădere liberă... ea lovește fără a sfârâma nimic... poate produce doar fiori de eliberare”. Carmen Caragiu vedea în muzică o formă privilegiată de eliberare de sub tirania antagonismelor, a polarizării vieții psihice, induse de instinctul de conservare: „Logica expresiei [artistice] nu cunoaște separarea între pozitiv și negativ, nu cunoaște cenzura psihică”. Ieșirea din acest cerc vicios implică însă o paradoxală „trăire neantagonistă a antagonismului”. Să nu uităm că, psihologic vorbind, ne aflăm sub semnul unui conflict permanent între suflet și minte/trup, sau între interioritate și exterioritate. Ori, prin proiecția de sine a subiectului, favorizată de artă, opoziția dintre subiect și obiect, interioritate și exterioritate, se transfigurează: „Paradoxul estetic este următorul: expresia supremă a interiorului este exteriorul... Nu există operă de artă în afara unei întâlniri a subiectului cu obiectul”. Încă mai mult: „Tot ce există în afara noastră este o existență care trebuie «asumată»... Profunzimea mea cea mai adâncă este Celălalt”. Oare nu ne aflăm aici deja în plină teologie mistică? „Cred în Hristosul care Se află mai adânc în mine decât eu însumi”, afirma cândva Augustin...

De altfel, pentru Carmen Elena Caragiu, teologia constituie un foarte fecund „spațiu al întâlnirii” între psihanaliză (astfel se explică reticența ei față de „o teologie fără simț psihologic”), filozofie (cu precădere fenomenologie și hermeneutică), știință și – *last but not least* –, artă. Desigur, se poate ghici la tot pasul influența covârșitoare a operei părintelui Ghelasie de la Frăsinei, însă Carmen Caragiu nu face niciodată impresia unui epigon. Dimpotrivă, multe dintre intuițiile mistice ale părintelui Ghelasie sunt dezvoltate și integrate într-o viziune proprie, îmbogățită și fără ambiguități de limbaj!

Spre exemplificare, una dintre temele majore ale teologiei creștine – este vorba despre eshatologie – apare constant în gândirea Elenei Carmen Caragiu. Tradiția patristică afirmă că eshatologia a fost doar „inaugurată” de Întruparea lui Hristos, urmând să fie desăvârșită abia odată cu a Doua Venire. Există deci un triplu interval, în care „termenul median” este Întruparea. Avem, pe de o parte, condiția

lumii de la Creație până la Întrupare (1), cea cuprinsă între Întrupare și A Doua Venire (2), respectiv condiția Împărăției (3), împlinirea propriu-zisă a Eshatonului. Aceste trei „trepte ale realului” sunt numite de Sf. Maxim Mărturisitorul (*via Origen*) *umbră – icoană – adevăr* (gr. *skia – eikon – aletheia*). Așadar, condiția lumii noastre este „iconică”, ne aflăm în orizontul deschis de Întrupare. Carmen Caragiu nu se sfiște să vorbească despre un eshaton „discret”, care „se petrece acum și aici, deși oarecum în nevăzut, dar el pregătește eshatonul final”. În ce privește Împărăția, ea ne apare „ca o fotografie încă nedezvoltată în oaza de emulsie sensibilă”. Deloc surprinzător, nici Arta nu lipsește din ecuație: „Realitatea nu e încă reală. Realitatea se realizează prin expresivitate... Arta este concretizarea [întruparea] spiritului”. Arta stă deci și ea sub semnul iconicului, al Întrupării. Paradoxul eshatologiei creștine – exprimat între „deja” și „nu încă” – își găsește, la Carmen Caragiu, una dintre cele mai fericite (re)formulări.

Aș dori să adaug câteva lucruri și despre sensibilitatea Elenei Carmen Caragiu față de „copilul mistic al omului” – natural! Considerațiile sale pe această temă mi se par extrem de stringente, având în vedere impactul civilizației postindustriale asupra mediului dar și responsabilitatea profetică a omului față de universul material. Căci „omul a fost creat cu destin de îndumnezeire, iar natura cu destin de umanizare”. Cu o sensibilitate feminină, maternă, Carmen Caragiu intuiește că drama firii „necuvântătoare” se datorește căderii omului, care nu mai poate să deslușească în orice ființă, intenția (rațiunea) lui Dumnezeu. Omul a „căzut” din limbajul original, ființial, de aceea „restaurarea [tuturilor] lucrurilor va putea fi ulterioară restaurării limbajului”. (Trebuie spus că recuperarea limbajului original se află în centrul preocupărilor misticii isihaste, așa cum a înțeles-o părintele Ghelasie.) Astfel, natura trebuie reînvățată să „vorbească”: „Natura nu este sălbatică, ci doar sălbătică din pricină că părinții ei au părăsit-o în mod brutal, încetând orice comunicare cu ea. Omul nu mai dialoghează cu propriul lui copil. Acesta s-a închis într-o muțenie fatală, a uitat să vorbească; situația lui e foarte tragică. Copiii noștri așteaptă de la noi eliberarea din sclavia milenară. Natura suspină în așteptarea înfierii”.

Cred că Elena Carmen Caragiu s-ar fi regăsit în dialog cu un gânditor de talia lui Albert Schweitzer, medic, teolog, muzician și filozof, care considera că ceea ce îl umanizează cu adevărat pe om este comuniunea cu toate celelalte ființe vii, deoarece „etica nu este nimic altceva decât venerația vieții”. Și tot Schweitzer spunea că „unicul lucru important, când vom părăsi această lume, vor fi urmele de dragoste pe care le vom lăsa”. Să pășim, așadar, pe aceste „urme ale dragostei” lăsate de Carmen Elena Caragiu în tot ceea ce a scris, cu speranța că Dincolo ne vom recunoaște și vom relua firul „conversației”, întrerupt cu mult prea devreme, aici...

Alexandru Valentin CRĂCIUN

*Să nu ne temem de cuvânt. Să închidem ochii și să-l urmăm,
pe valul cu creste al inspirației... Pentru a fi, viața nu se cere
reflectată, ci mai degrabă creată, imaginată... Cuvântul este
sângele nostru virtual atât de prețios, este fărâma din
genialitatea atemporală cu care un suflet se poate încumeta
să traverseze valea plângerii, moartea însăși, asimilând-o
unei Vieți mai vaste...*

Carmen Caragiu

Savoarea Crediței și a Gândirii

Despre condiția ontologică a reîntregirii persoanei

Iubirea aici pe pământ rămâne o taină greu de înțeles, greu de pătruns, și mai greu de practicat.

De obicei când vorbim de iubire ne gândim aproape exclusiv la relația dintre bărbat și femeie, și pe aceasta omul căzut o concepe ca fiind o relație de natură sexuală. Catastrofa căderii omului a pus stăpânire pe simțurile omului și le-a pervertit, îmbrăcând iluzia unui vâl al plăcerii și întunecând conștiința. Semnul sigur al unei naturi îndumnezeite, restaurate este acordul dintre simțuri și spirit, astfel încât ce-i place spiritului place și simțurilor. Plăcerea în sens spiritual nu mai are nimic obscen în ea, fiind o trăire tot atât de intensă, pe cât de totală, integrală, și caracteristica ei cea mai pregnantă este că subzistă în lumină, că are continuitate, și că nu își trage seva din refulări continue, astfel încât în omul paradisiac conflictul dintre rațiune și simțuri, dintre conștient și subconștient, dintre lumină și întuneric nu mai există.

Dimpotrivă: după consumarea unei plăceri de rând, omul căzut se trezește mahmur și simte un gol interior și exterior; după plăcere, aici urmează durerea, dezgustul. Un filozof a definit ființa umană ca pe un „animal triste post-coitum” (animal trist după consumarea actului sexual). Și așa și este. Ce-i plăcere pentru noaptea simțurilor, în lumina conștiinței același lucru apare distructiv și dezgustător. Dar când ființa se reunifică, în ea atunci totul reintră în acord, iar atât simțurile, cât și conștiința sunt ca strunele unui singur instrument, atins de o mână măiastră.

Nimic nu este discordant în ființa îndumnezeită, în care simțurile devin instrumente ale conștiinței și în care plăcerea din simțuri nu mai este irațională, ca altădată, ci purtătoare ea însăși de sens. Ca niște antene sensibile ale conștiinței, simțurile disting instantaneu binele de rău, precum acele flori gingașe reacționând la cea mai fină atingere.

Trăirea înmagazinată de ele se desfată spontan numai în ceea ce este bine, Binele suprem fiind iubirea. Iubirea este opusul plăcerii egoiste.

Să remarcăm că orice plăcere egoistă este, așa cum am mai spus, numai o jumătate de plăcere: ceea ce poate fi trăit numai cu ochii închiși, refulând consecințele neplăcute, dosind în subconștient toate urmările neplăcute ale trăirii egoiste. Această trăire nu poate forma niciodată o sferă luminoasă, un întreg, pentru că o jumătate din ea a rămas scufundată în întuneric, adică tocmai ceea ce constituie glasul rațiunii sau, mai bine zis, glasul conștiinței. Dacă ar cuvânta, conștiința ar spulbera ca pe o iluzie patima irațională. Tocmai de aceea, ea trebuie să tacă; plăcerea pătimasă și conștiința nu pot coexista. Ființa, în această stare, e condamnată să trăiască într-o profundă sciziune, într-o gravă scindare, astfel încât trebuie să suprimă o parte din ea însăși ca să poată trăi numai jumătate din sine, ca un handicapat cronic.

Or, în condiția ontologică a reîntregirii persoanei, trăirea redevine integrală: simțurile și conștiința vibrând pe aceeași lungime de undă, lumina inundă întreaga ființă; atât conștiința, cât și simțurile se dezinhibă, conștiința se lasă în voia simțurilor și simțurile în voia conștiinței, odihnindu-se unele în altele ca o năvalnică și vertiginoasă muzică, fără teamă de ciocnire, de război, de scindări nesfârșite.

Abia în această stare, cea a spiritului reunificat, facultățile ființei își recâștigă viteza de reacție, o viteză extraordinară, posibilă numai întrucât persoana nu mai e scindată acum în funcții care se inhibă reciproc. Ca într-o fugă muzicală, în care o voce o preia pe alta și o duce mai departe, acum totul sprijină totul și împreună înalță o catedrală.

Darul Duhului: noutatea sufletească inepuizabilă

Hristos a înviat, spunem mereu la timpul prezent, ca și când s-ar fi întâmplat acum. Mereu un eveniment duhovnicesc se întâmplă ca și când se întâmplă ACUM. Retrăindu-l, îl trăim iar ca întâia oară. Acesta este darul Duhului: noutatea sufletească inepuizabilă.

Hristos a înviat! Aceasta înseamnă: natura a înviat în Hristos, omul și mintea au înviat în Hristos. Aceasta înseamnă refacerea

legăturii primordiale a naturii cu sufletul, prin supremația sufletului și dumnezeirii. Hristos n-a încetat să fie viu vreodată. Hristos n-a încetat să fie viu vreodată, chiar închis în iad. Ceea ce constituie noutatea învierii este însă ridicarea lui Hristos din morți, scularea și umblatul naturii înduhovnicite! Învierea semnifică refacerea întregii lumi, ca biserică. Euharistia e potențial pretutindeni.

Cu privire la Înviere se fac multe greșeli de interpretare. În primul rând, principiul esențial, prezent în toate religiile, este că sufletul e viu prin sine (după ce a fost creat de Dumnezeu), el există viu în viața cea de dinainte și după moarte, înțeleasă doar ca desfacere în elemente a trupului pământesc.

Afirmația că vom „învia” la „învierea de obște” e profund greșită, așa cum obișnuiește să se interpreteze. Astfel, se induce falsa idee că noi înviem odată cu refacerea trupului pământesc, la învierea de obște, când „se vor scula morții”, ca și cum – se subînțelege – viața e un fenomen strict determinat material. Iată cum materialismul poate intra pe ușa din dos în creștinism! Câtă vreme avem corp, suntem vii. Când murim cu corpul, suntem „morți”! Sufletul este exclus total din această ecuație, ponderea lui în legătura cu viața este practic nulă. Eroare! Eroare grosieră! Aceasta e una din gravele răstălmăciri ale Evangheliei creștine.

În toate religiile se admite că sufletul este principiul vieții și că noi supraviețuim cu sufletul după moarte.

Învierea, însă, semnifică cu totul altceva. Este refacerea Bisericii ca totalitate și integralitate cosmică, unită cu Creatorul. Este, cum spune Rilke, „trezirea pietrelor, adâncimi întoarse spre tine”. Este vorba de refacerea liantului vieții universale, prin legătura vie de iubire dintre natură și suflet, dintre suflet și Dumnezeu. Învîind Hristos, aceasta înseamnă reclădirea, în trupul Său cosmic, a lumii ca Biserică. Acest eveniment unic în istoria existenței marchează practic abolirea materialismului, înlocuirea relației cantitative prin aceea calitativă, comunională. Existența cantitativă devine viață comunională, pătrunsă de substanța Iubirii și mișcată de creativitatea Duhului.

Învierea lui Hristos trimite pregnant la imaginea ridicării lespezilor, spre un sentiment foarte adânc al libertății. Dumnezeu a creat

lumea ca Biserica Sa universală. Ce înseamnă aceasta? Faptul că tot ce există în afara noastră este o existență care trebuie „asumată”. Când nu îl „asum” pe Celălalt, nu mă „asum” pe mine însumi. Când îlucid pe Celălalt, pe mine însumi măucid. Într-un anume sens, „profunzimea” mea cea mai adâncă este Celălalt. Până când nu îl „asum” pe acesta, nu mă pot „elibera” cu adevărat, fericirea nu-mi este dată în chip plenar.

Așa că „trezirea pietrelor”, învierea naturii este, în sensul cel mai profund cu putință, „trezirea” mea, „învierea” mea deplină. Aceasta e și o regulă esențială a artei: să exprime un proces sufletesc printr-o analogie exterioară, printr-o imagine obiectivă. Senzația supremă de adiere sufletească binefăcătoare Rilke a exprimat-o prin imaginea „trezirii pietrelor”, care „întorc adâncimile spre noi”.

Căci piatra este „adâncul meu”, iar desferecarea sufletului lumii devine totodată dezlegarea din lanțurile morții a sufletului meu. „Despietrirea” are simultan sens propriu și figurat, exprimă două tipuri de fenomene absolut corelate.

Am văzut ce sens are Învierea. Dar CUM să Înviem? Aici intervine problema Jertfei Hristice și a destinului hristic. Căci aceasta face păcatul, destramă, divide o adâncime a Iubirii, reducând-o la legi materialiste, cantitativiste. Nu mai suntem mădulare vii, ci atomi izolați.

Odată cu apropierea Venirii în Slavă a lui Hristos, pătrunde Lumina și în întunericul Tainelor. Astfel, împărțășirea cu Trupul și Sângele Domnului nu mai este un act sacramental izolat în Biserica pământească, ci un act de Viață universal. Noi suntem în Trupul lui Hristos, în mod efectiv, când Lumina eshatologică se revarsă pretutindeni. Și atunci, Sfânta Împărțășanie devine un act de viață, la care participă toată creatura. Prezența lui Dumnezeu se descoperă în mod efectiv. Vălurile cad, iar tainele dobândesc o rezonanță în lumea creativității. Sfânta Împărțășanie încetează să fie o formă fixă de ritual, un punct static și repetitiv la infinit. Așa se întâmplă doar aici, pe pământ, unde omul nu se poate „întâlni” cu Dumnezeu, iar materia nu poate oferi o expresie creativă pentru a fi ea recipientul unui act

comunional sacru. Pe pământ, formele ritualice fixe au menirea de a bloca haosul, căci ființa e înclinată spre dezordine, spre haos, spre neregula stricătoare de ordine. Dar, în viața eshatologică, libertatea este spontan orientată în sens creativ și ordinea este depășită pururi în sens creator. În eshatologie, forma fixă nu mai este necesară, fiindcă a dispărut tendința spre haos. Nici ritualul fix, opus haotismului, nu mai este necesar.

Aici, pe pământ, ritualul are un scop pedagogic precis: instaurarea ordinii, ordonarea memoriilor, formarea obișnuințelor sacre, într-o lume în care predomină legitatea fluctuației entropice. Această lume, dacă ar fi lăsată liberă, fără repere nevoitoare, s-ar autodestrăma.

În eshatologie, însă, ritualică devine orice mișcare. Ritualul este mișcarea ființială în Biserica triumfătoare, unde orice act este personal și creativ.

De aceea, vă recomand ascultarea Misselilor compuse de marii creatori religioși. Aici predomină înțelegerea creativă a relației cu Dumnezeu și receptorul se poate mișca liber într-un univers care incită la creativitate. Personalizarea rugăciunii, depășirea tipicului spre obișnuința creativă sunt pași înainte pe calea înduhovnicirii. Se simte, însă, și nevoia alternării cu formele tradiționaliste, care, pe filiera unor legături profunde în subconștientul nostru, odihnesc, în sensul de a conserva și restaura energia pozitivă în perimetrul gesturilor consacrate, purtătoare de profunde rezonanțe iconice.

La porțile Împărăției

Isihasmul este mare taină și putere. Omul a pierdut cheile împărăției lăuntrice, rătăcește în lume ca și când nu ar fi fiu împăratesc, ci un venetic. Adesea, se simte un nimeni. Câtă suferință în inima Tatălui ceresc pentru fiul creat din iubire pură! Ați ascultat simfoniile lui Beethoven. Inspirația lor a fost, în cel mai adânc substrat al ei, glasul inimii lui Dumnezeu. Acesta este fondul de emoție și de suferință care umple continuum lumea. El e fondul oricărei muzici care impresionează fără să știi de ce, încât simți că îți „taie inima”.

Isihasmul e, la nivel de trăire, un paradox. Un paradox pe care yoginii nu îl pot înțelege, nici accepta. Pentru ei, suferința e iluzie și e inutilă. Urmăresc liniștea, înțelegă ca detașare și practică în scopul autorealizării, al autoeliberării. „Celălalt” nu există. Relația nu există, e o iluzie. Fericirea nu are ca fundament relația. Trinitatea hindusă nu e întemeiată pe perihoreza iubitoare, ci pe o sumă de funcții împărțite: acelea de creație, de conservare și de distrugere a energiilor. Adesea, îi vedem pe zei cum își fac șicane unii altora, cum se luptă între ei în modul în care energiile se luptă unele împotriva altora. Nimic din acest gen de teatru absurd nu întâlnim în acțiunea Treimii creștine.

Aspirația cea mai înaltă a desăvârșitului hindus este stingerea nu doar a patimii, dar și a sentimentului. Treapta cea mai înaltă este cunoscută ca fiind aceea unde legăturile se abolesc în totalitate. Legăturile sunt considerate lanțuri. Sattva însăși, ca trăire curată, nepătimășă, este văzută ca o pricină de discretă înlănțuire. Indienii nu au penetrat îndeajuns noțiunea de iubire, nu au cunoscut paradoxurile ei, cum ar fi acela că suferința, din iubire și prin jertfă de sine, are ca rod suprem liniștea. Astfel, liniștea isihastă este o noțiune cu un conținut extrem de paradoxal. Arhetipul ei este inima Maicii Domnului, dar mai înainte de aceasta este inima lui Iisus Însuși, pe cruce. Dumnezeu suferind de bunăvoie, deși nevinovat, s-a revelat a fi, în apogeul suferinței sale, Domnul liniștii și al împăcării.

În cele șapte cuvinte ale Mântuitorului pe cruce își înfige rădăcinile planta nemuritoare a isihiei inimii. Loviturile vrăjmașului nu au zdruncinat porțile Împărăției. La ură, nu s-a răspuns cu ură. „Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac”. Ușile Împărăției lăuntrice au rezistat, aici unde vrăjmașul nu a putut pătrunde. Această poartă se deschide în lumea lui Dumnezeu, în aerul neînserat și nespūs de aromat al locurilor cerești. O, Împărăție neclătinată, inimă asemeni unei corăbii prinse în strânsoarea aprigă a valurilor, dar care nu te scufunzi!... În acest moment, Iisus pe toți ne-a urcat în corabia biruitoare, ne-a răscumpărat.

Pomul cunoștinței, sau despre natura covârșitoare a sensului și fericirii

Multe tulburări se abat asupra omului și cu greu își găsește lăcaș liniștea în sufletul lui. Păcatele moștenite și în general înclinația firii spre păcat sunt, încă de la nașterea fiecăruia, asemenea unor guri lacome ce vor să se înfrupte din mărul oprit, din experiența directă a răului. Îi auzim pe unii plângându-se că „nu și-au trăit încă tinerețea”, deși ei sunt acum la o vârstă înaintată. Să știm că cel ce plânge, visător, în noi este păcatul, un fals eu, nu acela adevărat, atunci când simțim în noi un regret după (în realitate) „răul” pe care nu l-am experimentat. Mai bine să spunem: „Ne-a ferit Dumnezeu!” De-ar fi lucrurile atât de simple, încât să ne putem liniști, în toiul furtunii, doar cu acest gând și îndemn! Dar, de regulă, lucrurile sunt ceva mai complicate și mai greu de urnit decât ne putem imagina. Iată. În artă, orice imagine ține închise în ea infinite subînțelesuri, infinite căi tainice, și este alcătuită din umbre și lumini. În muzică, se întâmplă la fel. Profunzimea sunetului este alcătuită din adâncime și o profundă ambiguitate, cu infinite intrări și infinite ieșiri. Între aceste uși care se închid și se deschid, se iscă puternici curenți de aer, acel aer înalt și tare al sensului transcendental. Înainte ca răul să fi devenit o realitate faptică și înainte ca el să fi schimbat cu totul fața realității, desfigurând-o, a existat – se spune – un Pom al cunoștinței binelui și răului. Ce a fost și ce este, de fapt, acest „pom”? Va mai exista el? Cu siguranță, da. Acest „Pom” este, de fapt, Pomul cunoștinței „lumilor posibile”. El este un Pom cu povești, asemeni unui brad imens de Crăciun plin de globuri și daruri colorate! Toate lumile iluzorii ale „răului” – pe atunci existent doar în varianta lui „de poveste” – foșneau printre frunzele copacului fermecat, ademenind privitorul cu mii de intrări pe uși necunoscute, invitându-l la călătorii. Prima călătorie în lumea „cunoștinței” i-a fost îngăduită de Dumnezeu omului ca un fel de scenariu inițiativ pentru suflet, tocmai pentru a-l feri de ispită! Este de necontestat prezența pomului cunoștinței lângă om, recunoscută și îngăduită de Creator, desigur, nu fără un scop anume. Istoria căderii (amintiri din viitor), încă neîncepută, încă netrăită, încă inexistentă, era totuși prezentă

acolo, ca o poveste închisă între două coperti, în acest (simbolic, numit „pom” în care se reflectă însăși posibilitatea omului de a alege liber!

Libertatea alegerii este DARUL lui Dumnezeu făcut omului. Omului îi era permis, așadar, să citească în această „carte” a libertății sale. El putea vedea dinainte, în filele ei, cele ce se pot întâmpla. Făcea, de pe atunci, cunoștință cu străzile, orașele, războaiele, dramele și năzuințele virtuale, publice sau intime, care traversează sau pot marca decisiv o istorie, cu devenirea ei tragică și măreață totodată. Dar, așa cum un cititor al celor mai rele întâmplări este pus la adăpost, în virtutea poziției lui de cititor, de efectele nefaste ale evenimentelor citite, tot astfel „participantul” la povestea istoriei nu putea fi „atins” de răul istoriei. Experiența lui ar fi putut să rămână curată și nepătimitoare, rezistând ispitei șarpelui și împlinind, în cele din urmă, regula de aur a inițierii, adică tocmai scopul pentru care Dumnezeu a îngăduit prezența, în mijlocul grădinii edenice, a acestui pom magic. Cum am spus, aici, cuprins în viața de poveste a arborelui paradisiac, răul nu devenise încă ceva real, el era doar o realitate virtuală, o realitate care se poate întoarce ca paginile unei cărți cu povești, fără ca monstrul din poveste să-și devoreze cititorul (deși, se știe, orice balaur este „urmărit” îndeaproape – de la doi pași – de orice cititor cu sufletul la gură).

(Avem, în acest sens, exemplul miraculos al lui Mozart, înzestrat cu toată experiența pământului de mic copil, chiar înainte de a „gusta” din ea. Și e de crezut că în el s-a împlinit inițierea duhovnicească, în loc de a cădea sclav experienței. A avut toată cunoașterea posibilului, printr-o trăire vizionară cu sufletul, fără a „mușca” din „mărul” întregii experiențe).

Încă de la începutul lumii, orice ACT de CUNOAȘTERE este total și vizionar, înglobând în sine realul și posibilul, actualul și virtualul. Fiind total, el este din punct de vedere formal ambiguu, ambivalent sau multivalent. Îi corespunde, în planul expresiei obiective, o imagine la fel de misterioasă prin ambivalența ei. Într-o poveste, de pildă, întâlnim situația următoare: o cameră cu două uși. Una trebuie să rămână închisă, cere povestea. Cealaltă dă într-o grădină minunată, plină de muzici și de lumini. Una din aceste uși, însă, pare înțepenită și

pe măsură ce ne apropiem de ea, se face întuneric și aerul devine parcă mai rece și mai umed, cu un iz cam tăios...

Aceeași poveste există, în fond, și în Biblie, unde se face referire la „mărul interzis”. Camera cu două uși este Pomul biblic al cunoașterii binelui și răului. Una din uși este deschisă experienței directe a binelui, cealaltă rămânând, însă, închisă experimentării răului și permițând, în schimb, printr-o operație inițiativă, doar cunoașterea virtuală a răului. Din interiorul binelui, rămânând ferm ancorați în esența lui, putem avea cunoașterea nepătimitoare a răului. Putem simți ce-i aceea patimă, putem avea chiar o vagă intuiție a ceea ce înseamnă tulburare a simțurilor, DAR – și, aici, să fim atenți – această inedită simțire (de fapt, fiind vorba de pervertirea modului de a simți), odată ce ajunge la cunoaștința noastră, satisface în primul rând funcția cunoașterii duhovnicești, există, deci, pentru a fi covârșită asemeni întunericului de lumină. Natura binelui rezultă cu atât mai puternic și mai stabilă în semnificația ei tocmai din acest fabulos joc de lumini și umbre. Astfel, cunoașterea intuitivă a răului slujește la întărirea credinței în bine. La nivel cognitiv și afectiv, binele se definește (și) ca o mișcare de COVÂRȘIRE a răului, având tocmai de aceea – aprioric – un sens ascendent, de la „întuneric la lumină”. Iată și de ce o simfonie ca EROICA va rămâne de-a pururi un arhetip hristic al esenței umane, având SENS înălțător și rodind o fericire copleșitoare, covârșitoare. Să ne întipărim adânc în mintea noastră acest atribut deopotrivă al sensului și al fericirii: natura lor „covârșitoare”. Conținutul unei trăiri constă tocmai în puterea ei „covârșitoare”. Nu-i întâmplător faptul că substanța muzicii se împarte în elemente de contrast, și că numai această structură anume face posibil SENSUL înțeles ca o transgresare, ca o înălțare, ca o covârșire. În acest context, polaritatea, evidentă, de altfel, nu instituie un dualism, ci dimpotrivă: face – cum am spus – posibilă tocmai mișcarea liberă de covârșire a întunericului de către lumină, a necesității de către libertate.

Și, paradoxal, după chipul poveștilor sau al muzicii, este ca o cameră frumoasă cu două ieșiri... În sufletul mântuit, ispita (atracția posibilului) este continuu covârșită de puterea realității strânse în Hristos.

Omul are puterea – prin Hristos – de a învinge atracția nefastă. Pentru că este o componentă a liberului său arbitru, posibilul cu chemarea lui atrăgătoare și amăgitoare nu încetează niciodată să se facă simțit în om; această chemare (într-o poveste, INTRIGA ei) există chiar și într-un suflet mântuit, dar ea există în doză homeopatică, cu scopul de a-și potența contrariul și de a se lăsa COVÂRȘITĂ de măreția binelui. Întotdeauna, în virtutea naturii ei complexe, fericirea adevărată tolerează existența unui miez dureros în inima ei, având el însuși rolul să intensifice în plan calitativ trăirea. Această durere fericită din inimă poate fi „crucea” trăită extatic, dar, totodată, semnificația ei (simultană cu toate celelalte, câte se pot gândi) poate fi și natura covârșitoare a fericirii eterne, tronând asupra tuturor nostalgiilor efemere... Fiind o mișcare a sufletului, a totalității, trăirea artistică face posibilă coexistența semnificațiilor plurale într-o singură imagine.

Momentele de bruscă tăcere, în muzică, stările grave de retenție, de renunțare, ce au adesea un ecou paradoxal, sugerând împlinirea (crescendo-ul potențial) prin renunțare, sau anumite variații de intensitate de mare efect psihologic, ce ne surprind cu viteza și complexitatea lor, când survin în desfășurarea muzicii, acestea toate poartă cu ele – printre altele – și imaginea unei uși ce va rămâne închisă, rod al ispitei învinse. Încă o dată, să spunem că această retenție psihologică și această tensiune înălțătoare coincid, paradoxal, cu momentul apo-teotic d.p.d.v. emoțional, când biruința libertății asupra necesității este totală și extatică. Muzica îndumnezeită ne săgetează, atunci, cu fulgerul mișcării ei contrare inerțiilor și falselor așteptări. Atunci se deschid larg Ușile Împărătești...

Aceste adevăruri metafizice ne sunt de real folos și pentru a ușura confruntarea noastră, ca oameni pământești, cu probleme psihologice frecvent întâlnite. În noi au rămas uși închise, pe care nu le-am deschis către o anumită experiență de viață – cum ar fi, pentru unii naivi, o experiență erotică vastă. Să deplângem acest fapt sau, din contra, să fim fericiți că, așa cum cere povestea, unele uși au rămas închise, scurtându-se, astfel, timpul rătăcirii noastre în iluzie?...

Logica poveștilor și „raționamentul visătorului”

Cea mai mare piedică în calea adevărului a devenit, astăzi, falsa teologie. Pentru că există o falsă teologie, a cărei esență este spiritul lumesc. Ea este dispusă să facă compromisuri cu oricine și cu orice, fără să țină cont nici de dreapta credință a Sfinților noștri Părinți, nici de noutățile revelate de Duhul Sfânt. Pilda biblică a păstorului năimit și caracterul fariseic o descriu bine.

Falsa teologie ajunge să declare că negrul e alb, și chiar să ne facă să credem că negrul e alb, că iadul e rai, că erele căderii lumii sunt zilele creațiunii.

Adevărul este că pământul acesta (planeta Terra) nu este paradisul biblic. Terra este o planetă formată după Cădere. Paradisul nu este un loc accesibil mijloacelor de cercetare științifică.

Când Biblia spune că omul a fost alungat din Grădina Edenului, aceasta nu e o mișcare în spațiu, ci o mutație în ordine transcendențială. Fără aceste mutații în ordine transcendențială nu se pot înțelege nici Creația divină, nici apariția vieții pe pământ, explicabilă printr-o suită de mutații transcendentale, adică de la un nivel ontologic la altul.

„În Împărăția Tatălui meu sunt mai multe case”, afirma Domnul; ori, aceste „case” sunt niveluri ontologice, nu simple puncte cardinale.

Fiind atât de pământească, falsa teologie nu face deosebirea între „pământul primordial” și planeta Terra. Pământul primordial este emanația sufletului, este casa sufletului, și este, totodată, infinitul expresiei creatoare care leagă subiectul de obiect. Planeta Terra, deja, există și s-a format în timp conform legiților căderii. Ea este un alt nivel ontologic al existenței.

Și sufletele, după moarte, locuiesc după starea lor, în lumi diferite. Aceste lumi sunt intim legate de starea lor interioară. Nivelul ontologic al vieții noastre pe Terra constă în faptul că aici structurile spațiale sunt foarte rigide și uniforme, ele nu permit existența lumilor plurale și nici modelarea personală și flexibilă, ca atare, a structurii intime a spațiului. După moarte, însă, duhurile bune sau rele asaltează sufletul, iar atmosfera este foarte variabilă, foarte supusă influențelor de tot felul.

Hipersensibilitatea unui geniu bolnav ca Edgar Allan Poe a avut clarvederea acestei variații ontologice după stare, pe care începe să o cunoască efectiv sufletul după moarte.

S-ar spune că aici, pe pământ, în această carcasă rigidă a legilor suntem de fapt apărați ca de o armură, neexpuși fiind variațiilor și influențelor, pentru care nu suntem pregătiți, dar pentru care ni se cere insistent să ne pregătim!

Singura care ne apără, dincolo, este Iubirea deschisă Cunoașterii Transcendentale, această forță divină ce atrage toate duhurile bune, ale lucrurilor și ale ființelor, de partea noastră.

Iubirea însemnată cu Crucea smulge obiectul de sub influența duhurilor rele, ea curăță spațiul, asemeni unui răsărit puternic de soare.

Acum să pornim cu un pas-doi inițierea într-o adâncă și stranie taină. Taina Căderii Universului și a omului nu apare deslușită în nici o carte sfântă. Era mai presus de mintea omului din acea vreme să o înțeleagă la adevăratele ei dimensiuni. V-am spus de repetate ori că logica poveștilor este mai aproape de adevăr decât oricare altă logică. Legătura dintre cuvânt și ceea ce numim realitate este mai strânsă decât credem.

„Povestea desfășoară un Adevăr Întrupat și chiar dacă ar cunoaște ideea ei finală, omul nu se satură să o recitească, să reentre în atmosfera ei, de parcă memoria i s-ar fi șters și totul ar fi din nou NOU în fața lui”. Primul vers dintr-o poezie sună, nu întâmplător: „Când te privesc, îmi pierd memoria”.

Dintr-o învățătură anterioară, ați aflat că omul a răsfoit cartea cu povestea căderii înainte de a cădea și că intrând pe ușa acelei fabuloase povestiri, el nu a mai putut ieși, de la un moment încolo. S-a pierdut printre personajele fictive ale povestirii. Universul creat de Dumnezeu era ca o carte cu milioane de povești, istorisind despre stări de lucruri reale sau posibile, despre taine aflate sau neafiate, despre tot ce există sau poate exista. Pe atunci nu existau biblioteci, dar natura însăși era ea ca o carte cu infinite file, iar rațiunile spațiului însuși erau inteligente, imaginative și inițiatice în profunzime.

Istoria căderii era, la rândul ei, asemeni unei cărți cu nenumărate pagini, dar o carte vie, care putea fi „citită” pe viu, văzută și pricepută cu toate simțurile – sufletești, și trupești – ca un filon desfășurat chiar în jurul și în inima spectatorului. Din păcate, mintea omului nu a putut rezista acestui spectacol: cedând ispitei, semințele patimii au prins rădăcini în această minte neînfrânată, care a alungat din ea glasul Domnului. Și în loc să urmeze firul Înțeleșului celor văzute, pe calea ieșirii din labirint, omul a pierdut Sensul călăuzitor și a început să rătăcească pe căile primejdioase ale plăcerii senzoriale și ale cunoașterii nevăzătoare cu duhul.

Metafora universului ca o carte este frecventă în cărțile sfinte. Pustnicul Neofit a vorbit de cartea creației, dar și de cartea divină în care stă scris totul, înainte chiar ca lumea să fi fost creată. Întruparea și istoria însăși erau acolo, scrise în „carte”.

Această logică tainică a cărții sau a poveștii care se află în miezul oricărei existențe ne va ajuta să înțelegem și cum s-a petrecut căderea.

O lege tainică a poveștii spune că **TIMPUL SE CREEAZĂ ODATĂ CU POVESTIREA**. Într-un basm, prin puterea cuvântului pe care i-a dat-o o zână, un muritor creează în spațiu și timp o lume vastă. Această lume vie și variată creată de el instantaneu are o vârstă de milioane de ani, ceea ce e în măsură să îl mire nespus pe autorul miracolului: cum se poate ca această lume să aibă milioane de ani, deși ea abia s-a ivit, la rostirea cuvântului meu? Zâna, atunci, dă următorul răspuns: **TIMPUL SE CREEAZĂ ODATĂ CU POVESTIREA. E O GREA TAINĂ AICI**. Cuvântul conține în el timpul, o întreagă durată a trăirii care se materializează instantaneu rostindu-l. Cu toate că începe să existe odată cu povestea, timpul din interiorul poveștii e cu totul altul decât cel al rostirii cuvântului. Când adormim și ne trezim în miezul unui vis, suntem deja în mijlocul aceluși vis, nu la începutul lui. Visătorul are, deja, înapoia lui un întreg trecut bine constituit.

Referindu-ne la povestea căderii, nu-i deloc greșit să ne putem întreba: **CU CE PAGINĂ** din această istorie a început să existe universul pe care îl cunoaștem? Pentru că este posibil, conform logicii poveștii, ca universul acesta căzut să fi apărut pe lume în cu totul alt

mod decât cel pe care îl impun deducțiile științifice. Știința crede că universul s-a format în timp acum cca 15 miliarde de ani și că evoluează după legi neschimbate. Aceasta e logica științifică: se începe cu „începutul”, cu raționamentul „visătorului”, care nu știe că visul „a început”. Originea visului îi este străină visătorului. În multe din părțile sale, știința aplică acest raționament al visătorului care se raportează – fără să știe – la un timp fictiv, nu la cel real, când a sunat ceasul „căderii în vis”. Este, în esență, o logică materialistă, dar nu mai puțin idealistă, aceasta care vede în materie subiectul evoluției, ceea ce, în fond, nu-i deloc adevărat, și care calculează timpul în interiorul visului.

Se omite, aici, un amănunt esențial: înainte de a suferi căderea în fapt, omul a „căzut” într-o poveste. Ca o carte a posibilului, memoria anticipativă a universului a avut întotdeauna înscris în ea acest scenariu al căderii și toate fazele lui au existat întipărite în cartea precunoașterii universale, mai înainte de a exista în fapt.

În fapt, e posibil ca universul să nu fi „început” deloc așa cum socotește știința, tot după cum socotelile visătorului nu se potrivesc deloc cu cele ale omului abia trezit din somn. De regulă, un vis începe cu mijlocul lui, ceea ce visătorul nu știe. El are deja în spate un trecut, care i se pare singurul real. E posibil – de ce nu? – ca timpul în care trăiește omul din vis, „miliardele de ani de evoluție” să nu fi existat decât în mintea omului din vis, și nu în realitate. Conform logicii interne a poveștii, acești ani trebuie să fi existat. Dar existența lor poate să fie de ordin logic, nu și ontologic. Poate că în ceea ce privește căderea, nu s-a început cu „începutul”. Poate că s-a început cu mijlocul poveștii, sau de la o anumită pagină încolo, înainte de care totul rămâne să fie pură „deducție mentală”, nu și realitate faptică sau istorie reală.

Conform acestei logici a poveștii, este posibil ca tot universul acum perceptibil să fi apărut chiar mult mai recent decât crede știința și ca prima scenă a căderii efective să fi fost lumea preistorică, atunci când apăruseră și viețuitoarele, și omul. Nu-i exclus (deși pare fabulos, dar ce mai fabulos în univers!), conform acestei ipoteze, ca unele

relicve datate cu sute de milioane de ani în urmă să fie, de fapt, relicve ale „obiectului viu” și, ca atare, obiecte de recuzită dintr-un scenariu inteligent, fragmente de „poveste”, nu realități ordinare. Începutul și trecutul îndepărtat sunt întotdeauna tainice, ca lumi cvasi-istorice, îngemănate cu mitul și cu fantezia. Oricum, începutul nu ascultă de aceleași legi care comandă ulterior istoria. Datarea corectă ține nu doar de calculul timpului, ci poate că depinde de factori necuantificabili. Să nu uităm că omul a căzut dintr-o „realitate de poveste” și că „povestea” (un întreg ambient, obiectul viu) a căzut odată cu omul. La început, lucrurile trebuie să fi arătat puțin altfel decât bănuim că au fost.

Toate celelalte faze ale evoluției nu au mai avut loc în realitate, ci ele s-au creat – ca o imagine – în mintea noastră conform unor pure deducții adânc motivate psihologic, așa cum timpul visului se creează înainte și înapoi odată cu căderea în vis.

Universul se mișcă, în esență, asemenea filelor unei cărți. Ce vedem în jurul nostru e materializarea, brută, a unei memorii, a unei istorii deja scrise, nu în sens de predestinare, firește, ci ca o întâlnire cu posibilul, într-o poveste. În mâna Domnului, universul stă ca un sul de carte, pe care îl pot desfășura Îngerii.

Poate că istoria a început tot așa cum se va termina: brusc, instantaneu, printr-un salt transcendent, întorcând o filă dintr-o carte. În mâna lui Dumnezeu, „rezistența” legilor materiei e mult mai ușor de înfrânt decât un coșmar, care pierе în momentul trezirii din somn.

Să nu ne sperie, așadar, aceste legi fixe și aparent de-sine-stătătoare ale materiei predominant moarte: ele au în spatele lor tot un Cuvânt, care ne poate schimba – prin Voința lui Dumnezeu – brusc și, astfel, poate antrena la fel de repede schimbarea universală în fapt. În acest sens, Domnul nostru Iisus Hristos a vorbit de „grăuntele de muștar al credinței” care poate să clinească munții. Să fi fost doar o metaforă? Nicidecum. Vechiul, ca și Noul Testament, sunt grăiri sacre, depozitare ale Adevărului etern.

Din această perspectivă, evoluționismul predicat de știință pare că nu are nici un temei real, este o simplă abstracțiune. Adevărul stă în

Cuvânt, în relația existenței cu esența ei eternă. Fie ca tot răul să se întoarcă în bine și Cuvântul Domnului să triumfe.

Se pot trage unele concluzii certe.

Impresia de permanență și de atotputernicie, de SOLIDITATE eternă a materiei care este predominant moartă derivă din solidarizarea noastră pătimasă cu starea de lucruri în care propriile noastre patimi pot înflori consistent. În chip similar, senzația de inconsistență și de „nesubstanțialitate” a sufletului („ce-o mai fi și acela, un abur?”, își spun câte unii) își are rădăcina în condiția noastră mentală căzută. Baza însăși a deducțiilor științifice care generalizează – prin legi considerate a fi unice și eterne – o stare de fapt momentană (aceea a căderii) și care fac din timp și din evoluție niște instanțe supreme ale vieții, acest temei psihologic de care vorbeam este tocmai solidarizarea minții umane cu iluzia atotputerniciei materiei. Relația patimii trupești cu spațiul, prin care spațiul e disputat ca „posesiune”, stă înapoia desfigurării universale după Cădere.

Greutatea fatală a timpului și a spațiului își trage seva în primul rând dintr-o minte bolnavă, în sânul căreia stau întipărite legile căderii, aparența solidității ontologice, a unei lumi fictive.

Astfel, omul a căzut de-a binelea și rătăcește, deja, în adâncul unei povești, pe care el însuși o țese cu mintea sa neînfrănată în deducții. Mitul Mayei, al iluziei fenomenale ce subîntinde lumea, conține mult adevăr. În știință, de pildă, realitatea se impune ca rezultatul unor deducții, prin – ceea ce am numit – „raționamentul visătorului”. În realitate, materia cu aparență de atotputernicie e „nesubstanțială”, și ca orice realitate de ordinul doi nu e determinată prin sine. Conștiința și informația sunt factorii determinanți, precum a precizat Neofit Pustnicul. Legile materiei așa cum le-a văzut știința empirică și matematică au apărut, în primul rând, ca un accident în sânul eternității și așa vor și înceta, pentru că nici o umbră nu rezistă în fața luminii Adevărului. Miturile perindate în memoria omului primitiv se referă la un „timp primordial” și adevăresc faptul că omul căzut avea deja o cunoaștere inițiativă profundă, a cărei origine în zadar am căuta-o pe acest pământ; ea provine din viața paradisiacă a omului, când tot universul își deschidea filele ca o uriașă Carte a vieții și a cunoașterii.

Nunta prin care se vestește Mângâietorul

Religia e o infinită întindere spirituală cu un relief uman extrem de variat. Locuri mănoase și ținuturi sterpe pot fi spații vecine, alipite unul de altul. Evoluția ființei umane nu e unitară. Chiar în interiorul unui singur om pot coexista ținuturi de o sălbăticie fără seamăn cu spărturi de azur în cerul paradisiac. Umanitatea în ansamblul ei e greu de împlânzit. Stadiul ei actual e încă acela al unei herghelii de stepă mânată de instincte. E încă asemeni unui animal la care nu a ajuns blândețea omului. E drept, Mântuitorul a venit și Cuvântul Său s-a făcut auzit. Dar, potrivit profețiilor, omul așteaptă Mângâietorul, Prezența sensibilă în viața de zi cu zi a Cuvântului.

Acum e momentul ca ochii noștri să se deschidă, azi mai mult ca oricând. Astăzi Prințul Conștiinței vrea să nuntească cu Prințesa Simțirii. Aceasta este nunta prin care se vestește în deplinătatea Lui Mângâietorul. Sunt aici germeii de coeziune a lumii noi, când știința și religia, teologia și arta nu vor mai fi în conflict.

Despre taina fericirii și mutația eshatologică a dorinței

A spune că suportul propriei fericiri este fericirea celorlalți nu-i un simplu dicton moralist, un lucru van. Faptul că acest profund adevăr sună adesea ca o frazeologie goală se explică prin faptul că sensul sintagmei „fericirea celorlalți” este perceput de om într-un mod foarte reduționist.

„Ceilalți” nu sunt doar oamenii, ceea ce convențional numim „aproapele”, semenul nostru uman. Temelia adâncă a fericirii are un sens mult mai adânc, extrauman. Noi nu cunoaștem taina fericirii, ascunsă în „substratul senzitiv” al lucrurilor.

O lume transfigurată este animată de fericirea elementelor. „Zidirea” noii lumi are ca liant participarea fiecărei părți care o alcătuiește la fericirea universală. Pentru a fi fericiți, avem nevoie de o lume, de o „atmosferă”, de o modalitate infinită a existenței. Un întreg spațiu participă la fericirea noastră. În povești, apar imagini ce vorbesc

despre lucruri surâzătoare, despre case fericite. Și chiar aici, pe acest pământ căzut, există spații locuite din chiar pereții cărora emană fericire, de parcă piatra însăși ar fi, în sine, o trăire condensată.

O casă locuită de suflete iubitoare e o casă fericită ea însăși; în acest minunat sălaș, structura elementară a materiei cunoaște în intimitatea ei, cea nevăzută de om, vibrația unei stări de fericire. Fericită este acea casă care a adăpostit o făptură aleasă. Particulele elementare au cântat trecerea sa pe pământ, și au reținut pentru veșnicie imaginea sa. Fiecare dintre aceste particule este acum ca o căsuță plină cu cântec, întreaga materie are o memorie mai bună și mai fidelă decât a omului. Taina substratului viu ascuns în lucruri s-a încifrat ca o enigmă în misterul jucăriilor adorate de copii, copiii care se înnebunesc după jucăriile mici, pline, însă, de lucruri „mari”, de ascunzișuri labirintice și de tot felul de „chichițe”. Curiozitatea nestăvilită a copiilor vrea să știe „ce-i înăuntru”, ce se ascunde în jucării. Ei au intuiția că orice obiect ascunde o taină, o surpriză, și că lucrul e și altceva decât pare.

Odată cu resurecția eshatologică a lumii, pusă în mișcare de curentul pneumatic al Sfântului Duh, toate motivațiile noastre se schimbă miraculos; omul vechi moare, cel nou se naște. Această mutație eshatologică a dorinței este și ea încifrată în enigma metaforei poetice, în inefabila bucurie a cuvântului poetic, înclinat să „facă figuri”. Astfel, toată încărcătura sensului trupesc este, mai nou, preluată de sensul sufletec. A „mânca din ochi” pe cineva (în sens sufletec, desigur) concentrează și totodată spiritualizează toată încărcătura plăcerii debordante ce caracterizează un act pur fizic, actul mâncării. „Mâncarea cu ochii”, cu sufletul, adică, este o metaforă care nu doar exprimă o stare, ci descrie o mutație profundă la nivel motivațional. Faptul că într-un poem cele mai spirituale acte tind să fie exprimate prin cele mai concrete imagini înseamnă de fapt că primele preiau întreaga motivație și încărcătură a ființei. Atracția sufletească este covârșitoare, de aceea ea se exprimă prin acte materiale, pline de puterea pe care o are acum, în prezent, instinctul, o putere care, însă, în veșnicie va aparține sufletului.

Iar simbolul pentru acea stare nu va mai fi atunci muntele (urcușul), ci poate apa legănată (plutirea). Pregustând fericirea sufletului eliberat, muzica reușește să exprime cu putere această plutire pe apele Duhului, acest abandon cu ochii închiși într-un univers din care absentează elementul malefic.

Prin metaforistica sa, „Cântarea Cântărilor” exprimă mutația eshatologică pe care o suferă orice act material, în momentul nuntirii cosmice. Astfel transfigurată și spiritualizată în globalitatea metaforei, actul carnal încetează să mai vorbească despre sine, el reflectă acum realitatea celor înalte. Tot potențialul său de atracție este redat acum actului spiritual, care covârșește actul carnal. Prin faptul că îl înglobează metaforic, îl și covârșește, adică se umple de întreg potențialul forței sale de atracție pe care, însă, o și depășește.

În „Cântarea Cântărilor”, sufletul e suveran și se mișcă într-o lume a cântului, în care instinctul rău a fost dezamorsat.

Forța de atracție a dorinței a fost canalizată pe cursul ei firesc. Departe să suprimă dorința, „Cântarea Cântărilor” aduce împlinirea ei – singura posibilă – în sens sufletesc, care este și cel al Iubirii Universale.

Avem acum de-a face cu dorințe bune și cu împliniri reale.

Copiii au nevoie să le fie citite poezii și povești. Păsările, aidoma unor copii mistici, cu atât mai mult au nevoie de momente când pot să se transpună în structura eshatologică a existenței, care este prin excelență o structură narativă, de basm.

Transcendență și întrupare

Unde nu este Iisus Hristos, acolo unde dumnezeirea e socotită o transcendență absolută ce nu transpare și nu comunică prin întrupare, ea nu poate avea nici în ochii aderenților o față personală, acea față neavând o inițiativă personală. Lumea, însă, n-a putut ieși dintr-o esență oarbă, involuntară, căci aceasta ar face lumea necesară acelei esențe și imperfecțiunea lumii ar ține de imperfecțiunea aceleia. În acest caz, lumea ar avea o desfășurare fără rost, fără scop, lipsită de

orice lumină a sensului, o mișcare oarbă, așa cum observă părintele Stăniloae. Nu s-ar afla nicăieri o realitate perfectă, cu o putere absolută în ea însăși, putere din care nu poate lipsi conștiința atotluminosă și libertatea deplină.

Agape, giuvaerul cel mai de preț

Este adevărat că măsura iubirii și a dreptății, giuvaerul cel mai de preț numit Agape, strălucește adânc în ființa care își dezvăluie natura cerească, princiară, prin vălurile transparente ale curăției și smereniei. Toate animalele o iubesc pentru că îi simt natura traversată liber de suflarea Duhului.

Teza vizatului conștiinței. Iconicitatea triumfă asupra zombicității

Chiar și senzațiile subliminale implică un vizat, odată ce ajung să fie recepționate, oricât de vag. Iar ideea de vizat mărturisește despre subiectul ce integrează în experiență tot ce ajunge la el în chip disparat. Fenomenologic, aici e implicată teza vizatului conștiinței. Iconicitatea triumfă asupra zombicității. Ea e sintaxa și semantica. Restul, doar literă moartă.

Despre inspirația dragostei

Legătura intimă dintre două ființe ce se iubesc. Chipul ființei iubite sau iubitoare primit în mine îl trăiesc ca pe o adevărată susținere sau întemeiere a vieții reale. Bucuria de a avea chipul ființei iubite mereu în cuget. Iubirea imaginativă. Dacă ar lipsi imaginația, chipul fiecăruia s-ar învârtoșa și și-ar pierde frumusețea. Când imaginația se oprește, s-a stins iubirea. Forța imaginației e iubirea, și forța iubirii e imaginația. Ele au o putere creatoare reală. Kierkegaard: „Cine nu poate iubi, nu se poate revela sieși”. Când primim iubirea, parcă ni se

topește ființa, parcă ni s-ar sparge, parcă am leșina dacă ar ține mai mult și ar spori în intensitate. Acest lucru nu s-ar întâmpla dacă totul ar veni prin natură (din cuprinsul firii cu care suntem conaturali) și ar ține de natură. Inspirația dragostei își are o sursă infinită în Absolutul-Persoană.

Despre existențialismul practic

Kierkegaard și Jaspers, amândoi existențialiști, preferații mei... Conflictul dintre etic și estetic, dintre eternitate și clipă, o temă predilectă la Kierkegaard, dezbătută pe larg în „Scrisori către un prieten”. Iubirea lui pentru Mozart, iarăși un subiect fascinant... Și celebra lui afirmație că *„Evanghelia nu are nevoie de dovezi exterioare... Dacă ar fi ajuns, din noaptea timpului, la urechile noastre un zvon că a existat un Om care ne-a iubit ca un Dumnezeu și s-a lăsat răstignit pe cruce din iubire pentru noi, era suficient pentru a crede”*. Fascinant, Kierkegaard...

O ispită luciferică

Orice patimă se caracterizează prin voința rău orientată, aceea de a transforma în obiect al posesiunii un subiect liber al iubirii. Concentrările mentale au în vedere această subjugare a celuilalt, ignorând libertatea și voința lui.

Căderea omului și în general a ființei vii a însemnat tocmai acest lucru: căderea sufletului în plasa de fier a sistemului nervos, astfel încât sistemul nervos și starea lui devin determinante pentru stările noastre psihice. Sufletul a devenit dependent de corp. Se creează astfel iluzia unei cauzalități inversate, ca și cum materia ar determina cauzal sufletul. Aceasta este puterea malefică a căderii: inducția inversă. Putem acționa asupra sufletului sau a minții acționând asupra trupului, asupra nervilor, asupra elementului fizic.

Trăirea de suflet adevărată implică destrămarea acestui jug, decon condiționarea absolută. Atunci, trupul rămâne să fie doar emanația

artistică a sufletului, configurația chipului său spiritual. El nu mai are nici o putere de subjugare asupra sufletului. Sufletul se mișcă liber.

Trebuie știut că orice concentrare mentală caută să reitereze Căderea, să refacă acea nefastă dependență la care m-am referit. Concentrările mentale acționează asupra nervilor, exercită presiuni asupra sistemului nervos, căutând astfel să inducă – pe această cale perversă – anumite efecte în psihic. Sunt o încercare de a „lega în lanț” libertatea spirituală. Când cineva se concentrează asupra noastră, ne sunt afectați nervii. Pe această cale se infiltrează răul. O relație directă de la suflet la suflet nu se poate petrece decât în deplină libertate reciprocă. Un suflet nu poate fi subjugat decât printr-o metodă indirectă, folosind într-un mod pervertit sensul legăturii dintre suflet și corp. Răul se infiltrează prin tentaculele de caracatiță ale nervilor și de aici exercită presiuni oculte asupra sufletului, asupra libertății umane fundamentale.

De aceea, orice tentativă de subjugare pe această cale a unei alte ființe este o acțiune perfidă și diabolică în esență. Concentrările induc o stare de rău și, concomitent, sugestia că pentru a te elibera de rău trebuie să cedezi presiunilor. Aceasta este o relație a cărei natură este cu desăvârșire opusă atracției libere a sufletelor.

Implicarea substratului fizic în acțiunea de manipulare a ființelor este precipitată în condițiile în care sistemul nervos se află într-o stare vulnerabilă, slăbit de boală. De aceea, manevrele de concentrare ale celor ce încearcă să refacă istoria căderii pe pământul vizitat de steaua cerească a nașterii din nou sunt cu atât mai mult de condamnat.

Despre ideea de nemurire și nevoia de metanoia

Este adevărat că Einstein nu era în termeni prea buni cu ideea de nemurire, dar care idee, ce fel de idee respingea el, trebuie să ne întrebăm. Zice Einstein: *„nu-mi pot crea iluzia unui Dumnezeu care răsplătește și care pedepsește obiectul creației sale și care mai ales își exercită voința ÎN FELUL CUM NE-O EXERCITĂM NOI ASUPRA NOASTRĂ*

ÎNȘINE” (subl. ns.). Un individ care supraviețuiește morții propriului trup, într-o lume ANALOGĂ cu cea pe care o știm prea bine, un Dumnezeu imaginat după chipul și asemănarea omului – iată ce refuză Einstein, și noi odată cu el. Cum spunea Wittgenstein, supraviețuirea nu e drumul de aici dincolo. Ea ori e pusă în termeni de enigmă sau taină adâncă a vieții, sau nu mai are rost ca mod de a continua în același fel. E nevoie de *metanoia*, de schimbarea minții, pentru a da sens divin, substanțial, nemuririi.

La trecerea văzduhului duhurilor

Sfântul Antonie cel Mare a fost unul dintre cei mai bravi luptători pământești cu duhurile necurate ale văzduhului. Rugăciunea către sfântul Antonie despresurează atmosfera, purifică văzduhul, ridică de pe suflet și chiar din viața materială lepezile împovărătoare. Aici, în universul dreptilor, chipul lui e al unui tânăr de o rară frumusețe, asemeni unui prinț ce poartă la piept o platoșă minunată, pe care e încrustat un trandafir alb cu o singură petală roșie. La trecerea văzduhului duhurilor, sfântul Antonie veghează din umbră. Ochii lui sprijină calea dreptilor. Citirea acatistului lui va avea asupra sufletului o influență binefăcătoare în profunzime, iar diavolii vor cunoaște o arsură de nedescris.

Însemnare pe o carte

Mă rog ca inima voastră să fie cămară luminată, primitoare pentru Mirele care vă privește cu atâta drag.

Despre puterea iertării

Să nu lăsăm amărăciunea să ne distrugă grația interioară, acea „softness” a spiritului...

Creativitate și comuniune

În starea de cădere a tuturor facultăților sale, funcția creativității este blocată în om. Ce este oare creativitatea? Pe pământul asuprit de neputințe și umbrat de moarte, se pare că este doar un apanaj al genilor, un dar izolat. Dar în lumea în care natura nemuritoare și fericită se dezlănțuie, creativitatea este manifestarea specifică a totalității. Nu există operă de artă în afara unei întâlniri a subiectului cu obiectul.

Subiectul caută să proiecteze în obiect, într-un material al limbajului, pentru a-l putea exterioriza, adâncul lumilor sale interioare, cu toată lumina lui inefabilă și indicibilă, izvorâtă din apofaticul dumnezeiesc. Dar obiectul (limbajul) nu primește această lumină, pentru că este inert, opac, iar artistul trebuie să muncească din greu pentru a se putea exprima. Dificultatea în a ne putea exprima vine deopotrivă din noi, dar și din împietrirea și inerția a ceea ce se află în exteriorul nostru, care nu este permeabil la elementul sufletesc, întrucât totul după cădere și-a pierdut transparența. Un disperat filozof exclama odată: „Oh, cât de opacă, cât de ireductibilă ne este piatra”.

Dar în cosmosul restaurat, nu doar subiectul, ci și obiectul înviază, astfel încât lumea din afară devine ea însăși expresia dinamică a unei inspirații sufletești. Obiectul însuși are inițiativă. Cuvintele și imaginile țâșnesc spre om, într-o rostogolire de inspirație fericită care inundă ființa, ca și când o forță mai presus de noi ne pătrunde, ne mișcă, ne ajută să cuvântăm ușor, să ne exprimăm fără dificultate, să avem LIMBAJ.

Limbajul este, în noi, opera Duhului Sfânt, o mișcare a totalității care animă deopotrivă interiorul și exteriorul, subiectul și obiectul, omul și natura. Orice gând al omului, acum, pare a fi pre-văzut și pre-întâmpinat de natură, care se mișcă prima întru întâmpinare. Obișnuitul raport pasiv-activ acum se schimbă, pare că se inversează chiar.

Creativitatea este starea când din noi pleacă duhul mut și când în noi lucrează Cuvântul, care este mai presus de noi. Virtuțile în condiția ființei mântuite favorizează transparența sufletului, astfel încât el se lasă covârșit și purtat de mișcarea duhului, de fericirea creativității.

Trebuie spus că suma tuturor virtuților este fericita creativitate, înțeleasă ca o sinergie dinamică a tuturor mădurelor ce fac parte din Trupul lui Hristos. Nu există creativitate în afara comuniunii, a iubirii universale. Muzica genială izvorăște din iubirea și înțelegerea făpturii, în cele mai mici detalii, în cele mai fine amănunte sufletești. Aici tremură izvorul modelator de formă, izvorul inspirației creatoare. Iubirea este câmpul magnetic ce dictează configurația formelor, în universul mântuit.

Câteva sfaturi pentru a suporta mai ușor trecerea noastră prin lume

Să nu forțăm legile firii, să le recunoaștem măsurile și inerțiile și să ne raportăm la ele ca atare, fără a aștepta de la natura cea supusă legilor căderii și morții ceea ce ea nu poate da. Ceea ce poate fi însă schimbat este sufletul nostru, spiritul nostru și această schimbare se va reflecta în mod natural în afară. Dar nu trebuie să așteptăm încă de pe acest pământ o concordanță deplină între starea sufletului și cea a trupului sau cea legată de atmosfera din jurul nostru, pentru că dacă ar fi așa, ar trebui ca sfinții să devină automat nemuritori, să se umple instantaneu de energie nesticăcioasă, ceea ce nu este posibil în această vale a plângerii care este lumea. Iarăși, gândurile noastre poartă trene de inerție, se reîntorc periodic la vechi obiceiuri, la vechile automatisme, dar ele nu mai au o putere atât de mare asupra sufletului, pe măsură ce acesta sporește în lumina de Sus. Acest balans al micilor recăderi este pe undeva firesc, este o oscilație naturală, pentru că lumea în care trăim își cere tributul de la gândul, de la firea, de la trupul nostru.

Fiind înrădăcinate în lume, ele mai au anumite reacții care sunt ale lumii; chiar și oboseala, alternanța veghe-somn este o astfel de reacție. Dar ea nu trebuie să ne supere, nu trebuie să o respingem. Asceza extremă din start are o situație falsă: ignoră faptul că trupul se înnoiește în mod natural, când îi vine vremea, nu prin forță. Nu putem nici dobândi nemurirea trupului prin forța ascezei, sustrăgându-ne

astfel legilor firii. Dar sufletul poate primi încă de pe aici în sine lumina nemuririi, care își revarsă în mod natural și discret influența.

Sfatul meu este să nu forțăm natura. Tot ceea ce facem să facem cu înțelepciune, cu iubire și cu multă răbdare. Ca și mișcarea anotimpurilor, mintea noastră trece periodic prin furtuni și răsărituri de soare, prin întristări și luminări. Această mișcare înscrisă în marea mișcare alternantă a naturii e o părtășie automată cu aceasta, dar sufletul, înțelegând pe deplin conștient acest fapt, nu se va tulbura. El va ajunge la acea stare când se va hrăni cu semnificații, cu sensul fenomenelor, și fiind pătruns de tot sensul lor se va bucura.

Sufletul se poate detașa de minte. Când mintea începe să se tulbure, când nori negri se adună pe cerul ei, sufletul nu trebuie să se întunece și el. În ființa noastră el este subiectul contemplator și factorul stabilizator al energiilor. El este acea parte din noi care poate să nu fie supusă alternanțelor și se poate ridica deasupra stărilor fluctuante ale minții. Cu timpul, prin această influență din direcția stării constante a sufletului, mintea însăși își va dobândi un tot mai mare calm. Întotdeauna, deci, o parte din noi va fi mai fluctuantă, mai agitată decât cealaltă parte. Această disociere între cele două părți este necesar de făcut tocmai pentru a înțelege că nu-i bine să pretindem nici de la noi înșine, cu atât mai puțin de la alții, o reacție unitară absolută a ființei, o sinergie absolută a facultăților noastre, ceea ce-i imposibil pe pământ, unde energiile – prin definiție – sunt supuse marilor fluctuații și morții, organice, în final.

Să fim toleranți cu acea mișcare a energiilor supusă legilor impersonale ale firii, dar această toleranță nu se referă la păcat, ci exclusiv la ceea ce-i mișcare naturală inevitabilă în noi sau în alții. Astfel, fiind înțelegători cu natura, dar cu atât mai intransigenți cu sufletul nostru, se va ajunge la un echilibru superior, la o stăpânire discretă a elementului natural de către cel spiritual, fără a schimba cursul natural al firii, dar oprind în ea păcatul. Sfinții, excepționali psihologi, au înțeles perfect fenomenul de care vorbesc. Că ne vin tot felul de gânduri, nu-i păcat. Norii gândurilor îi vizitează și pe păcătoși, și pe sfinți.

Păcat este să ne lăsăm guvernați de aceste automatisme, să nu înțelegem că ele sunt chiar automatisme și să ne lăsăm antrenați de iureșul gândurilor, neputându-ne detașa de starea noastră. Printr-o înțelegere superioară, prin muzică și rugăciune ne putem detașa, câtă vreme rămâne în noi deschis ochiul interior al sufletului.

Niciodată să nu cedăm stărilor noastre proaste. Să nu încetăm să creăm o perspectivă asupra lor. Când și cum îți poți forma o perspectivă asupra cuiva sau a ceva? Smulgându-te din imediata lui proximitate, îndepărtându-te la o oarecare distanță și privind acel obiect sau fenomen. Abia de la o oarecare distanță începe să fie zărit întregul, începi să ai o viziune de ansamblu asupra lucrului privit. Asta să ne fie o regulă de viață: nu te scufunda într-o stare, ci distanțează-te cu sufletul de ea ca să o poți înțelege în adâncime. Astfel, starea negativă, încet-încet, se va dizolva.

Această încercare atât de dificilă a fost hărăzită de Dumnezeu pentru sfârșitul vremurilor

Acum vine vremea cernerii. Neghina a crescut până la capăt. Zguduirea și haosul, după cum se vede, au dimensiuni transcendente. De aceea, în mijlocul acestei răscoliri generale să ne păstrăm mintea trează, să simțim prin groaznică perdea de fum aerul proaspăt al lumii veșnice atotbiruitoare ce se apropie. Noi suntem, după toate cele, vegheați, apărați și iubiți de Dumnezeu. Așadar, prima bună-vestire este să nu aveți teamă.

Menirea postului – recâștigarea sufletului pierdut

Iarăși, o altă semnificație adâncă a postului o reprezintă refacerea substanțială a raportului nostru cu Cuvântul. După cădere, cuvântul s-a transformat într-o energie ruptă de suflet, fără putere proprie. Atunci când omul se înstrăinează de divinitate, cuvintele lui își pierd puterea și demnitatea, iar cuvântătorul devine iresponsabil, aruncă vorbe în gol.

Puterea originară a cuvântului constă în viața activă a Sufletului care nu doar că îl pune în mișcare, ca pe o rostire a minții și a gurii, dar și ca pe o forță ce își subordonează întreaga mișcare a realității, atunci când Cuvântul redevine Logos, Persoană, Act. Cuvântul nu este un instrument al forței silnice, un exercițiu tehnic sau muscular care operează mutații în realitate, prin putere instrumentală sau mecanică.

Relația Cuvântului Viu cu realitatea nu este de ordin mecanic. Cuvântul Hristos atrage realitatea, nu o constrânge! Raportul causal este unul inedit: de la suflet către energii, nu doar între energii, care nu fac decât să se lupte între ele. „Zice și se face” – iată chipul biblic al mișcării realității.

Cuvântul, de aceea, este în esență blând, deși hotărât. El nu apasă pe mușchi, pe ideea de forțare a realității, căci tranzitivitatea lui în raport cu realitatea nu este de ordin fizic, mecanic. Cuvântul creștin nu-i amenințător.

A ne repositiona sufletește față de cuvânt reprezintă una din componentele fundamentale ale postului.

Reactivarea puterii eficiente a Cuvântului începe cu restructurarea acestui raport. Pe de altă parte, trebuie să devenim conștienți de faptul că există două trepte ale eshatologiei: un Eshaton discret și unul pe deplin manifest, când se va arăta Slava lui Dumnezeu. Eshatonul discret se petrece acum și aici, deși, oarecum, în nevăzut, dar el pregătește eshatonul final.

Să nu ne închipuim că grija noastră pentru suflet rămâne fără urmări în planul adânc al realității, unde informația se transmite non-local și universal, proces care pregătește, eshatologic, marea mutație a realităților văzute. Însă nevăzutele sunt în spatele văzutele. Și mult mai important este ce se petrece cu nevăzutele, pentru că ele sunt dimensiuni ale sufletului, de ordin calitativ și etern.

A trăi în curăție cu cuvintele înseamnă deja a determina schimbări în lumea eshatologiei discrete. Orice gest și cuvânt al omului se reflectă aici și, de aceea, poartă cu ele o mare responsabilitate.

Însă postul mai are de făcut față unei alte grele încercări: lupta cu inerția. Căderea a dat naștere unor uriașe reflexe inerțiale, în natură

și în om. Postul nu trebuie să devină ideologic, împins înainte de ideea aspră de a schimba, de aici și de acum, din temelii, totul. Acest fapt nu-l permite nici Dumnezeu. În înaintarea noastră pe calea fericitelor renunțări, să fim călăuziți de gândul că luptăm cu o boală, și că remediile cele mai eficiente sunt lente și, uneori, homeopatice. Dacă ne vom încorda mușchii și vom începe să urâm tot ce ne „rezistă”, nu vom face decât să „mutăm” problema, ca un medic de ocazie care, enervat pe rezistența bolii, îi dă o lovitură de moarte bolnavului. Cum ar fi: ca să scape de boală, îl omoară pe bolnav.

Prin urmare, modul cum facem față „ispitelor de-a dreapta” este esențial pe calea pregătirii noastre sufletești. În lume, nimic nu poate fi „mutat” cu forța, pentru că astfel ar însemna că acționăm direct pe energii, ignorând sufletul din spatele lor. În spatele oricărui tip de energie există un suflet. Acest suflet nu se descoperă imediat, ci, adesea, prin medierea unei intuiții și înțelegeri complexe și adânci. În acest plan, forța, enervarea și graba de a determina o schimbare nu mai au nici o eficiență. Vedem cât de complexă este ideea de post: menirea acestuia fiind recăștigarea sufletului pierdut.

Sensul Crucii

Crucea are două înțelesuri opuse. Poate fi blestem, sau poate fi Viață. Poate fi Pomul Morții, sau poate fi Pomul Vieții.

În primul caz, crucea este reprezentarea întretăierii ca un conflict sau război între elemente, care tind să se anihileze unul pe celălalt. O linie o taie pe cealaltă. Atunci când pe cruce se așază omul Hristos, aceste elemente din părți în conflict devin mădulare unite într-o singură viață. Războiul părților încetează, și totul revine la unitatea organică a Întregului.

Crucea este totalitatea direcțiilor existenței. Asumând în sine existența divizată, Hristos o irigă cu sângele Său și cu voința Sa iubitoare, și trage tot ce există la Sine ca pe un mădular viu al Său. Hristos este Viața Întregului, al cărui fond este comuniunea și iubirea.

Altoit pe rana cosmică a Crucii, Hristos face din aceasta Pom al Vieții. Există și o cruce fără Hristos, o realitate a antagonismului și a divizării. Să nu uităm că Hristos a purtat Crucea pe Golgota, a dus pe umeri povara unui război cosmic. Întins pe cruce, el a restaurat-o pe aceasta, readucând-o la unitatea trupului cosmic al divinității. A fost acesta actul suprem al restaurării frumuseții, prin iubire.

Crucea mai semnifică și lemnul, lemnul în sine, dar lemnul care a înviat prin același Hristos, Ființă a Jertfei.

Hristos a fost modelul suprem care ne-a arătat cum se poate trăi fără ucidere, în afara luptei pentru existență. Aceasta este o învățătură mai degrabă mistică, decât morală, pentru că viața de după cădere este întemeiată chiar pe lupta pentru existență, și aceasta, începând chiar cu existența celulelor, cu bătălia pentru imunitate, care presupune o continuă apărare și pregătire de război. Existența căzută este chiar această „stare de necesitate”.

Or crucea anunță contrariul ei, adică o Viață întemeiată pe sacrificiu și pe Iubire. Automatismele iraționale ale căderii vor respinge această eventualitate ca pe o nebunie, ca pe o dereglare gravă a instinctului de conservare.

Hristos, însă, referindu-se la Viața Veșnică, a spus că rădăcina morții înseși este egoismul și că „cine vrea să-și păstreze viața o va pierde”. „A-și păstra viața”, în acest context, înseamnă a se închide cu baricade împotriva semenului, a refuza crucea deschiderii iubitoare prin porțile unei jertfe mai mari sau mai mici. Sensul crucii este ridicarea firii la măsura chipului dumnezeiesc pecetluit pe ea.

Să ținem nestinsă făclia virtuților

În clipele cele mai grele ale existenței, ajutorul sfinților se poate manifesta cu o concretețe izvorâtă din cea mai intensă iubire și prietenie. Nu doar că ne salvează viața, parcă ne salvează sufletul. Manifestarea acestei minuni e ca o împărtășire din Harul Întrupării, din coborârea cerului pe pământ. Acum ni se deschid ochii. Acum știm că pentru a păstra în suflet această Lumină se cuvine să ținem

nestinsă până la moarte făclia virtuților. Virtuțile ne fac transparenți, străvăzători, ușori.

Dacă ați ști ce privești cutremurătoare, înspăimântătoare a dat-o făptura aceea căzută în fața mea, exponent al celei mai goale materialități! Era ca un mormânt plin de tot putregaiul și colcăiala, dar ca o materialitate ce se lățește la infinit fără să aibă nici o profunzime.

Cu crucea sus am lovit capul balaurului și am simțit efectiv cum se naște dimensiunea profunzimii, și pe de altă parte ce este cantitatea oarbă, forța exclusiv fizică, lipsită de suflet, a cărei esență este golul-nimicul. Îi mulțumesc Domnului, dar și sfinților, că m-au ajutat parcă să ridic lespeda mormântului și să ies la Lumină.

Fie ca experiența mea să vă întărească, să vă inspire tot mai mult, în orice clipă grea a vieții să vă amintiți de această putere care este în noi și care, chemată cu dragoste, nu va întârzia să ne ofere sprijinul ei izvorât din Iubire. Fie ca Dumnezeu să vă binecuvânteze. Aștept să ne întâlnim față către față.

„Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru și înlăuntrul vostru”

Ceea ce a fascinat omul dintotdeauna, muzica, se dovedește a fi o imagine fidelă a lumii eshatologice a cărei structură ontologică diferă profund de tot ce cunoaștem. Taina armoniei tonale ascunde în adâncimea înțelesului ei misterul însuși al sufletului și un alt mare mister, cel al raportului dintre suflet și spațiu, dintre subiect și obiect. O altă temă centrală este problema naturii, legată de om prin relația de filiație. Natura este copilul mistic al omului, copilul său pierdut și regăsit, acest adevăr fiind în prezent pecetluit de lumina Duhului Sfânt.

Trăim timpuri preapocaliptice când se face apel la toate faptele credinței, când Cincizecimea își revarsă Harul Său, când puterile cerești slujesc împreună cu noi în nevăzut. „Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru și înlăuntrul vostru” – răsună în aceste cuvinte vocea Evangheliei. Această erupție a Harului în lumea noastră

înseamnă că și infernul este în mijlocul nostru; căci acolo unde păcatul s-a înmulțit, a prisosit și Harul.

Astăzi credința adevărată refuză orice formalism exterior care se instalează repede în absența „Omului celui tainic al inimii”.

Acatistul – o Odă a Bucuriei

Sfințirea unei ființe care l-a iubit mult pe Dumnezeu este un act consfințit de Biserică în calitatea ei de instituție pământească și inspirat de Duhul Sfânt, care umple de ardoare comunională inima oamenilor. Dar acest act are în primul rând menirea să responsabilizeze infinit persoana în care oamenii văd sfântul. El devine o conștiință părintească intens veghetoare, un chip de răspuns total la chemarea omului. Sfințirea nu înseamnă omagiere, laudă, ci chemare la smerenie și răspuns, un fel de a-i spune sfântului la care te rogi „tată” și responsabilizarea lui, urmare a acestui mod de adresare de la suflet la suflet.

Acatistul, prin formulele sale consacrate, a surprins cu acuratețe esența sfințeniei, care înseamnă bucurie divină întru dăruire. Sfântului îi este dăruită bucuria de a fi chemat la dialog direct, față către față, iar practica acatistului pune în scenă acest dialog mult râvnit. Căci ce îi este mai drag tatălui decât a auzi că este chemat de glasurile fiilor? Bucuria repetată în cuvintele „Bucură-te” pune în mișcare dimensiunea totalității ființei, care începe cu mișcarea memoriei, cu rememorația sacră a faptelor unei vieți. Și chiar dacă aceste fapte s-au consumat într-o mare suferință, pe durata vieții sfântului, ele se arată, în acatist, izvoare ale Bucuriei veșnice. Bucură-te, că ai luat chipul lui Hristos cel răstignit! Bucură-te, că asemeni Lui, ai cunoscut lumina mare a Învierii!

Acatistul este el însuși o Odă a Bucuriei, prin care suferința unei vieți se transfigurează în lumina Mântuirii, a Sensului final. Este un cântec de suferință și bucurie. Pământul pe care picioarele smerite și miloase ale sfântului a umblat a fost sărutat de ele și la rândul lui le-a sărutat, pentru că firea întregă a cunoscut minunea atingerii îngerești

pe care a adus-o cu viața lui. Întâmplările vieții sale sunt fapte de acatist, povești concentrate ale unor înfăptuiri cu rezonanță cosmică. Orice faptă înscrisă într-un acatist autentic are sau trebuie să fi avut o rezonanță cosmică. În el se vor regăsi toți înaintașii ce au precedat, de aproape, taina Durerii și a Învierii. Orice figură sfântă e o sonată. Bucură-te, sonată vie, plină de bucurie, ca și de sacră tristețe, de allegro, de adagio, ca niște sfinte fuziuni ale stărilor de suflet! De acum, muzica a devenit un termen principal de comparație, un reper de primă importanță atunci când dorim să descriem marile semnificații transcendente. Acatistul se desfată în sugestiile și ideile oferite de muzică.

Să fim pregătiți

De obicei, nici o minune nu se repetă, nu devine lege. Dumnezeu nu forțează legile naturii. Acum, însă, parcă, în cazul nostru, minunile devin legi, din marea Sa milostivire. Ne aflăm parcă la începutul lumii sau în pragul Întropării, când minunile se succedau. Și acum ne așteaptă uriașe evenimente cosmice. Să fim pregătiți. Atunci vom înțelege mai bine și starea noastră, și cât de mult ne iubește Dumnezeu.

Teama „strânge” sufletul; Iubirea e o împletire nescârșită, din fire mătăsoase

Orice lege materială are o semnificație profundă în ordinea spiritului. Cât ar părea de ciudată la prima vedere o afirmație ca următoarea, totuși, este adevărat că teama este o pricină a căderii. Cădem din teamă, din iluzia determinismului material, a subordonării sufletului față de mișcările materiei. Ni se pare că materia sau energiile determină chiar existența sufletului, cel amenințat cu moartea dacă ceva în materie se mișcă greșit. Existența începe să fie supusă calculului, așa cum se procedează cu mașinile. Inițial, teama a fost o pură

asociație mentală, greșit orientată. Mîntea a supraestimat materia și a pierdut controlul spiritual asupra ei. Ce a fost doar ficțiune a devenit cu timpul „realitate”. S-a născut „realitatea” corpului. Realitatea corpului căzut este radical diferită de cea a corpului paradisiac. Acesta din urmă trăia în afara problemei supraviețuirii. Era asemeni unei imagini vii, o proiecție eternă a sufletului etern, în filmul plin de personaje al existenței. Era un lăcaș al sufletului, unit cu acesta precum frumusețea cu adevărul. Ca o pecete intimă a dorințelor lăuntrice. Mai mult, acest corp paradisiac era unit cu o lume, astfel încât trupul ființei originare era o lume întregă, nu doar un punct de condensare corporală în spațiu. „Lumea” sa proprie era „corpul” sufletului, căci sufletul este în sine o întregă lume de imagini, de culori, de gânduri, de dorințe... Exista o „inervație extinsă”, ca și când nervii și sensibilitatea cu ramificațiile lor ar fi împânzit tot spațiul, ce tresărea odată cu mișcările inimii, cu pulsul, cu respirația. Spunea un poet, nu întâmplător: „Răsuflarea noastră înalță și coboară stelele...” S-ar putea spune că orice față avea un sistem nervos cosmicizat, ceea ce duce cu gândul la o existență de tip creativ, amintindu-ne de creatorii de artă din sufletul cărora izvorăsc lumi, lumi expresive în expansiune, ca o expresie cea mai fidelă a intimității lor, prin modul de a se mișca aparent în afară, de a relaționa, de a se împleti cu tot și toate... Teama, însă, „strânge” sufletul, ca și când l-ar rupe în două. Căderea face ca sufletul să-și piardă o dimensiune a rezonanței sale cosmice. Îl aruncă într-o lume străină. Sufletul se teme de lumea din afară, care în chip originar era chiar o dimensiune a sa. Materia monolitică, contrasă într-un spațiu străin de suflet, își pierde calitatea de „lume”. E ca și când un violonist își plimbă arcușul pe un instrument atât de dezacordat, încât orice sunet zgârie auzul, îl rănește iremediabil. Batem într-o ușă pururi închisă. Sunetele sunt înfundate, distorsionate. Muzica, armonia devin cu neputință. Corpul muritor, în loc de a fi punctul de deschidere a unei lumi trăite plenar, devine ca o nevoie, o povară, pentru sufletul ce îl cară în spate. Mîntea, nu Dumnezeu, creează legile lumii căzute, un fel de cod genetic greșit care proiectează forme și relații profund deviate de la Adevăr. Iluzia principală a fost că materia e cauza

sufletului. Astfel înțeleasă, de pe materie se șterge pecetea ei sufletească, adică tot ceea ce face din ea o „lume” a Persoanei. „Chipul” proiectat în materie se identifică cu însăși calitatea ei de „lume” personală și plurală, prin care se realizează rezonanța extinsă și totodată individuată cu sufletul. Aceasta e materie vie, cu „chip”. Când chipul i se acoperă, calitatea de „lume vie” dispare și, în schimb, se actualizează cantitatea, uniformitatea, impersonalitatea.

Materia își acoperă „chipul”. Ce rămâne? Un corp care se zbate să supraviețuiască biologic, care își pierde și el „chipul”, redus la praf și pulbere, prin iluzia atee a morții. Moartea, la urma urmei, este o cheie de lectură, una profund distorsionată prin care totul se vede ca și când n-ar avea chip.

De aici, teama. Teama de dispariție. Teama de moarte. Bolile psihice. Pierderea legăturii cu Dumnezeu. Groaza. Răul. Urâtul. Aceste gânduri alimentează chiar starea de fapt a lumii obiective. Ea îngheață și mai mult în înstrăinarea ei morbidă. Am văzut cum structura apei se modifică instantaneu sub influența muzicii, a gândurilor și chiar a cuvintelor. În fond, mintea are putere asupra materiei și poate determina structura ei discretă.

Recomandarea e să învățăm să ne stăpânim mintea, cu „îngrijorările” ei excesive. Acesta este și un minunat sfat biblic. „Grija” excesivă se traduce ca o subminare a puterii reale a sufletului. N-avem încredere în suflet, sufletul se comportă după gândul nostru. Muzica redeșteaptă în noi imaginile puterii sufletului. Ne apără de întuneric, de fantezmele propriei minți. E o lumină care nu cunoaște teama, ezitarea, moartea. Trece prin moarte „cu viața pre moarte călcând”. „Schimbarea minții” (metanoia) e o necesitate. Cerul s-a apropiat de pământ. Se înmulțesc „aparițiile”. Manifestarea transcendențială a materiei e de tipul „apariției”, nu al reperării în timp.

Muzica, de fapt, ne pregătește sufletul pentru apariții. Aparițiile benefice, care vin pe calea sufletului, sunt cele care răspund unei chemări. Ele nu vin nechemate, nedorite, ca niște „corpi străini” în organismul unei lumi sufletești. Iubirea e o împletire nesfârșită, din fire mătăsoase.

Zicala de o dulceață infinită: „Primiți un bătrân?” dă dovadă de o înțelepciune transcendențială, în fond. Bătrânețea e ea însăși o poveste, în universul căderii. Sufletul trebuie să se învețe să treacă prin porțile ei foarte strâmte, câteodată. E, de fapt, o încercare prin care trece Făt-Frumos „travestit”. De aici, va ieși mai frumos ca niciodată. Aici, pe pământ, lucrurile fac „corp comun”. Trebuie să ne îngrijim unii pe alții ca și când am fi unul și același trup. Aceasta e lecția mistică a Crucii. Trupul celuilalt e și al meu. Împreună suferim. Pomenile își au tâlcul lor adânc, al iubirii jertfelnice. Grija pentru sănătatea și viața celuilalt să fie ca și pentru sănătatea și viața proprie!

Terapia fundamentală: dragostea

Mistica e „cealaltă față” a culturii. Dacă ultima operează trecerea din povestea vieții în viața poveștii, prima înfăptuiește trecerea din viața poveștii în povestea Vieții.

Blocajele psihice sunt cel mai ades marcate de un deficit de comunicare a interiorului către exterior și de un deficit de asimilare a exteriorului de către interior. Reducerea exteriorului la interior sau reducerea interiorului la exterior sunt cele două operații extreme spre care, înclinând, psihicul se lasă antrenat într-o stare de dezzechilibru. În fapt, la baza acestei deviații de la structura iconică a ființei, în care interiorul strălucește în veșmântația exteriorului și exteriorul e un leagăn de întrupare a interiorului, stă o tendință de raportare monologică la contextul existențial.

Terapia fundamentală este, aici, dragostea, prin care raportarea la existență capătă o substanță dialogică. Dragostea face loc unei duble mișcări (flux-reflux) între sine și celălalt, unei respirații dialogale a ființei, unei dezvoltări a reciprocității în raporturile dintre interior și exterior. Pe de o parte, deschide în privirea lăuntrică un orizont de întâmpinare a exteriorului (a celuilalt), pe de alta, transfigurează exteriorul în lumina expresivității lăuntrice, ce iradiază în afară și intră în rezonanță cu exteriorul, locuindu-l. În modul de rai al ființării, exteriorul și interiorul sunt transparente unul față de celălalt, se oglindesc

reciproc, se complinesc osmotic, sporindu-și gradul de libertate unul în celălalt, și chiar pare că trecerea de la unul la altul e continuă, pe drumul poveștii, așa cum se întâmplă atunci când parcurgem un spațiu de tip banda lui Möbius.

Hristos ne-a arătat calea: căderea poate fi întoarsă spre slavă

Suferința este o mare taină și nu poate fi asumată decât din Iubire, urmându-L pe Hristos. Deja, în universul desfigurat de Cădere, suntem răstigniți pe liniaritatea spațiului. Aceasta este Crucea noastră ontologică. Ne-am pierdut lumea proprie cu deschiderea ei infinită, odată cu pierderea paradisiului. Am rămas, fiecare, prizonier într-o părticică de lume, într-o singură lume a tuturor și a nimănu.

Spațiul a devenit o cruce: Est-Vest, Sud-Nord, această extremă și dură simplificare a existenței în patru puncte cardinale este făcută să ne închidă în suferință, într-o stare de autism și mușenie, odată pierdută puțința de expresie prin intermediul unui infinit personal, un infinit propriu. În Paradis, forța noastră de expresie era dată de acesta: prin el ne articulam ființa, astfel încât tot spațiul tindea să fie limbajul nostru calitativ, cuvântul nostru plin de putere. Rezonanța infinită a ființei însemna o descătușare totală a energiilor, ca o forță creatoare infinită remorcată în exterior.

Dar așa cum omul suferind stă răstignit pe liniaritatea spațiului mort, tot astfel, elementul aliniat este și el, la rândul lui, răstignit pe patima omului. Ce-i pentru unul moarte, pentru celălalt pare a fi o eliberare. Spațiul vrea să se vindece de răutatea omului. Materia retrasă în singurătate, în îngheț, în moartea biologică sau stelară tânjește după această pace tragică, asemănătoare cu un ultim refugiu al muribun-dului. Astfel, natura „se vindecă” de om, de inumanitatea omului, părăsindu-l, asemeni unui copil maltratat care nu-și mai recunoaște părintele natural. Ce destin inimaginabil de trist! (O mare parte din muzică exprimă acest îngheț tragic în singurătate.)

Parcă fiecare suntem destinați să fim o cruce a suferinței pentru celălalt. Viața însăși, așa precară cum e, se ține printr-o succesiune de sacrificii.

Dar Chipul lui Hristos, Soarele cel Veșnic, strălucește deasupra legilor ce par că ținutiesc lumea într-un etern blestem. Hristos ne-a arătat calea.

El a luat asupra Lui păcatele lumii.

El a murit pentru a învia împreună cu toți.

Nu și-a exercitat voința de putere asupra lumii, nici măcar pentru a pedepsi pe drept. Ca un miel dus la junghiere, fără glas a stat în fața nedreptății, și, prin aceasta, Chipul Său a strălucit încă o dată într-un chip mai presus de orice frumusețe pământească, după cum Harul e mai presus de Lege.

Destinul hristic a ridicat blestemul în care zăcea toată creatura. Asumarea de bunăvoie, din Iubire, a suferinței celuilalt înseamnă deja a fi primit Împărăția lui Dumnezeu în inimă și a o fi locuit. Jertfind valorile efemere valorilor veșnice înseamnă a ridica blestemul lemnului.

Destinul hristic înseamnă, deja, depășirea legilor ontologice ale contrarierii, conform cărora viața a devenit o existență disputată de doi, iar spațiul, în mod similar, un teritoriu disputat în lupte. Cedând dreptul meu către fratele meu, prin asumarea suferinței lui, prin acest gest interior și exterior deopotrivă, eu reinstaurez, după Chipul lui Hristos, Veșnicia Iubirii, a Necontrarierii și a libertății. Acest gest este deschizător de infinit, căci eoul său este primit cu iubire de către inima elementelor.

Destinul hristic este singura soluție de ieșire din ecuația suferinței personale și universale. Nu există altă ieșire. Se poate trăi – și încă, ce trai aducător de fericire – și în această lume nerăstignindu-i pe frați pe crucea propriului nostru egoism, ajutându-i și iubindu-i, împărtășind destinul lor de suferință.

După cădere, acest amestec de spații și aceste ciocniri de forțe și de interese care alcătuiesc, inevitabil, chipul lumii desfigurată de păcat ascund, însă, și taina Crucii în mistica acestui chip căzut. Căderea

poate fi întoarsă, astfel, spre Slavă, asumând suferințe. Suferințele care vin peste noi sunt chiar „ceilalți” care ne „vizitează”, pentru că îi purtăm în noi. Purțăm în noi, potențial, chiar boala, ca pe o suferință astfel glăsuitoare a înaintașilor noștri neștiuți, sau ca pe o durere a elementelor ele însele bolnave. Atunci când suferim noi înșine, e ca și când alții suferă în noi și ni se jeluiesc nouă. Suferim împreună. Odată acceptat ca o jertfă a Iubirii, destinul Hristic va rodi în noi, treptat, Împărăția.

Important de remarcat un alt aspect. Domnul Iisus nu și-a exercitat puterea de judecată și de pedepsire în această lume și asupra acestei lumi, ca Dumnezeu judecător, în momentul când păcatul omului L-a țintuit pe cruce.

Pentru că, în fapt, nu Dumnezeu pedepsește. Dumnezeu mai degrabă iartă decât pedepsește. Dumnezeu LASĂ parcă totul să se „săvârșească” de la sine. Astfel, Dumnezeu a lăsat spațiul, a lăsat timpul, a lăsat elementele și a lăsat conștiința omului însăși să-i pedepsească pe răufăcători. Pentru că piatra va striga și îi va pedepsi pe aceștia, profetește tonul Apocalipsei. Iar păsările vor judeca împreună cu îngerii.

Iadul este singurătate pură, foc al conștiinței mistuite, când natura însăși va părăsi omul, iar spiritul descarnat va trăi din memoriile iubirii răstignite. Imaginea arhetipală a fantomei ce stârnește groază, descrisă ca „spirit” ce bântuie, conține o intuiție aproape exactă în raport cu realitatea. „Lumea” acestui spirit nu este natura. Fantomele rătăcesc ca într-un gol. Acest vid al singurătății, al incomunicabilității, este starea de părăsire totală în care se regăsește conștiința ce NU A IUBIT. Nici o pasăre nu-i cântă, nici o frunză nu-i adie.

În deplină libertate ontologică se săvârșește Judecata de Apoi. Iadul nu este o închisoare, nu are ziduri, iar spiritele impropriu-zis pedepsite nu sunt ținute aici cu forța, sub lacăte grele. Propria conștiință este zidul de netrecut al păcatului veșnic. Taina iertării acestuia îi aparține exclusiv lui Dumnezeu.

Despre isihasm; cosmosul eshatologic: o infinită rețea de rezonanțe pusă în mișcare de rostirea numelui lui Iisus

Coborârea minții în inimă transcende gândirea. Din inimă se deschid ochii sufletului. Aceștia au parte de apariții vii, de adevăruri, de chipul lucrurilor de pe care vălul iluziei a căzut. Orice apariție, în orizontul sufletului este un ACT DE IUBIRE. Nimic nu este obiect indiferent, ci ACT, jurământ de iubire. Totul participă la tot. Atmosfera însăși vibrează de parcă ar strânge în brațele ei invizibile ființa. Lumea reînviată devine un inepuizabil izvor de metafore poetice. Nimic nu este pasiv, totul este activ și capabil de a participa și de a fi impresionat. Acesta este cosmosul eshatologic, o infinită rețea de rezonanțe pusă în mișcare de rostirea numelui. Numindu-L pe Iisus, El ne aude. Conștienți că suntem auziți și ascultați (chiar dacă noi, încă, nu auzim ce se întâmplă) este cel dintâi pas spre redobândirea „vederii”. Vederea cu inima izvorăște din înțelegerea supremă că Persoana Infinită ne aude și ne răspunde, că totul în univers a fost creat în chip originar să fie auz și „răspuns”.

A pune nume: o înscriere a creației pe traiectoria personalizării cosmosului în Hristos

A pune nume viețuitoarelor înseamnă începutul procesului de personalizare prin om a creației. Punând nume unei ființe vizate, o institui în orizontul intersubiectivității, împărtășind cu ea calitatea/demnitățile de subiect și partener de dialog. A pune nume făpturilor reprezintă, așadar, o înscriere a creației pe traiectoria dialogică și liturgică a personalizării cosmosului în Hristos. Numele = o rază înțelegătoare ce luminează chipul făpturii, logosul ei. Numele este cheia ce deschide lumea de poveste a unei întâlniri semnificative. Prin nume, în lumina întâlnirii și dialogului, interiorul și exteriorul se armonizează. Numele e o punte peste abisul distanței și înstrăinării. Numele identifică și totodată distinge, indică așadar identitatea și

unicitatea unei ființe, cu temei în Cuvântul divin. A pune nume = a iniția o relație personală, a constitui o relație de interioritate reciprocă, a activa, a pune în lucrare condițiile de posibilitate ale unei comunicări de însușiri, ale unei modelări a relației între sine și alteritate (celălalt) în icoana Logosului întrupat, după chipul comuniunii și intersubiectivității Treimice. În paradis, Adam-omul a dat nume viețuitoarelor, contemplând (asimilând noetic) rațiunile dumnezeiești din făpturi, pecetea Logosului ce dă identitate fiecărei ființe create. Vederea sa a cuprins lumea iconic, răspunzând actului creator dumnezeiesc printr-un gest de asemănare, constând în constituirea lumii subiectului în orizontul intențional al iubirii, al comuniunii dumnezeiești. Căderea are la bază, în fapt, o cădere din acest orizont intențional, ceea ce a dus la afectarea consistenței liturgice a actului creatural, până la o relativă dezactivare a potențialului de împreună-lucrare cu Dumnezeu. Numele înseamnă o îmbrățișare intențională a unei alte ființe. Numele = punctul de contact al văzutei și nevăzutei. Numele trimite la ființa ca întreg dialogic. Numirea este gestul fundamental al unei viziuni holistice și liturgice asupra lumii. Puterea gestului numirii de dăruire a zidului distanței și înstrăinării se desăvârșește în iubire.

Ce este corpul? Corp fizic (pământesc), corp iconic (corpul sufletului)

Problema comportamentului nostru față de corp post-mortem nu-i atât de ușor de formulat, pentru că reclamă schimbarea gândirii. Ce este corpul reprezintă cea mai dificilă temă a teologiei ca și a filozofiei. Ce este acel lucru pe care îl numim corp? Aparent, e o chestiune banală. În fond, e extrem de complicată. În acest punct pătrundem în abisurile metafizicii. Trebuie să știm următoarele adevăruri elementare:

1. Corpul cu care ne naștem pe pământ e o împletire de memorii (de natură, de fire angelică și de umanitate – omul, cu destinul

său hristic, cuprinzând și unificând în sine rațiunile întregii creații) ce nu-i totuna cu corpul sufletului nostru. Din pricina căderii, primul a ajuns să fie corpul căderii, corpul cărnii sau corpul moștenirilor păcătoase. Condiția sa euharistică a fost așadar drastic afectată în urma înstrăinării omului de modul paradisiac al vieții create. Pe pământ, corpul ne este exterior și nu există acord substanțial între suflet și corp. Fizicul nu exprimă sufletul, de cele mai multe ori. Frumusețea adesea e ruptă de adevăr și există cu un fel de autonomie exterioară sufletului. Sufletul și corpul căderii (sau corpul cărnii) sunt două realități aproape exterioare una alteia, de aceea se și despart. De aceea se moare. În condiția istorică actuală, în actul procreației are loc unirea a două realități (corp și suflet) care nu sunt sincronizate metafizic.

2. Corpul iconic, sau corpul sufletului este o realitate interioară, un produs al sufletului, o emanație în afară a sufletului, care ia formă corporală, ce are potența întrupării memorialurilor cosmice și tinde să reconstituie împletirea lor din corpul fizic. Corpul iconic este o formă fidelă a sufletului, cu valențe de metamorfoză indefinite. Puterea lui de manifestare ontologică o reprezintă apariția. Apare și dispare. Se face văzut sau nevăzut. Trece prin ușile încuiate. Străpunge spațiul și timpul. Ține de un chimism sufletesc, de o chimie transcendentală. Urmează sufletul ca o umbră. Corpul iconic este inalienabil sufletului. Când murim, rămânem cu corpul sufletului. Acesta nu necesită îngrijiri, reparații, pentru că însuși sufletul devine, de acum, direct cauza existenței lui. Aici, pe pământ, sufletul pare că nu are nici o putere asupra corpului. Sunt două realități aproape străine. În corpul iconic se descoperă taina creării corpului fizic după chipul sufletului și, în ultimă instanță, a omului după chipul Fiului lui Dumnezeu întrupat. Este condiția de posibilitate a corpului fizic și, după moarte, păstrează în sine potența reînvierii trupului pământesc, a refacerii plene a condiției euharistice a ființei umane, ce va avea loc în Împărăția lui Dumnezeu, în virtutea părtașiei creației la Trupul lui Hristos cel înviat.

Părtășia la slava divină – plinirea universală a libertății

Istoria a cunoscut trei moduri de eliberare din robie a omului. Prin Întruparea și Răstignirea lui Hristos, prin Învierea și Înălțarea Sa la ceruri, precum și prin Pogorârea Duhului Sfânt omul s-a eliberat din robia diavolului. A devenit capabil să-și unească voia proprie cu voia dumnezeiască, cunoscând libertatea duhului.

Al doilea mod de eliberare a fost desființarea sclaviei omului față de om, odată cu slăbirea dominației poftei și a poftei de putere în favoarea dragostei, empatiei și respectului ca forțe constituante și coagulante ale relațiilor inter-subiective în orizontul comuniunii.

Al treilea mod îl constituie eliberarea spiritului uman din lanțurile instinctului și de sub puterea deterministă a legilor naturale.

Ținând cont, însă, că existența creată viază sub semnul Întrupării, că spiritul și natura nu se pot disocia, eliberarea deplină a omului și sporirea sa duhovnicească atrag după sine și tind spre realizarea unei mișcări complementare, conjugate, a eliberării naturii însăși de sub stăpânirea draconică a cugetului omenesc pătimăș.

Omul nu poate fi, așadar, pe deplin liber, dacă natura cosubstanțială și comuniantă cu propriul său trup nu capătă, la rândul ei, un grad de libertate care să-i permită modelarea sa dialogică după chipul omului, în consonanță cu taina chipului dumnezeiesc.

Libertatea omului, suflet și trup, solicită refacerea prin dragoste și împărtășire de slavă a condiției euharistice a firii necuvântătoare (nu mai puțin purtătoare, în adânc, a memoriei filiale în raport cu Logosul creator), a leagănului de întrupare care este natura creată.

Chenoza dumnezeiască în creație se continuă prin chenoza spiritului uman în natura ce-și presimte trezirea eshatologică întru viața Cuvântului creator. Empatia, rezonanța afectivă ce se manifestă în natură sub diverse forme de întâmpinare și răspuns la acțiunea umană dau mărturie despre capacitatea de umanizare, de aderență la taina euharistică, a naturii în miezul unei relații cu omul.

Timp și spațiu, prezență și apariție

Ce altceva este timpul, decât o subtilă acumulare de prezență, acoperită după cădere de praful absenței? Duhul Sfânt va sufla peste noi și praful se va risipi, lăsând strălucirea chipului să se reverse, până ce va umple întreg spațiul. Și iarăși, ce este spațiul decât o misterioasă concentrare de prezență, supusă după cădere disipării? Topind ceața vremelniceii, suflarea Mângâietorului va aduna din nou cele risipite, și spațiul va fi locul privilegiat al purei apariții, dezlegate de legăturile determinismului și entropiei, eliberate din strâmtoarea veșmintelor stricăciunii și morții.

Parabola fiului risipitor, din alt unghi

Parabola fiului risipitor se aplică nu numai în relația dintre îngerul căzut și om, sau în relația dintre omul (de asemenea căzut) și semenul său, ci și în relația dintre omul (căzut) și natură (făpturile necuvântătoare, fără glas în apărarea lor, supuse fără voia lor legilor căderii, stricăciunii și morții, stăpânite, fără drept la existență decât în limite ustensile, subiect de sacrificiu prin excelență în folosul omului). Va veni, însă, o vreme când Tatăl Ceresc va ieși în întâmpinarea creaturilor sale cele mai umile, îmbrățișându-le în lumina Sa, înveșmântându-le în haina dragostei părintești. Iar aceia dintre noi care nu vor accepta să împartă această revășare de slavă cu cele mai mărunte viețuitoare, înrudite cu noi prin însuși logosul pe care îl poartă în sine, se vor arăta necunoscători ai lui Dumnezeu, Care este în Sine Treime a Iubirii veșnice și atotțiitoare.

Infinitul calității se reflectă în virtuți

Binele, virtutea nu sunt epuizabile, nu presupun atât cantitate, cât calitate. Infinitul calității se reflectă în virtuți astfel încât virtuțile nu apar consumabile, ci potențatoare ale înaintării infinite (epectazei) în câmpul tainei dumnezeiești. De aceea, când cineva spune, de exemplu:

„Ajung la limita răbdării” nu are în vizor virtutea nelimitată a răbdării, ci o răbdare imaginată, construită, autoimpusă, marcată de un deficit de participare la infinitul virtuții dumnezeiești. Virtutea nu este, așadar, un segment mărginit sau o linie frântă de trăire și participare, ci o linie nesfârșită, vibrantă, modulată de har, ce se constituie ca o legătură între infinitul interiorității creaturale și infinitul divin.

Iubirea transformă motivele de a nu iubi în motive de a iubi

De multe ori ni se pare că anumite motive ne împiedică să iubim. Paradoxal, atunci când iubim cu adevărat, nu există motiv pentru a nu iubi. Avem toate motivele să iubim. Aceasta pentru că iubirea însăși transformă motivele de a nu iubi în motive de a iubi. Cineva se poartă cum nu se cuvine? Are o intenție negativă, o pornire egoistă, vorbe rele, fapte reprobabile? Aparent, e un motiv de a nu-l iubi, însă compasiunea iubirii copleșește împunsătura acestui motiv, întorcându-l dinspre întunericul morții și răceala indiferenței și urii spre lumina și căldura dragostei, căutând în fel și chip să aline suferința de a nu iubi a celuiilalt. Dragostea, cu auzul ei străfin, sesizează strigătul iubirii negate din adâncul sufletului omenesc și vede aici o chemare în ajutor abia auzită, o discretă negare a negării, o motivare nestăvilită de a întâmpina ea însăși în chip izbăvitor tot ceea ce vatămă și se vatămă în același timp pe sine, blocând intrarea în împărăția inimii.

Gând la fereastra lumii

Pășesc cu un gol în stomac, ca și cum sub mine s-ar întinde abisul, mai bine zis ca și cum dedesubt nu s-ar întinde nimic. Cum aș face echilibristică pe firul elastic al timpului. Spațiul se strânge în sine, își caută-n mine odihna, ferindu-se de apăsarea nelocului. Prezența Ta mă dezleagă de patimi, de atracția nimicniciei, anulează comanda autodistrugerii. Sub atingerea harului, tot ceea ce este în mine neființă

tinde să vină la ființă, să se facă părtaş chipului Tău, să se acordeze cântului inimii. Nu mă pot ridica la Tine cu labele mele puteri, nu pot cunoaște ființa Ta de nepătruns, dar Tu Însuși vino până la mine, Doamne, cu reverberația imposibilului făcut posibil...

Despre putere și libertate în viziunea creștină

De la Nietzsche, în primul rând, a fost pusă în circulație ideea despre creștinism ca despre o religie a robiei, a celor slabi. Nietzsche a opus puterea și libertatea așa cum le înțelegea el, pe de o parte, slăbiciunii și robiei de factură creștină, de cealaltă parte. Interesant de remarcat este, însă, faptul că și opțiunea creștină a fost tot pentru putere și libertate, înțelese în cu totul alt sens, însă. Iisus exaltă nu altceva decât tot puterea și libertatea. În creștinism, omul care se află în condiția de „rob al păcatului” este considerat un om „programat” de instinctele speciei și deprinderile pătimase, deci un om fără libertate, slab și sclav, lipsit de „slobozenie”. Iisus spune: „Împărăția lui Dumnezeu nu stă în vorbe, ci în putere”. Dumnezeu, îngerul și omul înțelept nu pot fi apucați și ținuți. Numai omul pătimăș poate fi apucat și dus de belciugul patimii. Dumnezeu, care nu este un obiect al simțurilor, tocmai de aceea aparține unei cunoașteri unice și fără precedent, pe care dintre toate fapăturile numai omul o posedă. Operațiile logice (deducția, inducția etc.) se află doar în prelungirea cunoașterii prin simțuri, dar cunoașterea despre Dumnezeu marchează o „ruptură de nivel” pe scara evoluției conștiinței. Ea singură dă măsura omului și îl deosebește de animal.

Despre rai și iad (1)

Munții de inerție pot fi cu adevărat „mutați din loc” numai cu acțiunea sufletului în care s-a sălășluit Dumnezeu

Judecata de Apoi. Pentru unii, neplăcută perspectivă. O idee de „dat la o parte”, o reflecție pururi amânată. Au existat vizionari ce au

descrie iadul ca pe o stare de spirit, compunând un tablou de o monotonie terifiantă. De fapt, osatura întregii lumi căzute are asemănare cu împietrirea unui organism mort. Aici, toate realizările sunt energetice și nedepline. Drumurile ca niște nămeți se cer străbătute cu opintirea forței fizice musculare. Întâlnirea visată rămâne să fie o necunoscută într-o ecuație fizică, în care domină masa, viteza și timpul, toate fizice. Sufletul pare static, un factor imponderabil, nevăzut, fără nici o forță proprie de a determina mișcarea aleatorie a evenimentelor exterioare. Omul e închis, aproape sufocat, în propria singurătate, căreia îi corespunde un teritoriu fix, o parcelă îngrădită pe care o locuiește.

Dorințele lui poetice atât de expansive nu au putere asupra împietririi lumii, oricât i s-ar încorda gândul! Acest gând încordat continuu și rămas fără răspuns în afară, cu rezultatul unei astenii vitale mai mult sau mai puțin intense, dar pe care o resimt toți muritorii, reprezintă sindromul de „nerezonanță cu mediul” care afectează orice suflet prizonier în lumea căzută. Orice s-ar spune, sufletul nu se poate adapta la sistemul lumii căzute!

Lumea care ar fi pe placul sufletului, în conformitate cu așteptările lui adânci, arată, însă, cu totul altfel. Ea apare figurată în artă, în poezie, în muzică. Aici drumurile zboară cu gâturile întinse spre om, ca și când ar fi vii și ar avea aripi.

Personificarea și însuflețirea contaminează totul! Nu mai există acea inerție rea care atârna ca o piatră de moară la gâtul oricărei dorințe pure, oprind sufletul să-și deschidă fericit aripile.

Avântul sufletului întrece orice viteză temporală. În mod corespunzător, sentimentul de descătușare în planul energiilor este practic nelimitat, căci, să nu uităm, trăim într-o altă lume, a materiei înaripate și inteligente. Ne putem lua, astfel, avânt în orice direcție închizând ochii și zburând dezlănțuiți ca într-un dans vertiginos unii spre alții, căci nu vom ajunge să ne ciocnim!

Numai într-o lume mecanică are loc ciocnirea necontrolată între corpuri, astfel încât în acest context nefericit ființa vie e constrânsă să fie pururi prevăzătoare, precaută, inhibată, oricum s-ar mișca în lume, în orice moment având activată o platoșă de apărare musculară. Însă în viața înviată autosupravegherea corporală încetează și dispare

sindromul fricii, al apărării musculare atunci când percepi un fenomen de foarte aproape. Mușchii sunt, ca niciodată, foarte relaxați, iar activitatea conștiinței, ca și a simțurilor, din contra, foarte vie.

„Cu urechea în cămară, cu auzul în afară”, trăirea se dezinstrumentează, se eliberează. Auzul se desfunde și primește în sine o lume „reglată” ea însăși pe lungimile de undă ale unei emisii optime, ale unei sonorități muzicale, de la sine orientată spre receptor. Obiectul însuși emite spiritual.

Într-o poveste, o piatră „zboară și se așază la picioarele omului, ca un arici fără țepi”. Lumea nu „lovește” ființa! Este ca în muzică, unde intensitatea crește vertiginos fără ca universul să se spargă, sau să se deformeze! Cum spuneam, universul existenței decăzute seamănă întrucâtva cu iadul. Asta se întâmplă în primul rând pentru că nu mai funcționează aici legea sincronizării artistice între subiect și obiect.

Ca urmare, ființa vie devine victimă involuntară a ceea ce putem numi acțiunea efectului decăzut asupra cauzei. Asta înseamnă că împietrirea lumii exterioare induce ea însăși ideea de „moarte” a sufletului, senzația de sleire, de secătuire a tuturor puterilor sufletești. Într-o astfel de lume, ca și absurdă, sufletul se simte nelalocul lui, străin fără nici o pondere causală. Prin urmare, exteriorul e foarte apt să influențeze interiorul, să inducă depresii, și încă unele foarte grave.

Dar, după cum spunea un *Pateric*, atâta timp cât omul trăiește viața pământească pe care Dumnezeu i-a dat-o, el trebuie să-și exerseze puterile sufletești, să facă exercițiul libertății sufletului. Omul are această posibilitate care dă chiar măsura mântuirii sale. Omul are, acum, puterea să-și smulgă sufletul de sub puterea nefastă a împrejurărilor exterioare. Cum? Înțelegându-le în semnificația lor adevărată și aceasta este următoarea.

De pildă, un om se naște, fizic, cu o sănătate precară, sau cu un fizic mai puțin arătos decât al altora, ori cu o stare materială nu de invidiat. Să presupunem că această persoană întâlnește în viață multe greutăți. El se simte deprimat, umilit, chiar rușinat de ceea ce este... Dar greșește profund. Acest „este” al lumii căzute, adică necazurile care ne ies în cale pe drumul vieții, nu sunt încă o răsplată a faptelor

noastre, nu sunt o urmare a unei Judecăți de Apoi. Această semnificație ultimă o va dobândi exteriorul numai când sufletul va trăi efectiv în iad.

Acolo, faptul de a trăi într-un loc părăsit, într-un spațiu concentraționar, vid de orice frumusețe, are o cu totul altă semnificație decât întâlnirea, aici pe pământ, cu o greutate materială sau de altă natură. Când unii sfinți au îndemnat: „țineți-vă mintea în iad, și nu deznădăjduiți”, ei s-au referit, în acest context, la iadul lumii de aici, nu la cel de dincolo.

Aici, pe pământ, îndurarea greutăților trebuie conștientizată cu însemnătatea de „destin hristic”, de împreună asumare a suferinței universale (dragostea față de celălalt implicând mai ales natura, care acum e ca un bolnav căzut într-o stare de „comă profundă”). Natura aparent „moartă” nu trebuie „forțată” să se preschimbe brusc, în scopul adecvării la interesele noastre egoiste. Ea, când se va trezi, se va trezi la viață pentru toți, nu doar pentru unul singur! Îngrijită și iubită, natura primește emanația benefică a sufletului nostru în fibrele intime ale ființei ei, de asta să nu ne îndoim!...

Regula noastră de viață duhovnicească este să reducem – la nivel de prim impact – efectul negativ al exteriorului asupra interiorului! Cultivând virtuțile, rugăciunea, dar mai ales aprofundându-ne înțelegerea vieții, vom reuși. Raiul este acea stare de concordie absolută, când sufletul reintră în puterile lui originare și e capabil să-și construiască – prin propria sa decizie liberă – lumea pe dimensiunile iubirii. Munții de inerție pot fi cu adevărat „mutați din loc” numai cu acțiunea sufletului în care s-a sălășluit Dumnezeu. Născute din pământul însemnat pe frunte cu moarte, bogăția și sărăcia au, în condițiile căderii, absolut aceeași semnificație; indiferent de conjunctura exterioară în care s-ar afla, ele nu mă reprezintă în nici un caz pe „mine”, nu-mi „reprezintă” sufletul, așa cum, dacă-mi este dată, „frumusețea exterioară” nu-mi reprezintă chipul dinlăuntru. Adesea, chiar dimpotrivă. Dar în sensul lor eshatologic, și raiul și iadul se definesc prin ceea ce este chipul autentic al sufletului, cu alte cuvinte prin starea lui lăuntrică reală, descoperită. A fi în Rai sau a fi în iad

înseamnă a nu mai fi în iluzie exterioară, în „poză”. Abia aici se vede exact ceea ce ai și ceea ce nu ai, ceea ce ești și ceea ce nu ești.

Despre rai și iad (2)

Noi nu cunoaștem ce înseamnă libertatea și nu știm ce să facem cu iluzia de libertate pe care o avem. Nu suntem liberi, pentru că suntem confuzi în simțiri și în cunoaștere, judecăm greșit aparențele și ne luăm după primul impuls.

Căile de acțiune ale dorinței umane par închise. Explorările în exterior par încheiate. Peste tot, parcă, aceleași spații, aceleași peisaje și evenimente statice; ne-am făcut sceptici cu privire la toate căutările exterioare, care sfârșesc toate la fel. N-am întâlnit pe cale nici o noutate absolută, nimic care să zguduie, să clintească inerția egală cu sine a existenței în ansamblul ei.

Să nu ne iluzionăm cu privire la oportunitățile materiale pe care le au unii sau alții. După ce au fost experimentate, nu lasă nimic în urmă, în afară de întrebarea aproape retorică: „Unde să ne mai ducem? Ce să mai facem?” Adevărul e că, pe această cale înfundată, n-avem unde ne duce și ce să facem. Dar nefăcând nimic, facem totuși ceva: ne scurtăm timpul de mântuire, ne agravăm starea desti-nului! Devenim robi automatismelor, și mai ales ajungem la acel stadiu când, fiind robii acestora, constatăm că a fost stoarsă și ultima picătură de plăcere din aceste roțițe infernale de iluzii și că trăim o stare de robie vidă!

Să nu ne amăgim, însă, că nimic nu se poate face pe pământ, în relația noastră cu exteriorul. Acum, că majoritatea iluziilor și miturilor au căzut (experiențe care, la vremea lor, au dat roada maturizării spiritului dez-amăgit de propriile fantasmе), ne rămâne, totuși, o cale perenă de acțiune: explorarea unei noi modalități de comunicare cu aproapele, prin refacerea familiei mistice!

Acest „al treilea”, copilul mistic, care trebuie reintegrat în familia umană, este natura. Prin el, redescoperim ce-i aceea variație, creativitate. În acest punct ne întâlnim cu tainele din vechime, cu minunile pe

care poveștile le descriu și care reprezintă noutățile absolute. „Copilul mistic” ne poate arăta nu numai „unde” să mergem și ce să mai facem, ci și cum și unde ne cheamă Duhul, Cel Care dă Viață!

Activitatea de fond a eternei întrebări umane, rod al neliniștii și al plictiselii: „Ce să facem? Unde să ne ducem?”, constă în faptul că e o întrebare greșit pusă. Sensul ei corect, necantitativ, e mai degrabă retoric: amăgirile au căzut, traversarea pe orizontală a lumii în căutarea plăcerii și noutății dorite e un exercițiu steril, care nu mai promite nimic, nici măcar o „senzație tare”.

Știm dinainte că nu ne așteaptă nimic dincolo de orizont. În acest punct, depresia omului are și o altă semnificație, un rol moral orientativ. Omul se află sub puterea unei presiuni psihologice, a unei căutări spirituale nedefinite care multă vreme nu și-a clarificat obiectul. Noutatea actuală a creștinismului constă în faptul că el se clădește pe noțiunea de familie cosmică, ceea ce deschide infinite orizonturi de așteptare. Atâta vreme cât spațiul (natura) rămânea pentru noi un obiect mort, ne puteam desfășura în voie cu întrebări la fel de moarte, de tipul: „Unde să mergem? Ce să facem?” Când natura învie, spațiul și timpul învie și ele, și își pierd semnificația opresivă, orizontală, pe care o are, de pildă, acest „unde” depănat în gol, la care apelează omul călător pe orizontală.

Natura înviată deschide o altă înțelegere despre relația omului cu spațiul și cu acțiunea. În existența eshatologică, totul este relație între suflete și între lumile lor proprii, este, prioritar, iubire. O iubire, însă, care este mișcată de puterea mai presus de om a Duhului Sfânt.

Spațialitatea eshatologică este una nu dată, ci „creată”, cu fiecare clipă. Infinitul este plural și personal, iar infinitatea, întoarsă cu toate punctele ei spre sufletul receptor, cu orice latură a sa la fel de apropiată de acesta, calitatea fiind aici determinantul cantității. Or, știința calității diferă fundamental de orice știință a cantității. „Acțiunea” eshatologică este întotdeauna un moment de inițiere, o pătrundere misterioasă într-o poveste, în care ce-i înainte ne este cu totul necunoscut. Nu sunt posibile hărți ale geografiei eshatologice, în perimetrul căreia fața continentelor de basm se poate schimba instantaneu.

Judecata iadului aceasta este: să ai în față realitatea creată de mintea ta, dar fără amăgire. Este o judecată dreaptă. O magherniță afumată a cărei ușă nu se deschide niciodată: acesta este, după Dostoievski, sfârșitul tuturor căutărilor deșarte și persistente. Ca și raiul, iadul este constituit din esențe, concluzii. Sfântul Ilie Miniati a intuit perfect acest adevăr, când a tras concluzia: iad înseamnă să existe poftă, dar să nu mai existe obiect al poftirii. Acest „obiect” al poftirii nu a existat, cu adevărat, niciodată, decât în iluzie, căci ceea ce păcatul a poftit nu a fost decât proiecția minții lui bolnave, fie că a poftit femeia ca obiect al desfătărilor egoiste, fie că a poftit „urmași spre perpetuarea deșartă a numelui neamului” său, sau când a crezut că se hrănește cu viață, mâncând cu nesaț carne, s-a hrănit de fapt cu „ucidere”. Unde a văzut plăcere, era de fapt durere. „Judecata de Apoi” literalmente aceasta înseamnă: vedere „de apoi”, când amăgirile cad și rămân esențele, concluziile ultime.

Despre rai și iad (3)

Judecata de Apoi este un subiect de arzătoare actualitate. Se spune că Dumnezeu și-a început secerișul.

Împărăția își are soliile ei pe pământ. Să ne bucurăm că se sprijină pe ființele cele mai umile, care sunt adesea și cele mai disprețuite de oameni. Vârful împărăției se oglindește, ca un pisc într-o apă, în sufletul curat. Marile primeniri, realizate prin neașteptatele intervenții curățitoare ale lui Dumnezeu, sunt semnale date omului credincios cu adevărat că nădejdea lui își are aproape împlinirea și că, după o noapte ca de coșmar, ziua este aproape. În lume a început Judecata, de parcă materia însăși refuză să fie sălaș și părtaș al păcatului.

Acesta este temeiul cel mai de jos al solitudinii infernale, când natura își retrage teritoriile. Păcătosul își simte atunci nu doar singurătatea, ci și nimicnicia. Abia atunci el simte ce înseamnă să fii „niciunde” sau „nicăieri”. Și numai în starea de iad întrebarea tracasantă: „Unde să mă duc?” își capătă masiva, înfricoșătoarea semnificație metafizică, fiindcă nu mai există, acum, un „unde”. Acest fapt l-a intuit

Dostoievski, imaginându-și iadul ca o magherniță închisă. Infernul este plin de spirite care bântuie și nu degeaba le zicem „spirite”, cu o macabră sugestie de descărnare. Natura refuză să se unească cu acest fel de „spirite”, din preajma cărora își retrage teritoriile și energiile.

În esența ei, natura ca spațiu, ca lume înconjurătoare are semnificația de mediu al relației împărtășite. Fără natură, orice suflet ar fi teribil de singur, în absența acestei frumuseți mediatore, mijlocitoare, care alcătuiește o lume a iubirii, întrupare însăși a frumuseții și a varietății de expresie comunională.

Diavolul, se spune, este minte pură, necorporală. Spiritele infernale îi seamănă, ele nu mai cunosc în sine odihna într-un corp mediator și într-o lume comună devenită intimă prin mijlocirea naturii. Pierd, astfel, fericirea concretului. De aceea, imaginația omului care s-a confruntat cu așa-zisele „stafii” le descrie pe acestea încercând cu disperare să facă un semn, să „ciocănească”, ca pentru a recupera tot concretul și natura pierdute. Spiritul care bântuie simte cu disperare că pierde viața și mijlocirea naturii. Pe de o parte, păcatul îl trage în jos, spre locurile în care a păcătuit, la care nu mai are acces. Dar ceea ce-i mai grav este că i s-a închis în general accesul la natură, la unirea atât de odihnitoare cu viața ei, ce este – în chip ideal – ca un leagăn al sufletului.

Despre corp

Corpul e expresia unității și a unicității unei sineități deschise spre alteritate. Corpul e totodată alteritatea (naturii) ce participă la sineitate (suflet). Prin corp, natura și omul se întrepătrund și își comunică însușirile. Corpul e amprenta fenomenală a ființei (*beingprint*). Corpul e un „nod” fenomenal (*phenomenal-knot*), ce leagă strâns spiritul de natură, conferindu-le un orizont comun. Corpul are condiția euharistică, a „împărtășirii de celălalt”. Paradoxal, corpul se constituie din interior, plecând de la mișcările sufletului ce se compun cu participările sale și tocmai de aceea în vis sau după moarte se păstrează o condiție corporală, imaginea corpului, fie ea și una mult mai proteică.

S-ar putea spune chiar că se manifestă un fenomen de *entanglement* între suflet și natură prin intermediul corpului. Prin corp, pururea, omul are nostalgia naturii, iar natura are nostalgia omului. Corpul este „ochiul-Janus”, ochiul cu două priviri, una orientată spre sine, cealaltă spre alteritate. S-ar putea spune și: o privire a sinelui spre alteritate și deopotrivă o privire a alterității spre sine. În particular: o privire a sufletului spre natură și una a naturii spre suflet. Corpul este un loc de conjuncție, de întâlnire și împărtășire neamestecată a sinelui cu alteritatea. Corpul e, mai mult, locul micșorării de sine (*kenosis*) la întâlnirea cu alteritatea. De aceea, corpul este un semn al smereniei, dar și un indicator al slavei divine, ce se revarsă în „golul” smereniei. Moartea corpului este o condiție a răsturnării ordinii fenomenale, a unei inversări a perspectivei, în urma căreia sufletul apare ca miez transcendental sau focar transfigurativ al lumii fenomenale, iar chipul divin se dezvăluie ca miez transcendent sau focar transfigurativ al sufletului.

Problema corporalității

Una dintre cele mai complicate și disputate probleme din istoria filozofiei și teologiei este cea privind „necesitatea” corporalității în actul creației. De ce a fost nevoie ca Dumnezeu să creeze o ființă de creație „întrupată”? De ce nu a creat doar ființe „pure”, necorporale? Sfinții atrag atenția că în raport cu Dumnezeu până și îngerii au o anume corporalitate, desigur, de o consistență mult mai fină în raport cu restul creației. În cel mai adânc sens, trupul poartă cu sine taina celuilalt prezent întru sine. Trupul e „capătul” nostru dinspre alteritate și „prelungirea” ființei noastre spre celălalt, puntea peste abisul izolării etanșe în propriul egoism. Cu alte cuvinte, trupul e cel ce nu ne lasă să fim absorbiți „monologic” în propriul univers lăuntric, până la un „egoism transcendental”. Aceasta pentru că trupul este o „antena” ce sesizează pe celălalt, (sur)prinde lungimile de undă ale alterității, manifestând o așezare „transversală” în raport cu „imaginea de sine”. Prin trup, fiecare „particulă” de realitate a lumii create poate dezvolta tensiunea esențială prin care atrage și se lasă atrasă de orizontul eshatologic al comuniunii.

Cealaltă față a lumii

Binele ascuns e tocmai ceea ce împiedică binele să devină o convenție, un act mecanic, formal. În acest punct se descoperă sensul nebuniei fericite. Ea deschide perspectiva către „cealaltă față a lumii”, către nevoia de trăire eliberată de clișee chiar în săvârșirea binelui. Scopul nebuniei în Hristos e subversionarea „feței” încremenite a binelui aparent și recuperarea expresivității ce vine dintr-o experiență a binelui autentică, spontană, printr-un excelent sincronizat tandem al exteriorizării interiorului și interiorizării exteriorului. În fapt, binele redus la formule ale binelui poate ușor deveni o mască îndărătul căreia se ascund motivații secundare, mai puțin altruiste, adesea virusând conținuturile formale ale părutului bine. De aceea, „metanoia” pleacă de la subversionarea binelui închipuit, sesizând mobilurile ascunse ale faptelor și declanșând acea „micșorare de sine” ce constituie intrarea în taina cuprinderii binelui necuprins, neplafonat. Cu alte cuvinte, în taina icoanei.

„Dincolo de bine și rău”

Binele din lume constituie „substanța” divino-umană a lumii viitoare. În perspectiva universului transfigurat, numai binele e productiv. Lipsa binelui va însemna un deficit de „materie” a creativității eshatologice, și aici se întrevide „golul” de iad, suferința de a nu te putea „crea din nou”, de a nu te putea „resuscita” în lumina icoanei lui Hristos. Binele poartă în sine suflarea reînsuflătoare a vieții lumii. Binele e aderent la luminările dătătoare de viață ale Duhului („asista”). Mai presus de bine și de rău e doar Binele. Aceasta pentru că binele se transcende pe sine prin Bine, iar răul se transcende pe sine tot prin Bine. Și fără transcenderea de sine în taina iubirii sinele se închide în sine asemenea unui univers concentraționar. Iadul este universul concentraționar al închiderii de sine, al netranscenderii de sine prin părțasia la iubirea divină. Raiul este gustarea continuă din rodul euharistic al transcenderii de sine prin dragoste, prin „întruparea în Celălalt”.

Prostia

Nu e un păcat decât al celor care spun că nu e necesară cultivarea spiritului pentru a te prezenta ca om în fața lui Dumnezeu.

Să nu ne temem

Biblia necesită o abordare critică, pentru a putea fi acceptată în esența mesajului ei. Să nu ne temem de întrebări și de răspunsuri...

Spiritul celor dragi nu ne părăsește

„Ce ți-ai dori de Crăciun? Mi-aș dori foarte mult să îmbrățișez pe cineva care nu mai este...” Mai ales că timpul de la plecare a luat o cifră rotundă. Dar spiritul celor dragi nu ne părăsește, dacă memoria noastră le deschide ușa, nu doar pe cea care dă în holul de la intrare. **TREBUIE SĂ FIM DISPUȘI SĂ ÎNVĂRTIM TOATE CHEILE, ÎN ORICE UȘĂ...** Cu riscul să nu devenim macabri. În spirit englezesc, asta totuși ar fi permis.

O vorbă-două despre Heidegger

Pentru un filozof profesionist, reprezintă o impietate să intri pe tărâmul gândirii lui Heidegger fără a cunoaște subtilitățile limbii germane și fiind străin de istoria filozofiei. Deci, aviz celor care se avântă să pretindă în mod naiv un Heidegger explicat foarte pe înțeles, ignorând sau nesocotind forma originară a limbajului său. Cât privește istoria filozofiei, trebuie să știm cel puțin că filozofia existențialistă s-a constituit ca reacție față de metafizica de tip tradițional întruchipată îndeosebi în construcțiile teoretice ale neokantianismului, vizând, explicit îndrumarea reflecției filozofice spre concretitudine, spre situațiile reale de viață ale omului. Bazele teoretice, temele și teoremele filozofiei existențialiste s-au conturat însă într-o măsură considerabilă prin extinderea de către Martin Heidegger a fenomenologiei husserliene la studiul existenței umane. Și aici, iar ne împotmolim în tentativa

noastra de a-l prezenta sumar (oare se poate?) simplilor amatori de știiri filozofice pe unul dintre marii gânditori ai epocii noastre care s-au consacrat efortului de reconstrucție a ontologiei. Ontologie, fenomenologie, ce-s alea? Să ne apucăm, așadar, să facem un fel de istorie a conceptelor filozofice pentru necunoscători în materie? Exclus, nu-i nici loc, nici timp.

Ne rezumăm aici la a arăta că fenomenologia critică psihologismul cu fundamentele lui de naivitate și credulitate. Fenomenologia afirmă că eul are o funcție transcendentală CONSTITUANTĂ, nu (mai degrabă decât) reflectantă. E vorba de teoria constituirii, opusă teoriei reflectării. Psihologia de regulă naivă e lipsită de funcție critică, fiind convinsă că da, ce se vede aia e. Confundă realitatea cu înțelegerea conceptelor, o înțelegere provenind din utilitatea lor. Cum spunea Eco, psihologismul e confuzia între realitate și o anumită întrebuintare a senzațiilor sau a cuvintelor. Se știe că Eco a supus unei critici acide ideea de referent. Implicațiile fenomenologiei sunt foarte largi, și aici ne referim la reflecțiile despre realitate făcute din interiorul științei actuale. Cursul Berkeley de fizică cuantică (Eywind H. Wichmann) conține în secțiunea sa de debut afirmația că teoriile clasice (reprezentate de domeniul microscopic) sunt teorii fenomenologice. Când se consideră mișcarea unui „corp rigid” ca un întreg, cele mai subtile amănunte ale comportării sistemului sunt ignorate și nu se face nici o încercare de a considera toate aspectele situației. În acest sens imaginea lumii produsă de percepții e mai degrabă un construct mental, ceva foarte aproximativ, o formă limită a legilor mai cuprinzătoare și fundamentale ale mecanicii cuantice.

În relativ consens cu viziunea de mai sus, postmodernismul este cel ce va aduce în discuție toate iluziile sistemelor fixe de reprezentare. Deconstrucționismul este mișcarea inițiată prin interpretarea de către Derrida a lucrărilor lui Martin Heidegger și a reprezentat un stimul puternic al manierei postmoderniste de a gândi. Derrida consideră colajul/montajul ca forma primară a discursului postmodern. Dar, iată, avem aici dat chiar miezul unei teorii fenomenologice, chiar miezul sau miza concepției de tip fenomenologic, care pune între paranteze conceptul de realitate propriu-zisă.

Mai mult, o linie estetizantă a postmodernismului avansează judecata că arta este imaginea maxim de reprezentativă a modului nostru general de a ne raporta la lume: printr-o selecție inconștientă a elementelor experimentând percepții, elaborând reprezentări sau fiind antrenați în salturi ale imaginației, în puncte culminante ale raptusului creator, caz în care teoria fenomenologică a constituirii ia forma teoriei creativității. Omul este o ființă selectivă și creativă, și se pare că și natura este, chiar atunci când e vorba de simplul act al percepției. Pornind de la aceste considerente, avem o șansă în plus să înțelegem mai bine de ce accentul pus pe proces, reprezentare, întâmplare și participare, ce descriu stilul postmodernist, după Hassan, în anumite condiții, cum a fost cazul lui Heidegger, nu poate fi străin de o profundă năzuință de reconstrucție a ontologiei. Noțiunea de ființă umană la Heidegger (Da-sein, ființa-aici, ființa-în-deschis) e profund dezantropomorfizată. S-a putut vorbi chiar de antiexistențialismul filozofului german, în acest sens.

Orice s-ar spune, omul e o breșă prin care s-a spart opacitatea universului. Universul se rostește prin om. În măsura în care vorbim, suntem vorbiți. Heidegger e departe de a idealiza situația. El spune că suntem ARUNCAȚI-ÎN-LUME, nu știm de unde venim, unde ne ducem, nu știm în burta cărui Leviatan suntem închiși. Facticitatea lumii, existența ei ininteligibil imensă, absurdă, întrucât cel puțin aparent fiind ca și străină sau ostilă vieții trădează absența oricărui referențial ontologic ferm al opțiunilor axiologice, adică valorice. Și totuși Dasein-ul există în deschis, în el continuă să crească așteptarea, o stare pentru care trebuie să fim pregătiți, va spune Heidegger mai ales cel din ultimele sale scrieri. Cugeta Heidegger: „ieșirea-din-ascundere” a ființei nu e ceva ce ține de voința mea proprie. Poetul nu-i comandă inspirației, el așteaptă să fie vizitat. Același lucru îl afirmă Einstein cu referire la procesul inspirației științifice. Potrivit tezei fundamentale, în filozofia heideggeriană, finalitatea artei constă în a dezvălui, într-o modalitate specifică, adevărul existentului („Das Kunstwerk eröffnet in seiner Weise das Sein des Seienden”). Este necesar, consideră filozoful german, să distingem clar trei domenii ale

existentului: lucrul pur (blosses Ding), utilul și opera de artă. Ustensilitatea lumii alimentează spiritul de consum care, dincolo de un punct, în dorința individului de a stăpâni prin „constrângere” lucrurile (cazul invers fiind reciproca apartenență), distruge dialogul cu ființa. Calculul, consumul, profitabilitatea imediată sunt criterii ale existenței utilitare, inautentice. Omul are o menire mai înaltă: într-un fel, el e responsabil pentru univers, mai înainte de a fi pentru el însuși. O idee cu originale și interesante implicații este cea ascunsă în sintagma de notorietate „constelația-omului-și-a-ființei”. Asta înseamnă că realitatea are tendința să devină co-vectorială cu acțiunile omului. O realitate supusă calculului și constrângerilor tehnice este una care consimte...

Mitul existenței agresate și al omului agresor este reformulat cu multă nuanțare de Heidegger. Opera de artă vine pe lume, însă, ca dintr-un alt univers. E copilul așteptării fidele. Universul se naște, e ca primul țipăt. Aici, în poezie, lucrurile sunt subiecte, nu obiecte, și mai înainte de a fi pentru noi, sunt pentru ele însele. Ideea poartă numele de divizarea subiectului, a fost îmbrățișată de ontologia poetică heideggeriană și exprimată cu multă fidelitate de Jung, când a vorbit de Philemon, de obiectivitatea psihicului. „Philemon și alte figuri ale fanteziilor mele m-au adus în fața intuiției cruciale că există lucruri în *psyche* pe care nu eu le produc, ci care se produc de la sine și au viața lor proprie. Psihologic, Philemon reprezenta pentru mine intuiția superioară”. Destul pentru azi. Despre alte aspecte, mult mai sofisticate, poate cu altă ocazie. Eu mi-am ținut cuvântul dat să zic o vorbă-două despre Heidegger, pe care Vladimir Tismăneanu îl admiră ca pe Faust în lupta cu Mefisto.

Despre „Odiseea Spațială 2001” și limitele tehnicii după K. Jaspers

„Din grafica liniilor și culorilor se desprind primele forme care încep să evolueze încet-încet – secvența durează mai mult de un sfert de oră”... Mi se pare foarte pătrunzătoare această intuiție a lui Dan Stoica, punând în paralel evoluția figurilor artistice cu tema evoluției

naturii, o paralelă care se susține prin valoarea artistică a acestui interesant film, „Odiseea spațială 2001”. Prima parte a filmului își propune să descrie antropogeneza, prin imagini dense și evocatoare. Aici, teorii celebre, etologice, evoluționiste, se îmbină cu elemente științifico-fantastice. Peisajul este dezolant și straniu. Protohominizii, oamenii-maimuță, sunt arătați conviețuind pașnic cu niște făpturi ciudate, tapirii. Hrana lor e vegetariană. Se ceartă între ei, se amenință, se intimidează reciproc, dar nu trec la atacuri fizice propriu-zise. Recunoaștem în acest punct teoria lui Lorenz despre rolul primordial ADAPTATIV al agresivității, ca și ipoteza despre alimentația inițial vegetariană a omului preistoric, ipoteză lansată de antropologia clasică și preluată de etologi ca D. Morris. Secvența nucleară a filmului o reprezintă scena în care apare uriașa placă neagră, paralelipipedică, un monolit perfect neted, înălțându-se spre cer. Un individ din ceată, Alfa, atinge această stranie construcție. Din acel moment, comportamentul omului-maimuță se schimbă. Muzica stranie, disonantă creează un fond perfect de mediatizare sonoră a acestei schimbări. În mâna lui Alfa, femurul pe care-l apucă strâns în mână devine acum o armă. **EL ÎNCEPE SĂ IZBEASCĂ CU OSUL, FOLOSIT CA O MĂCIUCĂ, ÎN SCHELETELE TAPIRILOR DIN JURUL SĂU.**

Expresia feței alternează între o fizionomie sumbră, gânditoare și expresii feroce, marcate de rictusul violenței triumfătoare. Unde-i gândire, e și negație... **O ALTĂ SECVENȚĂ ÎL ARATĂ PE ALFA RUPÂND CU DINȚII DINTR-O HALCĂ DE CARNE PE CARE O ȚINE ÎN MÂNĂ.** Din culegători vegetarieni, protohominizii au devenit vânători carnivori. O isterie agresivă, hohotitoare și dementă agită ceata lor. Din ADAPTATIVĂ, agresivitatea a devenit DIS-TRUCTIVĂ. **CAIN L-A UCIS PE ABEL.** Pe o colină, sus, Alfa își strigă triumful. Scena e magnifică. El aruncă în aer femurul care se înalță sus, tot mai sus, profilându-se pe cer, rotindu-se, până ce în locul său, în cadru, apare o navă spațială lungă, grațioasă care plutește într-un balet cosmic pe un fundal de stele în acordurile Dunării albastre.

Această succesiune de imagini simbolice care, s-a spus, nu poate fi redată de nici o descriere literară, îi este proprie, prin sumbra și

dinamica putere evocatoare, artei filmului. Dan Stoica subliniază bine acest fapt, vorbind de stilul detașat, neimplicat al lui Kubrick, cu vocația sa de documentarist, un stil pe care numai cinematografia – artă a implicării subliminale imediate și percutante – îl poate realiza la acest nivel de transmitere a mesajului. Mesajul monolitului, deși foarte ambiguu, vine, înțelegem, din direcția unei supercivilizații cosmice situate dincolo de Jupiter, o civilizație ce pare să-și trăiască ultimele clipe. Ghicim aici și o transfigurare artistică a teoriei paleontologului american Henry Osborne, referindu-se la o tendință latentă, pre-determinată, aflată în plasma germinativă. Expresia “The Dawn of the Man” vine, de altfel, de la Osborne. Legătura dintre violență, tehnică și evoluție mi se pare o cheie de lectură esențială a acestui film.

Limitele tehnicii, după Jaspers

1. Tehnica este un mijloc și ca atare necesită o direcționare a sa. În Paradis, spune Jaspers, tehnica nu și-ar avea rostul. Ea servește eliberării omului de nevoi. Invenția tehnică își dobândește valoarea în funcție de caracterul UTILITAR.

2. Tehnica se limitează la mecanism, la abiotic, la universal. Tehnica, spune Jaspers, ține în mâna sa numai ceea ce poate fi conceput în mod mecanic. Ea își transformă obiectul în mecanism, și în felul acesta, în aparat, în mașină. Având în vedere succesele neașteptat de mari ale acestor posibilități mecanice, totul pare posibil din punct de vedere tehnic. S-a ivit astfel o atitudine fundamentală de așteptare amăgitoare, conform căreia tehnica ar putea face orice. O asemenea absolutizare a tehnicii nesocotește însă realitatea, care pretutindeni presupune mai mult decât tehnica pur și simplu, chiar dacă în orice activitate umană tehnica figurează ca o premisă, mecanismul constituind doar scheletul pe care se clădește acțiunea umană. Comportamentul față de natură – îngrijirea și cultivarea ei –, comportamentul față de om – educația și comunicarea inter-umană, crearea de opere spirituale, și chiar activitatea legată de invenții nu se conformează unor reguli ale tehnicii. Este iluzorie speranța de a realiza prin tehnică

ceea ce poate fi creat numai de către spiritul viu. O altă limită a tehnicii este restrângerea ei la abiotic. Negația determină tehnica. Intellectul care domină actul tehnic, afirmă Jaspers, este adaptat numai abioticului, mecanicului în cel mai larg sens al cuvântului. De aceea tehnica se poate ocupa de fenomenul viu numai tratându-l ca pe ceva lipsit de viață; astfel se prezintă lucrurile în agrochimie, în tratamentele moderne cu hormoni, vitamine, de ex. pentru creșterea maximă a producției de lapte etc.

3. Tehnica este întotdeauna dependentă de substanțe și forțe care sunt limitate. Odissea Spațială 2001, cum spuneam, are în miezul ei o temă cu forță nucleară – legătura dintre violență, tehnică și evoluție. De aici, se poate porni în orice direcție a meditației... (Comentariu pe marginea unui eseu al lui Dan Stoica).

Știința materiei-mecanism versus știința vieții, ca știință fundamentală

Referința: Ion Papuc, „Dumnezeu în matematici și în metafizică”, revista Convorbiri literare, 6 septembrie. Articolul merge la țintă: diferența dintre sistemul lui Descartes și cel al lui Leibniz este esențială atât pentru istoria, cât și pentru prezentul gândirii, indiferent dacă e vorba de științele spiritului sau ale naturii. Sunt două paradigme fundamentale, opuse între ele. Prima admite știința materiei-mecanism ca știință fundamentală. A doua, postulează știința vieții ca știință fundamentală, iar când vorbim de fundamental o facem aici în sens epistemologic pur, vizând fundamentele elementare. Dacă ontologia lui Leibniz e uimitor de relevantă pentru monadologia actuală, totuși sunt necesare unele corecții ale sistemului lui privitoare la devenirea lumii, la explicația mai aprofundată a fenomenului morții, legat de cădere etc. În afară de acestea, Leibniz rămâne cea mai fecundă minte din istoria filozofiei, nu în ultimul rând pentru că a văzut legătura dintre misterioasa viață a elementelor și secretele matematicilor neconvenționale.

Inteligența artificială și problema înțelegerii. Subiectul ca instanță integratoare

Problema pogorământului pornește cu problema vieții, de la înțelegerea vieții, asta trebuia arătat. Ideea fizicistă că viața e un proces în creier anulează evident ideea de pogorământ. Acesta e anihilat de concluziile bioeticii. Ideea însăși de liber arbitru e atacată în fundamentele ei. Concepția că inteligența artificială e considerată capabilă să genereze viața, sentience, qualia, și că creierul însuși este un computer organic este demascată de George Ellis, în interviul care i-a fost luat, ca o judecată naivă, de tipul raționamentelor analogice cu care lucra mai vechea filozofie a naturii. În primul rând, se arată, un computer nu poate funcționa doar pe baza legilor fizicii. Acestea nu pot crea un dispozitiv IT. Pentru aceasta e nevoie de algoritm, de programator... Să presupunem că am ajuns să simulăm artificial o reacție din creier. De pildă, vrem să obținem senzația de roșu. Se pleacă de la falsa premisă că viața e un proces ce poate fi recreat analitic, pe bucațele. În realitate, a vorbi de roșu izolat e imposibil. Chiar simpla senzație de roșu e fundamentată într-un proces de înțelegere, înțelegerea identității și a diferenței. Roșu nu e verde. Apoi, roșul e o calitate elementară integrată în experiență. Vorbim întotdeauna de experiență, mai mult decât de senzație concepută izolat. Experiența subiectivă apare implicată mai mult sau mai puțin vag în orice moment trăit. Experiența este reacția subiectului. De aceea presupunem intuitiv că mașinile nu simt și ni se pare la fel de incredibil faptul că ele pot avea senzații neintegrate în experiență. Senzații fără subiect... O enormitate, un gând trăznit ce sugerează un odios zombie. Evident, mașinile nu trăiesc experiențe subiective, asemeni organismelor vii. Psihologia Gestalt are aici contribuții semnificative. Experiența e mai mult decât suma părților, ea nu e construită din senzații, percepții și reprezentări, ci integrează senzații, percepții și reprezentări. Nu putem vorbi de senzație neintegrată subiectiv, pentru că nu ar avea sens. Senzația există în interiorul unui scop mai amplu, viața, experiența, chiar și prin faptul că o aruncăm în subliminal, dacă nu ne interesează pe moment. Dacă ar avea scopuri, s-a spus, mașinile

n-ar putea sta pe loc. Până și procesul neurologic, s-a constatat, e unul infinit de complex, încât nu produce niciodată o singură senzație. Experimentul phi arată faptul că însuși creierul așteaptă până când primește un set de informații, un pachet de date înainte de a le înfățișa conștiinței. În acest caz, ordinea sosirii informațiilor devine aceeași cu ordinea „presentimentelor”. John Eccles specifica despre „the experienced unity”: „it comes not from a neurophysiological synthesis, but from the proposed integrating character of the self-conscious mind”... Calculatoarele nu sunt conștiente, oricât de complexe ar fi, deoarece ele nu sunt altceva decât dispozitive de manipulare formală de simboluri. Un calculator nu poate simula un proces în creier pentru a obține înțelegere. Înțelegerea nu poate fi simulată. Trebuie să existe un subiect, o instanță integratoare care să profite de aceste procese. Înțelegerea nu se reduce la o schimbare de secțiuni neuronale. Ideea e, așadar, că din manipulare de simboluri nu obții înțelegere. Simularea unui proces în creier nu poate fi simulată întrucât subiectul preexistă reacției neuronale pe care la un moment dat o determină, o impune, printr-o strânsă și complexă interacțiune mind-body. Concepția despre philosophical zombie este și ea edificatoare în acest sens. Ca și, de altfel, celebrul experiment de gândire cu „Chinese Room”. Simularea behavioristă, oricât de reușită ar fi, ni se pare un fenomen odios în momentul când conștientizăm faptul că în interiorul corpului nu e nimeni. În acea clipă, fenomenologic acel corp devine un zombie, un fenomen respingător. De ce? Pentru că procesele lăuntrice sunt esența constituantă a corpului înțeles ca trup, ca o unitate indestructibilă între corp și suflet. Corpul este un fenomen viu, motivat lăuntric. Motivația lăuntrică face acceptabilă ideea de corp, în calitate de expresie a subiectului. Fără subiect, nimic nu se poate forma, nu poate exista. Se reduce la jalnica zombicitate.

Spiritul detectivistic și adevărul ca vietate

Ce lipsește cunoașterii actuale este tocmai spiritul detectivistic. Ideea plată de cunoaștere nu ține cont de faptul că adevărul e ca un animal viu și foarte perspicace căruia îi place să se ascundă unde

nimeni nu se gândește. El trebuie prins „din zbor”, așa, de pildă, cum un muzician prinde brusc sunetul cel mai potrivit. Dar, mai ales, trebuie să ai răbdare cu adevărul, acest straniu animal de noapte... Pentru mulți, Poirot reprezintă, indirect, figura cunoscătorului, cel care știe să pună „curse” adevărului pe care îl urmărește, ca pe o entitate vie și capricioasă.

Injectii

S-a roșit la locul glumei... Trece cu apă rece. În rest, no comment. Dar să nu-l subestimăm pe cel ce știe să înțepe cu cuvântul. Știți cum e: ca o mică diversiune: lovește în stânga, pentru a distra atenția, în timp ce înțeapă brusc în dreapta. Făcătorii de texte nu diferă mult de făcătorii de injecții. Când se gândesc la ceva, nu bat toba, dimpotrivă... Lovesc de-a curmezișul, cu latul minții. Spun ceva, dar gândindu-se la altceva... (*grin emoticon*). Adică, reușesc să înfigă acul fără ca mușchiul să se contracte, pentru că n-au anunțat: Ia fiți atenți AICI, vorbind de-a dreptul! Bine e, uneori, să începem să vorbim de-a... curmezișul (*grin emoticon*).

How to Develop the “Sherlock Holmes” Intuition

Ce înseamnă spiritul de observație și de ce este el esențial? Sherlock Holmes: „You see, but you don’t observe. The distinction is clear”. Să nu uităm cât îl pasiona vioara pe maestrul observației fine și al întorsăturilor rapide de gândire. „L’esprit de finesse”, la baza reabilitării rațiunii...

Tehnoștiința: o enigmă

Spunea Heidegger. Ea vorbește nu despre ce trebuie să facem, ci despre cine suntem.

Ideile fixe

Ideile fixe, cei mai periculoși paraziți. De ordin mental.

Despre educație și conștiință

Scopul educației constă în dezvoltarea echilibrată și conjugată a voinței, intelectului și afectivității. Dacă voința se dezvoltă în exces, se intră în raza de incidență a complexului puterii, dacă intelectul se extinde autist și supraponderal, se poate cădea în raționalism exacerbant, iar dacă afectivitatea domină absolutist peisajul psihologic, psihicul poate fi apăsant de gravitația complexului plăcerii. Conștiința fiind cea care nu îngăduie o evoluție unilaterală a ansamblului psihic, ea este cea vizată în primul rând de procesul educațional. Cu alte cuvinte, modelul fundamental al educației nu este un om cu voința hiperdezvoltată, iar intelectul și afectivitatea hipertrofiate, nici un om cu intelectul hiperdezvoltat, iar voința și afectivitatea hipertrofiate, nici un om cu afectivitatea hiperdezvoltată, iar intelectul și voința hipertrofiate. Modelul ideal al educației este omul cu conștiință, în care funcțiile psihice se dezvoltă într-o întrepătrundere armonioasă.

Savoarea Artei

A muri fără a muri – apanajul artei

Numai în artă putem muri fără a muri.

Despre artă. Arta ca interfață între lumile actuale și cele posibile

Cotidianizare, insolitare, verosimil... Să cotidianizăm fantasticul, să insolităm banalul... Cum ați spus, totul ține de consecvență, de „naturaletă” manevrării convenției. De obicei, oamenii înțeleg prin verosimil ceva asemănător cu realitatea. Adequatio rei. Imagine adecvată la lucru sau la rațiunea lucrului cunoscut. Obișnuință și alipire. Supunere inconștientă la legea gravitației. „Sufăr de gravitație, lată...” Asta o poate spune orice fată care se simte Julieta, numai că pentru îndrăgostiți gravitația înseamnă deja cu totul altceva. Sună a moarte consimțită și depășită, a abandon absolut. Procedeu artistic nu-i decât o injecție menită să măsoare reacția la antigen. Sau alergen, să-i zicem cum vrem. Ne sunt inoculate fantezii. Dar nu oricum, ci în arterele centrale, prin care circulă lichidul fierbinte, roșu și succulent secretat de simțul realității. În mod normal, fantezia injectată pe acest traseu ar trebui să declanșeze un sindrom de respingere, dacă nu un șoc anafilactic. Nu se întâmplă așa. Ceea ce demonstrează că între realul virtual și simțul viu al realității există afinități secrete. Sfera creativă și cea perceptivă se suprapun până la un anumit grad, își comunică reciproc însușirile, cum se zice în teologie. Ma gândesc, nu fără să zâmbesc interior din plin, la Borges. Culmea, pentru el banalul era cel mai fantastic lucru care se poate întâmpla. Borges începe să descrie realitatea de zi cu zi folosind procedee ale descrierii care de regulă se aplică la un subiect ieșit din comun. Arta ne oferă excelența posibilitate de a ieși din sine, de a muta brusc perspectiva, de a primi astfel simțul

realității. Colapsul funcției de undă, nașterea particulei, prin relativizarea realității la observator sunt adevăruri provocatoare experimentate științific. De urmărit pe youtube filmulețul „Unde și particule. Experiment cuantic. Dr. Quantum in Romanian”. S-ar putea, nu-i exclus, ca noi, ca artiști, să ne trezim în avangarda științei. Artă ca interfață între lumile actuale și cele posibile.

Despre conștiința estetică

Judecata estetică nu e un lucru simplu. Cei mai superficiali cred că e suficient să-ți placă un lucru și că un simplu like e răspunsul cuvenit să fie dat unui fenomen extrem de complicat, cum e cel estetic, care mută radical motivațiile și direcția asociațiilor psihice, psiho-kinetice, valorice etc. Și pisicii mele îi place muzica, pe care o ascultă ce o ascultă, după care fuge la treaba ei, fără să se mai uite în urmă. În critica literară, Jean Pierre Richard a vorbit despre tematismul senzațiilor, arătând că senzațiile sunt teme, ele conțin informații prețioase despre spațiu, timp, durată, textură a spațiului, a timpului, despre raporturi între elemente și idei. Senzația așa cum o valorifică arta nu-i un semnal, cum ar fi, să spunem, strigătul de împerechere, lipsit de valoare în sine, merit fiind, în schimb, doar unui rol utilitar. Senzațiile în artă, dimpotrivă, sunt condensuri de asociații psiho-ideatice, puneri în abisal ale intelectului creator, *nous poietikos*. Ele reclamă contemplație, analiză, comment. De aici, necesitatea existenței specialiștilor, profesioniștilor lecturii. Like-urile pe bandă rulantă în fața unei opere de artă reprezintă un fenomen de masă, un mod de reacție primară, neaprofundată, din care nu rămâi până la urmă cu nimic, pentru că senzația că îți place ceva e extrem de superfluă în sine, se evaporă repede, riscând să fie confundată repede cu orice alt tip de plăcere. Pentru a preveni această devalorizare regretabilă, există conștiința analitică estetică. Ea e singura capabilă să discearnă diferența specifică și să reflecteze asupra singularităților și mesajului lor. Artă e prin excelență spațiul de manifestare al reacțiilor SINGULARE, deviate de la standardul psihologic al răspunsurilor comune date în

procesul interacțiunii noastre cu lumea înconjurătoare. În artă se pune accentul pe CUM reacționăm, pe CUM procesăm informația, iar acest CUM nu-i deloc, cum s-ar putea crede, un alt mod al aceluiași CE, ci până la urmă reprezintă un alt CE. Psihologia artistică, s-a spus, este una producătoare, nu re-producătoare de realitate. Are un caracter creativ, constituent, nu mimetic și pasiv, în raport cu realul.

Despre metasenzația artistică și trăirea estetică a unui fapt de viață sau de moarte

„Melancholia” de Petre Buciu, vecinul nostru de facebook. O compoziție interesantă pentru un începător. Sunt demne de reținut valorificarea eterogenității timbrale și dezvoltarea prin variațiuni care excelează prin climaxul decliv, un fel de crescendo în jos, suflat prin alamă cu cel mai grav acroșeu. Eterogenitatea timbrală e pusă în valoare prin faptul că peisajul vocii orchestrale, cu aspect de pânză di...fuză, evanescentă, e secționat de suflul aspru al alamei, ce trage o falie adâncă în corpul sonor suplu și visător al corzilor ce cântă la unison. Această secțiune de arteră centrală dă drumul la sângele melancoliei, care inundă totul, fără să murdărească nimic... Timbral, efectiv, se creează o culoare de contrast impresionant, un roșu întunecat ce lovește ochiul interior, dar care nu tulbură vederea. Muzica valorifică maiestatea fie și tragică a tempoului lent, amplitudinile mari, îmbrățișările prin evocare, și știm că evocarea înseamnă o paradoxală îmbrățișare a morții, a trecutului. În artă, stupoarea melancolică marchează simultan înghețul și dezghețul viziunii. Trecutul e în noi punctul mort, locul cel mai sterp al ființei, spunea Beethoven cel din facsimile. Aici trebuie însământată muzica, picătura miraculoasă a sunetului, sentimentul tonal. Nu există artă acolo unde nu există perspectivă inversă, înaintare cu fața spre ce se află înapoi. Durata sunetului muzical nu exprimă timpul, ci ieșirea din timp. A ține sunetul în durată înseamnă a trece prin moarte, concluziona același Beethoven, tot el afirmând că a executa o rotire completă înseamnă a te abandona. A te abandona înseamnă a părăsi logica luptei. A părăsi

logica luptei – ceea ce nu-i un act de voință, ci de grație, arta însăși fiind grație – înseamnă a trăi indefinit, nu a muri, moartea fiind totuna cu viața condiționată. Vedem, dar, că sângele e liber să țâșnească, înțelegem că muzica ne ține în viață cu venele deschise, cu fiori reci pe pielea mâinii, și totodată că timpul de coagulare dispare, pentru că nu există un sfârșit în curgerea înainte a muzicii, asemănătoare cu o curbă înfinită. Să fim atenți cum înțelegem valoarea melancoliei ce saturează de frumusețe arta, să nu-i psihologizăm prea mult sensul. Ca estetician, dar nu mai puțin ca om, mă văd obligată să atrag atenția în acest sens. Arta depășește lumea senzațiilor psihologice așa cum le cunoaștem, și toți esteticienii responsabili nu încetează să opună emoția psihologică emoției estetice. Melancholia motivată extraestetic nici n-ar putea produce acel efect înfiorător de delăsare gravă pe care ni l-a transmis această bucată, Melancholia. Psihologii spun vrute și nevrute. În artă te adaptezi simultan la viață și la moarte, nu mai poate fi vorba de un răspuns negociat dat necesității sociale... Asistăm la un cu totul alt fenomen. Cu adevărat singura zonă a psihicului în care se poate cultiva tristețea este zona estetică. Prin recursul la distanțarea afectivă estetică, care în muzică, de pildă, ia forma temporizării și a legănării, prin care timpul-săgeată e frânt, prin contemplație – fericită și îndurerată totodată – devine posibilă trăirea pozitivă a durerii, pe înțelesul oricui, melo-drama..., de ce n-am zice și așa. Putem caracteriza emoția imanentă artei ca fiind o senzație devenită „senzație a senzației”, plăcere a durerii, în virtutea unei detașări și totodată înălțări contemplative, denumind-o, pe drept cuvânt, „metasenzație”; „metasenzația”, a cărei existență absolut dezirabilă și controlabilă expresiv în cele mai fine amănunte nu mai cunoaște deloc minusurile și plusurile, manile și depresiile, inhibițiile și compensațiile, într-un cuvânt: stările de conflict brut, specifice psihologiei extraestetice impure. Nu rezoluția psihologiei, imposibilă, în cele mai multe cazuri, ci rezoluția melo-armoniei posibilă practic în orice tonalitate afectivă – după cum muzica e liberă să-și trăiască „postludiul” în orice mod sau tonalitate, care poate deveni tonalitatea fundamentală, majoră sau minoră, tristă sau veselă, exaltată sau depresivă – este prioritar

reprezentativă conceptual pentru a evidenția, cu specificul ei unic, trăirea estetică a unui fapt de viață sau de moarte. Aceasta a însemnat, în esență, abolirea contradicțiilor existențiale, a „marșă” funebru și bacovian... „În cele mai dulci cântece se deapănă cele mai triste gânduri”... Reușind să fie o rezoluție afectivă în toate tonalitățile, pozitive și negative, arta ne poate elibera astfel afectivitatea în chip exhaustiv și mistic. Muzica ambientală audiată cu această ocazie mi se pare excelentă pentru a ilustra, într-un eventual audiobook, poezia lui Mircea Ivănescu, poet nepereche. Îmi pare bine că d-na Liliana Dumitrache și-a dat like-ul pentru tânărul pasionat de tainele compoziției.

Mircea Ivănescu – o viață dedicată poeziei

1. Experimentul Philadelphia

„Experimentul a fost realizat folosind generatoare magnetice de tip naval, cunoscute sub numele de demagnetizoare, aduse la frecvența de rezonanță pentru a crea un impresionant câmp magnetic în jurul navei. Folosirea rezonanței magnetice este echivalentă cu dispariția temporară din dimensiunile noastre și tinde să scape de sub control” (William Moore, Charles Berlitz, „*Experimentul Philadelphia*”, ed. Enciclopedică, 1994, p. 81). Realitate sau ficțiune, interesantă rămâne provocarea. Implicând ființa prin aranjamentul limbajului și, ca urmare, prin rescrierea lumii în laboratorul sinelui, ca un altfel de experiment Philadelphia – firește, metaforic vorbind – poezia ne face să experimentăm un câmp de rezonanțe uimitoare, în care, odată aruncate, cuvinte, ființe, obiecte și relații suferă transformări radicale. Să-l privim pe poet traversând această nouă realitate, care nu încetează să trimită la realitatea cunoscută, deși e cu totul alta, atât prin mesajul transmis, cât și prin modul neconvențional de a-l transmite.

Caracterizând, pe linia specificității sale dătătoare de poeticitate, textul literar, Roland Barthes l-a numit „discurs îndrăgostit”, decelând aici un câmp rar, în care ideile se lasă pătrunse de afectivitate. Pentru a

scrie, afirma Barthes, se cere cauțiunea unei iubiri inspirate, asentimentul unui iubit/iubite. Acest fapt a fost corelat cu noțiunea socratică *acolouthia*, având sensul de depășire a contradicțiilor și de ridicare a capcanelor. Dar, va preciza criticul francez, în cazul de față corelația trebuie să lase deoparte aroganța adevărului. E vorba, spunem noi, de acea formulă discursivă și arogantă a unui adevăr care angrenează în procesul rostirii de sine numai suprafața ființei, cea care ia naștere prin segregarea rațiunii.

2. Glaciațiunea erotică

Înaintând prin ninsoare, cu umerii strânși și mâinile înfundate în buzunarele pardesiului... „să facem un vicleim pentru ea, pentru fața ei/ atât de indiferentă încât nici nu credem/ că e nepăsătoare de fapt, pentru ochii ei orbi,/ pentru mâinile ei reci despre care de atâtea ori/ am vorbit cu intenție – și când ea le va ridica încet/ să-și acopere ochii – să creadă deodată/ că s-a răsturnat în zăpadă și ninge peste ea” („*vicleim*”).

Cuvântul poetic nu prezintă înțeles și adevăr pentru rațiunea ce-l interoghează cu răceală. Dacă există o noutate fundamentală pe care o aduce cu sine poezia, ea se cere căutată prioritar la nivelul resorturilor vitale, înmagazinate în arcurile-reflexe, în reacțiile primare corespunzătoare unor rațiuni naturale, acesta fiind modul de răspuns față de existență dat de însuși sistemul nervos în condițiile expunerii sale la simulări imaginare. Corecta decodificare a limbajului poetic se realizează tocmai de aceea recurgând la un fel de interogatoriu clinic, la o lectură în termeni de stimuli și răspunsuri, în măsură să identifice simptomul de fond, sau, altfel spus, feed-back-ul primar care îi opune pe protagoniști într-o luptă sau, din contra, care asimilează erotic organismul unui anumit mediu sau o ființă alteia, în condiții anticipat ideale de existență. Funciarmente prezentându-se ca un discurs îndrăgostit, poezia ia ființă din cuvintele aspirate cu intensitate vertiginoasă, pe liniile de câmp ale erosului, și acesta inedit. Noutatea radicală implicată în această fenomenologie vizează cu întâietate modificarea raportului statornicit între excitație și inhibiție, între activ și pasiv.

Roland Barthes avea în atenție o veritabilă răsturnare a acestui raport prin apariția unei naturi active a pasivului, atunci când discursul îndrăgostit începe să-și facă loc și să rescrie lumea odată cu reinventarea sinelui. Astfel, biologia poetică e apanajul unui organism inefabil, din care absentează reacția aversivă, predatoristă și, asociat ei, acel sindrom al „vânătorului vânat”, manifestat prin încordarea atenției instrumentale în afară, sindrom ce ocupă un loc central în psihologia luptei pentru existență. Presupunând o altă motivație și un alt raport al eului cu lumea, posibil și aceasta o altă lume, erosul inversează cursul influxului nervos ce presează în mod curent, așa cum știm, în fibrele eferente, determinând acțiuni reparatorii sau melioriste, dar mai ales focalizând excitația în membre și în pumni, aceste organe ale luptei și ale acțiunii violent transformatoare, și nu mai puțin slujind uneltirilor minții, prin interconexiunea lor la o unică rețea de ideomotricități.

Cu totul altfel se prezintă lucrurile când stressul înaintemergător încetează să fie el combustibilul sistemului nervos. Erosul profund suspendă reflexul de respingere, suprimă starea generală de încordare. Nemaifiind nevoie acum de transmiterea forței și nici de pârgăniile lucrului manual, corpul în prezent erotizat nu mai are practic nevoie de mâinile sale. În dragoste, mâinile pot „muri”. Mâna erotizată devine, chiar cu expresia lui Ivănescu, plumb. Este pasivă, magnetizată, muzicalizată. Cureaua de ceas însăși, sesizează poetul, capătă prin urmare un iz jucat-sadic, pentru că a „legat strâns” această „mână moartă”. În eros, purtarea propriului corp nu mai obosește sufletul, toți îndrăgostiții simt că plutesc ca într-un vis real-ireal. A te mișca așa înseamnă a fi „transportat”. Iubirea, în momentele sale de grație, ne face părtași la o anticipată stare de beatitudine, contrară luptei pentru existență.

Iubirea este „frângerea și predarea” mâinii (ca frângerea pâinii), paralizia voinței, a acelei voințe morbide ce se mobilizează din insatisfacții perpetue. Din profunzimirile inconștientului, poezia acestor stări – culminatorii la Mircea Ivănescu – a atras o imagine de o frumusețe gravă și în același timp dulce-amară, care este aceea a brațului excesiv de subțire și părând frânt în două, aparținând femeii iubite („*geam?*”).

Simpla, naturala alcătuire pe care o are brațul ei ușor îndoit din încheietură ajunge să fie resimțită, aceasta, ca o traumatică flectare, o frângere dureroasă din cot, ruperea lui în două. Prin aspectul dezarmant și cu efecte fantasmatiche puternic fluturate, un braț frumos și simplu flectat ajunge, iată, să-i pară poetului ca un adevărat membru frânt, ca și când purtătorul lui ar fi un rănit grav. Numai acum, imaginea mobilității membrelor nu mai compune sugestia de activitate a lor voluntară, precum altădată, ci, mai nou, a creat această fantasmă non-violentă a dezarticulărilor expresive, a frângerilor „senzual-mortale”.

O coordonată esențială a poeziei ivănesciene constă în modelarea atmosferei generale în funcție de prezența și de atitudinea mâinii umane surprinse în gesturi voluntare și, mai ales, involuntare. În același spațiu de sugestie, palma deschisă ca un „abis moale” se arată a fi opusul pumnului strâns, instaurând prima domnia receptivității nelimitate în spațiul căușului.

În aproximativ aceeași ordine de idei, ne întrebăm de ce iarna cruntă reprezintă anotimpul preferat al poetului. Glaciațiunea, fără doar și poate, cu substrat erotic, e o imagine care poate deranja și descuraja rațiunea, dar care în anumite condiții nu ajunge să supere și sistemul nervos, supus inversării circuitelor lui de reacție. De exemplu, constatăm că în limbajul intim al îndrăgostiților moartea e un cuvânt folosit adesea (bunăoară, în expresia intensivă „mor de cât te iubesc”), dar el vehiculează sugestii realmente tonice, tainic-vivifiante. Într-un anumit sens, se poate spune că iubirea lasă ființa descoperită, neapărată prin mijloacele de reacție convenționale, o lasă într-un fel victimă a vieții ca și „deja moartă”. Nu-i mai puțin adevărat că, în respectivul context, negativul nu face decât să potențeze pozitivul, fiind asimilat în sfera acțiunii lui. „A fi mort” îl indică (deși nu pe căi imediat raționale) pe „a fi”, dar un „a fi” posibil în afara luptei. Toate imaginile care covârșesc sau diminuează fizic, care aparent „ucid”, își exercită în mediul poeziei erotice acest fericit impact pe nervi. Aceste imagini, paradoxal, sunt secretate de însăși odihna sistemului nervos, sunt efectele căderii cenzurii la acest nivel. Prezența lor astfel se

explică prin răsturnarea sensului în câmpul experimentului poetic. Sunt reversibile, se corelează prin urmare cu calambururile, dar și cu dis-lalia îndrăgostitului, explicabilă prin îngreunarea și îndurerarea fericită a maxilarelor, și prin încetinirea metabolismului pe un plan.

Rațiunea strictă riscă să nu înțeleagă nimic din acest echivoc al discursului îndrăgostit, de-ar fi să ne raportăm doar la troienele de flori albe ce-i acoperă asemeni unui mormânt înzăpezit pe îndrăgostiți, în poezia eminesciană. Ce să deducem de aici? Sugestia suicidului?... Cu totul fals. Tensiometrul hermeneuticii poetice, așa cum a sugerat, de altfel, și Mircea Ivănescu în poemele sale, se prinde de palmă, se aplică în miezul palmei, indicator de sens fiind aici însăși relaxarea, relaxarea profundă a acestui tipic organ de lucru care este mâna.

În imaginarul ivănescian, mâinile subțiri, înghețate, îndesate strâns în buzunarele pardesiului lung, sunt, de fapt, niște prezențe ardente erotic, prin sugestia de stază a voinței influxionate pe traseul creier-mână.

Pasivitatea platică a femeii iubite aparține de același regim intensiv al imaginii, în a cărei sferă de receptivitate și de paradoxală odihnă se cuprind deopotrivă extremul sumbru și extremul luminos, contrarii care se manifestă ca niște modulații puternice, nedespărțite de aceeași albie sinuoasă a tonalității iubirii. În matca acesteia, intertextualitatea și livrescul, pe care poetul reușește să le coopteze cu o maximă dezinvoltură, sunt realități ale apariției, nu ale construcției. Ele țin de același caracter pasiv-activ al trăirii, care trimite întotdeauna spre realități deja ordonate, prelucrate, umanizate prin cultură, și care nu mai necesită intervenție. Astfel, gândul cititorului nu e lăsat să alunece nepregătit în zonele de psihologie extraestetică, în acele smârcuri ale realității rămase neacoperite de ochiul unui operator inteligent avizat. „Și-a desfăcut atât de încet degetele pe încheietura / mea acum înghețată – căci ele nu s-au încălzit nicidecum – / încât aş putea crede că se preface acum / ca să mă facă să cred că doarme – făptura / ei întregă așa chiricită acolo, jos, cu privirile aplecate, / a alunecat foarte încet într-o lumină nemișcătoare / și fără ecouri –

unde fața ei oarbă are / deodată înțelepciunea icoanelor vechi” („*berceusă, să alungăm spaima*”). În text, după cum ne spune intuiția, absența vederii nu exprimă nevederea, ci doar sugerează atenția treaz-adormită a celui iubit, care nu se teme, care nu-și mai păzește împrеjurimile. E ca și orb, deși în fond vede mai clar decât cel ocupat cu pre-vederea.

3. *Epifania chipului*

Poezie înseamnă a da chip. Psihologia comună diferă de aceea poetică în măsura în care prima consemnează cu precădere neplăcerea, fuga omului de o anumită stare. Omul fuge de suferința fără chip. De moartea fără chip, de nimicul nisipiu de sub pleoape, acel punct sterp unde se împotmolesc toate gândurile și în care stăruie doar o senzație fărâmicioasă de nimicnicie. Opusul acestei trăiri asociată, de regulă, cu o tensiune de fund de ochi crescută, se realizează prin a da chip poetic suferinței, a da chip morții. Poezia concretizează, figurează, descrie suferința, raportând-o pururi la imaginea expresivă a chipului care suferă. Poetul are în față chipul, subiectul inepuizabil și deplin al existenței, o formă care arde și nu se stinge. Psihologia comună se desfășoară pe un arc suspendat între fugă și anticipare, smulgându-se și apropiindu-se în salturi spasmodice de un miraj, în cele mai multe cazuri. Este o psihologie în esență fugitivă și omisivă. În schimb, trăirea poetică face parte dintr-o psihologie pur adevivă. În poezie, pentru prima dată devine cu puțință alipirea deplină de imagine (miraculoasa absorbție a spectatorului în operă). Nici un detaliu nu e trecut cu vederea, nimic nu e tranzitoriu, instrumental. Cu aceasta, prezentul își recâștigă consistența. Bachelard numea acest fenomen „poezia clipei verticale”. Despre Mircea Ivănescu putem afirma, fără îndoială, că el a intuit cu acuratețe valoarea de vârf a chipului, pe care i-o conferă în mod cât se poate de viu abordarea poetică, în lumina iconicității ființei, a acestui reper ontologic creștin.

Insul pragmatic așază centrul de greutate al interesului său vital, mai totdeauna, în predicat, preocupat fiind de activitatea subiectului, de ce face și mai ales de ce posedă acesta. Chipul e lăsat în urmă

precum ceva ne semnificativ, sau ca un punct de plecare lipsit de valoare în sine. Demersul poetic, dimpotrivă, printr-o întoarcere cu 180 de grade a perspectivei, mută accentul interesului ultim în datul preliminar. Chipul în sine atrage contemplația așa cum ar mobiliza energii ale acțiunii întru aceasta. „În dragoste, ca și atunci când e vorba de Dumnezeu, a te gândi la ființa iubită e deja o acțiune” (Al George). Realitatea râvnită de poet urmează să fie cea „înceată clipă” în care e o ființă așteptată „să-și ridice fața iluminată” („*încercăm să o impresionăm acuma cu lecturile noastre*”). „Ne așezarăm pe balustrada joasă, / ea sprijinindu-se de stâlpul rotund. / cu fața în lumină (am să m-ascund / în întuneric, aici, îmi spuneam, am să / urc spre mâinile ei)” („*nocturnă*”).

IV. Spațializarea timpului

Scenariul continuumului spațial absoarbe într-o unitate de loc moartea și viața, făcând de nerecunoscut prin ambiguitatea semnificațiilor linia lor de demarcație, care, de altfel, devine în acel moment ne semnificativă pentru receptor. Fiecare punct marcat pe traseul unei povestiri e prim și ultim ca importanță, condensând în el sfârșitul și începutul. Orice gest se prezintă aici fundamental, motivat cu totul altfel decât este un dat cu existență tranzitorie, pur instrumentală.

Spațializarea poetică reprezintă o soluție psihică dată timpului, ca agent al destrămării lăuntrice. Factorul de coagulare în acest caz, care oprește hemoragia nefastă a trăirii, e imaginea cu existență continuă. Condiția posibilității ei o oferă un cadru spațial unitar, respectiv mișcarea în spațiu care conservă inerțial imaginea și, totodată, face posibilă semnificația ei multiplă și nedeterminată, cu alte cuvinte imprecis traductibilă în ordinea temporalității. Eufemismul spațializării se rezumă la a sugera posibil moartea, această trecere altfel brutală, de pildă, prin simplul gest de a deschide o ușă, o anumită ușă. Dar sensul erotic al acestui procedeu rezidă în funcția continuă a trupului, a chipului, cosubstanțial cu devenirea imaginii poetice. Se știe că imaginea poetică nu are propriu-zis devenire, ea poate fi păstrată ca o flacără ce

nu se stinge niciodată. Astfel, gestul efectuat în spațiu nu indică nici o ruptură de receptare la acest nivel (degetele rămân aici, mâinile tot aici, lipite de mânerul ușii enigmatice). Mare amator de scenarii polițiste, cu insinuată intrigă metafizică, Mircea Ivănescu recurge sistematic la procedeul spațializării timpului. Într-un poem, personajul feminin a fost închis sub cheie într-o cameră enigmatică, de unde n-a mai ieșit ani în șir, nu se mai știe de când. La deschiderea ușii, ea e văzută acolo zâmbind, cu o carte pe genunchi. Moartă, vie?... Fecunditatea indeterminării reprezintă un avantaj de seamă al mării literaturi. De regulă, descrierea poetică spațializează, unge locul, leagă o rană, întinde punți, acoperă falia deznădejdiei, determinând, cum ar fi spus Rilke, un uimitor „câștig de spațiu”. Respirația alinată astfel își face și ea loc, fiind ferită de prăbușirea sa în trup trăită ca o alunecare rea, ca o cădere abruptă în timp. Această respirație adâncită și lentă, erotizată, e capabilă însă să traverseze trupul și lumea ca pe niște ținuturi ale fângăduinței, cu reliefuri mărite, metaforizate, care sunt în sine adevărații plămâni prin care iubitorul de artă respiră.

V. Realitatea co-substanțială imaginii

Poetul preferă să descrie o realitate care începe să se miște după legile imaginii, imaginea a cărei existență cultivată, întreținută tehnic și cultural, pare a nu cunoaște inerția și destrucția. Ghicim aici aspirația spre o natură devenită spontan cultură. A întoarce capul e o mișcare care poate să lase în urmă un evantai de fotograme, cum ar fi o gură în urma gurii, un obraz lângă același obraz, în cazul în care succesiunea fotogramelor nu s-a făcut prin decalarea lor efectivă. Ce rezultă? Efecte cinematografice care merg la inimă și întrețin surâsul, un surâs al inteligenței. „Dar dacă acum ar intra, în încăperea aceasta/ cu vine de moarte, prelungindu-se deasupra, / ar intra o ființă, cu gulerul pardesiului urcându-i / peste obraz? o față cu chipul strâmbându-i-se / foarte lent” („*lupta dintre îngeri și nori sau despre trăsnel*”). Această „strâmbare” a imaginii reprezintă totodată un test al realității pneumatizate, în care deformările sunt ele iluzii și nu formele propriu-zis.

VI. *Muzica, o cheie hermeneutică*

Poetica lui Mircea Ivănescu se lasă ghicită din faptul constat de poet că poezia ascultă de aceeași lege conform căreia muzica și dragostea convertesc negativul în pozitiv și potențează bucuria cu simularea suferinței, pentru a accede astfel la natura infinitului. Artă depășește lumea senzațiilor psihologice așa cum le cunoaștem, și toți esteticienii nu încetează să opună emoția estetică emoției psihologice. Singura zonă a psihicului în care, de obicei, se poate cultiva tristețea grădinarind-o este zona estetică. Prin recursul la „detașarea” afectivă estetică, la contemplație, cu alte cuvinte, devine posibilă în artă trăirea pozitivă a durerii, sau frumoasa „melo-dramă”... Putem caracteriza emoția imanentă artei ca fiind o senzație devenită „senzația senzației”, plăcere nepătititoare a durerii, printr-o specifică „distanțare” și totodată „înălțare” contemplativă, denumind-o, pe drept cuvânt, metasenzație; „metasenzația”, a cărei existență intensiv pozitivă și controlabilă expresiv în cele mai fine amănunte, nu mai cunoaște deloc minusurile și plusurile, maniile și depresiile, inhibițiile și compensațiile, într-un cuvânt: stările conflictuale specifice psihologiei extraestetice „impure”. Nu rezoluția psihologiei (imposibilă în cele mai multe cazuri), ci rezoluția melo-armoniei, posibilă practic în orice tonalitate afectivă – după cum muzica e liberă să-și trăiască rezolvarea în orice modalitate sau tonalitate, care poate deveni tonalitatea fundamentală: majoră sau minoră, tristă sau veselă, exaltată sau depresivă – este prioritar-representativă conceptual pentru a evidenția, cu specificul ei unic, trăirea estetică a unui fapt de viață sau de moarte. Aceasta a însemnat, în esență, abolirea contradicțiilor existențiale, „a marșa funebru și bacovian”. „În cele mai dulci cântece se deapănă cele mai triste gânduri”, remarcase un muzician. Reușind să fie o rezoluție afectivă în toate tonalitățile, pozitive și negative, reținând relevanța inteligibilă a oricărui fapt existențial, arta ne poate elibera astfel afectivitatea, în chip nepărtinitor, exhaustiv și uneori mistic. „Așadar, o vizită de seară – în lumină de aur decolorat, / și știind că acum, oricât ar fi de adevărate amintirile / despre o noapte, altădată de mult, despre o ființă / sau alta – nu sunt decât atât – vorbe – / și adevărul este că, iată, o altă faptură acum se ridică, / și urcă scara de lemn – din colț

pașii ei deasupra capului / meu, precum urcușul prin ape abia legănate al mâinii stângi, / și apoi al mâinii drepte în câteva lente acorduri, mai mult disonante – să mă ridic – / să mai fac câțiva pași – și din josul scării să mai privesc încă o dată / treptele de pe care, știu, clipa aceasta s-ar împlini înjumătățită, / și partea de sus, nevăzută, abia tremurând, și eu, ridicându-mi încet ochii –” („vizită după amiază”).

VII. Concluzii

Abordarea de față și-a propus să ofere câteva chei hermeneutice importante, apte să deschidă porțile de acces în complicatul edificiu care este literatura scrisă de Mircea Ivănescu. Dată fiind metapoeticitatea acestui tip de poezie, cu precădere evidențiată de criticul Marin Mincu, s-a impus concluzia că reflecția asupra fenomenului poetic și chiar filosofia poeziei sunt demersuri deosebit de utile, potrivite cu cazul de față. De altfel, Mircea Ivănescu însuși s-a întrebat de nenumărate ori, și nu doar retoric, despre posibilitatea existenței unui Adevăr în frumusețe și în viața cuvântului. „Să nu fie adevăr, oare, în frumusețe?...” A fost un mare nostalgic al adevărului, al ontologiei subiacente poemului, și în această postură un spirit veritabil romantic. Sentimentul inconsistenței cuvântului care l-a încercat în chip tragic n-a avut totuși puterea să surpe din rădăcină momentele de resurrecție subită și substanțială a fericirii, posibil de asemuit cu trezirea dintr-un coșmar. Conștiința poetică a lui Mircea Ivănescu s-a manifestat cu puritate în prețuirea poeziei, cu ireductibilul ei de o clipă, ce poate anunța o dulce eternitate. Retroactiv, el nu a devalorizat momentul de aur, nu a ucis sămânța fericirii pregustate. Pentru poet, dacă există o cale de acces la adevăr, aceea se face prin trezire, care reprezintă împlinirea înțelegerii.

Arta este concretizarea spiritului

Este ideal că pot exista aceste mulaje ale chipului nostru lăuntric. Dacă n-ar fi existat nici o mărturie exterioară, obiectivată, despre existența acestei puteri lăuntrice care recrează realitatea,

punând-o continuu sub o altă perspectivă, atunci omul ar fi încetat să comunice, ar fi încetat să fie interesat în chip substanțial de comunicare și de cunoașterea în adâncime a acestui fenomen enigmatic care este frumusețea înțeleasă ca expresivitate, mai cu seamă. Expresivitatea, motivația lăuntrică sunt cele ce dau în chip substanțial viață frumosului. Altfel, un fenomen imobil, care se derealizează și se devalorizează relativ repede. Realitatea nu e încă reală. Realitatea se realizează prin expresivitate... Avem nevoie mai ales de realizarea realității, de palparea esențelor... Arta este concretizarea spiritului.

Creațiile autentice și fenomenul receptării

E adevărat că timpul e un fel de loc de gestație pentru o operă de artă care urmează să se nască în conștiința publică, dovedind ÎN TIMP că nu e un avorton. Așa a fost cazul și cu Bach, a cărui operă nu a fost canonizată de contemporanii săi, ci abia un secol mai târziu. Dar acesta e deja un caz prea notoriu. Ce ne facem cu cazurile mai puțin notorii de reușită artistică, acelea care nu impun cu timpul un CULT PUBLIC al lor, de mare anvergură, ci generează doar mișcări de trupe în jurul unor bisericuțe... Arta contemporană, se pare, e condamnată în mare parte la mari concesii făcute unui public care cere accesibilitate imediată, divertisment mai degrabă ieftin, în detrimentul valorilor intelectuale și estetice. Estetica ancorată în prezent se confruntă cu dimensiunea pragmatică a fenomenului artistic, ce suferă de o dependență cronică față de receptor. Totuși, să nu ne plângem. Creațiile autentice își taie și astăzi albia lor pe anumiți versanți ai conștiinței colective. Dar sunt necesare discuții, cum spuneți dvs., pentru a conștientiza o valoare, nu doar pentru a o declara ca atare. Mult mai interesant mi se pare fenomenul receptării, azi, a operelor trecutului. O receptare care eliberează aceste opere de strânsorile dogmatice și de judecățile de valoare extraestetice care adesea le țineau prizoniere în timpul apariției lor.

O răsturnare continuă

Ce disonanță... Pare fără rezolvare, ca o răsturnare continuă. Arta e o continuă provocare la adresa simțului kinestezic. Ea pozitivază vertijul și dă frâu liber amețelii, într-o cădere înaripată și liberă. Trebuie să ne placă să ne răsturnăm, cu obișnuințe cu tot.

Punctul de plecare al artei – o foarte secretă intimitate

Religia indiană e 99 la sută secretată de simțul artistic. Ca în artă, negativul capătă valențe pozitive. Logica expresiei nu cunoaște separarea între pozitiv și negativ, nu cunoaște cenzura psihică. Expresivitatea poate acoperi totul, asta înseamnă că dintr-un singur neașteptat gest totul poate fi smuls spre lumina semnificației fulminante. Pozitivare continuă. Poezia are PH-ul șapte, a fost chiar titlul unei intervenții la simpozionul recent, o prelegere despre chimismul poetic făcută de mine împreună cu colegul R. Chandrashekar. O altă prelegere, dintre cele mai populare, pentru că au fost și cele sofisticate, academice, a fost inițiată de un grup de studenți – vom posta parțial și pe youtube din seria de dezbateri – care au propus să vorbim despre... satanismul din Twin Peaks. Pe mine m-a amuzat nespus această temă, pentru că am adorat serialul, iar lectura lui în cheie satanistă n-are nici o legătură cu mesajul filmului în cheie artistică. Prin anii două mii, numi stătea gândul decât la Twin Peaks, efectiv o capodoperă de stilizare artistică. Să reținem în primul rând un lucru esențial: în Twin Peaks nu ne aflăm într-o morgă, unde sunt aruncate alandala cadavre, ci într-un loc special unde sunt filmate CU ÎNCETINITORUL chipuri sau corpuri culcate pe spate, așezate astfel cu grijă, aproape cu senzualitate. În poetica noului roman francez, asta se numea modelare afectivă în condiții imposibile, de parcă lumea începe și se sfârșește cu imaginea unui CHIP atrăgător, care rezistă în lumină, sub ochiul operatorului, preț de un timp cvasi-infinit care nu poate fi măsurat cu tic-tacul entropiei OARBE. Umberto Eco a putut vorbi de iconicitate, în acest sens. El a opus materialismul nu spiritualismului, ci iconicității, imaginalului. Modul cum e ținută în durată o imagine e în strânsă legătură cu un simț al indefinitului ce dă măsura reușitei actului artistic

nu prin faptul că se proclamă pompieristic eternitatea, ci, din contra, pentru că dispare nevoia de asigurare la eternitate. Nedeterminarea, plutirea sunt consecința dispariției nevoii de asigurare. Această dispariție a nevoii respective reclamă mai degrabă un limbaj medical, ținând de reflexe, de fiziologie, de reacția subtilă a sinapselor, care e mult mai potrivit decât un limbaj al afirmării în regim luminos, asigurator, al imaginii. A lăsa o imagine să se întunece liber, a nu opri jocul amețelii, a nu te împotrivi mișcării ondulatorii a cuvântului sunt acte de virtute artistică. A nu forța cu nimic o imagine înseamnă că nu te temi pentru ea, înseamnă a o apăra indirect. Ideea că prezentarea unei crime sau a unei situații de posedare psihică într-o operă de artă sunt atitudini imorale e depășită, cel puțin la noi, de la Maiorescu încoace. Moralitatea în artă nu e practică, ci ideală, s-a zis. Dl. Zaragiu, ilustrul tău părinte, țin minte că a încercat să ne explice asta. Și a făcut-o cu o forță de convingere unică. Așadar, revenind la băieții de la Londra, zic că erau adorabili pentru că suceau problema pe toate părțile, dar până la urmă n-au reușit să-mi sucească mâna, așa cum au încercat. Când ne întâlnim, îți înmânez un studiu publicat semnat de mine, o reinterpretare a lui Derrida foarte apreciată, de altfel, care analizează exact subtilitățile cu mare schepsis ale acestei problematici extrem de recurente, cum îți spuneam, în estetica indiană. Trebuie să redeștep-tăm conștiința artistică. Ea e cheia înțelegerii lumii, pentru că în artă se schimbă reacția profundă, categorială; de aici se pornește, dintr-o foarte secretă intimitate, nu de la modificarea exterioară a unei imagini despre lume. Că e rai, că e iad, cu ce mă-ncălzește, dacă țin inveteratul obicei de a mă raporta la imagini în același mod... Dar asta se cere demonstrat riguros, și eu zic că împreună cu echipa mea de lucru suntem pe cale să reușim ceva important.

Artă și eros sau Despre regăsirea Cuvântului ca sursă a tuturor cuvintelor

Reflecții și obiecții pe marginea textului „Sunt o curvă literară”, de Dan Stoica, postat în Club de lectură. E o postare care ridică mingea la fileu celor învățați să își pună întrebări. Din păcate nu

putem share-ui textul, se vede treaba că este un club select, frecventat de personaje serioase, ce nu se lasă trase cu ușurință pe altă coală de facebook. Iată un semn bun, de incoruptibilitate. Domnule Dan Stoica, greșesc eu, sau e adevărat că sunteți dezamăgit de faptul că arta e folosită prea des în mod trivial, ca un mijloc de seducție erotică? Dacă-i așa, e extrem de regretabil, ceea ce transpare chiar din textul dvs., când spuneți: „deși a strâns în brațe sute (?) de femei, orice bărbat adevărat nu știe să numere mai mult de una”.

Iată un calificativ cu greutate spirituală: ADEVĂRAT, o ființă ADEVĂRATĂ. Care ar fi motivațiile ei? Mă tot întreb. Pun în legătură meditația asupra respectivei ființe cu cea asupra cuvintelor, despre care vă întrebați: „Și cu cuvintele cum rămâne?” Eros și artă. Ce le leagă, ce le desparte, aceasta-i întrebarea, una din marile întrebări. Pentru că mai sunt și altele, la fel de importante: Ce-i adevărat în dragoste, care-i adevărul în artă?...

Mă bucură că o concluzie a acestei scrieri cu titlu provocator a fost regăsirea Cuvântului ca sursă a tuturor cuvintelor. Hristos, Iubirea universală, ca simbol nu-i străin de specificul exercițiului artistic. S-a zis despre artă în adevărul său că ea ar însemna un fel de repartizare uniformă a erosului pe întreaga suprafață a existenței, o intropatie generalizată. Cu cât reușești să simpatizezi făcând abstracție de preferințe, cu atât, în calitate de artist, ești considerat mai select, capabil de viziune și sensibil la enigmă. Așa spunea Borges. Ar trebui să învățăm să ne adresăm cu aceeași capacitate de empatie tuturor, nu doar apropiaților favorizați. E un aspect. Sunt, însă, artiști și artiști... Sunt și ceruri false, cum sugerați.

Nu știu în care text ați ridicat o problemă la fel de incitantă – cea despre emoția simulată. Cuvintele pot minți, dar acesta-i doar un aspect al problemei. Celălalt ține de miracolul simulării, din care cresc cu putere realitățile virtuale, ca și când forma își produce fondul. Orice emoție autentică nu poate fi decât, măcar un pic, simulată, adică creată, împinsă înainte de cuvântul care ne-o ia înainte, el fiind, într-o clipă de inspirație, mai rapid decât inerția, decât obișnuințele noastre timorate. Atunci, nu eu vorbesc, ci „sunt vorbit”. Când te exprimi,

devii mai puternic, chiar dacă spui lucruri care te surprind pe tine însuși. În acea clipă, suntem noi înșine ca și loviți de puterea cuvântului pe care l-am rostit, avem tendința – în special, cei cu simț dramatic – să ferim ochii, să întoarcem brusc fața spre stânga. Regizorul Dan Stoica știe mai bine decât mine despre aceste lucruri. Cu cuvântul nu ne fâlim, nu ne mândrim, ci ne întrupăm în el, prin el existăm, ne facem văzuți și iubiți, ne lăsăm atinși prin cuvânt, mângâiem cu el, renaștem prin el, nemurim prin el, cum spuneți undeva... Cuvântul e cea mai pură și spirituală materie, este chiar chipul dorinței, al zâmbetului nostru adevărat. E chipul nostru posibil, nu doar actual și mai degrabă aparent. Cu rădăcinile lui metafizice, cuvântul nu ne face mai artificiali, ci mai naturali în sens esențial. NATURA SIMULATĂ, CONTRAFĂCUTĂ este tocmai cea care a rupt legătura cu biologia transfigurată a cuvântului.

Bineînțeles, cuvintele pot să nu spună nimic, pot să fie moarte, caz în care nici măcar n-ar trebui să se numească cuvinte, ci doar copii palide ale lucrurilor moarte între care ne mișcăm, „corpuri delict” pe care stau întipărite urmele unei existențe agresive, fără sens, înfiorător de banale, aceea pe care o duc 90 la sută din oameni, de când se nasc până la mormânt. Dar cuvântul, din fericire, poate fi cel ce ne ajută să ne mișcăm altfel, să închidem ochii și să ne trezim brusc, fără complexe și chiar fără amintiri, într-o altă lume, să fim întocmai cu acel dirijor pasionat ce creează universuri vii doar din felul cum își mișcă bagheta și din felul cum își leagă prezența, ca o mișcare de ape ce scoate la lumină, din adâncuri, o realitate virtuală magnifică.

Să nu ne temem de cuvânt. Să închidem ochii și să-l urmăm, pe valul cu creste al inspirației... Pentru a fi, viața nu se cere reflectată, ci mai degrabă creată, imaginată... În dragoste, te privești în ochii celui alt și ești altfel decât te vede restul lumii. Cuvântul este sângele nostru virtual atât de prețios, este fărâma din genialitatea atemporală cu care un suflet se poate încumeta să traverseze valea plângerii, moartea însăși, asimilând-o unei Vieți mai vaste...

Cuvântul creator nu imită viața, această viață, ci merge înaintea ei. Viața inflamată de cuvânt apucă pe alte căi decât pe cele bătătorite.

Romeo și Julieta au stat de vorbă cam multișor unul cu celălalt, și tot nu le-a fost de ajuns... Cuvintele pot face dragoste uneori chiar mai bine sau mai presus decât pot face trupurile. Ce-ar fi dragostea fără declarațiile de dragoste?... Ce-ar fi frumusețea fără oglinda Albei-ca-Zăpada, o oglindă de cristal fermecat înălțată de muzică și de poezie...

Mulți afirmă că poezia este replica în oglindă a dragostei adevărate. Dar aici se cere o maximă gravitate, pentru a înțelege ce se întâmplă în realitate, pentru a nu desacraliza fenomenul. Ca și arta, erosul aduce cu sine în dar un fel de sfârșit al antagonismului existențial, încetarea repulsiei cu finalitate conservatoare, prin disoluția reflexului de apărare la graniță. Acea barieră a aversiunii reflexe prin amorsarea căreia pielea reacționează involuntar la orice stimul exterior și străin este ridicată. Dacă alegem să fim serioși până la capăt, nu putem să nu recunoaștem că aici se petrece ceva excepțional, cu care nu te joci. Nu vorbim, simplu, de plăcere, ci de o plăcere abisală și infinită, eviscerată de orice reziduu catabolic, purificată de toată rezistența psihologică a self-controlului.

Printre cei care au analizat cu autenticitate fenomenul „compulsiei fericite” se numără la loc de cinste Julius Evola, elogiat de Pleșu. Există o semnificație metafizică inclusă în plăcerea de o anumită natură, iar atunci când devenim conștienți de aceea, devenim conștienți de paradigma de sens mai amplă din care ea face parte și, astfel, ajungem să ne eliberăm de ignoranță, de orbire, de patima lipsită de frumusețe.

Coborârea rigidei platoșe somato-musculare, valorizarea tipic-eminesciană a durerii și a amețelii, eliminarea reflexului existențial de greață, îmbătarea cu salivă, cu întimitatea celuilalt, îmblânzirea reflexelor sunt evenimente nu doar ale erosului, ci, în primul rând, așa zice, trăsături ce caracterizează biologia cuvântului poetic sau și mișcarea mădularelor muzicii, muzica, acest proces de disoluție sonoră suferit de o minte robită determinismului. Tocmai pentru că opoziția în sens tare self-non-self cunoaște o înmuiere, o dezirabilă macerare, așa-numiții îndrăgostiți pe viață și pe moarte își permit să schimbe între ei vocabule noroioase, dar pe care le aruncă într-un soi de creuzet

alchimic, ce secretă AUR. Scârba și repulsia dispar ca prin farmec. Aceste ființe privilegiate de zei nu mai trăiesc la „distanțe rezonabile” una de alta, ci ca într-o deplină simbioză, împărțându-se din unul și același metabolism intim, chiar dacă se găsesc separați și distanțați în spațiu.

În același sens, Milan Kundera vorbea de un absolut al sentimentului nemărginit, în care se dizolvă, ca într-o soluție chimică, tot ce-i pătat, murdar și străin. Dacă îndrăgostiții nu se feresc de atingerea intime, tot astfel, nici poeții nu se feresc de atingerea cuvintelor celor mai – aparent – „rușinoase”. Există o clipă de extremă dragă-lășenie a simțirii, când grețos și dulce nu se mai opun unul altuia, când ceva ne apare ca fiind, totodată, și grețos, și dulce, grețos de dulce, adică foarte dulce, cu zâmbetul de rigoare... În context, să nu uităm că umorul însuși joacă rolul de catalizator alchimic.

Această ieșire din opoziție, marcând eliberarea din menghina conflictelor interioare, o aduce cu sine în dar arta, prin magia cuvântului ei. Ieșirea din opoziție se încarcă acum cu majora semnificație a depășirii instinctului de conservare, cel care ar fi vrut să separe, ca întotdeauna, precaut și inflexibil, dulcele de acru. (Să nu comit o impolitețe, dar aș zice că... medicii în speță ar trebui să se simtă derutați auzindu-ne punând astfel problema, pe noi, pacienții lor supuși, care am fost învățați să ne purtăm cuminte, să trecem strada numai când semaforul e pe verde și să facem ochii mari când e roșu. Să amestecăm roșul cu verdele nu e lucru sănătos, clar, nu?... Cel mai des zicem ca dânsii și facem ca noi..., până când ajungem la doctor...)

După părerea mea, totuși, artistul ar trebui să fie cel mai sănătos psihic dintre oameni. Cu condiția să-și dea seama că destinul său are o semnificație maximă și că trebuie, ca atare, asumat la o mare anvergură spirituală. Aspirația dvs. către un creștinism genuin, d-le Stoica, ar putea fi explicată și în acest sens...

Artistul ideal nu e un libertin. Nu există nici o legătură substanțială între un desfrânat și un artist, un artist autentic, conștient de mesajul lucrării artei. Mai degrabă, artistul ar trebui să se asemene asceților. La o prelegere intitulată „Artă și Eros”, ținută în fața unor

studenti, alegerea mea a fost să mă prezint îmbrăcată în negru, punând cu maximă seriozitate condiția: „Cine râde, afară”. În sală, se vorbea ca la înmormântare. Bineînțeles, prima care a zâmbit larg la sfârșit, datorită încordării susținute, eu am fost, fapt pentru care am fost invitată prompt afară...

Muzica e cel mai puternic mod psihic de a suprima reflexul de respingere, datorită algolagniei sau trăirii pozitive a durerii, care răscolește și inspiră imaginația. Am fost întrebată, o întrebare importantă, cerând lămuriri esențiale: Există o legătură între sadism și algolagnie? Pe fond, nici o legătură. Sadismul reprezintă o perversiune absolut condamabilă, algolagnia, un test spiritual, imaginar, subtil, neconstrângător... Sau, cel mult, în mod inofensiv simulator de constrângere...

În muzică, devine sesizabil acest adevăr când se apasă insistent pe anumite centre tonale, care fac parte din psiho-fiziologia noastră subtilă. Atunci, ne simțim covârșiți ori e ca și când suntem constrânși dureros să gustăm dintr-o fericire mai înaltă decât putem cuprinde... Imaginația afectivă creatoare se axează pe sugestii și pe semnificații fecund-înnoitoare, nu pe fapte morbide.

Poetul MIRCEA IVĂNESCU este un maestru incontestabil în a dirija și doza metasentimentul rezultat din algolagnie, cea pe care EMINESCU însuși a cultivat-o îndelung, într-o atmosferă tipic eminesciană de farmec dureros, dureros de dulce. Renunțarea la activismul funciar al MĂINII reprezintă o sugestie impresionantă întâlnită la ambii poeți. În dragoste, mâinile pot MURI. Nemaifind nevoie, acum, în inefabila stare de plutire, de transmiterea forței și nici de pârghiile lucrului manual, corpul transportat de un elan mai presus de el nu mai are practic nevoie de mâinile sale. Mâna erotizată devine „plumb”... Este pasivă, magnetizată, ca și „legată prin vrajă”; altfel spus, rămâne complet dezactivată. Cureaua de ceas însăși capătă, prin urmare, brusc un iz sadic, pentru că a „legat strâns” această „mână moartă”...

Erosul în momentele sale de grație ne face părtași la o reală stare de beatitudine, contrară luptei pentru existență și care nu are,

sigur, ca mesaj profund și mistic procreația și nici măcar, ca scop ultim, acuplarea partenerilor. Figura mistică făcută vizibilă aici este frângerea și predarea mâinii, ca frângerea pâinii... Simpla, naturala alcătuire a unui braț ușor îndoit din cot ajunge să fie resimțită, aceasta, ca o traumatică flectare, o frângere dureroasă din încheietură, uneori, ca o fantasmă a fracturii deschise, în convexitatea cotului. Sigur, nu-i o problemă de intervenție ortopedică, ci mai degrabă una muzicală: cum punem pe note moartea Isoldei, cum așezăm unghiul ascuțit al disonanței, cum ne lăsăm tulburați de cromatisme...

Muzica este eros în stare pură, gândeau anticii. În această stare cu aspect dezarmant, cu efecte fantasmaticе, un braț frumos și simplu flectat ajunge, așadar, să pară un adevărat membru frânt, ca și când purtătorul lui ar fi un rănit grav... Imaginea lui este o appoggiatură, o disonanță... Ne amintim de Blaga, de „cântăreții bolnavi”...

Încă o dată, imaginea mobilității membrelor nu mai compune ca altădată sugestia de activitate a lor voluntară, ci, mai nou, a creat această fantasmă senzuală a dezarticulării, acordată la o stare de spirit pasiv-activă, care gustă nu mai puțin din Viață deși este părăsită de oțelirea și de brutalitatea voinței de a fi.

Domnule Dan Stoica, vă străduiți atât de mult să ne împărtășiți gândurile dvs., și mi-ați părut puțin dezamăgit, puțin trist în ultimele texte postate, încât mi-am dorit să vă încurajez, să reînviu în sufletul dvs. încrederea în cuvânt, în semnificația artei pentru miezul însuși al vieții noastre.

Pentru că dialogăm, trebuie să jertfim din timpul nostru ca să ne facem înțeleși și ca să celebrăm frumusețea prietenilor sufletești.

Reiau o idee. S-a spus despre artă că ea înseamnă un fel de repartizare uniformă a afectivității pe întreaga suprafață a existenței. S-ar cuveni să ne adresăm cu aceeași capacitate de empatie tuturor ființelor, nu doar preferaților în mod subiectiv. Orice chip este o sursă de viziune și enigmă, afirmase Borges. Încă o dată, mă bucur că o concluzie a textului dvs. a fost regăsirea Cuvântului ca sursă a tuturor cuvintelor.

Mântuirea nu e devenire, ci TREZIRE la viață...

Știu că unii au comparat poetul cu un spadasin sportiv. El are în față un adversar virtual. Forțele contrare sunt coliniare, se dezlănțuie cu maximă descătușare până la capăt, dar nu ajung să se ciocnească și să se anuleze reciproc. Iată, în acest text, una din mișcările fulminante, reușite ale poetului mânuitor de spadă, care decapitează inerțiile: „Sunt curios să întâlnesc pe cel pe care nu îl voi întâlni NICIODATĂ”, subl. ns., „pe Mine”. Acest „mine” a fost ras de pe suprafața pământului. Se spune că poetul a punctat. Apoi, brusc, perspectiva se schimbă, în absența oricărui act reparatoriu. Acest „mine” apare în picioare, ca umbra imensă a unui cavaler biruitor în luptă, „tot numai credință”. Poetul e cel care nu se împiedică în gesturi. El e purtat în zbor de perspectiva inversă. Mântuirea nu e devenire, ci TREZIRE la viață, mai degrabă fără sentimentul continuității. Interpretarea poetică se hrănește din același nerv ca și cea muzicală. L-am reascultat pe Corelli, cântând un mic lied...

Wish you a baroque day!

Grozavă urare. Tocmai lecturam un eseu intitulat „De la baroc la romantic; senzori biomedicale”, în care putem citi, sintetizez. Mai mult, în fața artei baroce și romantice, lumea medicală este treptat pusă în fața unor întrebări tulburătoare: oare creatorul este o entitate biologică normală, sau poate chiar unele depășiri ale normalității, cu pătrunderi în domeniul patologic, se corelează cu forțele creatoare? Ori, poate, destinul creator este atât de puternic, încât anihilează vicisitudinile patologiei genetice sau câștigate? În arta barocă, eliberarea senzorial-emoțională a fost puternic impulsionată de asemenea de renunțarea la teoria proporțiilor umane... (trecerea de la conceptul antropometric la cel morfopsihic)...

„Ca și cum”, sau Despre justa poziționare a aspirației spirituale

În estetica indiană există un echivalent al noțiunii de grație, exprimat prin termenul „lavanya”. Ce înseamnă asta, pe scurt? Un joc de lumini și umbre pe luciul unui braț poate genera o ficțiune mai puternică în impact decât realitatea. Vedem aur, brățări, clinchete acolo unde ele nu sunt. Dar, ca și cum ar fi. Acest CA ȘI CUM dezvăluie justa poziționare a aspirației spirituale. Ea nu se susține prin mijloace economice, prin mijloace de producție. Altfel, recădem în naturalism și tendenționism.

Indeterminarea, principiul de viață și de mișcare în artă

Determinarea e viața sistemului nervos. Secusa, frâna de direcție... Arta răstoarnă această unidirecționalitate nervoasă acut selectivă. Principiul de viață și de mișcare în artă este INDETERMINAREA, CONCEPT ESENȚIAL ÎN POETICĂ, DAR ȘI ÎN PSIHOLOGIA RECEPTĂRII. În budism, vacuitatea, *sunyata*... Realitatea reiese din reacție, nu o precedă.

Adevăratul deliciu al zborului

Senzația de zbor e intim legată de cea a picioarelor care plutesc... Omul care e o ființă pedestră și verticală, cu un centru de greutate riguros fixat, privind la pasăre simte că vine cu capul în față, își pierde echilibrul, se prăbușește... Fuga centrului de greutate ar fi o prevestire fatală, dacă n-ar fi compensată de fiorul subit al plutirii localizat în picior. Când piciorul plutește, el contrabalansează capul... Adevăratul deliciu al zborului nu e dat de imaginea înălțării, cât de cea a răsturnării plutitoare, a plonjeului posibil. Să privim la fleandura de picioruș din urma păsării ce ia viteză în zbor. Mai mult decât perspectiva deschisă de aripi, ce impulsionează, probabil, meditația de tip simbolic, impresionează fărâma de gheară ce se strânge – asta mai

mult simțim decât vedem – din pură inerție. Acest punct nevralgic al tabloului hrănește ceea ce un estetician actual a numit intuiție nervoasă, deosebind-o de intuiția simbolică. Organul intuiției nervoase seamănă cu broasca. Broasca nu vede decât lucruri în mișcare. Ea se poate hrăni doar cu acei țânțari care încep să se miște. În acest sens, intuiția are nevoie de puneri în abisal mișcătoare pentru a ajunge la pradă. Ea rămâne oarbă la simbolurile statice. Am parafrazat. Știu că iubiți alpinismul. Îmi permit să vă întreb: ce-ar fi ascensiunea neamenințată de primejdia răsturnării?...

Efecte speciale

Orice act estetic, și chiar ludic, are o semnificație profundă, chiar dacă aceasta e trăită la modul formal, structural, nu în categorii reflexiv verbale, în momentul instantaneu al receptării. Această semnificație abstrusă nu poate fi cercetată decât ulterior, pusă la acceleratorul de particule al observației, care încearcă să testeze și să reproducă acele condiții speciale care declanșează fenomene, efecte speciale, cum e singularul fenomen estetic, complet aparte printre emoțiile de rând. Estetica e menită să valorifice această conștiință a singularității, să o fixeze în memorie prin reflecție, reflecția care e ca o pagină îndoită dintr-o carte unde am pus semn. Fără să punem semne, fără să lăsăm urme memorabile în conștiință, totul se îneacă în fum și în uitare peste noapte.

Arta ca vedere a chipului – o misterioasă trecere la limită

Vârsta metafizică a omului este matura tinerețe. Acest chip al omului este fizionomia lui esențială, și dacă aici, pe pământ, omul a îmbrăcat haina căderii, pe cea a bătrâneții și a morții, dincolo de ele noi trebuie să învățăm să privim ceea ce este etern, iar prin sufletul omului ni se dezvăluie eternul, frumosul. Cum e sufletul omului, astfel apare chipul lui, ca soarele străpungând norii aparențelor. Cine poate

privi trăsăturile eterne ale chipului, acela are parte de anotimp însorit în suflet.

Una din tainele artei, pe care și poezia și muzica o poartă în sânul lor, este taina întregului cuprins în fiecare amănunt. Întreg înseamnă ceea ce acoperă trecut, prezent și viitor, coextensiv cu eternitatea și atingând esența. În poezie, ca și în muzică, orice vers mare, ca și orice frază muzicală mare, poartă în ele comoara unei încărcături tainice. Și orice detaliu reflectă întregul.

Iată, într-o poezie, ni se comunică un gest, aparent obișnuit, dar, de fapt, cu o semnificație ascunsă și adâncă, dincolo de simplitatea lui aparentă. Cineva deschide ușa, ni se spune, și încet trece pragul... În poezie, această trecere poate fi moartea, trecerea pe celălalt tărâm. Orice gest aici e tainic, misterios, cu infinite reverberații și subînțeleșuri. Însă de ce poezia, ca și muzica, alege pentru a se exprima imagini concrete? E aici o altă taină. Taina Chipului. Distanța dintre viață și moarte se contrage într-o metaforă: trecerea pragului, pășirea... Subiectul e același, același Personaj, cel dinainte de a deschide ușa și cel după trecerea pragului.

Chipul îi e neschimbat, ca de la o clipă la alta. Nu ni se spune nimic despre trecerea timpului, despre îmbătrânire, despre moarte, la modul direct. În schimb, timpul a fost spațializat. În acest cadru, trăsăturile Personajului nu se schimbă. De la o clipă la alta există continuitate și tinerețea lui se conservă. Pentru că poezia ne vorbește despre o persoană tânără care are o experiență misterioasă.

După ce a pășit pragul, lumina atenției se focalizează pe chipul personajului și atunci vedem că ochii îi sunt umbriți de cearcăne, care adâncesc frumusețea și sporesc profunzimea lor, fără să o strice.

Orice om este, în esența sa indestructibilă, un subiect la vârsta tinereții mature și acesta este chiar chipul său real, pe care arta îl oglindește. Artă este întotdeauna eufemistică, adică se referă voalat la evenimente. Pentru că acest subiect al tinereții eterne este chipul nemuritor al omului, ce rămân să fie îmbătrânirea și moartea? Boli, boli ale căderii. Strică ele chipul? Aparent, da. În esență, nu. Și pentru că în esență există mereu același chip, atunci în artă se exprimă acest

adevăr în plenitudinea lui. Astfel, el, Chipul, se transformă într-un personaj.

Un personaj asemeni lui Făt-Frumos care are de străbătut Valea Plângerii. Poate fi rănit, chipul îi poate fi însemnat cu răni, dar rămâne tot Făt-Frumos. Niciodată un poet sau un muzician nu ne descrie moartea așa cum apare ea ochilor noștri fizici, ce sunt orbi la cele sufletești. Artistul folosește alegoria, exprimând prin imagini poetice esența lucrurilor...

Vederea de suflet nu are niciodată în fața ochilor chipuri atinse de timp, ci doar chipuri însemnate de suferință sau de bucurie, iar moartea însăși este o experiență a crucii.

Nu ne gândim niciodată la eroul din „Eroica”, deși trecut prin moarte, ca la un chip atins de timp. Nu. El este subiectul etern, Făt-Frumos din lacrimă pururi tânăr, în care se consumă experiența crucii, oricare ar fi aceasta. Să reținem deci: una din marile taine ale artei este posibilitatea ce ni se oferă, prin ea, de a vedea Chipul indestructibil al omului, care este el însuși o taină în afara timpului.

E. T. A. Hoffmann – o natură princiară

Ernest Theodor Amadeus Hoffmann. Dumnezeu i-a dăruit o natură princiară. Un chip extraordinar de expresiv, al cărui relief mișcător este puternic înrădăcinat în geneza sa lăuntrică. Forțele lăuntrice cele mai variate, dispozițiile sufletești cele mai neașteptate, mișcate pe paleta unor surprinzătoare nuanțe (trecând de la tonurile delicat sau ardent-mistice la comedia tragică și la aparența de caraghioslâc a inocenței), aceste trăiri născute din uimitoare îmbinări de acorduri și disonanțe sufletești, toate acestea ca niște raze vii și penetrante s-au concentrat într-un singur focar! Acest focar sunt ochii de neuitat ai lui Amadeus Hoffmann. Din ei scapără o muzică de acorduri și de disonanțe, la a cărei origine sunt limbile de foc ale Duhului. Hoffmann a avut și are, mai ales acum, un dar mare și unic: acela de a face ca personaje de poveste să sară în realitate. Personajele lui sunt de-a dreptul vii. Ele circulă în lumea poveștilor înviate, dar pot veni și pe

pământ. Se spune – și nu e doar o legendă – că pe pământ vorbea la propriu cu jucăriile din vitrina lui, dar, la fel de bine, putea conversa și cu necuvântătoarele.

Ironia, deriziunea, persiflarea la adresa automatismelor căderii nu sunt decât niște cute de expresivitate care vin să accentueze, o dată în plus, frumusețea complexă a acestui suflet plin de bunătate, de noblețe și de inteligență. Ironia, reflex al inteligenței iubitoare, exprimă la Hoffmann o distanțare, dar o distanțare pe care o subîntinde zâmbetul, nu aversiunea. Sufletul lui, chiar când judecă, nu e încărcat niciodată de ură, nu mușcă! Dimpotrivă, zâmbește, dar fără să fie complice, ci distanțându-se de ceea ce-i rău fără să lase să pătrundă răul în sufletul lui. De aceea, „lumina de fond”, ca un fundal de aur pe care se desfășoară poveștile lui subzistă în orice condiție. Este FONDUL LUMINOS al unui suflet mântuit. Poveștile „vii” scrise de Hoffmann sunt destinate deopotrivă copiilor și oamenilor mari.

„Ulciorul de aur” exprimă nostalgia unei lumi („Edenia”, în original, dar tradusă în română greșit „Atlantida”) în care duhurile elementelor se manifestă în forma lor umanizată. Există împărțiri secrete și există prinți ai acestor duhuri. În condițiile căderii, adesea mai aproape de „cer” se găsesc necuvântătoarele decât oamenii. „Animalizarea” la Hoffmann exprimă un paradox: situația când omul se află mai „jos”, din punct de vedere spiritual, decât necuvântătorul. Astfel, „salamandra” cerească (simbol al îngerului, în Biblie, și al înțelepciunii cerești, aflată în strânsă legătură cu simbolul păsării) a căzut pradă unei ispite: a ispitit o floare, drept urmare duhul florii, ce stătea închis în potirul sfânt al castității, și-a luat zborul. Când și-a luat „zborul”, spune Hoffmann, el a fost invadat de „uitare”. Orice iubire născută din ispită se pierde în văzduhul nestatorniciei.

Salamandra cerească, acest înger al naturii, s-a văzut aruncată pe pământ și închisă într-un corp de om. „Omul” exprimă aici suficiența, viața impermeabilă la vechile și mai noile taine ale pământului și ale cerului. Blestemul căderii apasă „greu”. Serpentina e simbolul iubirii universale, al duhului curat al naturii care tinde din răspuțeri să se elibereze, atunci când va intra în comuniune reală cu o ființă umană

superioară. Geniul lui Hoffmann a intuit perfect forma oricărei realități transcendente, care este natura umanizată. „Omul” nu se referă la specia om. „Omul” este mai întâi de toate Logosul, Chipul lui Hristos aflat în tot și toate. În acest sens, „umanul” este identic cu euharistia, înțelegând ca numitor comun al existenței și, pe baza acestuia, ca o posibilitate de împărtășire universală a tuturor din toate.

Hoffmann vede în iubirea dintre om și natură regăsirea Iubitului cu Iubita, modalitatea cea mai pură de a iubi, atunci când iubirea și dăruirea devin una. Ardoarea și durerea ce sfâșie sufletul lui Anselmus compun starea de spirit a marii muzici.

Pe când trăia, Hoffmann – el însuși muzician – a cunoscut multe din taina „sufletului lumii”. Chiar s-a referit la acest „suflet al lumii” în reflecțiile sale, atât de neobișnuite.

„Spărgătorul de nuci” e una dintre cele mai stranii și dulci (dar cât de dureroase!) povești care vor fi fost scrise de mâna unui pământean. E plină de simboluri și de vii interferențe între fantastic și real, între lumea înviată și cea „moartă”.

„Chipul lui Beethoven m-a urmărit când am scris Spărgătorul de nuci”, avea să spună, spre sfârșitul vieții, autorul minunatei povești fantastice; totodată, cât de realiste!

De ce spărgător, de nuci? În primul rând pentru că a devenit o unealtă. Căderea face din ființe „unelte”. Un spărgător de nuci cu chip straniu: acel chip căruia căderea i-a răpit frumusețea originală, un chip pe care îl luminează, însă, din lăuntru, frumusețea incredibilă a sufletului. Chip de bărbat și copil, deopotrivă.

Spărgător de nuci, fiindcă Hoffmann credea în vegetarianism, în non-violență. Spărgător de nuci, pentru a-i hrăni pe alții, ca o slujire nevăzută și neprețuită, acest gest de dăruire „acoperit” de natura de unealtă a Spărgătorului de nuci, „Prinț” cu fața împietrită sub blestemul căderii, pe care el îl poartă fără vină.

Lupta cu Regele Șoarecilor este lupta cu duhurile necurate, purtată de o inimă de „copil-bărbat”. La Hoffmann, jucării și oameni, elemente și îngeri au aceeași putere de viață și se împărtășesc din aceeași dumnezeiască resursă de a face binele.

„Învierea” păpușii, în final, exprimă trecerea în povestea cea vie a eternității. Împărăția cu case de hrană dulce, prin care o poartă pe Maria Spărgătorul de Nuci, exprimă ideea că în împărăția veșnică dulceața ține de ființa oricărui lucru, potențată de har.

Taina detaliului – „micuțul cel mare”

Matematica este una din „hainele de piele” de care se vorbește în comentariile creștine. Universul căderii este un univers construit matematic, pe care îl reflectă logica formală. Un cosmos care există sub lege, nu sub har: iată singura lume în care muritorii își duc viața, o lume supusă, indiferent de spațiu și timp, unei legi, unei ecuații inflexibile, care nu cunoaște variația vie a harului. Această lume moartă, care are legea în loc de chip, formează obiectul științei. Tendința de matematizare a științei este adecvată esenței matematice a existenței cantitativizate. Calitatea e multiplă, cantitatea e mereu una. Pluralismul ontologic ține de calitate și de universul personal, pe când unitarismul ontologic ține de contragerea cantitativă a multiplului în unitatea impersonală a legii. Spațiul devine unul, iar acest „unul” nu corespunde „nimănui”, decât legii. Legea este în esență matematică, iar matematica este abstracția vieții.

Lumea înviată cunoaște, însă, un proces intim de de-matematizare a structurii ei profunde materiale. Variația inedită ia locul legii. Indeterminare, impredictibilitate, imprevizibilitate, creativitate, libertate: iată trăsăturile noului chip al existenței, pe care nici o logică formală și unitară nu o mai poate cuprinde.

Nu-i întâmplător faptul că pentru majoritatea oamenilor matematica e greoaie și nesuferită. Copiii își „muncesc” creierul ca să o învețe. Matematica nu ține nici de esența, nici de necesitatea eternă a existenței, ea reflectă doar accidentul căderii, constrângerea legii.

Din contra, arta redă sufletului libertatea și materiei creativitatea, prin de-matematizarea trăirii umane.

Că animalele nu știu și nu pot învăța matematică, nu-i un semn că sunt proaste, ci mai degrabă avem aici de-a face cu natura de

„copil paradisiac” care se ascunde în fiecare necuvântător, „ignorant” în chip fericit, ignorant în ale răului și profund intuitiv în privința binelui. De pildă, necuvântătorul, animal, plantă, chiar și orice lucru existent este profund receptiv la semnalele muzicii armonioase, spirituale. În sufletul acestora, există pururi un colțișor de rai intact, în care nu a pătruns chipul morții. Abstracția goală de viață, gândirea interesată, calculată matematic nu contaminează viața animalelor. Sufletul lor nepoluat, ca o pădure virgină încărcată încă de oxigenul vieții veșnice, este o mare binefacere pentru omul care ia cunoștință de el.

Despre hainele încifrării matematice a existenței, despre enigma matematică a căderii materiei, vom încerca o descifrare în comunicarea următoare.

Materia eshatologică nu mai poate fi descrisă prin tabloul chimic al elementelor, fie el și cu căsuțe goale, cum era tabloul lui Mendeleev. Fier, argint, cupru, zinc etc. – acestea erau varietăți materiale în cadrul unitarismului legii, cel ce impunea existența claselor cantitative, cu un număr restrâns și uniform de caracteristici și posibilități combinatorii. O lege impersonală dicta existența elementului și a structurii. Un fapt miraculos care rămânea de constatat, ca atare, era trecerea de la fizică la chimie, de la chimie la biologie, de la anorganic la organic: acest elan integrator-ascensional al materiei către structuri ale întregului diferite de caracteristicile părții izolate.

În chimie, mai ales, experiențele promiteau surprize și elemente palpante, pentru că dincolo de constrângerea de fier a legii se întrevădea disponibilitatea de a se căuta și a se uni, atrase de un elan anti-entropic. Experiența puna în evidență legea irezistibilă a combinației și sensul ei abia întrevăzut, care era Forța Vieții: de la structura simplă la cea complexă, cu o sugestie de progresie infinită și indefinită... În acest sens, chimia rămâne, totuși, o știință deschisă spre viață. Cum spuneam, tabelul lui Mendeleev e insuficient și chiar cu totul nepotrivit pentru a descrie materia eshatologică.

Acolo unde Viața nu se mai bizuie pe necesitate materială, ci pe Har și pe puterea sufletului, în acea formă de existență relațiile de determinare logică, de tip matematic, ce odinioară stăteau la baza

materiei și a vieții, ele încetează. Unde nu mai există necesitate deterministă, survine explozia creatoare. Asistăm, în universul eshatologic, la explozia lumii calității. Aici, e ca și când atributul devine substantiv. Calitatea e ea însăși substanță, nu un accident al acesteia! Amprentată de suflet, materia reține în structura ei intimă și individuală vibrația unicității, prin care a depășit legea impersonală. Lumea calității impregnează materia până în străfunduri. Ca într-un material artistic, aici dormitează „Galatea”, viața expresiei spirituale și personale, totodată.

În lumea căzută, calitatea este subordonată cantității, așa cum atributul sau detaliul sunt înghițite de tipul abstract la care se realizează. Un măgăruș verde este „măgarul”, măgarul este animal, animalul este o formă de viață biologică, biologia, la rândul ei, este chimie, iar chimia se reduce la fizică. Această ascensiune teoretică în sens abstract, de la viață la scheletul vieții, de la forma individuală la categoria generală și goală, este contracarată, în viața eshatologică, de o mișcare în sens opus, prin care tot universul converge spre viața unui detaliu.

Astfel încât, măgărușul cel verde, unic și prin culoarea lui, este atât de unic încât poate fi numit, în chip poetic, și „verdele cel măgăruș”, într-atât de mult individualul transcende tipul! De fapt, aceasta este și o taină majoră a artei. Taina detaliului, care este „micuțul cel mare”...

Sufletul, un artist lăuntric

Frumusețea este sinteza acțiunii. Vă spune ceva această reflecție? Ea are un sens foarte adânc. În veșnicie, acțiunea sufletească și în general starea noastră sufletească lasă tot atâta urmă în planul fizic cât lasă pensula unui pictor genial pe o pânză. Sufletul e ca un artist lăuntric. Opera lui e chipul nostru integral. Frumusețea ca operă a sufletului nu e ca un lucru „căutat” și „muncit”, căci asemeni fluidului pur ea curge în afară, se revărsă năvalnic și este plină de substanță, căci exprimă o esență. În veșnicie, frumusețea, chiar și prin

existența ei fizică, este, așadar, substanțială, fiind o calitate ce nu poate avea nimic înșelător și artificial în ea. Induce acea dulceață plină de complexitate și profunzime pe care o primim în suflet când ascultăm muzică simfonică, muzică „grea”. În muzică, frumusețea, strălucirea, lumina, umbra sunt efecte ale acțiunii. „Muzica ne învață să mergem”...! Înapoia oricărui efect exterior se află viața sufletului.

Așa cum există muzică „grea”, există și o plăcere „grea”, care fiind omnilocalizată, este de fapt o fericire, „grea”, adică densă, plină, substanțială.

Trupul căzut, însă, este plin de plăceri „ușoare”, dar mai ales de neplăceri și de dureri. Localizarea plăcerii în organe este o anomalie atunci când organul în sine preia acest SCEPTRU al puterii care este plăcerea și își proclamă, într-un fel, autonomia. Plăcerea tinde să se reducă la stadiul strict fizic și local al senzației. Imaginația aprinsă și sentimentalismul sunt ca două aripi prea slabe pentru a-și putea lua zborul către lumea dezmărginită a trăirii, acea lume tangentă cu veșnicia.

Absoluta izolare și localizare a senzației, altfel spus, AUTISMUL senzației caracterizează trăirea corpului căzut. Senzația ruptă de întregul trăirii nu mai comunică nici cu imaginația, nici cu gândirea, nici cu rațiunea, nici cu sufletul. Devine o realitate imanentă. În acest punct de maximă nivelare afectivă, devine evident faptul că senzația s-a transformat în instrument de subjugare. N-are nici un alt sens decât acela de a ne condiționa să acționăm sub constrângere, alternativa ei fiind durerea imediată. Suntem ROBI, asemeni unui animal supus unui sistem draconic de dresaj.

Astfel VEDE Iubirea

Plictiseala e ca o secreție a neantului, cel în care toate culorile vieții se șterg. În orice stare psihică negativă, întâlnim un fenomen afectiv maxim de semnificativ, să-l numim „rezistență afectivă”. Această rezistență afectivă se opune în mod categoric și imediat nonsensului. Moartea, neantul, răul, ateismul, bestialitatea ș.a.m.d. sunt

instanțe ale existenței cărora omul le rezistă afectiv, chiar mai înainte de a li se opune moral sau filozofic, deci, în chip mai mult sau mai puțin conștient. Ele sunt vădite, astfel, ca non-sensuri. Primul mare învățător al omului este, așadar, starea lui afectivă. Ea luminează sensul. Taina existenței stă în consimțământul afectiv.

Există două tipuri de afectivitate, din perspectivă teologică-spirituală. Primul tip este afectivitatea de tip afect. Al doilea tip este iubirea. Afectele sunt în esență stări mentale, nu sufletești. Afectele urmăresc realizarea de sine în condițiile lumii căzute și pentru lumea căzută. Ele fac corp comun cu aceasta.

Afectul se definește ca o stare de spirit co-sistemică cu lumea căzută. E o rotiță, așadar, dintr-un mecanism infernal.

Ceea ce face posibil afectul este SINCOPA DE CONȘTIINȚĂ. Fără ECLIPSA CONȘTIINȚEI n-ar fi cu putință să existe această lume căzută. Conștiința este vedere totală, iar lumina acestei vederi este iubirea.

Pentru universul afectiv, un animal ucis pentru hrană este pur și simplu hrană, mâncare. O parte din realitate rămâne întotdeauna în întuneric, sub-conștientă. Afectul devine posibil punând realitatea între paranteze. Fie că acționează din necesitatea conservării propriei vieți, sau are ca temei felurite motivații egoiste, mentalul rămâne să fie acea existență fluctuantă devenită posibilă în mod subit, sau nu, prin ocultare și mistificare.

În scenariul lumii căzute, 99 la sută din acesta este existență falsificată și mistificată. Realitățile există și sunt folosite în alt sens și cu alt scop decât cele pentru care au fost create. Iubirea, spre deosebire de afect, este acel raport cu realitatea care are caracter original, concordant cu intenția și cu voința dumnezeiască a Creatorului.

Raportată la unica semnificație originală a realității, iubirea nu are caracter duplicitar și împărțit între întuneric și lumină. Lumina și întunericul nu pot coexista în trupul Iubirii.

Pentru Iubire, animalul nu reprezintă o hrană materială, ci chiar o ființă vie. Sensul original nu are un caracter rațional în sens mental, ci el e plămădit prioritar din substanța afecțiunii, a iubirii. Caracteristică

pentru natura pură, îngerească a afectivității este adecvarea ei cu realitatea, reacția obiectivă absolută!

Astfel, faptul că Iubirea primordială nu poate ucide, rezistența ei spontană și pură față de această idee a uciderii arată în mod imediat sensul existenței vii la care se raportează: animalul este o ființă și, mai mult, un suflet și un nume personal (cu bună-mireasmă). Uciderea lui stârnește în suflet aceeași reacție ca și omorârea unui om, sau, mai mult și mai grav, a propriului copil. Acest val curat de afecțiune originară luminează sensul și chipul oricărei realități pe care el o cuprinde în îmbrățișarea sa cu putere.

Cunoașterea primordială este indisolubil legată de emoție, de reacția inimii. Rațiunea, concluzia, reflecția urmează acesteia, ori e ca și când ar rezulta din ea. În acest caz nu există un afect fals care ar trebui, în consecință, să fie mediat și corectat de o rațiune justă. Numele ființei cunoscute izvorăște din iubire, direct din inima ei. La început a fost Cuvântul, pruncul-Logos al Iubirii, și abia apoi Ideea, rațiunea discursivă care se referă la acesta.

Dar altfel stau lucrurile în universul căzut. Aici, Cuvântul devine idee, realitatea devine aparență și iluzie. Iubirea intră în eclipsă. Reacția iubirii, care e totuna, cum am văzut, cu reacția primordială a cunoașterii, pare că încetează. Dacă nu ar înceta, atunci am simți același lucru mâncând dintr-o aripioară de pasăre ca și cum ne-am înfrupta din mânuța propriului copil pe care noi, părinții lui, l-am ucis. Dar nu se întâmplă așa. Iubirea, care este apocalipsă emoțională, nu se mai manifestă acum cu forța ei de vedere totală și de înțelegere totală. Dacă s-ar întâmpla așa, în acel caz un întreg film artistic ar curge prin inima și prin simțurile noastre, am auzi plânsul neauzit și am vedea suferința nevăzută, și totul s-ar desfășura într-un mod straniu de coerent, pe o durată întinsă și substanțială, o simfonie vie sau ca un film de lung metraj, opere geniale a căror origine este chiar chipul ființei create de Dumnezeu, oricare ar fi aceea. Pentru că trebuie o dată pentru totdeauna să înțelegem, Iubirea ajunge la esența chipului ca la o operă de artă ce se înfăptuiește, încet și sigur, în curgerea ei ritualică, asemănătoare unei acțiuni ce e pururi nouă și proaspătă.

Iubirea vede povești și de aceea inima ei e plină de darul lacrimilor. Iubirea naște idei, ca niște scene în desfășurare, idei mediate de niște lungi viziuni.

Afectul, însă, vai, cât de diferit de iubire, este extrem de îngust în raza lui de acțiune. Afectul pierde simțul realității, durata și sensul ideal al lucrurilor. El le atribuie acestora sensuri cu totul false. O vietate ucisă ajunge să aibă cu totul alt sens decât acela existent în realitate. Mai nou, el semnifică: hrană, mâncare. Ocultând realitatea, pe care văzând-o ar plânge, afectul se bucură de inexistență, de iluzie, savurând senzorial „hrana”. Numai întrucât conștiința a intrat în eclipsă, el poate savura astfel, ORBEȘTE! Vom zice, însă: dar știm că am ucis, și totuși nu ne pasă. Dar ce înseamnă a ști? A ști nu e un act mental, receptare sub formă de idee. A ști este cu totul altceva: este opera Iubirii, iar iubirea vede realitatea în forma în care geniile artistice o văd. Iubirea „vede” numele celui care a fost ucis, vede și simte chipul lui de COPIL, și filmul filiației, și muzica plânsului, și mânuțele pietrelor care se strâng de durere, ca niște pumni înclestați sub ochi. Astfel VEDE Iubirea. Și câte altele nu vede și nu aude! O întreagă desfășurare de imagini însoțește simțirea afectivă. Mintea, însă, când crede brusc că știe, nu știe nimic, căci nu vede nimic. Faptul că nu se înfiorează înseamnă că nu a văzut NIMIC. Căci vederea înseamnă VIZIUNE DE DURATĂ.

Arta ca „înger însoțitor” al sufletului pe calea eliberării lui

Dragii mei,

Fără o minimă exersare a intuiției transcendente greu este drumul sufletului după moarte. De imens ajutor îi este sufletului dezvoltarea facultăților superioare ale intuiției. Contactul aici, pe pământ, cu marile opere de artă, cu creațiile artistice ce s-au născut din inspirație dumnezeiască și nașterea pasiunii pentru ele ne vor ajuta enorm dincolo. De ce? Pentru că marea artă, în genere, propune contemporanilor noștri rezonanța divină între interior și exterior, între spațiu și

suflet, și astfel – măcar pentru moment – suspendă în noi automatismele situații în spațiu și timp. Deși aceste automatisme ale cărnii sunt o adevărată povară pentru suflet, corpul pățimăș s-a deprins cu ele și ele ne urmează ca o umbră, și în moarte, astfel încât dacă nu avem nici cea mai mică idee – sau, măcar, o impresie plăcută – despre ce poate fi și o altă lume decât cea pe care o cunoaștem, caracterizată prin cu totul alte legi și mișcări decât cele pe care le știm, atunci, după moarte ființa nu va face nici un salt calitativ propriu-zis, ea doar se va muta și va rătăci într-un alt spațiu „mort”, cu care – prin automatismele funeste ale patimii – se simte solidară fizic și psihic.

De aceea, pe bună dreptate Wolfgang Amadeus a zis că muzica ne va ajuta să trecem prin întunecoasa vale a morții. Spiritul luminos al muzicii e cel mai bun înger însoțitor al sufletului pe calea eliberării lui. Fericită lumină a muzicii, când ochii se deschid în afară, ca și înăuntru, văzând una și aceeași frumusețe, când, pentru a ne trăi bucuria, nu va mai trebui să ne smulgem ochii din priveliștea străină, de la care sufletul își întoarce fața! Crearea divinei rezonanțe cu exteriorul e una din tainele artei cu semnificație înalt spirituală. Ea aduce cu sine o adiere din universală schimbare la față a lumii, când „Unul” va fi în tot și toate! Această supremă stare de fericire semnifică triumful absolut al Iubirii, urmare a faptului că toate cele de sus s-au întors spre toate cele de jos, iar omul a cuprins în sfera iubirii lui „sufletul lumii”, însăși viața obiectului. Aici, în acest cel mai de jos punct, se închide și se desăvârșește cercul comuniunii și iubirii transcendente, împlinindu-se legea intimă a Trupului lui Hristos, care impune ca nimic – nici cel mai mărunț element, mai cu seamă el – să nu rămână nemiluit, în afara Iubirii atotcuprinzătoare.

Dar cu greu îi vine ființei absorbite în patimi să se rupă din lanțurile automatismelor. Aproape că ne vine mai ușor să murim decât să înviem. Obișnuința a devenit o parte din ființă, parcă organic sudată de ea, iar a renunța la acest mădular stricat implică eforturi serioase.

Făclia rugăciunii și lumina cunoașterii transcendente ne vor ușura mult pașii pe drumul eliberării din sclavia păcatului. Fără abolirea

vechilor automatisme – și unul dintre cele mai cumplite este cel al legăturii pătimașe dintre corp și materie – nu se poate vorbi de fericirea mântuirii, nici de o frumusețe „de pe alt tărâm”. Monolitismul materiei moarte, ca un bloc de piatră surd la cerințele sufletului, rămâne în afară o expresie a dispariției vieții calitative, o viață avându-și centrul în suflet. Față de complexitatea și culoarea afectivă infinită a vieții sufletești, care se bucură de libertate creatoare în adevăratul sens al cuvântului, instinctul trupesc duce o viață extrem de simplificată, de elementară în sens reductiv, de la complex la simplu, fiind, pe deasupra, o reacție impusă de o stare de robie. Fondul instinctului este starea de robie, iar satisfacerea lui seamănă cu nevoia de a consuma droguri pe care o resimte un om bolnav și nefericit. După această iluzorie liniștire, starea de fond se agravează.

Spre deosebire de acela al vieții instinctuale, fondul trăirii sufletești este mereu pozitiv, iar creativitatea este stimulată de această stare de fericire constantă și cu multiple valențe, a cărei tendință este eterna autodepășire calitativă. „Dacă din plin se ia plinul, rămâne totuși plinul”. Valorificată de suflet, prin pârghiile tainice ale virtuților, orice stare de insuficiență pe care ființa o resimte devine prilej de cultivare a bogăției interioare, smerenia și răbdarea fiind acele goliri necesare înainte ca paharul sufletului să se umple din nou, cu darurile dumnezeiești acum parcă mai abundente decât oricând.

Și muzica este un astfel de dar. Iubindu-l și invocându-l pe Amadeus – sau pe alții ca el – ca înger călăuzitor, după moarte vom fi purtați cu poștalionul ceresc (ce altceva, decât...obiectul „înviat”?), în sunetele colorate ale serenadelor sale, pe căi fericite de poveste. Lumina schimbării depline și universale emană din obiect. El este punctul de sfârșit și punctul de început al Învierii depline. Dacă obiectul rămâne (în virtutea ignoranței noastre) „mort”, nu se poate vorbi nicidecum de lumină deplină, de acea lumină mai presus de lumină căutată de Feți-Frumoși în povești.

Saltul calitativ, existența transcendentă în adevăratul și preaplinul sens al cuvântului se confirmă – cum am spus – prin împreună-mișcare fericită a subiectului cu obiectul, prin universală participare la Trupul lui Hristos.

Ori, majoritatea sufletelor după moarte rămân, din nefericire, la stadiul de „spirite” (înfricoșător cuvânt), cuvânt care sugerează o anumită chiar terifiantă singurătate, ceva ca o înstrăinare, sau o rătăcire într-un spațiu pustiu și străin.

Ruperea legăturii dintre suflet și spațiu este intens resimțită după moarte, când moartea spațiului apare la dimensiunile ei cumplite și tragice, când tot machiajul artificial al civilizației se șterge de pe fața cadaverică a obiectului, rămas gol și vid și mut înaintea ochilor stupefiați ai spiritului. Prin urmare, tendința acestui spirit, rătăcitor printre ghețarii singurătății universale, este refacerea legăturilor cu pământul, cu locurile amintirii, cu viața, populată de oameni și de patimi.

Neavând în el putere creatoare, necunoscând ce-i aceea imagine fericită a creativității, înțeleasă ca împreună-lucrare a subiectului cu obiectul, nepătruns nici de milă, nici de iubire (și se spune că obiectul este foarte sensibil la mila noastră față de el), un astfel de suflet învârtoșat în păcate poartă în el întunericul. Rugăciunile celorlalți îl mai pot ajuta. Prin aceste chemări insistente, îngerii buni vin în ajutorul acestei ființe căzute pentru a o atrage pe căile inițierii spirituale. Dar, până la urmă, depinde tot de voința sufletului însuși (câtă mai e, sau mai poate fi) dacă el va urma sau nu calea fericită. În unele cazuri, automatismele de o viață sunt mai puternice decât chemarea Libertății.

Lui Toma (Caragiu)

Lumea trăiește mai departe, ca și când n-ai fi existat. Urmele pasului tău în nisip și în iarbă s-au acoperit demult. Și totuși, chipul tău străpuns de absență nu ne-a părăsit. Luminează ca o candelă nestinsă în liniștea cea mai presus de ceruri. Odată, privirea și glasul tău au încetinit expansiunea universului. Toate s-au întors cu fața spre tine, răcorindu-se la umbra unei grave mirări. Acum clipele noastre nu se mai înghesuie, ca odinioară, unele-n altele. Avem răgaz să ne-aducem aminte de cele ce vor veni.

„Coborârea la iad” a artei

După modelul hristic al „Pogorârii la iad”, arta coboară în locurile cele mai ascunse ale sufletului uman și în intimitatea cea mai adâncă – de sub „vălul fenomenologic” profund tulburat de cădere – a existenței fapturilor celor mai neînsemnate, a căror zbatere individuală tinde, în ochii noștri, să se estompeze dramatic în favoarea unor stereotipuri categoriale. Artă împrumută inflexiunile umanității, ale personalității, nu numai ființelor vii, ci și lucrurilor neînsuflețite, arătând potențialul de subiect al obiectului, trezit din amorțire sub atingerea „suflării” unei conștiințe. Artă sondează astfel participarea și rezonanța afectivă a ființelor, ce se manifestă ca prezență, până la un nivel de conștiință și concretețe a relației inaccesibil vederii obișnuite. Artă polifonică slăbește controlul unei voci auctoriale care să dicteze monologul de fond al operei, și stimulează în schimb asumarea unui model dialogic, intersubiectiv și interactiv de emergență în unitatea stilului a multiplicității vocilor textuale. Maniera estetică specifică artei majore dă seama, ca un „joc secund”, de înălțarea – în orizontul unui acord final – la nivelul armonizării interioare, subtextuale și sublinguale, a reliefului vocal accidentat, aparent lipsit de unitate, din „partea neluminată a lumii”.

Atenție, interpretare, împărtășire

Cele două travalii fundamentale ale artei sunt cel de transformare a senzației în impresie și cel al transformării impresiei în expresie. Calitatea impresiilor stă la baza unei bune dezvoltări expresive, după cum acuitatea senzațiilor stă la baza unei bune întipăririi impresive. Impresia este o senzație interpretată, expresia e o impresie împărtășită. Atenția are ca orizont intențional interpretarea și interpretarea are ca orizont intențional împărtășirea.

Muzica – un ocean de prezențe

Muzica e ca o geometrie a sufletului, o geometrie vie și sacră. Dacă, așa cum o cunoaștem noi, geometria este o știință a figurilor

spațiale, care au o semnificație mai degrabă extrasufletească decât un simbolism spiritual, muzica este și ea un fel de „geometrie”, a înălțurilor de sunete, între care se deschid „figuri” sufletești, „unghiuri” afective dintre cele mai variate, „lumi” de tensiune emoțională care țin în ele, ca într-o sămânță, universuri „schimbate la față”. Căci, trebuie spus, această tensiune sufletească exprimată de muzică este în sine o lume vastă sau este ca și originea unei noi lumi. Un semiton are puterea să ne azvârle în cer sau în infern. În muzică, o singură nuanță poate fi decisivă, poate fi izbăvitoare.

Acest adânc al sufletului, această rezonanță infinită a exteriorului în interior, ca și a interiorului în interior (înțelegând, aici, o căutare de sine sau o armonizare cu sine însuși), se desfășoară pe durata muzicii. S-a spus despre muzică: o putem descrie ca pe o succesiune de stări ale sufletului. Din capul locului se cere precizat, aceste stări ale sufletului în muzică izvorăsc nu doar din om, din subiectivitatea sa, ci și, mai ales, din lucruri, din peisaje, din felurite amănunte prin care se exprimă „sufletul lumii”. Emoțiile induse de muzică nu sunt personale în sens egoist, ci, mai degrabă, sunt transpersonale sau suprapersonale. Este o fericire intim legată de expresie, revărsată din afară și în afară.

Muzica deschide vederea tainică a ochilor sufletești. În muzică „vedem” și „auzim” lucruri și peisaje, vedem și auzim chipuri și forme... Ne sunt ele exterioare, sau interioare? Legea intimă a muzicii este ca orice peisaj să fie subîntins de o stare a sufletului, de parcă spațiul ar curge ca un fluviu din sufletul nostru sau chiar dintr-un suflet tainic, neștiut, mult deosebit de al nostru. Dar, întotdeauna, el caută să ajungă la inima noastră.

Legea armoniei tonale constă în subzistența sufletului în tot ce există. Raporturile dintre sunete nasc întâi o stare de suflet, din care apoi izvorăsc figurile spațiului. „Atmosfera” sufletului le este originea. Puterea tonală are, deci, o forță creatoare de „cosmos”, pentru că ea traduce, în limbajul muzicii, puterea cauzală a sufletului.

Nimic din ceea ce există nu poate fi perceput ca „obiect”, căci în orice moment muzica desfășoară o relație totală, „între subiecți”...

O nostalgie nestinsă și indeterminată aureolează întreaga existență sonorizată... A cui e tânguirea de adiere pătrunzătoare pe care gura de lemn a flautului, răsunând omeneste, o șoptește cu note acute și vibrante, în răstimpuri inegale? Cine strigă? Cine ne cheamă și de unde, pe neanunțate? Căci asta nu ni se indică clar.

Adevărul e că puterea muzicii răstoarnă în psihologia noastră toate reperatele mentale axate pe identități neconforme cu esențele. În universul muzicii, nu există puncte cardinale fixe. Nu există orientare binară, aceea care scindează existența în subiect și obiect. Nu mai funcționează vechea opoziție între „tu” și „eu”, fundamentată pe egoism. Universul se fluidizează și se spiritualizează, curge de la unul către toți și de la toți către unul: iată unul din miracolele înfăptuite de muzică.

O proprietate a sunetului este caracterul său instantaneic, de apariție vie, care interacționează subiectiv cu memoria noastră în care s-a întipărit cursul anterior al muzicii, căci muzica nu lasă urme în afară, decât în lăuntru, unde numai sufletul o poate reține. Din această suită de asociații sufletești se naște „densul”, „greul”, „plinul” spațiului muzical și toată coerența sa, fundamentată pe o viață sufletească activă.

Cu reperatele lumii căzute nu ne putem orienta în paradisul eshatologic. De aceea, în muzică pare că domnește, suverană, o intensă și pozitivă nedeterminare.

Perihoreza lumilor sufletești e instantanee și nu depinde de parcurgerea în timp a distanțelor, de mișcarea acelor de ceasornic. Această instantaneitate face ca timpul să se contracte brusc și infinit și totodată face ca fiecare clipă să se umple de durată, să se dilate la dimensiunea calitativă a eternității. Limbile ceasului se dau peste cap. Punctele cardinale par că dispar, odată cu hărțile. Consecința imediată este o stare de inefabilă fluiditate a trăirii, în momentul opririi „ceasornicului” spațiu-timp.

În același timp, paradoxul muzicii constă în faptul că această stare de nedeterminare (marcând slăbirea sau abolirea reperelor lumii vechi) coexistă cu geneza formelor sufletești, a reliefulurilor pline de

substanță interioară specifică noii existențe. Universul a devenit cu adevărat o casă a sufletului, oferindu-i acestuia o protecție deplină și constantă. Aici, în muzică, nici o liniuță, nici un desen intonațional cât de mic nu rămâne în afara deplinei noastre atenții sau încuviințări afective; și orice formă care se naște cunoaște, astfel, o geneză afectivă, de parcă în ea un suflet se naște, se afirmă sau se mișcă în interiorul unei relații vii, uneori, ca un ied ce zburdă...

Dacă în geometria vidă, a formelor fără suflet, raporturile între linii și elemente sunt fără ecou sufletesc, sugerând, deja, „golul” unei existențe fără sens ce poate fi măsurată și definită exclusiv cantitativ, din contra, muzica proclamă tocmai imposibilitatea de a te raporta la orice element sau semnal existent, indiferent de unde vine el, în alți termeni decât cei ai relației sufletești. Muzica este ca un ocean de prezențe, și susurul ei cel mai stins, mai indefinit, mai apropiat de tăcere, este, și acesta, ori, mai ales acesta, la fel de intens ca și un sunet plin. De aici, „densul”, „greul”, „plinul” muzicii, trăirea ei magnetizată cu sentimentul că nimic din câte sunt nu se epuizează și că limita cea mai de jos este totodată adâncul cel mai de sus. În muzică, tot ce nu „auzim” (tot ce-i mai „umil”) se aude, pentru că sufletul îi dă cuvântul!

Ca o dezvoltare a unei pelicule întunecate, în baia emulsiei afective, străfulgeră azurul spațiilor deschise din această tainică peliculă a trăirii. Muzica ne aduce cu ea vederea, ne redă vederea deplină, înăuntrul și în afară, nu atât prin faptul că vedem (deși este adevărat că și această funcțiune a văzului devine cu siguranță mult mai sensibilă, mai amănunțită, mai penetrantă decât în mod obișnuit), ci prin faptul, mai ales, că universul însuși își arată fața sa umană, expresivitatea sa uluitoare, el începe să existe ca SUBIECT, pentru a fi văzut, contemplat, iubit. În muzică și în artă, în general, universul și-a încetat existența înstrăinată de „obiect”, redevenind „subiect” vizavi de om. De aici, inepuizabila complexitate și fierbinte bogăție interioară care se revarsă de pretutindeni, cu fiecare sunet. Ori, cel puțin, așa ar trebui să sune o muzică mare, oglindă a realității transfigurate.

Văzul transcendental nu poate acționa în absența corelativului său, care este lumea schimbată la față. Aerul se îmbujorează, lucrurile

își deschid ochii către om, freamăte și țâșniri misterioase și insistente ne trimit, dinspre lucruri, impulsuri electrice în nervi. Totul palpită, iar această inedită vitalitate CUVÂNTĂ, intră în dialog cu omul. Structura intimă a spațiului cunoaște organizarea plurală și personală.

La Mozart, starea fundamentală a sufletului, care este bucuria în lumină, schimbă culoarea universului. Albastrul afectiv cel mai pur se răsfârâge pretutindeni, și în el se reflectă de asemenea viteza îngerească a gândirii, acțiunea pură și castă, caracterizată simultan prin puritate și o extraordinară energie, pe care numai o mare grație o poate ține în frâu! În această muzică, țâșnirile intempestive nu au efectul bineștiut de masificare a energiilor, prin acumularea lor cantitativă, ci, din contra, ele au mai degrabă rolul de a fixa detaliile, de a conduce la microstructura calitativă a lumii, prin intense individualizări în planul imaginii. Într-o muzică de inspirație divină, nici o mișcare foarte energetică nu ajunge să bulverseze starea de diferențiere calitativă a existenței, ceea ce reușește să facă din plin o anti-muzică apropiată mai degrabă de zgomot, decât de sunetul infinit semnificativ.

Revenind la Mozart, iată muzica lui! Amănuntele joacă în ochi, detaliile capătă greutatea întregului, o încetinire sau o accelerare șăgalnică a ritmurilor, într-o serenadă, poate „da peste cap” un întreg univers, răsturnându-l „în joacă”, atât de mare este puterea muzicii fericite și, totodată, a sufletului din care emană energia unui întreg univers.

În muzică, sufletul domină timpul și spațiul (devenite ca niște elemente de poveste), deci, a încetat să mai fie dominat de ele. Cum afirmase Neofit Pustnicul, e ca și când, de acum, spațiul există în suflet, nu sufletul în spațiu.

În mișcarea a doua din Simfonia a V-a, timpul se naște din bătăile inimii, pe calea ritualică dintre suflet și divinitate, iar acest timp măsoară dorul, iubirea, nu distanța în spațiu. Este, cum spunea Neofit, Timpul ritualului, timpul SACRU, cel care măsoară „durata” muzicii. Dacă în mod spontan această mișcare a sufletului apare reprezentată printr-o mișcare în spațiu, să știm că aceasta e dictată de legitățile

intime ale sufletului, nu de constrângerile unei deplasări în spațiu, în funcție de viteză și timp ca factori pur fizici. Sufletul se mișcă în spații reprezentative, la rândul lor mișcate de un timp sufletesc. Nașterea unei imagini reprezentative e, uneori, inerentă acordului tonal, ce reflectă o stare a sufletului. În Simfonia a V-a, cum am văzut, spațiul s-a organizat inițiativ sub formă de trepte pe care sufletul, în drumul său către Dumnezeu, le urcă străbătând etapele unui ritual tainic. Din dorul intens al sufletului, sprijinit de puterea de stâncă a dumnezeirii, se naște Împărăția. Spațiul însuși se pune în calea omului sub formă de trepte de poveste și orice bătaie a inimii pare că adaugă încă una la acest scenariu de celebrare comunională.

Mantia luminescentă de Făt-Frumos a fost așternută din mers pe umerii celui cu suflet nobil, cu chip de Făt-Frumos, cu care sufletul lumii a rezonat astfel, aureolându-l. Există infinit de multe taine, chei, uși, închise sau doar pe jumătate deschise, în Împărăția Muzicii. Cine se adâncește pe cărările ei de basm va cunoaște ce-i o dragoste fără sfârșit...

Comentariu la Simfonia a IX-a, de Ludwig van Beethoven

Partea I-a – Allegro ma non troppo

Inițiază acea viziune apocaliptică ce caracterizează simfonia în ansamblul ei. Ea reflectă o nouă creație a lumii: concomitent o distrugere și o renaștere a noului relief, o remodelare și ridicare a lumii din genune. Omul este elementul central al acestei cosmogonii spirituale. De fapt omul se re-naște și prin el tot cosmosul. De aici corespondența dintre imaginile lumii exterioare și procesele interioare.

Din această perspectivă muzica lui Beethoven poate fi considerată ca o figurare a Destinului Hristic; oglindește pe de o parte starea lumii căzute, șubrețită de păcat, fărâmițată și măcinată de contradicții, supusă întunericului și morții, ca o lume de umbre (corpuri) care se războiesc între ele și pe de altă parte această stare

disperată conduce la disoluția timpurilor, la prăbușirea peretelui despărțitor dintre cer și pământ, ca lupta dintre cele două lumi, cea veche și cea nouă care se naște. În această luptă au loc mișcări tectonice, care modifică atât relieful interior al omului, cât și pe cel exterior, ca o despărțire a Luminii de întuneric. Crearea din nou a lumii implică revenirea la frumusețea dintâi, ridicarea creaturii căzute în moarte, redirectionarea celui rătăcit, re-învierea naturii slăbite, act pe care nu-l putea înfăptui omul singur, ci numai prin puterea lui Dumnezeu, Cel care dăduse viață la început creației.

De aici, caracterul revelator al acestei muzici, ce întruchipează o împreună-lucrare a omului cu Dumnezeu. În mișcarea sa, muzica se nevoiește, suspină, până la momente de sfâșiere și suferință. Înaintarea susținută de harul lui Dumnezeu e urcuș transcendent prin valurile suferinței, posibilă doar prin asumarea Crucii, prin comuniunea sublimă cu voia lui Dumnezeu.

Partea a II-a – Scherzo: Molto vivace

Această parte a muzicii, guvernată de ascensiunea sufletului, este configurată ca o mișcare rotundă, care sugerează fie o horă a prieteniei și fraternității universale a noii lumi, fie o coroană a virtuților și darurilor ce împodobesc Chipul sufletului beethovenian, în concordanță cu roadele obținute, prin conlucrarea voinței și pasiunii cu harul dumnezeiesc, a forței spirituale cu grația în mișcarea de depășire a obstacolelor. Această mișcare circulară este un simbol al veșniciei, cercul fiind sugestia existenței fără început și fără sfârșit... mișcare a muzicii suprafirească în semnificația și frumusețea ei, susținute de harul dumnezeiesc.

Partea a III-a – Adagio molto e cantabile

[...] nimic nu se compară cu atingerea dumnezeirii; față de acest fior unic, orice idee, orice gând pălesc, sau sunt ca și umbra trupului față de trup. Secțiunea secundă a Adagio-ului e structurată treimic: de trei ori, sufletul atins de suflarea Mângâietorului pare că se pleacă sub vâlul, sub umbra amintirilor, rememorând Crucea; cu această zestre a

suferinței asumate se înalță de la întuneric la lumină, de la suferință la bucurie. La capătul așteptărilor sale de fiecare dată vine răspunsul dat de Tatăl, Cel ce binecuvântează și hotărăște. Acest întreit dialog ne arată să suntem deja în miezul unui ritual, care este însăși mișcarea sufletului primit în Împărăția Divină. Sufletul înaintează ritualic, cu plecăciune, cum spune compozitorul, către Dumnezeu, cu o sacralitate și cu o taină a mișcării în care se prind toate facultățile sufletului.

Partea a IV-a – Finale

În ultima parte, slava Împărăției lui Dumnezeu izbucnește cu forța prezenței și a plenitudinii ei. Glasul muzicii împrumută tonul atotputerniciei dumnezeiești și sugerează chiar intrarea efectivă în Împărăția Slavei. Omul se mișcă efectiv în Dumnezeu, în Împărăția Tainei și a Puterii. În prima secțiune a ultimei părți, mișcarea muzicii de la întuneric la lumină este în cel mai înalt grad emoționantă, pentru că lumina care se face acum și aici este însăși lumina ochilor sufletului, pierdută de om prin Cădere și redobândită, acum, în acest punct crucial al simfoniei, ca o supremă tămăduire. Esența acestei lumini este căldura, afirma Beethoven, căldura sentimentului filial se întoarce acasă, la Tatăl, după ani îndelunghi de rătăcire. Aceeași luminare tămăduitoare pe care o aduce cu sine muzica are, totodată, multiple semnificații convergente. Fiind o lumină prin excelență duhovnicească, izvorâtă din lumina de Sus, ea are legături cu actul Genezei, prin care Dumnezeu a făcut lumină. Totodată, ni se sugerează universalitatea ei [...].

Despre suferință și bucurie, întru odihna muzicii

În marea poezie, ca și în marea muzică, bucuria nu e bucurie de ceva anume, ci e, mai întâi de toate, Lumina, Bucuria proprie cuvântului. Indiferent dacă ea cuvântă despre tristețe, sau despre bucurie, Marea Muzică își taie în orice clipă un făgaș fericit. Acest sâmbure al fericirii, care este însăși esența acestui fruct numit muzică și pe care îl gustăm cu papilele sufletului, dăinuie chiar și învăluit de

suferință și chiar, cu atât mai mult, se face simțit în savoea lui indescriptibilă atunci când o tonalitate a suferinței îl evidențiază, așa cum negrul evidențiază albul.

Bucuria sau Lumina Cuvântului e atotcuprinzătoare. Ea este starea de fond a ființei eliberate în cea mai intimă structură a sa, în care, prin această virtuală eliberare, s-au modificat înseși datele ontologice ale percepției spațio-temporale. Muzica are puterea de a ne transporta sufletul în imediat contact cu lucrurile și ființele. Aceasta se întâmplă prin puterea Cuvântului, care înlesnește, prin mișcarea Duhului, comuniunea instantanee, topind orice despărțitură a zidului spațio-temporal. Parcă nu e nevoie nici să ne întoarcem cu fața spre ceva, pentru a-l vedea. Forța de tracțiune a mușchilor, însăși întoarcerea cu fața, această acțiune premergătoare a organelor de simț pentru a intra în contact cu ceva sau cineva este depășită de viteza întâlnirii sufletelor. În universul căzut, o serie întreagă de operații instrumentale, de eforturi și mișcări pe coordonatele spațio-temporale condiționează și premerg chiar și cele mai simple percepții ale noastre. Ele dau naștere, în noi, oboselii. Înainte de a ne putea bucura de un rezultat spiritual, ne trezim că deja suntem obosiți, în trup. Dar acestea sunt, în cazul percepției artistice, suspendate ca prin miracol.

Odihna muzicii este ontologică, este indescriptibilă. Deși se referă la lumea nefericită de aici, muzica vorbește în limbajul ei, al cântului în orice moment sfâșietor și înălțător de frumos. Și fiindcă este atât de frumos, de dulce, cântul se întoarce ca refren. Odată ce se întoarce ca refren, chiar prin dorința auditoriului, el și arătând spre suferință deja nu mai e suferință, ci, deja, mișcare a totalității, chiar când acest cânt sună trist.

Mișcarea Cuvântului este mișcare totală, sferică, dinamic-circulară, atotcuprinzătoare. În muzică, tristețea este dată dimpreună cu o sumă de potențialuri ale fericirii care sunt acolo ca să sublinieze sensul acestei tristeți, menirea ei, direcția mișcării ei. Nu o lasă izolată într-o notă autistă, întrucât chiar Bucuria este cea care pune în mișcare tristețea cea dulce din sânul muzicii, așa cum, în sens adânc, Învierea face posibilă crucea (prin faptul că îi dă acesteia sens), și nu invers.

La Mozart, despre operele lui, criticii au spus că acestea sunt adevărate simfonii gestual-vocale. Orchestra are un rol extraordinar de a crea parcă un fundal de aur, al bucuriei, al luminii transcendente, pentru orice acțiune care se desfășoară. Ascultați prima arie din Nunta lui Figaro.

Aici, notele orchestrei seamănă cu un pas ritmat, săltat, cu o cadență grațioasă și imperturbabilă, al unui copil ce se joacă așa, sărind ușor ca și când ar merge. Pe această muzică orchestrală, când coborând, când urcând, parcă în aceeași notă de joacă inefabilă, urcă și coboară totodată vocile personajelor în conflict. Deși bucuria fondului orchestral și agitația acțiunii vocale sunt într-un contrast evident, totuși pașii orchestrei cu cei ai vocilor se întâlnesc uneori pe aceleași note și chiar pe aceleași secvențe ritmice, ca și când ar coincide – ironic, jovial, sărbătorec? – toate, împreună. În aceste puncte de coincidență se relevă faptul că această lume care se agită și peste care calcă pașii unui copil fericit este o lume „străvăzută” de bucurie, adică reflectată în starea unei conștiințe „fericite”, nepătimitoare. Bucuria acestei conștiințe poate îmbrăca, cu infinite nuanțe de subtilitate, diferite forme estetice: de la ironie la sarcasm benevolent, la delicioasa autoironie, mergând până la clarvederea fericită a sensului suferinței și împlinirea năzuinței întoarcerii păcătoșilor. Muzica fiind în fiecare moment al ei o mișcare totală, legănată, circulară, în ea fiecare fragment e o hologramă: adică, parte ce reflectă întregul. De aceea, implicită sau explicită, bucuria (care este însăși totalizarea istoriei suferinței) este nelipsită din fiecare moment al muzicii, e perenă.

Când muzica își deschide în infinit aripile

Când muzica își deschide în infinit aripile, spațiul și timpul sunt cuprinse în desfășurarea lor, astfel încât Goethe, care a descris muzica cu o metaforă, numind-o „înger”, trebuie să fi făcut aluzie la heruvimul cel cu o mie de ochi din Scripturi. Un ochi deschis pretutindeni este și muzica, ochiul duhului care cucerește întinderile mânat de atracția comuniunii instantanee. Căci trebuie spus că în lumea

spirituală ființele nu mai există înscrise pe coordonatele spațiale pe care le cunoaștem, ci se întâmplă în acea lume că distanța dintre două ființe este doar aceea a apropierii sau distanței dintre sufletele lor. Iubirea (rugăciunea Iubirii) este forța care învinge spațiul, așa cum în muzică, între do de sus și do de jos există în acest interval de maximă distanță și o maximă apropiere. Totul se măsoară în rezonanță, în acord sufletesc. Misterul muzicii constă tocmai în această lume tainică a acordurilor sufletești, simultan cu care se modifică profund structura ontologică a spațiului și a timpului.

Metafora universului ca o carte sau care se îndoie ca o foaie exprimă plastic acest fapt. Vorbind de lumea restaurată, ea se pliază, deci, după mișcările sufletului, spațiul fiind aici, plastic, maleabil, poetic, receptiv la persoană, care este chiar nucleul său generator. Nu mai există ruptură între interior și exterior, materia subtilă nu se mai opune sufletului cu rezistența legilor impersonale. Acestora le iau locul niște mișcări aparent paradoxale, poetice, vii, dacă ar fi să le judecăm în comparație cu criteriile rigide ale universului în care am locuit ca muritori.

Acest nou spațiu, spuneam, se mulează după mișcarea sufletelor, după cum o trenă scânteietoare își urmează purtătorul. Avem de-a face totodată cu un univers PLURAL, cu o lume pentru toți, cu o existență care nu mai cunoaște criza de spațiu, aglomerarea, îngheșuiala și, în consecință, nici tendințele imperialiste de extindere cu forța, pentru cucerirea locului celuilalt. Aici loc este pentru toți și orice mișcare în afară este, de aceea, nemărginită și nobilă. Mai mult: fiecare suflet locuiește un întreg infinit care este lumea sa, lumea după chipul și dorința sa, emanație în afară a unui univers infinit interior care s-a exteriorizat creator și a devenit astfel vizibil și comunicabil. Nu există un singur infinit, ci o multitudine de infinituri, câte suflete... Aceste infinituri în comuniune nu există așa cum există lucrurile în spațiu, structurate prin relația de vecinătate și adesea ciocnindu-se între ele. Relația dintre aceste infinituri este o perihoreză, o întrepătrundere fără amestecare. Ca în muzică, unde intensitatea fuziunii între spații nu exprimă adesea decât forța iubirii și a afirmării persoanei, tot astfel se

cade să ne imaginăm, în chip mistic, fața spațiului eshatologic. În el nu mai există limite, demarcații metrice între lumea ta și lumea mea: „până aici” eu, „până aici” tu, fiecare cu dreptul său de proprietate!

(Referindu-ne la intensitatea, vârtejul și viteza orbitoare, caracteristice mișcărilor muzicii, trebuie spus că ele devin posibile tocmai prin perihoreză: întrepătrunderea infiniturilor după legi care nu mai sunt ale maselor ce se ciocnesc între ele; intensitatea crește cu o energie nemaîntâlnită.)

Există lumi ale sufletului, infinite în sine, și întrepătrunderea lor este o călătorie în patria infinită a unui suflet iubit.

În universul iubirii restaurate, fiecare începe să cânte o simfonie, propria sa simfonie a dragostei, a comuniunii și acest nucleu intens al iubirii, ca însuși principiul generator al Formei, se deschide ca spațiu într-un mod fără opreliști.

Se înțelege că centrul gravitațional al noului mod de existență este Sufletul. El este Densul, Greul, Plinul, este însăși legea de manifestare a întregului. De aici pornesc tot și toate. Densul, Greul, Plinul nu au, deci, o semnificație cantitativă, ci una prioritar calitativă, adică: în lumea restaurată, forța gravitațională este însăși Iubirea. Totul gravitează pe orbita ei. Așa cum în vechea lume, toată greutatea și consistența unui corp sunt condiționate de existența atracției gravitaționale care adună într-un tot elementele, le ține strâns legate și astfel face posibilă existența corpurilor, în mod similar, dar diferit cauzal, în universul Iubirii dumnezeiești, Iubirea este acea forță care creează substanță, din care emană spontan o întreagă simfonie consistentă a spațiului. Iubirea dă formă spațiului, din ea se înfiripă consistențele, așa cum „substanța” se înfiripă într-un „câmp” gravitațional. În „câmpul” muzicii, care este cel al acordurilor Iubirii și al mișcărilor sufletului, apare aieva materia noii lumi.

Spațiul lumii restaurate nu este preexistent sufletului, cum se întâmplă în universul materiei moarte, unde un pământ arid, de pildă, se cere lucrat, muncit, pentru a putea fi „locuit”. Nu. După modelul creației dumnezeiești, de la început lucrurile toate sunt „bune”, în existența eshatologică. Aici fiecare loc emană cu toată frumusețea și complexitatea unei creații personale, din nucleul ei generator.

Persoana este evident cauza generatoare a energiilor, aparent exterioare, dar, în fond, intim legate de starea sa interioară.

Dumnezeu este Iubirea supremă, în relație cu care devine posibilă propria noastră iubire. Sursa supremă a forței creatoare, originea Muzicii este în Dumnezeu și, prin Dumnezeu, în noi.

Muzica – antidot ideal la derapajele entropiei

Redau aici comentariul d-nei Liliana Dumitrache, marea noastră soprană și profesor de canto, la o relativ recentă postare a mea despre deschiderea stagiunii Operei Naționale. Să ascultăm cuvântul profesionistului, care ne onorează:

„Stimată d-nă Caragi, ați ales o înregistrare elocventă. Eu am ascultat recent o înregistrare cu Aida. Am admirat din nou tehnica desăvârșită a marelui tenor. El a aplicat în cânt tehnica vocală supra-numită *affondo*, o tehnică mai aparte, fundamentată din punct de vedere practic în China, o metodă cu o istorie alambicată, pe care personal o consider chiar amuzantă. Tita Ruffo, Luisa Tetrasini, Aureliano Pertile, Șaliapin au susținut-o. Această tehnică a fost practică și de Caruso, Mario del Monaco, Corelli, sub îndrumarea profesorului Arturo Melocchi. El a fost unicul posesor italian al metodei. Celebritatea celor trei interpreți a și impus-o. Merită, cred, să vorbim mai pe larg despre acest subiect. În aria *Celleste Aida*, Corelli reușește să interpreteze finalul în conformitate cu indicațiile din partitura verdiană – si bemol 2 în piano. Este un moment muzical de mare dificultate, de aceea nu-l poate realiza oricine. Pe fb, am detaliat. Pe 17 octombrie, voi fi alături de dvs. și voi audia și eu *E lucevan le stelle*. Agreez ideea. Vă mulțumesc pentru gândul bun și pentru invitație”. Sunt onorată”.

Noi suntem onorați, d-nă profesor Liliana Dumitrache. Inițierea în tainele vocalității e un pas uriaș înainte în procesul cultivării sufletului. Cu **VIBRAȚIA FRUMOASĂ** începe însăși viața. Derapajele entropiei, inerente chiar psihologiei noastre de moment, își află un antidot ideal în ascultarea muzicii, cea care face din infinita nuanțare principiu de viață. Știința crescendo-ului și a diminuendo-ului poate fi

extrapolată din muzică la viața noastră practică. Mahler vorbea de legile sfinte ale dinamicii și ale ritmului interior. Se plângea de interpretii care atunci când văd un crescendo, cântă imediat tare și grăbesc ritmul, iar la un diminuendo trec în piano și încetinesc ritmul. În zadar, spunea MAHLER, cauți gradațiile, un mezzo-forte, forte, fortissimo sau piano, pianissimo... Ei, în operă, Corelli a fost un maestru al acestor trăiri de nuanță. Nu zic că numai el. Dar el a excelat. A devenit un arhetip în arta lirică, pe care, după cum a afirmat, o vedea inseparabilă de mișcarea gestual-dramatică, de teatru. Sunetul frumos e un alt CORP al sufletului nostru, al ființei noastre din lăuntru, astfel încât organicitatea, suplețea, strălucirea, elasticitatea, dinamica armonică, musculatura lui internă, toate aceste caracteristici ale sunetului muzical alcătuiesc proiecția cea mai fidelă a mișcării părții noastre lăuntrice, acordate la idealul formei nedecadente. Prin muzică, realitatea se REALIZEAZĂ. Realitatea nu este încă reală; realitatea se realizează prin expresivitate... Corelli a avut parte de favoarea unică de a se naște cu un chip pe măsura muzicii și cu o voce pe măsura chipului. A existat un acord sublim între el și el însuși... Din momentul în care această frumusețe deplină a atins vederea și inima receptorului, din acel moment ea a fost împărtășită și a devenit a tuturor. Corelli a vorbit adesea de unul din măestrții săi, tenorul Giacomo Lauri-Volpi. De la el a deprins lumina vibrației sunetului, care-i o lumină, zice, din sunet, nu de după sunet.

Beethoven și lupta artistului cu „apucăturile”...

În facsimilele cu texte atribuite lui, aflate în procedură de autentificare, încă, Beethoven a spus un adevăr imens, care trebuie reținut de toți, nu doar de specialiștii în artă.

„Pentru prima dată, în muzică se vede durerea, ea capătă chip în plină lumină”.

Esența psihologiei artei răspunde la întrebarea: cum dai chip și expresie lucrurilor care nu pot fi trăite? Mai departe, întrebarea se

complică: cum e posibil să dai chip și expresie lucrurilor pe care în viața curentă conștiința e incapabilă să le rețină, asupra cărora refuză să se întoarcă? Psihologia noastră curentă e scindată, asta-i clar, conduita ei e evitantă și instinctiv aversivă, în momentul unei opțiuni. Reușita se bazează pe respingerea cu succes a ceva, pe un câștig de cauză. La acest nivel, omul interior se reduce la o schemă de acțiune, care-i o simplă direcție sau directivă antiimagineară. Scopul sau obiectivul ia forma unui punct magnetic la orizont. Suntem trași într-acolo, cu ochii închiși. Trăim prin direcție și printr-un fel de acționare mecanică. Aproape că nu vedem și nu auzim. Tot ce nu trebuie să existe din punct de vedere subiectiv se închide într-un cadru de obnubilare. În acest cerc de fier dirijat de reacțiile sistemului nervos e prizonieră fără să știe mintea noastră. Nu avem alternativă, practic, suntem mânați de la spate, cu sirena urgenței. Numărul vieții noastre e 112. Beethoven sesiza aici tragedia fără măreție a unei „interiorități făcute ghem în sine”. Tetania, continua tracțiune a stressului sunt stări de fond, de aparentă normalitate pentru sistemul nervos perseverativ și răzbătător. În această condiție de automatism inveterat, putem vorbi de orbire, de răcire a flăcării dragostei și a imaginației. Suntem practic un rezultat al nervilor întinși, cu mintea transformată într-un cablu prin care trece firul oțelit al senzației în general de durere. Acționăm, astfel, prin contracondiționare. Stăm cu gândul fixat într-un singur punct, punctul mort, chiar și când nu mai putem face nimic. Pressingul e esența acestei vieți, dar mai ales fadingul mental, clickul pe anulare aplicat aproape tuturor imaginilor din jur, pentru care nu avem timp. Unde-i amnezia inocentă, starea îngerilor, starea de har, o putem găsi oare undeva? Citta-vrtti-nirodhah, oprirea vârtejurilor mentale, „electro-liza”, menta sufletului, răcoarea care împinge imediat de sub osul frunții, potolind tensiunea fundului de ochi, cum să putem accede la aceste stări de grație psiho-fizică? „Menta-lul, esența tare...” Singura soluție, și după Beethoven, este arta, care poate însemna și viața trăită cu artă. De ce? Din capul locului, să fim înțeleși. Cine confundă starea de imersie în artă cu un fel de relaxare temporară a sistemului nervos se înșală profund. Sistemul nervos se

odihnește în mod curent prin vis sau somn profund, dar visul e guvernat de aceleași stări psihice cunoscute din viața curentă, oscilând între atașament și aversiune. Nimic nou sub soare... Interpretare musculară a realității, aș putea-o numi, axată pe tracțiunea stressului în raport cu distanța față de un obiectiv. Numai arta aduce cu sine o revoluție în raport cu aceste automatisme ce ne infestează. Citez din studiul semnat de mine „Estetică și iconicitate”, parte dintr-un volum colectiv interdisciplinar: „Răul psihologic ține, în principal, de schemele de gândire subliminală, fixe ca niște ticuri – ah, fixismul... – cu care acoperim realitatea implicată în, dar și organizată de propriile noastre trăiri, idei, imagini și mai ales de cuvinte, indiferent dacă e vorba de o existență considerată bună sau, dimpotrivă, rea, adevărată sau falsă. Realitățile divers concepute pot să difere radical între ele sub aspect ontologic, valoric etc., dar totuși, ca o fatalitate, schemele adânci de reprezentare și reacție ce li se asociază tind să rămână aceleași, necorespunzătoare diferenței calitative dintre idei, o diferență care e postulată, ce-i drept, cu rațiunea, dar care nu a fost asimilată și organic, la nivel de limbaj al reflexelor discrete, subterane, propulsate direct din tenebrele sistemului nervos. Schemele de reprezentare, așa refractare cum se exercită, sunt de domeniul atavicultui; e vorba, aici, până și de cum simți și cum te miști, cum măsoară presiunea și sensul lumii cu inflexiunea timpanului, cu motricitatea mâinii, cum implică mâna în gândire, cum apuci lucrurile, cum pui prepoziția...: e vorba, așadar, de APUCĂTURI, și încă, de apucături inveterate. El, artistul, nu se luptă niciodată direct cu ideile, lupta lui se duce cu „apucăturile”. Desface scheme, nu idei valabile. Altfel spus, face să trăiască o idee care, doar enunțată abstract, nu ar exista. Creează un fond muzical pentru a auzi „eidosul”, esența respectivă. Poststructuralismul, deconstrucția în literatură (care-i cu totul altceva decât deconstrucționismul filozofic) nu întâmplător aduc în prim plan ideea de practică semnificantă. La urma urmei, poetul e o ființă practică, încălțat cu cuvintele și cu lucrurile. El știe să pună punctul pe i, cum să calce pe prepoziții fără să strivească existența... Teoria, ca-n teorie, dar practica ne omoară...” Vorbim de obișnuință, ca și când asta ar fi realitatea.

Îndrăznim ceva și mai grav: să vorbim de... normalitatea morții ca extincție definitivă, cu o nonșalanță uimitoare. Am auzit cu surprindere pe cineva spunând cam așa: Când nu ne va mai fi teamă de moarte, vom renunța de la sine la ideea de viață veșnică. De parcă viața veșnică nu s-ar întemeia pe o infinit de complexă logică afectivă... De parcă viața veșnică ar fi prelungirea velleitară a instinctului de conservare. Ei, bine, arta e singura care demonstrează contrariul. Aici trebuie să ne „abandonăm”, pentru a trăi, să ieșim din cercul vicios al conflictului dintre mișcare și formă. Faptul că practica artistică creează o realitate eficientă psihic spune multe... Spuneam că orice obișnuință încifrează în sine, într-o modalitate pre-analitică, un întreg mod de a gândi, ba mai mult, o credință organică. Ea vehiculează nu numai scheme de acțiune, ci și scheme de interpretare, deja. Când refuzăm să filozofăm, tocmai atunci lucrurile se apucă să filozofeze ele în locul nostru, se interpretează singure în felul cum apar și sunt primite în intimitatea noastră cenestezică.

Despre Bach și romantici

În mod sigur, Bach era mai puternic decât neputința clavecinului. Sigur interpretarea romantică nu se aplică *tale quale* la Bach, numai ideea de creativitate dinamică venită din romantism. Există interpretări de o rigiditate metronomică total nefavorabile spiritului muzicii lui Bach. Bach nu era romantic, ci realist în dublu sens, în același timp un om, cum se spune, cu picioarele pe pământ, care nu supralicita măsura și posibilitățile acestei vieți. Clavecinul său era bine temperat. Individualismul și tragismul de factură romantică, desigur, nu sunt în spiritul lui Bach. Romanticii, de regulă, supralicitează posibilitățile acestei vieți, pe care o idealizează prin proiecția dorințelor. Când se izbesc de stâncile realității, sunt ca Titanicul. Totuși, arta valorifică idealizările, reținând din ele valoarea pasională și tragică, cu tot adevărul ei implicit. Romanticii, desigur, au de învățat de la Bach raportul dintre o dorință și un punct viabil de aplicație. Adesea, romantismul rezolvă asta prin simbolism.

Despre dinamicul baroc

Să luăm tratatul despre muzică al lui Roger Kamien, de pildă, momentan n-am altul la îndemână. Citesc acolo ceea ce deja știam, dar hai să vedem textul: “During the Renaissance, music was an important leisure activity; every educated person was expected to play an instrument and read musical notation”. Idealul omului universal, construit în jurul muzicii. Hai să mai citim, chiar dacă nu ne sună necunoscut: “The texture of Renaissance music is chiefly polyphonic. A typical choral piece has four, five or six voice parts of nearly equal melodic interest. Imitation among the voices is common – each presents the same melodic idea in turn, as in a round. Renaissance music sounds fuller than medieval music. The bass register was used for the first time, expanding the pitch range to more than 4 octaves. With this new emphasis on the bass line came richer harmony. Composers began to think in terms of chords as well as individual melodies. Now all the melodic lines were conceived at the same time. During the Middle Ages, a melodic line was conceived and then another was added on top of it, with relatively little attention to total harmonic effect. Renaissance music sounds mild and relaxed, because stable, consonant chords are favored; triads occur often, while dissonances are played down”. Cam în pragul Renașterii, Ars NOVA în Franța a pus în valoare sincopa, rar folosită înainte. În Franța și Italia, muzica începea să sune altfel. Barocul, se afirmă, cultiva unitatea stărilor, “one basic mood”. Continuitatea ritmului și liantul melodic generator al unui sentiment de continuitate sunt fundalul tuturor variațiilor posibile. “Even when a melody is varied, its character tends to remain constant. The baroque melody gives an impression of dynamic expansion rather than of balance and symmetry. A short opening phrase is often followed by a longer phrase with an unbroken flow of rapid notes”. “Terraced Dynamics” – o caracteristică importantă a muzicii baroce. “When the dynamics do shift, it is sudden, like stepping physically from one level to another. This alternation between loud and soft is called terraced dynamics. Gradual changes through crescendo and decrescendo are

not typical of baroque music. However, singers and instrumentalists no doubt made some subtle, expressive dynamic inflections”. Sunt multe de spus. Barocul e mai degrabă o muzică, aș zice, cosmică, decât centrată pe individul ca atare. Ne aduce în stare să gustăm emoții transpersonale. E o muzică în esență religioasă, adică implică în același timp totul, un univers în care totul intră și vibrează. Bach a avut o putere uriașă în această privință. El a dat glas caracterului transcendent al însușirilor, transcendenței și autonomiei valorilor. Pe acestea moartea nu le afectează. Barocul nu se complăce în drama individuală, nu cultivă micropovestea iluziilor și deziluziilor cuiva. Ne dă impresia de libertate suverană, de sens mai presus de dorință. Dinamicul baroc sparge simetriile, aranjamentele artificiale, locale, ce nu rezistă dezăgăzuirilor produse de forțe stihiale. Sunt stihiele luminii.

Puls de fluture

Respiră cu Mozart. Nu-ți trebuie plămâni prea dezvoltate... Liniștea lui e acea libertate de mișcare când nu ești „agățat” din urmă. Foarte copilăros Mozart, în sens bun... N-are răbdare. Schimbă repede macazul. Mobil până la a atinge esența jocului, dar o esență nu lipsită de gravitate... Avea un puls de fluture, foarte rapid. Știa să se „rostogolească”, să folosească grația, „neatenția” suverană... Cu ritm și legănare à la Mozart. Fără tărăgănare, cum zice. Mozart n-are timp de pierdut.

Mai mult. Cu seriozitate și pasiune vorbea prostii de tot felul Mozart, ca în corespondența de toată pomina cu verișoara sa. Concluzia e că la Mozart tonul face muzica. Când „vorbești” cu Mozart, trebuie să-i surprinzi tonul. E șăgalnic, deci imprecis cu intenție, tocmai ceea ce restituie receptorului virtutea alegerii libere.

Glumește cu unul, dar cu ochii la altul. Ah, asta e. L-am prins. Curenți defazați.

Cât despre interpretarea respectivă a Concertului pentru pian nr. 24 în C minor, KV 491, pianistul asigură microdinamismul

structural scilpitor, sigur, dar orchestra aici ratează contrapunctul „umbrei”. O mișcare mai intensă, mai apăsată, mai dureroasă a umbrei, asta-i de dorit. Sunetul orchestrei e vag și estompat. Mozart nu a intenționat asta.

Despre pianist

Acum, sigur o să trebuiască să compună cineva un poem pentru aceste mâini, așa cum s-au compus zeci, sute de poeme pentru degetele lui... Liszt.

E perfect, după cum afirmă Piotr, întrucât ține slăbiciunea sub control. Nu-i dă drumul... Știe să înoate în ape tulburi. Și nu manifestă naivitate, precum dulcea naivitate cu respirație întretăiată a copilului Mozart. Bineînțeles, Mozart știe să și facă pe naivul..., dar în acest sens e ajutat de firea lui naturală.

Un lucru clar e că Brahms nu se grăbește, pare chiar foarte greoi. Pe când Mozart... e ca un căluț ce zburdă.

Despre Corelli

Frumusețe pură... N-ar fi suficient, dacă n-ar fi pusă în valoare de talent. Spiritul trebuie să se ridice la înălțimea frumuseții, nu să fie mai prejos de ea. În cântul frumuseții, spiritul este principiul variațiunii.

Să zâmbim...

Să zâmbim: Ce poate fi mai indicat? Putem zâmbi și printre lacrimi, ca Mozart, și oricum altfel... Zâmbetul trăiește în lumină, ca și în întuneric. El atinge marginile discrete și elevate ale bucuriei esențiale.

"Muddy Waters - You Can't Lose What You Ain't Never Had" – Cu o superbă muzică și un aranjament epic, nemuritorul Muddy Waters navighează liber prin transcendența genului blues

Grozav. E, într-adevăr, aici, o transcendență a libertății controlate în ultimul moment. Muzica de acest tip improvizatoric nu lucrează cu nivele ierarhizate ale ordinii și nici nu solicită atenția în sensul constructivismului bine orientat. Demersul e contrar. În loc de hipotaxă și construcție, avem de-a face cu parataxă și cu deconstrucție. Se ia mâna de pe porumbel... Se sugerează un abandon în vârtejul improvizăției, cu accente hazoase nelipsite, dar cu sugestia acut plăcută că lucrurile se aranjează de la sine, fără a fi fost controlate din scurt. Timbrul chitaristic este cel mai expresiv comentariu în acest sens. Orăcăie, se scâlâmbă, miaună, latră, le face pe toate la un loc, în timp ce sonoritățile par articulate persiflant din colțul gurii, dar țâșnind de aici cu o putere și cu o percutanță mai mare decât dacă ar fi ieșit prin gura larg deschisă. Ca în poezia lui Mircea Ivănescu, la nivel timbral se creează sugestia unor entități noi, compuse, prin transfer de însușiri. Mieunatul se combină cu lătratul. Cine e personajul ce întrece orice blazată așteptare naturală? Pisocanele (piscă + câine), spune Ivănescu... Audiție plăcută. Merită.

Filozofia muzicii după Sergiu Celibidache

Sucesiunea în artă este esențialmente paradigmatică. Montajul translatează întreguri, nu manevrează părți. Se trece de la un întreg la altul, de la o stare a lumii la alta, de la o idee la alta, nu mecanic de la o parte la alta, după tiparul pozitivist aRb. Arta nu-i o oglindă plimbată de-a lungul unui drum. Când pare că e așa, mesajul e ironic și parodic. În fiecare clipă, subiectul e un întreg. Ca să putem trece mai departe, trebuie să avem o reducere monadică, spune Celibidache. Iar părintele Ghelasie vorbea de modalitățile întregului în mișcare. Tot în sensul celor discutate astăzi, trebuie știut că însuși Celibidache s-a referit la

iconicitate afirmând că este forma ridicată la puterea întregului. Orice icoană (eikon) e o monadă, e a întregului. Relevanța filozofiei muzicii pentru filozofia iconicității e imensă. Ideea de „reducție monadică” pe care a invocat-o Celibidache e binecunoscută în estetică. A fost dezbătută în mod aplicat și în Proiectul „Poicin”, de muzică înregistrată și comentată.

Estetica vieții la Menuhin

Yehudi Menuhin s-a declarat admiratorul unei atitudini față de viață care stă mărturie priorității estetice. Această atitudine, scria Menuhin, „nu pretinde că ar respecta preceptele morale, ci numai proporțiile estetice, dar în practică, aceasta se dovedește a acționa tot atât de bine ca și cele 10 porunci, pentru a evita comportările greșite și a încuraja virtuțile. Brutalitatea, nerăbdarea, invidia, lăcomia, suspiciunea sunt desigur urâte, după cum dragostea și generozitatea sunt frumoase. Legile frumuseții pot fi mai ușor definite, cer mai puțină exigență și, în mod sigur, sunt mai reconfortante decât legile moralei. Frumusețea te amețește și te liniștește în același timp – te amețește pentru că te inspiră și te invită la abandonare, te liniștește pentru că cere un anumit grad excepțional de disciplină. Din contra, moralitatea este adesea asociată cu ipocrizia, cu invidia, reprimarea, prejudecata, dar mai ales cu constrângerea celor dreți și integri care invocă în mod fanatic sancțiunile lor, fără a mai ține seama dacă produc plăcere sau durere, bine sau rău”. Menuhin a insistat pe ideea acestei „împerecheri între disciplină și abandonare, paradox esențial al frumuseții care reprezintă pentru mine o supremă realizare omenească. (...) De bună seamă că aceasta nu-i caracteristică numai pentru creația omenească; pescărușul dezgroapă scoici din nisipurile plajei și le dă drumul cu o precizie infailibilă pe stânci, iar pisica sare și cade înapoi pe patru labe cu aceeași precizie, manifestând un echilibru asemănător între spontaneitate și disciplină, ceea ce, după mine, constituie expresia cea mai elevată a vieții”. Menuhin era și un mare admirator al naturii și al animalelor, cele care lărgeau considerabil numărul

membrilor „familiei Menuhin”... Într-un loc, violonistul a spus că dintre științe, matematica poate fi trăită tot ca un fel de paradox al frumuseții, în care se îngemănează libertatea cu disciplina, dar trebuie să fii un matematician de vârf și să jonglezi cu creativitatea de tip matematic, ca să simți asta. Citatele au fost preluate din cartea autobiografică intitulată „Unfinished Journey” de Yehudi Menuhin. Lewis Carroll, matematicianul și scriitorul ce s-a plimbat împreună cu Alice în Țara Minunilor, avea și el o considerație specială față de... pisici. Elasticitate magică, electrizare și remanență, aceste fenomene sunt atât de bine puse în valoare de comportamentul pisicesc, credea Carroll, încât pisica rămâne aici chiar și când ea dispăre... Iată textul rămas celebru: „- Bine, zise Pisica, și de data asta dispăru încet de tot, începând cu vârful cozii și sfârșind cu rânjetul, care mai zăbovi câțva timp, după ce tot restul pisicii dispăruse. Ce curios, gândi Alice. Pisică fără rânjet am mai văzut, dar rânjet fără pisică... Așa ceva n-am pomenit de când trăiesc...” Din tânăra generație de poeți, Adrian Diniș își face un obicei din a valorifica, nu fără un efect super, surâsul pisicii de Cheshire..., asta ar mai trebui spus.

Despre muzică și cuvânt. Turandot

Astăzi, colegul meu indian Ravi mi-a oferit niște link-uri. El a pus o problemă foarte interesantă. Libretul chiar nu contează în muzica de operă? Ascultați doar așa, câte o arie fără să vă intereseze cuvintele, nemaivorbind de contextul mai larg? Muzica ține loc de cuvânt? Cum influențează cuvântul muzica? O simplă constatare psihologică ne spune că muzica eliberează năvalnic imaginația. Dacă n-avem cuvinte, text în față, cu siguranță avem amintiri, nostalgii, fantezii, elanuri interioare, forțe de plăsmuire proprii. Simțim în braț chiar puterea de a dirija, de a modela o lume întreagă cu arcușul pe care aievea îl ținem strâns în mână. Uneori, el se transformă în sabie mitică. Toate acestea pot, la un moment dat, ține loc de libret. Dacă ne împiedicăm de colțul covorului și ne trezim brusc din reverie, asta nu ne va face decât să zâmbim din colțul ochiului, care brusc, însă, se

va împăienjeni de mreața nostalgiei cea după povestea nesfârșită. Ne convine chiar și să fim autoironici, la gândul că noi am luat locul personajelor. Libretele mai slabe nu fac probleme muzicii, tocmai pentru că, așa cum am zis, receptorul în mod automat se comportă speculativ, plusează continuu, erotizează totul, fără să aibă nevoie de a-și aduce singur argumente pro sau contra în privința asta. Muzica nu se sprijină pe libret, mai degrabă, libretul pe muzică. Și, totuși, există clipe când cuvintele se ridică la înălțimea unei muzici valoroase, clipe sublime când receptorul e redus la tăcere, devine receptor sută la sută. Atenția lui se eliberează în față, ca un flux puternic ce nu întâmpină rezistențe. Franco Corelli și-a exprimat o preferință pentru opera Turandot, unde interpretează rolul prințului Calaf. Acțiunea se petrece ca într-un basm. Prințesa Turandot așază în calea pretendenților la mâna ei ghicitori de nedezlegat, pricina morții celor prea îndrăzneți. Nimeni nu a reușit să o înlănzească pe Prințesa Morții. Ea închide în suflet o motivație tragică a acțiunilor sale, anume, dorința de a răzbuna destinul nefericit al strămoșei ei, stăpână a unui imperiu care a fost distrus, în timp ce ea a fost târâtă în batjocură și în moarte de cuceritorul străin. Turandot refuză ideea de dragoste, îi urăște pe străinii care îi cer mâna. Dar iată că într-o zi sosește în inima Chinei un străin fără nume. Neînduplecat de nimeni și nimic, vine la Turandot și îi cere să îl supună testului mortal. Trei ghicitori cumplite, spre moarte sau spre viață. Prințul Calaf, al cărui nume nu-i știut de nimeni, le dezleagă, într-un fascinant joc de-a viața și de-a moartea. Turandot e disperată, își imploră tatăl să o salveze, dar acesta nu poate încălca un jurământ sacru pe care l-a făcut. Calaf, căruia iubirea îi inspiră riscul jertfei, îi propune el lui Turandot o ghicitoare. Să-i spună care-i numele lui. Dacă numele va fi aflat până în zori, va fi gata să moară. În acest context, e cântată celebra arie „Nessun dorma”. Turandot a poruncit ca nimeni să nu doarmă în noaptea care nu se mai sfârșește, să alerge toți, de la mic la mare, în căutarea numelui ascuns. „Nessun dorma”, cântată inegalabil de Corelli, înseamnă „No one shall sleep”. Cuvintele mai spun, printre altele, „No one shall know my name” și „Depart O night, Stars, fade”... E impresionant.

Pentru că dacă trece noaptea, pentru unul, sau pentru altul, aflați în luptă, dar și legați prin jurământul însoțirii, pace nu va fi. Tensiunea crește prin dezvoltare muzicală, pe acest fond infinit de răbdare armonioasă, și acesta-i chiar miracolul înfăptuit de artă, de marea artă, constând în trăirea neantagonistă a antagonismului. Frazarea înaintează lent, cu legănări și reluări inefabile. Aici, arta interpretativă a lui Corelli atinge un apogeu. Un moment de vârf dramatic al acțiunii e scena torturii la care e supusă Liu, cea care cunoștea numele prințului și care îl iubea, dar care se sacrifică pentru el. Calaf e aproape de victorie, dar Turandot se găsește tot mai departe de el. Chiar înainte de clipitul zorilor, el îi face un ultim dar – numele lui. Turandot își strigă victoria și îl cheamă alături de ea în fața poporului, pentru a celebra aflarea numelui atât de căutat. Și care este acest nume, împărțit tuturor de buzele prințesei al cărei suflet s-a trezit odată cu zorii? Este Dragostea.

Închei citind fragmente răzlețe din textul la fel de faimoasei arii „Recondita armonia” din Tosca. „Oh hidden harmony /of contrasting beauties. / Dissimilar beauties are together / blended by the mystery of art”. Audiție și lectură plăcută.

Despre „Muzica omului”

O carte de referință pentru cine vrea să aprofundeze miracolul muzicii este „Muzica omului”, autori Yehudi Menuhin și Curtis W. Davis. Este o lucrare de excepție. Câteva citate pot fi în sine elocvente. „Dar există o distincție critică între muzică și vorbire. Prin această afirmație nu vreau să mă refer la faptul evident că una are melodie și cealaltă înțeles. După multe concerte am fost întrebat ce reprezintă pentru mine muzica pe care o interpretasem. A trebuit să dezvoltăm o serie întregă de termeni foarte elaborați, pentru a descrie ce înseamnă muzica. Diferența principală stă în faptul că, înainte de toate, cuvintele se referă la lumea reală exterioară nouă (noi înșine riscăm să devenim, în acest mod de raportare, referenți exteriori pentru noi înșine, și acesta este și sensul unei analize extrem de subtile

realizate de Karl Jaspers – n.ns.), se referă, deci, la lucruri și acțiuni pentru care cuvintele servesc ca simboluri acceptabile, folositoare. Pe de altă parte, muzica are o relație specială cu făptura noastră interioară. Sentimentele noastre devin prin ele însele entități, în afara înțelesului literal, iar muzica le modelează și le modifică”. Când spune că sentimentele devin entități Menuhin sugerează un adevăr imens. În psihologia ordinară, se afirmă ceea ce Camil Petrescu numea odată SENTIMENT CENESTETIC, numit și sentiment de organ sau sentiment ce canalizează o nevoie. Acest sentiment e dirijat de o schemă de acțiune, culminând în golirea rapidă de tensiunile acumulate. Așadar, corelativul sentimentului cenestetic e schema de acțiune. Am în minte ce trebuie să fac ca să ajung undeva. Schema e o construcție rapidă și utilitară, aruncată la coș după ce și-a atins scopul. Sentimentul estetic, însă, e corelat cu formele substanțiale ale imaginației. El nu mai este anexa acțiunii, ci chip substanțial al existenței lăuntrice. Paradoxul estetic este următorul: expresia supremă a interiorului este exteriorul, este forma participativă. Aceasta încetează să fie o schiță pe care o aruncăm la coș. „Interacțiunea dreapta-stânga este foarte specială pentru instrumentul meu. Mâna dreaptă pune arcușul în contact cu coardele și aceasta este asemenea respirației și presiunii plămânilor pentru un cântăreț. Și tot aici apar analiza și înțelesul, căci mișcarea fizică a acestei mâini și a brațului este controlată de jumătatea stângă a creierului. Arcușul marchează intensitatea, coloritul, atacul și relaxarea. Guvernează întreaga linie și formă a frazei, întocmai după cum un poet alege cuvintele pentru a exprima sentimente. În plus, violonistul este total dependent de un echilibru în fiecare parte a trupului său, relația cu verticala și gravitatea; poziția capului trebuie să fie verticală, totuși nu țeapănă. Sunt pătruns de credința că puterea specială a vioarei se datorează în parte felului în care merg împreună inima și gândirea, sentimentul și rațiunea. Aceste funcții separate de dreapta și stânga contribuie la dificultatea inerentă pentru a cânta bine la vioară. (...) Când predau lecții de vioară, subliniez în mod special această problemă, pe care o numesc DIZOLVAREA ADEZIUNII MENTALE”. Foarte interesant este dialogul purtat de

Menuhin cu Murray Schafer, compozitor, dar și inițiatorul unei noi științe, o artă nouă pe care a numit-o SOUNDSCAPES, ambianță sonoră. Schafer numește ambianță sonoră de înaltă fidelitate aceea în care zgomotul transmite un semnal sonor, o informație individuală distinctă. „Aici, la țară, sunt puține zgomote și de aceea fiecare sunet poate fi auzit de la o mare distanță. Din contra, la oraș este o ambianță sonoră de joasă fidelitate, există așa de multe zgomote, încât e greu de spus care sunt semnalele sonore”. Menuhin: „Îmi place foșnetul ploilor, pentru că au atât de multe frunze. Acestea nu sunt rigide și fiecare pare că foșnește liberă. (...) Indianul nord-american știa toate acestea. El putea probabil să interpreteze sunetele mai bine ca oricare altă rasă. Consider o tragedie faptul că cei care s-au stabilit în America de Nord s-au despuiat singuri de acea cunoaștere intuitivă, sentimentul de a aparține acestor pământuri. Dacă coloniștii s-ar fi căsătorit cu indiene, în loc să le fi ucis, și ar fi schimbat cunoștințe între ei, am fi avut o civilizație mai bogată. Dar aveau puncte de vedere diametral opuse în privința proprietății. Indienii credeau că pădurile, câmpiile, apele erau libere, nu obiecte de stăpânit și de disputat în războaie”. Schafer: „Este de asemenea și o chestiune de diferență între spațiul acustic și cel vizual. Poți însemna hotarele proprietăților, dar spațiul acustic este pur și simplu teritoriul peste care trece sunetul. Îl posezi momentan, dar nu-l stăpânești niciodată. Acum vreau să-ți arăt un pârâu, dacă nu a secat complet, căci are unul din sunetele cele mai frumoase. Dacă schimbi stâncile printre care curge, schimbi și sunetul. Un exercițiu pe care-l dau uneori studenților mei este să-și închidă ochii și să încerce să descopere din câte locuri diferite pot auzi apa curgând în același timp. Putem să o auzim chiar aici, dar de asemenea din multe alte locuri mai jos, mai departe. Uneori poate fi auzită din patru sau cinci surse diferite. Îi fac să umble după astfel de locuri”. Menuhin: „Avem mari simfonii, o muzică minunată, dar muzicienii au tendința să dea uitării legăturile lor cu natura, care posedă sunetele ei proprii. Muzica trebuie să fi început din sunetele naturale care exercitau o presiune asupra urechilor noastre ca și cele pe care le ascultăm cu urechea interioară în tăcere.

(...) La Londra și la Gstaad alerg în fiecare dimineață, în jurul grădinii, desculți. Îmi place să simt iarba sub picioare. Îmi place mirosul din acest șopron. Îmi lipsesc măgarul și vaca. Mai sunt încă urme pe aici ale unor vietăți cu patru picioare care au fost mai înainte. E splendid, deschis până la ceruri. Oamenii nu-și dau seama ce binecuvântare ar fi să trăiască fără pereți. (...) Nimeni nu ar fi putut bănui că există o viață în fiecare obiect, o viață internă, de aceea îmi place atitudinea africanilor și a druizilor. Ei cred că fiecare obiect este locuit și că nu putem stabili un contact cu obiectul respectiv, dacă nu-l ascultăm. Fiecare lucru posedă vibrații, și atât timp cât nu suntem în contact, nu ne realizăm pe noi înșine... (...) Să auzim sunetele individuale este o lecție de ascultare pe care ar trebui să o ia fiecare copil. Îi învață să-și rafineze auzul, să încerce să înțeleagă. Este o lecție de toleranță și compasiune. (...) Subtilitatea acestei metode este extraordinară. Iată, aici, ai obiecte metalice care ar produce un sunet brutal, dacă ar fi lovite frontal, dar felul cum sunt atâmate, cu cât se pot mișca mai liber, se ating delicat unele de altele, și cu atât mai subtile devin deosebirile... (...) Ne-am ocupat prea mult de aspectul materialist vizual, care te face să judeci un lucru după aparență și ne-am rupt complet de emanațiile intime ale obiectului respectiv”.

Despre concertul pentru vioară și orchestră de Max Bruch

De departe cea mai complexă interpretare a Concertului pentru vioară și orchestră de Max Bruch, cu violonistul Isaac Stern, considerat de mulți cel mai mare violonist al tuturor timpurilor, alături de dirijorul Eugene Ormandy, un nume ce nu necesită comentarii, conducând Orchestra Philadelphia. Nu veți regreta ascultând această inegalabilă versiune, care adevăratește din plin afirmațiile făcute de Menuhin în „Muzica omului”, referitoare la miracolul muzicii. Decalajul dintre vocea de fundal orchestrală și vocea solistă e cum nu se poate mai bine evidențiat. Acesta-i marele avantaj al muzicii, greu de recuperat prin artele cuvântului, anume simultaneitatea vocilor, a stărilor de spirit contrastante, care fiecare are semnificația ei și care nu

se stânjenesc unele pe altele, în curgerea lor liberă și nevătămătoare. Concertul de Bruch a fost pentru Octavian Paler, după cum însuși mărturisea, lovitura de pumnal care i-a deschis inima pentru o iubire pe cât de puternică, pe atât de neconsolată, cea față de muzica clasică. Cel mai analist dintre sceptici și cel mai sceptic dintre analiști, l-am numit pe Octavian Paler, a fost un suflet rănit de moarte de muzică, așa cum a mărturisit. Polifonia ca idee multiplu aplicabilă, spunea un estetik, e cheia oricărei frumuseți, cu expresie întotdeauna ambiguă, multimodală.

Despre savoare și esența belcanto-ului

Lucrând la o instituție culturală cu sediul în India și studiind estetica indiană, m-a fascinat întâlnirea cu noțiunea de RASA, posibil de tradus ca savoare. Ei, într-un anume fel, savoarea aceasta sugerează din plin esența belcanto-ului. E vorba de rezoluția armonico-melodică a tensiunilor, posibilă în orice tonalitate, minoră și majoră. În estetica indiană, rasa, savoarea, își află – se spune – cel mai potrivit limbaj în muzică. Dinamica muzicii reliefează cu putere taina algolagniei estetice, prin care se înțelege valorificarea pozitivă a durerii în artă, unde totul se mișcă pe scara expresiei și a expresivităților, neînregistrându-se niciodată diviziuni și subdiviziuni care să marcheze irelevanța acestora. Fiind indefinită și fluidă, rostogolind sugestii, fără să transporte referenți asemeni cuvintelor, muzica păzește mintea și apără întregurile. Scara muzicală nu e cea a diviziunilor spațiale, ci a translatării întregurilor, cu centrul în ființă. Sunetul nu se smulge din substanță, nu lasă în urmă stoc de substanță. Originea lui este tăcerea. Reiau o idee. Spuneam că fiind indefinită și fluidă, rostogolind sugestii, fără să transporte referenți asemeni cuvintelor, muzica păzește mintea și apără întregurile. Atât i-ar trebui gândului cel cu urechi ciulite, să i se arunce ciolane de denotații, oase de idei fixe; s-ar și arunca asupra lor și într-o clipă le-ar face fărâme, reducând existența la resturi. Prin însăși constituția lui, sunetul muzical se prezintă ca un rezultat cristalizat al selecției calitative, pentru că existența lui foarte purificată s-a

smuls din lanțul de contiguități greoaie din care sunt formate materialele entropice zgomotoase, cele care bruiază continuu lungimile de unde pe care emit identitatea și forma. Zgomotul atrage după sine senzația de mișcare oarbă și masificată a unei realități alcătuite din cantități și interacțiuni structurale. Cu precizarea că muzica zgomotelor e ea însăși altceva decât zgomotul ca atare... Prin contrast, fiind mai întâi de toate un glas – vocal sau instrumental –, sunetul îndeplinește în muzică funcția de a inverti realitatea, pentru că el ne apare întim legat de imaginea aproape fizionomizată a chipului și de originea sa în articularea vocală sau instrumentală, care este întotdeauna proximală corpului și inimii, proximală interpretului, cel care, interpretând, apropie spiritul de piept, de gură, de buze, de mână, îl trece prin temperatura lor organică. În spatele muzicii stau o vioară și un arcuș, în spatele oricărui arcuș stă o mână și în spatele mâinii un chip. Iar acest chip, la rândul lui, își culcă obrazul pe o vioară. Așa sună existența ridicată spre suflet. Trebuie spus că muzica, această flacăra a emoției răcite la lumina albastră a formei, în calitate de material artistic structurat tonal și inflexionat modulatoriu, reflectă în sine, de pe acum, încă din stadiul de material pre-organizat, caracteristicile esențiale ale organizării viitoare a operei, ale realizării muzicale propriu-zise. Și în ce constau câteva din aceste caracteristici esențiale? În primul rând, e vorba de calitatea sunetului muzical care, fără a fi imaterial precum ceva analog unei fantome, sugerează, dimpotrivă, un corp al prezenței de natură aparițională în sens intensiv. Este un GLAS. Apare trecând prin ușile încuiate, asemeni trupului lui Hristos cel înviat. Pare că vine de pretutindeni, sau de nicăieri. Nu are rădăcini într-un stoc de substanță, într-un referent precis, într-o memorie deterministă de tip materialist-inerțial. Poate să nu se uite în urmă, ci s-o ia în orice moment de la capăt. Originea muzicii este tăcerea, libertatea. Apare brusc și se stinge la fel și în tăcere, care-i o realitate absolut neconstrângătoare, privită sub acest raport. Tăcerea nu opune rezistența pe care o exercită corpurile inerte și masive, nu se contrapune ca o substanță, ca un bolovan în calea manifestării celuilalt. ACUL CARE LASĂ SA TREACĂ AȚA – iată rolul subtil pe care ea îl îndeplinește cu succes. Am ținut să vă transmit o scurtă reflecție

introdactivă, la o analiză mai amplă despre fenomenologia muzicii, așa cum se reflectă ea și în estetica muzicală indiană contemporană. Pe această temă, am publicat mai multe eseuri. Apelul dvs., de astă dată, adresat studenților, de a fi în raporturi foarte atente cu suplețea vocii – atenție, desigur, culminând în abandon, în depășirea atenției față de exactitate, cum se spune... – acest apel chiar m-a impulsionat să vă împărtășesc câteva gânduri de mare iubitoare a muzicii clasice și de operă. Suplețea este fericitul raport între vid și plin, ar spune esteticienii chinezi. Glasul când se afirmă nu trebuie să dea impresia că e stocat – ca o masă – undeva dedesubt și împinge spre ieșire de acolo... Glasul trebuie, mai degrabă, să creeze sugestia că apare, că se ivește, prin cristalinitatea lui aurorală, prin versatilitatea lui... Sunt enorm de multe de spus, d-nă Liliana Dumitrache, și în numele cunoscuților mei, care cunosc activitatea dvs., vă transmitem cele mai calde aprecieri și gânduri. TRĂIASCĂ MUZICA...

*

Fenomenologia aparițiilor sonore din muzică aduce cu sine o sumedenie de noutăți, menite să incite cu mult tâlc spiritul și nervul deopotrivă. Creșterea în volum și intensitate a sunetului, aparent amenințătoare, dar posibil imediat reductibilă, fără inerții, la un minim sonor, nu iese de sub o așa-numită lege de aur a extensiunii identității, cantitatea nu anihilează calitatea, unda ca masă sonoră nu înghite particula ca ton distinct, ci o propulsează pe dimensiunea constituirii unei lumi proprii. În acest caz, unda, sclipind ca aurul, capătă ea însăși proprietățile particulei. Fenomenologia muzicii e menită, astfel, să ne surprindă psihologic cu fiecare clipă. Schemele de receptare atavice, utile în practica curentă a vieții, sunt contrariate de noua legătură între sensibilitate și forme sau structuri care se manifestă în muzică. Aici, nu mai există contradicție între cantitate și calitate, între volum și ton, între expansiunea maselor sonore și identitatea fină, la nivel de notă, pe care prima o colportează. Cât de departe suntem de cvintilionul lui Thomas Mann, de acea proliferare oarbă a masei materiale ca și un sindrom de malignitate a existenței. *Eroica*, iată, dacă ar fi să ne oprim la a patra mișcare jubilară, afirmă exact contrariul: o singură notă,

un acord, un motiv, dezvoltă o lume voluminoasă, prin care triumfă individualul. Forța, dezlănțuirea, eliberarea intensității vorbesc despre gloria zilei eterne, în locul unde forma nu mai e în conflict cu mișcarea, nici particula, cu unda. Muzica induce sentimentul de prezență, trăit mai bine cu ochii închiși. Fenomenologia prezenței se exprimă cel mai fidel în muzică și prin muzică. Simpla tendință, ce ascunde multe, de a confrunța o apariție cu privirea, opunându-i frontalitatea vederii, marchează deja o ieșire din prezență, din atotputernicia ei. Cu adevărat, prezența se trăiește închizând ochii, ori ca și când am consimți să facem așa, neoprint lumea să se clatine, să se răstoarne, muzica să te lovească... Nu e nimic periculos în acest joc care anunță de pe acum sfârșitul luptei structurale, odihna, apocalipsa. Astfel se abolesc distanțele, încetează veghea conservatoare, opoziția lasă loc legănării, determinismul, indeterminării fecunde. Să ne gândim din nou la felul cum muzica învăluitoare se apropie și NE IA DIN SPATE, trezind fiori ascuțiți pe șira spinării. Altădată, dușmanul și teama veneau din spate... Nu-i rezistăm cu mintea. Nu ne ciocnim de ea. O lăsăm să treacă prin noi, cum a trecut Hristos prin ușile încuiate. Îi simțim suflarea în oase ca David. Pasiv-activul s-a substituit, în acest moment de grație, confruntativului. Grija cea lumească să o lepădăm... Ce e arta, se întreba Thomas Mann, răspunzând tot el – modelul ei suprem e muzica, căderea sfârșind în plutire, suprema eliberare, trăirea neantagonistă a antagonismului. Starea neresentimentară pură... „Căci muzica ne învață să mergem...” Seară bună. Trăiască muzica!

Muzica modifică percepția lucrurilor...

Placido Domingo în Tristan. Am audiat cu ceva vreme în urmă CD-ul, Antonio Pappano dirija Corul și Orchestra Operei Regale *Covent Garden*. Mă obișnuisem, ca reper interpretativ, cu acel perfect cuplu wagnerian, Robert Dean Smith și Nina Stemme. Înainte să-l urmăresc pe Domingo, alături de Isolda-Stemme eram ceva sceptică. Domingo e un excelent tenor dramatic, totuși la nivel de

categorie apriorică a sensibilității, s-ar putea spune și asta, există o diferență semnificativă între stilul italian și cel german. Totuși, audiția nu mi-a displicut. Vocea fierbinte, inflexionată profund organic, cu rădăcini în viața dramatică a respirației, caracteristica lui Domingo, a reușit să urce spre o anumită exigență a stilului wagnerian. A devenit o voce basoreliefată, având acel relief puternic pe care îl produce iluzia vieții sculptate pe o coloană de piatră. Aici, conștiința metaartistică e mai puternică decât trăirea psihologică a unei reprezentări. La Wagner, primează contemplația, raportul cu memoria mitologică, ocurența și recurența motivelor, care capătă o greutate în sine, ce nu se lasă antrenată ușor de fluviul acțiunii, uneori, chiar dimpotrivă. Punerea în abisal, întârzierea sunetului, atmosfera de indeterminare ce izolează o secvență, progresul lent, sugerând mai degrabă detașare decât implicare, al sunetului, acolo unde s-ar fi așteptat efuziuni bruște, aceste sistematice contrarii ale orizontului de așteptare comun sunt reținute de o interpretare wagneriană fidelă. La Wagner, racordul pune în valoare paradigmaticul, scena mitologică izolată în puterea ei de expresie, dar trebuie spus că Wagner nu mai folosește mitologia cum o folosea Gluck, asta-i evident, ci el creează muzica interioară a raportului nostru cu mitologia. E cu totul altceva. Muzica wagneriană e scena conștiinței profunde pe care se desfășoară teatrul său. Între muzică și teatru există un decalaj. Muzica modifică percepția lucrurilor... Wagner nu trece cu vederea asta, e abilitatea sa unică. Robert Dean Smith e un maestru în articularea decalajelor de nivel, ce pune în valoare intuiția metaartistică. Astfel, între articularea vocală, cu o componentă dominant tactilă, oclisivă, a sunetului, și apariția propriuzisă a acestuia există un decalaj, o desincronizare de o miime de secundă. E ca în poezia lui Eminescu, „La steaua...”: „Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ajungă...” E ca și când suntem aduși în starea și în dispoziția să vedem mai întâi gura care se deschide, și abia apoi, mai târziu, să auzim sunetul produs de acest fenomen. O întârziere semnificativă, pe care și școala fenomenologică de interpretare o valorifică... Dezasamblarea vechilor aderențe psihologice printr-o corectă interpretare a muzicii, era acesta și gândul exprimat de Yehudi Menuhin.

Despre momente audibile

Paul Desmond, maestru al contrapunctului improvizat, ceea ce înseamnă registre legate prin armonie, mă rog, bazată pe regulile jazzului, dar independente în contur și ritm. Când lucrezi cu ritmuri diferite suprapuse, în muzica de jazz, care principial impune o sincronizare de tipul să ții ritmul, totul devine palpitant. Cum spunea Menuhin, încep să se dizolve aderențele, sinergiile funcționale, atenția devine divizată, flexibilă. Am audiat, în registrul acestei voci instrumentale joase, calde, detașate, sugerând provizoratul, o filozofie a improvizației bineînțeles proprie jazzului, cu o notă mai caldă, când e vorba de sax contralto jazz; e iarnă, încă adăstăm lângă foc.

Blues – Somebody Loan Me a Dime – Rick Derringer

Ce mână cu înfățișare alambicată, dar în spirit neutilitar. Mâna, organul acțiunii, a luat vacanță de sărbători... Mă duce gândul la ornamentica lui Kant. Spiritul kantian, nepractic, străjuit de manșete albe ca neaua, în modă...

O întâlnire de zile mari – Blues Masters: Bye Bye Baby, Goodbye

Genul acesta de muzică, ușor sictirită, care deplasează, târăgănează și sincopează bățile de fanfară ale sentimentelor, lăsându-ne suspendați și fără accente compensatorii, mai degrabă învățându-ne să cădem de la înălțime, precum face pisica, e indiscutabil TONICĂ, dacă știm să o ascultăm... E ca un exercițiu de solidaritate umană, pentru că omul trebuie să învețe să-și cânte și înălțările, și căderile, și bucuriile, și stările precare fără excepție. În arta contemporană, există o deconstrucție de bună calitate care alimentează reflecția. Inima are nevoie uneori de aceste sincope, pentru a porni mai cu putere.

About Franco Corelli...

Un octombrie bogat în celebrarea unor daruri de suflet pe care Dumnezeu ni le-a trimis. Bicentenar Verdi, comemorarea lui Franco Corelli, aniversarea d-nei artist liric și profesor Liliana Dumitrache, căreia îi urăm La Mulți Ani și, încă o dată, grabnică însănătoșire. Am vorbit mult de Corelli. De ce?... El nu are doar semnificația de a fi el însuși, ci întruchipează frumusețea către care arată muzica, muzica vocii omenesti. Referindu-ne la Corelli, aducem în același timp omagiul nostru tuturor artiștilor de operă. Într-o recentă carte intitulată „Prince of Tenors”, René Seghers – intervievat, la noi, de specialistul în muzică dl. Costin Popa – afirmă că Franco Corelli a atins calitatea ideală a vocii vocale, practic inegalabilul, nu numai prin volum, putere, extensie, brilianță, ci mai ales prin capacitatea de a penetra în crescendo și diminuendo înălțimile și abisurile, dar, atenție, și de a le „locui” (foarte mulți le ating din fugă, dar nu le „locuiesc”, fiind repede izgoniți de acolo, din aceste puncte aproape inaccesibile puterilor de apropiere vocală, prin vocea impostată). Ce reușește Corelli e uimitor. Fecundează locurile sterpe, topește ghețurile pe care pașii lui nu le ocolesc. Să-l ascultăm încă, și încă o dată pe Corelli. Cum spuneam, el ajunge să locuiască și să fertilizeze sunetul, nu doar sa îl „ia”... Mai mult, își dezvoltă o plăcere benefică de a exersa și de a prelungi contactul cu sinuosul „inaccesibil”. Dintre toate vocile celebre, cu scriitura aparent maxim de performantă, afirma René Seghers, doar cea a lui Corelli lovește direct în inimă, despică rezistențele într-un mod puternic și în același timp non-violent, cu o forță de îmbrățișare care atinge organele interne, plămâni, membranele vii, locul de îmbinare a oaselor, făcând din toate acestea instrumente de rezonanță caldă, încât trăiești cu senzația că până și inspirația sau expirația cântă. Apoi frumusețea sa fizică uimitoare, filigranată și cu o înaltă capacitate de impostație expresivă pare a fi replica în oglindă a vocii. Ca într-un poem al lui Florin Caragiu, unde ne întâmpină imaginea unui „abis cu nimic mai prejos”, astfel se lasă citit și Corelli cântând, dar și vorbind, pentru că omul e un spectacol și când scoate din gura lui un simplu cuvânt. Despre caracterul excepțional și

nonconformist al artistului, care a debutat relativ târziu, ca un fel de outsider în lumea operei, stau mărturie afirmațiile sale pe cât de controversate, pe atât de interesante referitoare la profesorii de canto, pe care i-a numit odată oameni periculoși, o adevărată plagă pentru voce. Se pare că Franco Corelli și-a dezvoltat singur o metodă de a cânta, contrară prescripției de a înălța corzile laringelui luând sunetele înalte. El, dimpotrivă, le cobora, menținând astfel o anumită căldură și adâncime în acute. Dar nu tuturor le poate reuși așa ceva, René Seghers afirmând că Placido Domingo însuși eșuează atunci când vrea să rescrie do-ul acut inspirându-se de la Corelli. Bilocația vocii lui Corelli (adâncime și înălțime simultane) e greu de realizat de către alții, care, spune Seghers, dorind să mențină gravitatea emisiei în condiții improprii devin din tenori un fel de... baritoni. Ironia sorții a fost că însuși Corelli a devenit un excelent profesor de canto la New York, dacă nu mă înșel, America, iată, fiind din nou, și în acest caz, mama adoptivă a marilor valori. Așa că, despre profesorii de canto, numai și numai de bine. Fără ei nu se poate, chiar dacă în unele situații pot fi contraziși pe drept. Așteptăm cu nerăbdare să lecturăm „Tratatul de cânt” elaborat de d-na Liliana Dumitrache, atât de elogios prezentat de criticul muzicolog prof. universitar dr. Grigore Constantinescu. Încă o dată, urez La Mulți Ani d-nei Liliana Dumitrache.

Nessun Dorma

Toți ascultăm „Nessun Dorma” și nu știm ce înseamnă. E ceva tragic și ambivalent, care potențează muzica. Înseamnă „*No one shall sleep*”, și se continuă cu „*No one shall know my name*”... Opera „Turandot” e un basm care sugerează, după unii, lumina creștinismului ce se coboară asupra întinericului morții. Iarăși, celebra arie din Tosca, „Recondita armonia”, se sprijină pe un text interesant. “Oh hidden harmony / of contrasting beauties / Dissimilar beauties are together / blended by the mystery of art”... Despre maestrul lui Corelli se spunea că are lumină în voce, nu în jurul ei, prin efect de rezonanță. Lumina incarnată. Ascultă-l pe Lauri Volpi, maestrul lui Corelli. Nu vei

regreta. Faci cunoștință cu splendoarea trecutului, a unui anumit trecut devenit deja „iconic” din punct de vedere artistic.

Universul infinit în care ne cufundă lectura stă cu copertile deschise pe mâinile noastre. Copertile lui se odihnesc pe inima noastră atunci când adormim cu cartea la piept. Și când mâncăm, și când ne plimbăm de la un capăt la altul al camerei, acest univers poate rămâne prezent sub privirile noastre. Componenta tactilă a cărții e cel mai propice mediu pentru cufundarea în lectură. Păstrând cartea în mâini, putem închide ochii, aprofundând această senzație de atingere inteligentă în timp ce ne cufundăm obrazul în moalele pernei. Lectura prin cartea scrisă diminuează la maximum impresia de înstrăinare prin mediere artificială. E greu până când pătrunzi într-o carte, apoi totul devine ușor, căci ea nu e deloc asemeni unui aparat înaintea căruia trebuie să stai drept și pe care urmează să-l tragi din priză.

Muzica integrează imaginar drama morții, găsimu-i loc pe scara infinit de variată a expresiilor iconice...

La o recentă masă rotundă, având ca subiect al dezbaterii negativul în artă, la care am participat și eu, s-a ridicat această problemă incitantă – de ce artistul preferă întotdeauna exprimarea prin contrariu și de ce marea artă e reticentă față de happy-end. De ce tragicul nerezolvat e atât de muzical, de ce chipul Julietei moarte e atât de frumos, încât aparatul de filmat încremenește asupra lui, din unghiurile cele mai favorabile... De ce ultima scenă din Tosca, cu un Mario Cavaradossi care nu se mai scoală – sugerându-se subliminal că moartea lui nu este decât o infinită amânare a unui gest așteptat, amânare pe care muzica cu virtuți de temporizare inefabilă o induce –, de ce această scenă ne face fericiți din punct de vedere artistic?... De ce psihologia artistică merge în contrasens cu așteptările din psihologia vieții de zi cu zi? Nu ne dăm, poate, bine seama, dar acestea sunt întrebări fundamentale pentru orientarea spirituală a vieții noastre. Benjamin Libet de la Universitatea California a introdus un concept interesant, anume the Conscious Mental Field – CMF. "A chief

quality or attribute of CMF would be that of unitary, unified subjective experience. The CMF would not be in any category of known physical fields such as electromagnetic, gravitational etc. The CMF would be in a phenomenologically independent category; it is not describable in terms of any externally observable physical events or any known physical theory as presently constituted. In the same sense as for all subjective events, the CMF would be detectable only in terms of subjective experience, accesible only to the individual who has the experience". Această experiență subiectivă are, însă, însușiri extrem de stranii, în măsura în care ea poate face abstracție de sine. Atunci, trăim cu impresia 100% reduționistă că lumea pe care o vedem există chiar așa cum e văzută independent de observator. Noi nici nu existăm. Există doar lumea corpurilor exterioare. Cum spunea Aristotel, universul percepțiilor fizice rămase neinterpretate, netransfigurată de o conștiință mai adâncă, mai subtil selectivă este opera intelectului pasiv sau pătimitor. Simțurile sunt apăsate și lovite de stimuli exteriori ce se imprimă în procesele primare de receptare. Însă intelectul activ sau creator procesează altfel imaginea. El nu mai e un sac de box, ci o peliculă sensibilă extrem de fină, capabilă de dezvoltări uimitoare. În artă, CMF-ul își atinge punctul culminativ de experiență subiectivă unitară și maxim de nuanțată. Spuneam într-o postare anterioară că înțelepții antici vedeau în muzică o imitare a mișcărilor sufletului, a indivizibilelor. Scara muzicală face loc logicii intervalului muzical, care este într-adevăr o logică afectivă multimodală, având ca operație esențială modulația opusă gândirii binare, mai bine zis, judecății logico-afective de tip exclusivist și antagonist. Rezoluția armonico-melodică a tensiunilor e posibilă numai întrucât a integrat majorul și minorul deopotrivă. CMF-ul de tip estetic a putut fi denumit un câmp integrator ireversibil de imagine iconică. Ce este o imagine iconică? Este un CHIP-icoană, de la eikon, chip modulată după logica tonală, care diferă radical de logica binară, cea care posedă doar două trepte, doi poli ce se resping, respectiv moartea și viața, aceste gânduri obsesive ce produc în noi manii și depresii, schisme nevindecabile. Muzica integrează imaginar drama morții, găsimu-i loc

pe scara infinit de variată a expresiilor iconice. Nu-i complicat de înțeles. Avem la îndemână exemple familiare tuturor. Spuneam că scara tonală operează prin alt mod de integrare și valorizare a imaginii decât simțirea antagonist-duală. Moartea Julietei... Filmul se oprește sărutând această imagine a ADORMITEI, după care nu mai există nimic de ordin naturalist, cum ar fi grija bolnăvicioasă că aici există un cadavru care se descompune. În același sens, Thomas Mann a vorbit de miracolul muzicii, care cu ochii închiși pășește înainte peste o prăpastie de moarte ca și când aceasta nu există, ca moarte, cu înțelesul ei odios, acela de triumf al Nimicului. Punctele de suspensie artistică blochează o interpretare afectivă devastatoare, cum e cea materialistă, cu gust rău, fad, marcat de stricăciune insuportabilă. Gilbert Durand a vorbit, la rândul său, de puterea divină, mântuitoare a EUFEMISMULUI în artă. Acesta cu forța lui de a umbri, de a voala înțelesurile e picătura din mirul vărsat al Duhului Sfânt. Triumful eufemismului, al expresiei voalate sau al procedurii voalante, consfințește triumful neîntrerupt al Chipului asupra morții. Să ne gândim la Radames și Aida, așa cum a făcut-o Th. Mann, sau la Romeo și Julieta... Chipurile îndrăgostiților morți nu sunt date niciodată morții, în artă, ci aceleași desfătări care îmbrățișează orice altă imagine în esență muzicală, modulatorie. Tonalul ține în viață orice imagine, orice chip, orice stare, redându-i în mod tainic viața. Morții îi spunem adormire, trecere, iar Georg Trakl spune despre băiatul mort că se plimbă pe colină. În artă, chipul este funcție continuă, iar ambiguitatea este asemeni lichidului amniotic în care fătul plutește, fără să fie vătămat de mișcări. Viața sfinților a fost eufemistică ea însăși. Sufletele lor pluteau, eliberate de mișcările aversiunii. Orice cădere cu inima pe scara muzicii, tot așa, e compensată, nu decompensată. Moartea însăși se lasă văzută ca o întâmplare gravă prin care trece un chip, nu ca o ieșire din chip. În artă, chipul este funcție continuă, numai mișcarea expresiei devine mereu alta. Tosca. Mario Cavaradossi mort. Ideea de moarte e o altă mișcare pe scara uleioasă a expresiilor. Să fim atenți la ochiul aparatului de filmat, cum se apropie aproape cu senzualitate, prin intrări delicate de unghiuri și perspective, de dulceața ultimelor

imagini din Tosca, imagini ale morților întinși pe jos, cu capul căzut într-o parte, ca și când acesta ar fi un gest de VOINȚĂ ESTETICĂ. O asemenea apropiere de „moarte” nu e posibilă în viața comandată de criterii extraestetice. Pentru cine a urmărit Turandot, opera film, îi va fi mai ușor să înțeleagă ce rol imens are funcția de amortizare, de temporizare exercitată de muzică, prin care sunt oprite mișcările iuți de reacție avântate să judece acțiunea după criterii străine actului de decantare artistică. Când despre Turandot se spune „ea nu există, ea este moartă”, aici nu avem de-a face cu un terț exclus, ci cu ceva asemănător întunecării impresionante a timbrului muzical, un fel de „darkness” ce-ți strânge pieptul. Muzica se dezvoltă în chip nepătimitor, cu temporizări inefabile ce nu-și au locul în viața obișnuită. E ca și când cineva brusc își pierde memoria și începe de la zero. Nu mai poate fi vorba de refulări, de conținuturi reprimite ce revin în forță. Departe suntem de așa ceva. Legănarea a luat locul unidirecționalității specifice psihologiei scindate, agresate de șirul neîntrerupt al gândurilor. Un comentator a spus despre Turandot că se lasă citită precum un scenariu creștin, al biruinței jertfei și dragostei asupra răzbunării și morții, Calaf ieșind victorios prin spirit de dăruire din lupta cu Principesa Morții. „Piară toată lumea, eu o vreau pe Turandot” emană un sens mistic, acela că Hristos a venit pentru a mântui lumea de moarte și întuneric, nu pentru a le îndepărta temporar. Din „cerul ei tragic”, Turandot a fost făcută să coboare, iar reușita în acest sens îi aparține deopotrivă muzicii, rezonantă cu această adevărată cântare a cântărilor pucciniană. Și nu e vorba de nici un sentimentalism la mijloc.

Variațiunile Diabelli de Beethoven

Odată cu Beethoven, muzica ia o altă turnură. Începe să semene cu o suită de lovituri, încât îți simți plexul puternic atins și reacționezi reflex ca un arc ce se-ncovoie brusc. Spiritul intră în conflict cu corpul. Pentru a exprima acest conflict dur la care iau parte deopotrivă inefabile dureri metafizice și reflexe musculare și senzitive care necesită un control rapid al expresiei, tot atât de rapid pe cât de rapide au fost și

ele, acele reflexe țâșnite din abisul sistemului nervos, ideal ar fi ca pianistul să fie și un fel de actor desăvârșit, capabil să exprime prin mimică, expresie facială, gest și mișcare, mai ales aceea a mâinilor sale și a degetelor sale pe clape, o experiență emoțională cu totul specială. Puterea de expresie e rodul inteligenței, al intuiției și al comenzii musculare infailibile. Cazul notoriu de reușită îl reprezintă persoana pianistului polonez Piotr Anderszewski. Cea dintâi inițiere obligatorie în știința esteticii arată următoarele. Expresia biologică este finită. Expresia estetică este infinită. Din punct de vedere biologic și psihologic, moartea, de pildă, înseamnă pierderea expresiei. Un mort nu are expresie, de aceea i se acoperă fața. Tot așa, un cerșetor mizerabil nu are expresie, de aceea ne ferim din calea lui, întorcem dezgustați capul. Dar expresia estetică este infinită, ea include minusurile și plusurile, majorul și minorul, exaltarea și tragicul. Să ne gândim numai ce diferență ca de la cer la pământ există în universul psihologiei noastre atunci când ne referim, într-un caz, la imaginea Julietei moarte, personaj literar, și, în cazul opus, la o cunoștință numită, să spunem, Julieta, care a decedat în cartierul în care locuim. În primul caz, Julieta moartă e la fel de frumoasă ca și Julieta vie, aparatul de filmat o adoră din toate unghiurile. În al doilea caz, e vorba de acea moarte care ne impune să ne ferim văzul și toate celelalte simțuri, pentru că moartea a distrus expresia realității. Dimpotrivă, așa cum spuneam, un fenomen enigmatic constând în expresivitatea continuă și infinită caracterizează viziunea artistică. Iată-l pe Pianist... Piotr Anderszewski interpretează admirabil moartea reintegrând-o în universul expresiei, atunci când închizând ochii, ca și când s-ar pierde pe sine, își lasă capul să cadă într-o parte sau în piept. Muzica atunci se leagănă ca o apă ce duce cu ea corpul Ofeliei... Numai în artă putem muri fără a muri, putem suferi intens atinși fiind în același timp de geniul voluptății. Această inefabilă legănare a sufletului dizolvă cu ea orice rezistență psihologică, orice antagonism efectiv. Expresia ne eliberează, pentru că din arcul ei voltaic fac parte deopotrivă abisul și înaltul, viața și moartea... Totul dobândește semnificație, adică e demn de a participa la eternitate. Realitatea nu e încă reală. Realitatea se realizează prin expresivitate.

Nu realitatea în sine, ci realizarea realității e ceea ce contează până la urmă. Dacă așa ar fi și în viață... Numai că aici primează reprimarea și interdicția, ca un junghi ce ne ține pururi în spate. „Dansul e o rotire completă, de aceea amețeaua lui ne vorbește despre dragoste și despre moarte deopotrivă”, arată o zicală sufită.

O mărturisire în alb-negru. Art minimal...

Cu ce se ridică moralul cuiva? Răspuns: cu scara muzicală.

Când duhul muzicii ne atinge...

Când duhul muzicii ne atinge sufletul, se face lumină în noi. Participăm la o lume superioară, ce ne antrenează în mișcările ei. Ca limbaj spiritual, muzica deschide vederea de suflet și are capacitatea de a observa lumea formelor vii spirituale cu o claritate uimitoare în cele mai fine nuanțe și, în același timp, concrete și reale, și într-o mișcare suprafirească. Prin capacitatea de a dilata și a comprima spațiul și timpul, muzica formelor spirituale ne dă posibilitatea de a gusta din durata comuniunii, de a participa la atmosfera de negrăit a Paradisului pierdut și de a fi în comuniune cu toată creația cosmică: îngeri, natură, om, și cu Dumnezeu Însuși.

Una din marile taine ale muzicii: crearea spațiului prin trăire

Melomanii mei, majoritatea comentariilor muzicale care s-au scris nu țin cont de un aspect foarte important legat de tainele muzicii sau nu reușesc să precizeze corect acest aspect. Una din marile taine ale muzicii este crearea spațiului prin trăire. De aceea, legăturile elementare în structura muzicii sunt raporturile dintre sunete, iar variatele tonalități care rezultă din acestea, fiecare cu infinite modulații afective posibile, sunt stările de suflet. Prin ce cunoaștem că acestea

sunt stările de suflet? Prin faptul că ele induc o atmosferă, mai mult, nasc un spațiu, deschid o priveliște, iar în receptor deschid ochii sufletului. Acest spațiu e foarte personalizat, perfect sincron cu starea de suflet care stă înapoia lui.

Cu totul altfel se petrec lucrurile în lumea psihologiei obișnuite. Aici, spațiul precedă trăirea. Prin forța împrejurărilor, spațiul din jur – rece și impersonal – rămâne adesea străin de trăirea noastră, astfel încât tendința noastră de interiorizare impune o rupere a tangenței cu realitatea exterioară. În muzică, dimpotrivă, dualitatea interior-exterior se suspendă. Trăirea și spațiul se manifestă simultan, se potențează reciproc, există în deplină simbioză. Mișcărilor sufletului se lasă văzute, ca o realitate exterioară pe deplin constituită, dar care are întotdeauna un puternic conținut spiritual.

Când starea de suflet se schimbă sau capătă o altă orientare, intrăm imediat într-o altă scenă, într-un alt spațiu, această schimbare de decor fiind instantanee, obiectul „viu” reacționând imediat la pulsațiile vieții sufletești. „Muzica: trăire îmbăiată de spațiu” (Beethoven).

Sub imperativul iubirii sau despre rațiunea de a fi în universul eshatologic al „obiectului înviat”

Dragii mei,

Să vă întărească Dumnezeu și să aveți sprijin din partea naturii, pentru a avea sănătatea trebuincioasă activității voastre. Căci dacă o iubim și dacă ea simte că fapta unui om atinge și natura, fiind întoarsă cu dragoste spre sufletul ei, în acest caz natura luptă împreună cu noi și ne rămâne benevolentă. Suferim mai puțin, suntem mai echilibrați organic, avem un tonus psihic mai bun în viața de zi cu zi, întâmpinăm mai ușor moartea, căci sufletul se desparte mai ușor de un corp pe care patima noastră nu l-a întemnițat. Ca un sclav batjocorit și oprimat ani în șir și care în momentul evadării se simte animat de fulgerătoare gânduri de revanșă, în mod similar, natura ne „judecă” și ne pedepsește ea însăși în momentul morții. Să învățăm să o iubim, să

avem relații bune, de prietenie, cu ea, până când vom accepta – sub imperativul iubirii – să o înfiem. Acest prieten sau acest fiu iubit ne va fi de mare ajutor în clipa despărțirii sufletului de corp. Ca o coajă ce se desprinde ușor de pe o rană vindecată, un corp fericit se va da la o parte cu bunăvoință, pentru a-i face loc să treacă sufletului care i-a fost prieten.

Atunci natura va avea cuvinte atât de bune despre voi, aici, sus, în cer! Păsările cântă faptele voastre. Să lucrăm fericiți pentru bucuria lor de vestitori în cer ai Evangheliei Universului Înfierii.

Toți cei trecuți la cele veșnice, care v-au fost rude pe pământ, gustă acum din această fericire miraculoasă pe care o au în momentul când sufletul lor e purtat pe aripile obiectului „înviat”. Seamănă totul cu o muzică ce nu se mai sfârșește, cu un zbor infinit și, în potență, cu infinite deschideri creatoare. Rezonanța universală se răsfârânge în creier ca o trepidație vindecătoare, ca o biruire definitivă a dizarmoniilor, realizată prin sincronizarea tuturor emisiilor cerebrale și psihice.

Un muzician ca Mozart era, ca pianist, celebru prin gradul înalt de relaxare a mâinii stângi, cu care cânta la pian, alături de dreapta. Această relaxare deplină pe partea stângă a organismului marchează o mutație și o prefacere a centrului de putere în trup. De obicei, a acționa – în mod instinctiv, desigur, sau în mod automat – predominant cu partea dreaptă e simptomul caracteristic al manifestării ego-ului biologic, cel pentru care dreapta joacă rol de pavăză, de instrument de apărare sau de acțiune, sau de organ de control. Suntem foarte bine consolidați pe partea dreaptă, în detrimentul celei stângi, tocmai pentru că dreapta a devenit centrul acțiunii vigile a omului, centrul atenției lui critice și al acțiunii exterioare, prin care instinctul de conservare, în primul rând – mai apoi, cel de dominație, prin voință – se poate manifesta în lume. Dreapta este, în acest caz, la propriu și la figurat, „mâna-de-fier”.

STÂNGA este comandată, însă, de acea hemisferă cerebrală în care domnesc emoția, iubirea, interiorizarea... Numai printr-o slăbire a atenției în exterior (vorbim de exteriorul lumii căzute) putem savura deliciale unei transe estetice. Relaxarea pe partea stângă (a inimii)

implică și o nouă repartiție a centrilor de putere, printr-o mutație a puterii de viață în obiect. Funcția dominatoare a dreptei poate fi justificată pragmatic într-o lume în care „obiectul mort” e adesea un factor entropic, o piedică a vieții, piedică ce se cere cu insistență dominată printr-o „mână de fier”, dar această funcțiune își pierde însăși rațiunea de a fi în universul eshatologic al „obiectului înviat”, a cărui libertate cucerită slujește de acum înainte exclusiv Vieții, și nicidecum morții! La nivelul relației noastre cu obiectul, nu mai e nevoie de un set de acțiuni preventivoare sau reparatoare în noile condiții în care conflictul subiect-obiect, viu-mort a fost pe deplin depășit și când universul însuși cunoaște în el însuși o relaxare profundă.

Polifonia din muzică exprimă atingerea acestui echilibru inefabil, între interior și exterior, manifestat ca o legănare fericită, și același lucru se simte și din faptul că unele linii melodice, peste care sunt suprapuse altele, curg parcă la limita vigilității noastre, astfel încât nu e nevoie de încordarea auzului (de un factor de control) pentru a le auzi. Este ca și când acționăm în același timp odihnindu-ne profund, ca și ațipiți, pentru că pozitivarea mișcării obiectului – această fericită legănare – ne-a luat de pe suflet cea mai grea povară, aceea a conflictului nostru ancestral cu lumea căzută, cu apăsarea morții. Din organism a dispărut, în momentul de grație al muzicii, orice stare de alarmă, de stress. În muzică, unele lucruri par că se întâmplă în mod abia sesizabil, la limita conștiinței, ca o stare de freamăt abia deslușită, și miracolul muzicii rezidă tocmai în complacerea noastră deplină în taină și în necunoscut, fără să ne temem de elementele aparent străine și fără să forțăm, cu orice preț, clarificarea lor. O cu totul altă atitudine o manifestă psihologia determinată de cădere, când orice semn necunoscut, străin sau vag, generează în noi automat o stare de distanțare și de continuă ciulire a auzului, semn de respingere preventivă, până la identificarea „elementului străin” și, posibil, „dușmănos”, care ne dă târcoale. Mîntea căzută, excesiv de raționalistă și, în fond, aridă, nu tolerează necunoscutul, misterul, în care vede un potențial pericol.

În muzică, faptele se petrec parcă invers decât în psihologia cu care suntem obișnuiți. Secretul ei e „alipirea”. Aici misterul e lăsat să

trăiască și să se dezvăluie treptat și dens, după ritmuri de poveste. Percepția devine foarte fină, în măsura în care nu o tulbură nici un element străin. Durata trăirii e plină de substanță. Adâncirea în semnificație nu cunoaște limite. Totul se bizuie pe încredere și pe o consoanță desăvârșite. Obiectul ne umple cu frumusețea și viața lui și spiritul se poate odihni – liber, dar nu mai puțin activ – în contemplație.

Despre taina plânsului și a lacrimii în muzică

În muzică, plânsul e cel curat. E adânc, pentru că e plâns atot-învăluitor, el se revarsă asupra tuturor ierarhiilor existenței. E atot-grăitor, pentru că totul grăiește în el, plâng păsările, plâng florile. E plâns fericit, pentru că în inima omului își face casă cosmosul înfiat și înviat. Peste apele plânsului se poartă porumbelul duhului, când se înalță cântarea creației reunificate.

Prefațare la Fericiri

Fericirea. Despre fericire nu-i ușor să vorbești. De obicei reducem fericirea la senzație, care-i mai degrabă un răspuns local la un stimul material. Fericirea ține în mod intim de cunoaștere, printr-o mișcare lăuntrică de aprofundare. Fericirea este calea atracției dintre suflete, care e pusă în mișcare de magnetismul miezului existenței. Dacă urmărim mișcarea adâncă a muzicii, vom afla câte ceva despre natura fericirii autentice.

Mișcarea muzicii e lunecătoare și nedeterminată strict spațial, egal repartizată, ca tonus al afecțiunii și al atenției, în orice punct al traiectoriei sale libere. Motivația acestei atitudini este că din orice punct se poate înainta în dimensiunea profunzimii.

Orice ușă se poate deschide. Materia însăși nu se acumulează ca pură cantitate, ci respiră tainic din profunzimea densității ei. Densitățile se desfac sub aburii răsuflării unei scânteii de viață, așa cum cețurile se risipesc înțepate de primele raze. Deci, fericirea, asemeni

muzicii, beneficiază de o atenție lărgit distributivă și chiar infinit distributivă.

Pe de altă parte, muzica este expresia prin excelență a duratei interioare. Una din proprietățile fundamentale ale sunetului muzical este capacitatea sa de a acumula timp calitativ, *durată*. Durata în muzică este calitate sufletească pură, condens de eternitate. Raportul cu existența nu are loc în mod expeditiv, ci investind timp într-o relație, „ținând” în durată sunetul. La rândul său ritmul reflectă fericirea legănării, continua mișcare recuperativă a memoriei, dispariția blocajelor psihice, rotirea liberă înainte și înapoi. Ritmul este expresia unificării psihice, prin asimilarea celuilalt (fie el alter-ego); astfel aflăm ce înseamnă suspendarea reacției de respingere.

Ca și muzica, fericirea cere tonalitate și timbru. Tonalitatea poate fi tristă sau veselă, sumbră sau luminoasă, dar fericirea e mereu aceeași, o mișcare de adâncire în adevăr.

Așadar, în acest post vom prefața *Fericirile* cu acest scurt îndreptar muzical. Fie ca atenția noastră să se lărgească înfinit cuprinzătoare, îmbrățișând partea cea mai ascunsă a vieții lumii; fie ca iluminările conștiinței noastre să fie statornice și timpul lăuntric să nască în noi condensuri de eternitate; iar ritmul, această legănare a sufletului și mișcare a totalității, să ne călăuzească pașii.

Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven

motto: „Creația întoarce cântare lui Dumnezeu / Lumină din Lumină, suflet adevărat, / Duhul muzicii face Lumină în noi / Când cu aripa-i în zbor ne atinge, / Răsună pașii Omului liber / Pe dalele Împărăției, / Slavă Ție, Hristoase!” (L.v. Beethoven, „Missa Solemnis”).

Viziunea creștină nu admite nici soartă, nici predestinare, care ar fi în contradicție cu libertatea de alegere dintre Bine și rău. ci numai menirea Destinului Hristic de mântuire și restaurare a Chipului original al creației, Chip denaturat prin căderea în păcat. Această menire

nu este însă o lege implacabilă, ci o asumare de bună voie și conștientă, de către fiecare persoană, a acestui Destin Hristic de mântuire.

Prin muzica sa, Beethoven arată din plin că și-a asumat conștient și cu fermitate acest Destin Mesianic de restaurare a creației, misiune inspirată prin revelație de Dumnezeu și întărită prin Daruri speciale de geniu și sfințenie. Muzica sa are un caracter transcendent, este profundă, complexă, dinamică și armonioasă, pătunde cele mai adânci straturi ale conștiinței, acolo unde are loc confruntarea dintre Arhechipul divin și „fără-de-chip-ul” satanic.

În partea I-a (*Allegro ma non troppo*) spațiul de luptă este cel spiritual, lăuntric. Valuri de har, energie și putere divină se revarsă în muzica sa, creând viziunea conlucrării artistului genial cu divinitatea. Greutatea acestui război lăuntric cu întunericul și păcatul este una dintre cele mai mari, căci vrăjmașul nostru este nevăzut și suntem atacați fără veste, de aceea această luptă este mult mai grea decât oricare alta; ea presupune multe pericole, mai ales pentru cei ce nu stau neconțenit în stare de veghe.

Iată de ce universul duhovnicesc (de desăvârșire) implică multe sacrificii interioare și suferințe, pentru că cel care luptă se află în permanentă opoziție cu spiritul lumii căzute, spirit pe care Beethoven îl identifică cu „spiritul micimii”, de pe urma căruia el însuși a avut foarte mult de suferit. El însă își asumă această Golgotă, această Cale Împărătească grea „de la suferință la bucurie”, după cum afirmă el însuși. Treptele acestui urcuș către Împărăție sunt trepte de desăvârșire lăuntrică, sugestiv revelate în muzica sa.

Partea a II-a (*Molto vivace*) sugerează dinamica desăvârșirii, printr-o Horă de idealuri și virtuți, de o rară frumusețe și armonie (Cercul-Hora fiind simbolul perfecțiunii). Prin forța pasiunii și a voinței, sufletul este propulsat pe trepte tot mai înalte. Chiar dacă biruința este foarte grea, hotărârea de a-și continua Calea este în acord cu cuvintele lui Beethoven: „Trebuie să merg mai departe? Trebuie!” (*Muss es sein? Es muss sein!*)

Partea a III-a (*Adagio molto cantabile*). Pentru cei însetați de Adevăr și de sporire spirituală, care știu s-o asculte și s-o înțeleagă, muzica lui

Beethoven deschide ochii orbi ai sufletului, creând viziuni tainice substanțiale, de ritual sacru, deschide porțile Împărăției lăuntrice, unde Treimea și-a făcut Lăcaș, iar Duhul Sfânt, Mângâietorul, îl mângâie și-l unge pe Omul îndumnezeit, ca Fiu al Împărăției.

Muzica sa are un caracter novator, eliberator și purificator, prin trezirea conștiințelor asupra sensului major al vieții. Muzica lui Beethoven reprezintă astfel arhetipul luptei pentru mântuirea persoanei umane prin propria sa lucrare și propriul răspuns față de Creator, dar în același timp și Arhetipul restaurării întregii creații sub acțiunea Harului dumnezeiesc.

În partea a IV-a (*Finale*) ritualul plin de evlavie și smerenie al liturghiei pământești unită cu liturghia cerească plină de măreție sacră deschide Calea împărătească, la capătul căreia renaște, prin biruința asupra răului, Poporul lui Dumnezeu ales, din *Oda Bucuriei*, cântare de recunoștință și slavă, adusă lui Dumnezeu, de o frumusețe profetică.

Clair de Lune

Clair de Lune (G. Fauré), în interpretarea lui Silviu Mihăilă – o voce puternică, frumos strunită, cu arcuiri neforțate, lăuntric serenă și calmă, menținând acest fundal constant al dispoziției ca bază a variațiilor afective și interpretative. Foarte frumos.

Imaginea și armonia ascunsă

Franco Corelli – Recondita armonia. “What subtle Harmony of contrasting beauties... The mysterious art mixes the contrasting beauties together...”. „Imaginea înseamnă supraviețuire, căci imaginea e mai presus de real: metafora care duce în sus. / Imaginea înseamnă scânteia provocată de două pietre și câteodată uluirea. / Imaginea înseamnă două lucruri contrare ce se îngemănează într-o însoțire neașteptată. / Înseamnă viața nouă. / Înseamnă o pecete. / Înseamnă Crăciunul. / Înseamnă Îngemănarea” – Saint-Pol Roux, “Le trésor de l'homme”.

Muzica

„Muzica nu e divertisment, ci e o gândire de care nu îndrăznim să devenim conștienți” (Einstein, citat de Carmen în data de 21 Decembrie 2014).

Obiectivarea subiectivului

Sub titlul *ars paradoxalia*, iată o analiză de stil pictural desfășurată cu finețe și măiestrie. Raoul Dufy. Acuarela, pointilism, post-impressionism, inocență. pictură naivă. Picturile lui expun forme și peisaje eliberate de greutatea materiei și renunțând la imaginea clasică a obiectului cu contururi fixe, precis delimitate, căruia îi corespunde punctul idealizat din reprezentările mecanicii clasice. În buna tradiție a impresionismului ce a lucrat programatic cu ideea de lumină, cu efecte de joc optic, de vibrație și culoare, acest talentat acuarelist obține efecte realiste remarcabile, în măsura în care cultivă singularitățile și evită cu grație dictatura realităților prea tipologizate. În același timp, așa cum bine ai remarcat, nici nu eșuează în derealizarea senzației de concret, pentru că tremurul luminii nu conduce la evaporarea formelor. Dimpotrivă, abia acum microparticulele de realitate își dobândesc o anumită vizibilitate, ca fiind ele esența discretă a tot ce există. Niște roțițe cu spițe care aparent sunt generate printr-un efect de miniaturizare a roților de trăsură apar totodată ca niște imagini extrem de mărite ale unor entități elementare, o sugestie rezultată dintr-un tratament special aplicat imaginii pusă să vibreze cu forța și singularitatea atomului. Impresia de imagine micșorată se suprapune în mod paradoxal cu aceea de imagine mărită, de parcă microparticulele însele ar fi devenit asemeni aparițiilor macroscopice. Diviziunile ritmice, armonice și coloristice fine sunt principiul proliferării formelor, iar lumina impalpabilă se arată a fi ea sursa tuturor concretizărilor ce ne duc cu gândul la universul în mic. Impresionismul consonant cu fizica luminii, numită cuantică sau subatomică, în cea mai interesantă variantă a sa aplică un principiu poetic teoretizat de gruparea de la

Pleiade, care spune că microuniversul, ca o planetă uriașă, necesită o telescopare pentru a fi văzut, nu o microscopiere... Observațiile tale pe marginea acestor originale acuarele sunt valoroase, cu fin discernământ și bun gust formulate. Mi-au plăcut și consider că e o lectură care merită făcută.

Efectul de realitate

W. BENDA îmi e cunoscut, ilustrator talentat, designer original, creator de măști fantastice și grotești, cu atât mai credibile cu cât sunt făcute din materiale mai perisabile, ca hârtia. Sigur avem aici ilustrat un principiu estetic de bază, cunoscut de la Konrad Lange încoace, ca teoria autoiluzionării conștiente, la care Blaga s-a referit în termeni de intropatie pe un plan impropriu. Adică, pe mine nu mă deranjează ideea de simulacru al realității care e arta, atâta vreme cât el își produce roadele, creând efectul de realitate. Nu mă deranjează că marmura nu e carne, că materialul artistic nu e materia biologică la care primul pare că se referă, pentru că, așa cum spunea Ricardou, senzația de realitate creată artistic are o viață, o zvâcnire formidabilă de accent pe care realitatea neprelucrată nu le poate genera astfel de la sine. Ideea de artificiu nu are de ce să ne sperie. Cu cât artificiu și selecția sunt mai reușite, cu atât efectul de realitate e mai zemos. Primul lucru demn de remarcat la textul tău este că ai mediat reflecțiile cu ilustrații. Nu e vorba de orice reflecție, ci de acelea care se vor a fi nu doar spuse, ci mai degrabă desenate cu cuvintele, uneori exagerând doar pentru a atinge miezul inefabil al realismului. Amazoana ta e mai mult decât un caz particular al femeii, cu această imagine bine mediată de ilustrații ai ținut să schițezi linii esențiale din anatomia spirituală a femeii. Forța ei se sprijină pe mijloace simbolice, nu fizice. Prin versatilitatea și indefinitul său, cu puterea ancorată în magia expresivității, simbolul acționează adesea dezarmant înainte de a fi purtată o bătălie. **Eufemismul e opusul refulării, spunea Durand.** Prin sine are puterea de a subversiona forța brută, dar mai ales de a elimina frica, fapt pentru care amazonismul e compatibil și cu o cheie de lectură

neresentimentar parodică, așa cum ai arătat, când le-ai minimalizat și le-ai „satir-izat” pe frumoasele „zebre” bipede. Frumos ai scris: „Însă în toată blândețea lor există și ceva războinic, dezinvolt, un fel de revoltă tăcută, revelată doar de freamățul buzelor, ascuns uneori, dar atât de evident. Parcă se pregătesc să te întărate sau să îți întoarcă vorba. E un fel de prinde-mă dacă poți..., pe care îl poți vedea doar... în singurătatea lucrărilor”. Frumos spus, ai onorat piruetele nuanțelor... Mi-a plăcut poemul ales de tine din lirica erotică germană, mă voi opri puțin și asupra lui. Dar am mai văzut pe blogul tău niște poeme semnate de tine, mă gândesc să parchez și pe acolo. La proză, îmi va lua mai mult timp. *Felicitări, Simona!*

aerob – anaerob în artă

Da, îmi place artistul, Drazen Pavlovic. Propune o pictură care nu recurge la artificii și distorsiuni sistematice de construcție, la rebusul complicat al lecturii. De exemplu, aici mă refer la excesul de contiguitate în detrimentul selecției. Ca să fiu cât de cât explicită, e vorba de așezarea alături, unele lângă altele, ca și lipite în spațiu, a unor stări și lucruri ce nu pot exista de jure și de facto decât separat, pe verticală, care e axa selecției, verticală. Renunțarea totală la principiul selecției, în fond la principiul tertului exclus (ori, ori) riscă să genereze haos, aglomerări necredibile, senzație de irespirabil. Forme tasate unele de altele, un alfabet greoi, o sintaxă complicată și o semantică aproape nulă. Nu-mi plac picturile anaerobe, fără perspectivă. Individualul are nevoie de spațiu, de orizont deschis, pentru a se afirma, chiar în cazul artei abstracte. Invers, dacă punem totul într-o oală sub presiune, sâni și buze, prezent și trecut, rău și bine, fărăse de frunze și saci de idealuri ș.a.m.d., fără nici un spațiu de departajare între ele, sigur mintea noastră va sesiza convenția și va reacționa, căutând să creeze spațiu, să impună o ordine. Multă muncă, însă, cu miza cam simplă. Nu agreez pictura aglomerată, metodic-anaerobă. Pictorul acesta îmi place, însă. Se mișcă la îngemănarea dintre geometrie și formele vii și creează spațiul necesar meditației asupra elementului individual.

Despre Natură, Viață și Înviere

Natura, taina mistică a copilului

Până când viața nu se întinde spre cel mai umil mădular, nu avem viață în noi. Căderea a ocultat arhetipul mistic al iubirii filiale sau părintești din inima omului. Procreția naturală, cu consecința ei constând în asumarea ca fii, de către părinți, doar a copilului biologic, nu e decât manifestarea superficială și deformată a condiției originare în care există filiație. Filiația originară derivă din raportul dintre ierarhiile existențiale. Iisus Hristos este Fiul Tatălui, creația este copilul lui Dumnezeu. Natura este copilul omului. Omul a fost creat cu destin de îndumnezeire, iar natura cu destin de umanizare.

Natura este copilul nostru mistic părăsit. Este o urgență faptul de a-l recupera și a-l salva. Natura nu este sălbatică, ci doar sălbăcită din pricină că părinții ei au părăsit-o în mod brutal, încetând orice comunicare cu ea. Omul nu mai dialoghează cu propriul lui copil. Acesta s-a închis într-o mușenie fatală, a uitat să vorbească; situația lui e foarte tragică. Copiii noștri așteaptă de la noi eliberarea din sclavia milenară. Natura suspină în așteptarea înfierii.

Trăim clipa unică în care în univers s-a luminat chipul făpturii, când pasărea a suspinat din iubire filială pentru om. Dacă privim în adâncime și cu dragoste natura vom descoperi în trăsăturile chipului ei moștenirea sufletească a părinților ei, pentru că în sens larg, în sens transcendențial, omul este părintele naturii. Dulceața copilului se concentrează ca o maximă și nemuritoare esență în privirea părinților.

Să nu ne dezamăgim, să nu disperăm. Suntem chemați la o menire înaltă, care va fi îndeplinită. Taina mistică a copilului transcende biologia. Natura este copilul și menirea omului este s-o înfieze. Acest copil mistic este sursă de bucurii și delicii sufletești nesfârșite. Acum știm ce este în inima lui Dumnezeu când își iubește copiii de creație, pentru că așa putem, acum, și noi iubi asemenea Domnului. El nu-și poate dezlipi nici o clipă ochii de iubiții Săi, și tot așa și noi, ne sculăm cu gândul la ceea ce iubim și adormim cu același gând.

Despre blândețe

Blândețea ni se înfățișează cu chipul mistic al Păsării. Blând este porumbelul. Blândă este în esență întreaga natură. Blândețea este fondul cel bun, îngeresc, al firii. Firea dintâi este blândă. Dar chiar și natura „căzută” și-a păstrat blândețea. Ea suferă în tăcere, uită imediat răul și e capabilă de o credincioșie nețărmurită față de om. Blândețea este o adiere mistică venită din fondul paradisiac al firii. Blând este mielul dus la tăiere. El își păstrează până la capăt inocența, necunoscând răul și adversitatea. Se ghemuiește ca un copilăș până și în brațele junghetorului său. O asemenea inocență a firii e menită să zdrobească inima împietrită a omului. Blândețea este privirea nevinovăției absolute. Seamănă cu cea mai curată oglindă din câte există. Ochii ucigașului evită întâlnirea cu ea, pentru că nimeni nu suportă să privească în față iadul.

Blândețea vine din rai, dinaintea luptei pentru existență. Ea este aptitudinea firii de a se lăsa odihnită pe aripile Duhului, purtată de Duh. Strâns legată de blândețe este viața imaginației. Animalele au multă imaginație, de aceea se joacă mult și frumos. Își fac din orice lucrușor un culcuș și o lume a fanteziei. (Blândețea se mulțumește, astfel, cu puțin, nu este cârcotașă.) Sub ochii lor, lumea se transfigurează subit. În ființa lor, interiorul și exteriorul tind continuu să se sincronizeze. Aceasta este trăirea fericită dinaintea polarizării creației în bine și rău.

Altfel decât omul, animalul nu se naște cu trufia vieții. De aceea necuvântătorul a putut deveni un simbol al lui Hristos, care este în sine și dintotdeauna blând. El este smerit cu duhul, nu prin exercițiul de fier al voinței, cea scindată între bine și rău.

Blândețea este o calitate a naturii, acea natură paradisiacă având în sine odihna sincronității ca mod de a fi al totalității. Smerenia, însă, pentru om este și un exercițiu de voință, deci, o nevoință. Dar fondul acestei voințe trebuie să fie blândețea, adică intuiția armoniei universale. Lupta cu duhul trufiei nu se dă cu armele urii, ale mâniei, strict cu voința de a învinge. Nu. Pe câmpia nesfârșită a blândeții primăvăratice, luptătorul se odihnește și simte în fibrele ființei lui

toată pacea ierbii. Ascultând această pace nespus de melodioasă a firelor de iarbă și a întregii naturi, abia atunci cel ostenit de războaie își recapătă puterile. În contact cu blândețea firii, smerenia devine deplină, căci și-a regăsit substanța, care este fondul ontologic al iubirii universale.

„O particulă de suflet”, sau Despre granița eluzivă dintre însuflețit și neînsuflețit...

Înțelegerea motivației jocului la om și la animale poate fi diferită, dovadă în acest sens fiind diferitele moduri de a filozofa asupra jocului, unii – biologi, chiar – afirmând că odată cu plăcerea jocului, a extravagantei diversiunii, încep cultura și omul, alții socotind dimpotrivă că în timp ce la animal jocul reprezintă un mecanism biologic de descărcare a energiei în exces, în cazul omului jocul e deja creație, punerea în mișcare a forțelor imaginarului. Diferența dintre percepția pasivă (ca o imprimare) și imaginația care nu mai e un simplu proces primar, ci un proces secundar, implicând mai mult activitatea subiectului și generarea noului reprezintă un aspect important care face nu doar deliciul etologiei, dar tinde mai ales astăzi să devină un motor de căutare în oceanul de științe ale observației, cu condiția să ne înfrânăm tendința – vetustă, după părerea mea – de a ridiculiza această sintagmă, mă refer la științele observației, în care la prima vedere toate par amestecate ca într-o ciorbă, nu? Totuși, numai dacă ne gândim că P. Suppes de la Stanford a exprimat convingerea că psihologia e o știință la fel de fundamentală ca fizica, de aici putem concede ideii că o ciorbă își merită numele, dacă-i bună... Încercând să descrie fenomenul conștiinței, în specificitatea sa, o serie de filozofi și teologi, deopotrivă, au văzut în acesta o mișcare entuziastă de transcendere a nevoii. (Fără entuziasm, fără motivație, care să susțină ascensiunea psihică într-un sens neașteptat, greu putem vorbi de energie proprie conștiinței). Când sistemul nervos se odihnește și nu mai e împins de nevoie să acționeze, ce se întâmplă atunci? Nimic, ar zice unii. Adevărul e că ființa vie acționează altfel, învățându-se să guste dintr-o

libertate imaginară, dacă i s-a făcut loc fie și pe moment într-un univers cu textura ludică, flexibilă, vorba lui Einstein, un univers virtual, dar psihic actual, ce scapă presiunii nevoii. Imprevizibilul de care vorbești nu mi se pare o noțiune potrivită, în orice caz, nu suficientă, pentru a indexa cu ea noțiunea de conștiință. De ce? Să ne gândim doar la faptul că în microcosmosul viu se petrec cele mai imprevizibile, cele mai neașteptate mișcări, dar ele țin în principal de un mod de manifestare fizic, sau biofizic, propriu mecanismelor de adaptare și de supraviețuire. Aceste manifestări depășesc cu mult intenția interioară, dacă putem vorbi de așa ceva, oricum, Leibniz a putut și el pare că reintră în actualitate. Dacă ați studiat biologia, știți că strategia în atac și în apărare pe care o desfășoară virusii – subiect gramatical, mai mult decât logic – sau bacteriile întrec imaginația omului, prin gradul de inventivitate, de versatilitate a acestor mașinării de viață, ce se află la originea bionicii la mare căutare astăzi. Urmărind scene din viața bacteriilor, asistăm la adevărate manevre subtile de luptă, unele din ele binecunoscute din istoria belicoasă a speței umane, cum sunt: furtul identității (genetice), ascunderea propriei identități, reușita calului troian, deruta, simularea poziției de învins, replieri ultrasinuoase, în fișierul unor curbe mari de timp, din care Monte Cristo va ieși și se va întoarce, revenind în forță, pentru a învinge. Ce să spunem despre toate acestea? Există un subiect care face toate acestea? Din punctul de vedere al filozofiei motivației, nu e de ignorat faptul că operații precum cele mai sus menționate sunt automate și se petrec la viteza fulminantă a instinctului, ele nefiind rodul premeditării. Nu le putem pune în legătură cu un fel de cvasiconștiință, pentru că minusculul virus acționează, mai bine zis e acționat la o viteză de reacție care practic nu poate fi conștientizată, asumată din interior într-un fel sau altul. Problema a lămurit-o Eddington, cel care a spus că viteza mașinațiunilor fizice scapă categoric prinderii ei în „durata psihică”, indiferent care-i ființa, vietatea la care ne referim. Viteza la care se desfășoară operațiunea mașinală e exterioară conștiinței. Nu virusul se mișcă imprevizibil – ar însemna să antropomorfizăm excesiv –, ci mașina virală, operațiunea. Withehead afirmase la rândul

lui că aceasta nu încapă în ceea ce el numea sense-perception. Din perspectiva fizicii mai noi, însă, mitul mecanicismului de la ultimul nivel se cam spulberă și el... Un poet a zis, interesant: **ATOMUL E FOARTE LENT ÎNĂUNTRU ȘI FOARTE RAPID ÎN AFARĂ...** La acest nivel, e cam dificil să adoptăm perspectiva behavioristă, ce deduce psihologia din comportament. Observația devine cu adevărat relevantă atunci când încetăm să avem de-a face cu spectaculozitatea unor fenomene microobservabile, în schimb, suntem în contact cu o situație superioară, marcată de unitatea dintre comportament și psihologie, dintre un corp și o manifestare care pot fi asumate de un psihic, atunci când psihologia poate fi dedusă din comportament, când animalul învață să recunoască o figură, chiar de altă specie, să se recunoască în ea, să o lectureze silabisind fiori noi și experimentând curenți de entuziasm cvasiuman. În acest caz, spuneam, comportamentul se înscrie clar în sfera duratei percepției, el poate fi procesat din interior. Semnalul automat declanșator de reacții tinde să se transforme în semn declanșator de răspuns. Jagadish Chandra Bose a dovedit că plantele însele au senzații durabile, rumegând stimuli exteriori și digerându-i cu fermentii timpului lăuntric. Ele au memorie afectivă, au capacitatea de a recunoaște identicul și de a păstra legături de memorie cu entități de altă specie, ceea ce sugerează deja o motivație gratuită, diferită de stringența cu care nevoia primară împinge la acțiune, ca un bici. Plantele au preferințe muzicale, muzica fiind cea mai abstractă artă. În același sens, Thomas Mann și-a extins generoasele și tragicele meditații asupra coacervatelor, în rând cu radiolarii, văzând în ele motivația prefigurativă, raportată la straniile formațiuni biosimulative. Ele simulează forme și mișcări de viață cu uimitoare precizie, încât par vii. Concluzia lui Mann este că omul trasează cu prea mare duritate granița dintre însuflețit și neînsuflețit.

Câteva dintre concluziile care se impun sunt următoarele: putem vorbi de o creștere psihică posibilă mai ales în cazul unor viețuitoare ce interacționează constant cu omul și prin medierea acestui raport interspecific, și cu reprezentanții altor specii, care de regulă nu se regăseau ca prieteni în fișierul intraspecificității bio-genetice.

Elocvente în acest sens sunt clipuri ca: pisică și papagal prieteni, papagal cacadu hrănește câinele în gură, prietenie adevărată între om și leu, papagal dansator – un fan special al lui Michael Jackson, papagal cântă “His Heart Out” etc. Cercetători de la Harvard, Baltimore și de la Institutul Max Planck s-au referit, se știe, la calitățile unice și la rezultatele uimitoare pe care le au anumite specii, printre care papagalii australieni cacadu, sau cei din rasa marele gri african. S-a precizat faptul că ei nu imită mecanic, cum s-ar putea crede, ci chiar înțeleg ceva. Această performanță psihică e corelată cu depășirea stadiului de închistare animalică, cu ieșirea din sine. Conștiința înseamnă a-l vedea pe celălalt, a da un spectacol pentru el, a genera intenționat situații de feed-back afectiv, a face ceva pentru o ființă, în favoarea ei. Cu asta se măsoară conștiința. Și ce mai zic cercetătorii? Păsările par că înțeleg structura fizică a unei probleme, sunt sensibile la modul cum obiectele interacționează și pot învăța să progreseze spre un obiectiv îndepărtat, fără a fi recompensate pas cu pas. De obicei, condiția învățării la animal e recompensarea metronomică. Aceste cazuri de excepție sunt relevante pentru posibilitățile naturii, atunci când o privim de sus în jos, nu dintr-un punct oarecare, comun tuturor. Pe măsură ce urcăm pe o ipotetică scară a viețuitoarelor, spre capacitățile lor superioare, ludicul se descoperă a fi un raport afectiv cu formele, cu corpurile, cu spațiul și obiectele din el, care toate și-au încetinit viteza, pentru a intra în durată psihică. Spiritul ia seama de exterior, de celălalt, învață să observe. Cum învață Dr. Quantum, actul observației determină colapsul funcției de undă, nașterea particulei. În cazul de față, o particulă de suflet.

Despre frățietatea primară dintre om și câine

Scenele văzute la adăposturile cu câini capturați sunt cutremurătoare. Sunt scene cu dublu click în sufletul nostru, de unde sunt activate senzații indescritibile, cu ecouri mitologice, preistorice, care par că vor să răzbune situația actuală, cu împușcături de ecouri ce trimit imagini abisale despre frățietatea primară dintre om și câine, în

momentul când animalul a cunoscut ce-i credincioșia, iar omul vânător a cunoscut ce-i prietenia cu fiara. Am văzut acolo, la adăposturi, ochi omenești înveliți în blană de câine, l-am văzut pe Enkidu părăsit de iubitul său prieten Ghilgameș, am văzut un celebru mit al prieteniei dintre om și animal scris de-a-ndoaselea, erau acolo și priviri absente, care nu se mai puteau ridica să fixeze alte priviri, suflete care se loveau de fier și lătrau la gratiile de fier. De aceea consider că trebuie insistat pe această temă de o importanță nevralgică pentru om, e vorba de co-evoluția omului și a animalului în ordine sufletească, e vorba de domesticire, de împrietenirea cu alte specii. Este aceasta o posibilitate de creștere împreună care ia adesea înfățișări de necrezut, ce sună fantastic. A se vedea, în acest sens, clipul de răsunet „Prietenie adevărată între om și leu”. Un mare etolog roman, pentru care am o prețuire fără cuvinte, Mihail Cociu, cel care a studiat intens psihologia animalelor, a arătat că instinctul comandat de creier seamănă cu uitarea subită, aducând cu sine comutarea bruscă a semnificației unui lucru. La rândul său, Konrad Lorenz, părintele etologiei, care înseamnă studiul comportamentului la animale, afirma că instinctele au un parlament al lor, în care când unul, când celălalt deține supremația. „Mirosul sângelui este un stimul-semnal foarte important pentru animalul carnivor și el poate comuta imediat impulsurile nervoase de pe circuitul comportamentului de joc pe cel al comportamentului de pradă. Și dintr-o dată omul își pierde în mintea animalului semnificația de partener de joacă, devenind o posibilă pradă”. Citat închis din Cociu. În acest moment, oameni buni, animalul nu ne mai VEDE. Viteza de reacție fulminantă și automată este la animalul sălbatic o necesitate vitală dură și tragică, d.p.d.v. uman, cerută de lupta pentru supraviețuire, când de rapiditatea și caracterul automat al unui gest depind salvarea vieții și capacitatea de hrănire, ÎN CONDIȚII LIMITĂ. Dacă n-ar UITA rapid, dacă ar ȘTI că ucide, dacă s-ar apuca să delibereze, atunci bietul animal ar pierde timp și și-ar pierde viața. Acesta-i paradoxul tragic al foamei, descris de Labiș în „Moartea căprioarei”, acesta-i paradoxul răutății iraționale, cel care te face să plângi, dacă îi pătrunzi motivațiile contradictorii. Câinele gonit

se apără de pierderea iubirii recăzând în iraționalitate, în aparenta „răutate” a UITĂRII. Tot astfel, în psihiatrie se consideră că AMNEZIA e o soluție psihică de APĂRARE la limită. Acolo, în adăposturi, câinii se înrăiesc, mulți au priviri absente, ce deviază straniu de la axa de legătură directă OCHI-OCHI. Totuși, omul există în univers. El e menit să se ridice prin conștiință deasupra instinctului. El trebuie să manifeste acea iubire care să-l facă PREZENT în sufletele viețuitoarelor, suflete triste în care locuiește mai mult ABSENȚA, decât prezența. Dar interesant mai ales este faptul că în condiții de liniște, când nevoile primare au fost satisfăcute, animalul se arată foarte interesat de stimulul uman, de încurajările inteligenței TREZE, e receptiv pe o curbă crescătoare la chemările dragostei necondiționate. Câinele, însă, și-a însușit această facultate de a iubi dincolo de așteptări. Credințioșia lui e proverbială. Totul trimite la un mit faimos, care întrupează cu maximă strălucire dramatică semnificația prieteniei dintre om și animalul umanizat. Este vorba de mitul lui Ghilgameș și al lui Enkidu, considerat de mulți comentatori ca fiind cea mai frumoasă și tristă poveste de iubire din câte fost-au auzite. Credințioșia lui Enkidu, patrupelele cu blană și cu ochi de om, față de Ghilgameș, care îi va deplânge moartea cu o jale care depășește în intensitate orice bocet uman, atinge corzile unei sensibilități foarte complexe, chiar sau mai ales din perspectiva omului actual, cât a mai rămas din el om. *„Pe Enkidu, pe prietenul meu, îl plâng, ca o bocitoare, plâng amarnic; securea mea vânjoasă, sprijinul meu puternic, jungberul meu credincios, scutul meu de nădejde, mantaua mea de sărbătoare, mândrele mele podoabe..., fratele meu mai tânăr... Ca unei mirese, îți acopăr fața, ca un vultur mă tot rotesc deasupra-ți, ca o leoaică ai cărei pui s-au prins în capcană, mă zbat crunt înainte și înapoi... De durere pentru prietenul meu mă înfășor în zdrențe și fug în pustie...”* (din Plânsul lui Ghilgameș, la moartea lui Enkidu).

Pentru că tot suntem la capitolul Ghilgameș și Enkidu, o să încerc să dau traducerea unui poem recent scris și publicat în limba hindi, în format jam session Ravi Pradhan și subsemnata, un poem dedicat dramei câinelui din țara Mioriței. Se intitulează „Poem de jale

pentru fratele Enkidu, câinele”... Așadar, urmează să se deruleze un poem. „Ca un viteaz s-a luptat cu hingherii, până când l-au doborât, l-au lovit în frunte ca pe Enkidu în cea mai tristă poveste cunoscută de om... / Amară soartă, la căpătâiul câinelui nu s-a așezat să plângă nici un Ghilgameș. / La malurile Lemanolui șezu și plânse omul singur, cel care plânge numai în povești, iar când poveștile se termină, el se ridică de aici și pleacă... / Locul fără de loc al câinelui e acum o cușcă în care încap dobitocul și mâncarea lui, iar la cușcă, pe latura ei din afară, stă scris neciteț „câine rău”. Câinele rău nu-i rău, nici atunci când colții lui de cremene se aprind unii de alții, numai că el nu ne VEDE, să înțelegem asta, oameni buni... / Să fim încredințați că nu ne VEDE; Enkidu trebuie să fie orb, ca să se arunce cu furie asupra prietenului iubit... / Nici noi nu îl VEDEM pe el, în negura timpului s-au topit dragostele, nu ne aducem aminte de fața lui albă, de lacrima privirii cuvântătoare cu care gura ne-o învelea. / Enkidu și Ghilgameș au ajuns doi străini; nu se știe cine-i omul și cine fiara. / Enkidu al nimănui, omul închis în blană de câine, a uitat să plângă, după ce mult a mai plâns, când dragostea omului și-a închis porțile cu lacăte grele. / De pretutindeni e gonit; nu-l mai primesc oamenii, fiarele, nici atât./ Enkidu câinele stă închis într-o temniță fără turn, un loc meschin unde zi și noapte mișună puricii vedeniilor. (Drăcușori mari și mici sar din față și-l ating cu un deget mic din spate, făcându-l să se-nvârtească-n loc, de-ai zice, privindu-l, că vrea să se scarpine.) / Și nimic nu poate fi altfel. / Și totul se rotește la fel, la infinit, ca un carusel fără umbră de om în el... // Glorioase vremuri apuse, acelea în care / prietenul câine și omul colindau câmpiile mănoase, hrănindu-se unul din viața altuia ca fratele din frate, ca albina din florile dulci... // Vino, Enkidu, prietenul nemângâiat al inimii mele... // Acest câine cu ochi ageri, dar cu suflet orbit vede cu dinții. El vede fier și latră la fier. / Gura lui e ca un stâlp înalt, / de care foamea și setea îl țin legat cu lanțuri scurte. / Capul lui cu păr de cuie răsucite în dureri sprijină garduri. Pe el nimeni și nimic nu-l sprijină. / Totul apasă pe el. // Un singur câine părăsit și bolnav duce în spinare tot pământul. / Câinele sprijină cu trupul lui lovit, searbăd zidurile de beton pe lângă care

trece, sprijină / arborii bătrâni de pe marginea drumului, cu umbra lor înclinată și amenințătoare. / Cu ochii-n jos fuge, pentru că lucrurile toate s-au înțeles să îl alunge. / Din zodii întunecate, axa pământului se înclină la unghi ascuțit peste fugar / încercuindu-l, închizându-l într-un pătrat de umbră neagră. / Și acest cerc pătrat care se strânge nu are urmă de loc în el. E mai vid decât vidul însuși și mai negru decât smoala urii. / În cercul pătrat al inimii omului / va muri sugrumat cel care a pătruns în umbra de culoarea punctului. Va muri din lipsă de loc / cel pe care dragostea prietenului nu îl primește. // El e Enkidu, prietenul părăsit al inimii mele... // Câinele bolnav și singur nu are loc pe pământ, / gonit e până și din mădularele trupului său. / Ochii lui mici și bolnavi sunt împinși afară din orbite, ca un fir de zeamă, / ca doi bătrânei zvârliți în frigul iernii, din casa lor de-o viață... / Carnea se întoarce împotriva cărnii, lacrima ce arde, împotriva ochiului ars de ea. / Părul lui aspru ca securea junghie pielea ce i-a dat să sugă, limba / atârnă grea ca o aripă tăiată. / Sufletul plânge cu sânge. Sufletul plânge cu sânge. // El e Enkidu, prietenul pierdut al inimii mele... // Celui mai bun prieten al omului, câinele Enkidu, / i-a fost acoperită cu pânză de moarte privirea / înainte ca ochii lui să plece de aici, dintre noi. / Bocitoarele s-au grăbit să-i cânte de jale și de despărțire, dar el nu pleca... și nu pleca... și nu pleca. // Vino, Enkidu, iubirea mea... // Enkidu câinele latră și mușcă, dă să sfâșie, e atins de turbare, dar să nu îndrăzniți să credeți / că ne VEDE. / Credinciosul Enkidu își așteaptă prietenul care nu mai vine. Niciodată el nu sfâșie fața iubirii, atunci când se face VĂZUTĂ. Și cine spune altfel, blasfemie face. // Acum el nu vă VEDE, și nici voi pe el... / Aici nimeni nu vede pe nimeni / și pretutindenii se înalță GRATII și VEDENII... // Vino, Enkidu, prieten nevăzut al inimii mele”. Acesta a fost poemul ocazional, scris cu gândul la tragedia câinelui prietenului nostru. Să nu credem că el nu știe ce-l așteaptă: moartea „curată”, spălarea pe mâini, dezinfecția sufletului de murdărirea lui cu imaginea câinelui. El simte totul. Telepatia e dovedită științific și e o facultate psihică încă activă în sufletul animal. Dacă puii despărțiți de părinți sunt duși la mare distanță și omorâți, în aceeași clipă encefalograma

părinților reacționează clar. Fără să știm, lumea de lângă noi se umple de rezonanțele oceanice ale durerii. Și să nu credem că acestea nu ne afectează. Noroc cu copiii, care nu se spală așa de ușor pe mâini. O fetiță de la un cerc creativ mi-a arătat astăzi isprava ei, citez pe sărite: „Lumea și-a găsit odorul / E Urât-Mirositorul / Snupidupidu îl cheamă / Numai bun de pus în ramă. / ... / Și-un Urât-Mirositor / E al mamei lui odor”.

Asemănare și alteritate, câini și pisici

Îmi amintesc de Paul Valéry care spunea nu degeaba că pisica e liberă în propriul ei trup și că nu intră niciodată în conflict cu el. Pisică și câine... S-ar părea că sunt opuși, deși poate nu așa cum gândim. Unii etologi raportează acest binom la diferența dintre tigrul și leu. Leul e o specie biosocială, care își duce viața în grup. Tigru, însă, de regulă duce o viață singuratică, exceptând sezonul de împerechere. Sub aspectul adaptării la ambianța captivității, Mihail Cociu a distins două categorii de animale. Cele din prima categorie sunt foarte adaptabile, pe când celelalte, în același context suferă șocuri psiho-fizice care le pot fi fatale. Leul în general este considerat o specie oportunistă, îndrăzneță și aventurieră, fiind asemeni unor pionieri, spune Cociu, care colonizează ținuturi noi și necunoscute. Buffon vedea prin contrast tigru ca pe un împăcat cu solitudinea și ca pe un refractar înrăit. Putem, până la un punct, asemena pisica cu tigru? S-ar putea, în măsura în care ne gândim că pisica se comportă preluând însușirile negative ale felinei refractare și transformându-le în calități pline de... șarm. E ca un tigrisor blând, care intrat în casa altuia face ce vrea el. Intră în casa omului, se suie în patul lui, se bagă sub plapuma lui, dar e ca la ea acasă. Tot spațiul pare a fi o extensie elastică a trupului ei țesut cu elastan. Pisica îi inspiră pe poeți, pentru că ea întruchipează un principiu estetic, numit inervație extinsă, înțelegând de aici starea de grație când subiectul și obiectul sunt co-reactive, co-mișcătoare. Locul pe unde trece o pisică devine electric și elastic. Pe lăbuța ei, spațiul se ia ca o șosetă, scria cândva Nina Cassian. Pisica e stăpână pe libertatea

ei ca și pe omul care o răsfăță. Nu slujește, ci e slujită și împarte din când în când favoruri adoratorilor. E rece, pentru că e electrică, spunea Baudelaire... Iar Whitehead: e electrică, pentru că se iubește cu electronii... Are afinități cu structurile intime și sinuoase ale spațiului. E un fenomen. Așadar, nu putem atenta la libertatea ei fără să o supărăm. Nu-i putem cere să facă ce nu are chef. La ea, cheful e la urma urmei o stare metafizică, numai privind-o cum se poate mula pe tot și toate, cu ochii închiși și cum gravitația nu-i pune piedici niciodată, fiind prietenă cu ea... Câinele, în schimb, și-a găsit stăpân în om, e ascultător, devotat, muncitor, răbdător, atent la comenzi neplăcute, dispus la sacrificii. Se comportă ca un supus ideal. Valéry afirmă că pisica fascinează prin alteritate, iar câinele, prin asemănare, în raport cu omul. Dar omul însuși, ființă complexă și cuprinzătoare cum este, poartă în sine câinele și pisica deopotrivă, alteritatea și asemănarea cu omul însuși.

O temă cu mari enigme

Câinele este o ființă foarte apropiată de om, din zorii istoriei l-a însoțit pe om, domesticirea însăși fiind o temă cu mari enigme, încât cei ce o cercetează afirmă că apropierea s-a făcut din ambele direcții – dinspre om spre animal și dinspre animal spre om.

Domesticirea. Câinele, eternul reper...

Domesticirea... Cum este posibilă această uriașă transformare, din animale sălbatice în animale domestice?, se întreabă Leif Andersson, profesor de genetică la Universitatea Uppsala din Suedia. La rândul său, Greger Larson, expert în genetică și domesticire la Universitatea Durham, se îndoiește de clasică presupunere că domesticirea presupune ceva de sus în jos, ceva ce oamenii au făcut intenționat. Povestea complexă, biunivocă e mult mai interesantă și probabilă, adăuga el, cu precizarea că înțelegând domesticirea, omul înțelege ceva esențial despre el însuși – cum e posibilă blândețea, cum ne-am îmblânzit pe

noi înșine. Experimentul cu vulpea Mavrik, foarte cunoscut, popularizat prin National Geographic, mi se pare fascinant. Pe parcursul mai multor generații de conviețuire cu oamenii, vulpile blânde sunt selectate, iar acestea semănau atât de mult cu câinii, încât săreau în brațele cercetătorilor și îi lingeau pe față. Apar modificări morfologice și de comportament inexistente în sălbăticie; cum sunt abordabilitatea, datul din coadă, toleranța la mângâiere, la generația a șasea afinitate deplină. Morfologic, apar urechi pleoștite, variație de culoare, la primii pui născuți cu blana bălțată, cu pete, și stea în frunte, apoi coada încovrigată și mai scurtă. Dispar semnele marcante pentru adaptarea agresivă și defensivă totodată la mediul sălbatic, cum erau urechile ciulite, cu auz încordat, monotonia culorii, destinată camuflajului și coada îndreptată în jos, semn de tonus necomunicativ, opusul cozii încovrigate și jucăușe. Blățile bălțate sunt o trăsătură specifică animalelor domestice, dar și o țintă ușoară pentru prădători în sălbăticie. Eliminarea fricii și agresivității la vulpi, ceea ce Brian Hare numește reactivitate emoțională, a creat vulpi nu doar blânde, dar și cu o capacitate similară câinilor de a interacționa cu oamenii. Câinele, eternul reper...

Domesticirea. Frumusețea din suflet

Trăsăturile chipului domesticit constituie un fapt documentat, printre alții, de Darwin, în „Variația animalelor și plantelor sub influența domesticirii”. Ce aflăm de acolo? Că trăsăturile tind să fie mai mici, cu forme colorate, urechi pleoștite, semnul păcii, al auzului ce se odihnește, cozi încârligite, semn de atenuare a încordării dorsale, numai dacă ne gândim că de regulă dușmanul vine din spate... ceea ce determină sindromul retroîncordării... Cercetătorii mai zic că astfel de trăsături tind să facă animalele copilăroase și atractive pentru oameni. Fenotipul domesticirii este o realitate nu doar dată de la natură, ci mai ales activată în cursul interactivității om-animal.

Personal, mă întreb: cum de nu se înțelege, de ce nimeni nu aprofundează tragedia câinilor fără stăpân, fără hrană, adesea suferind

de foame, de frig, de spaime, de coșmaruri, de ură... Ura e combustibilul tonusului încordat ca un arc în condiții de luptă. Un câine lăsat singur, părăsit pe străzi e în pericol să se sălbăticească, precum orice altă făptură vie. Câinii au nevoie de îngrijire, altfel, soarta lor riscă să devină mai rea decât moartea, deci, să ne gândim la ce putem face pentru ei și din perspectiva aceasta... După puterile fiecăruia, adopția propriu-zisă, nu doar de la distanță, ar fi cel mai bun lucru. S-A OBSERVAT CĂ SIMPLA EXPUNERE SUB PRIVIREA UMANĂ A UNEI CULTURI DE DROJDII determină o creștere accelerată a acesteia. Animalul realmente crește sub ochii omului, dacă e observat cu dragoste...

Iarna, când păsările cerului sufereau de foame, îmi amintesc că le-am întins o masă și le-am hrănit. Între vrăbiile care veneau, printre alte feluri de zburătoare, era și una cu totul deosebită, albă-albă pe sub aripi și pe piept. Un alb ca zăpada, dispus într-o simetrie perfectă. Cum am văzut-o, mi s-a strâns inima și am știut că frumusețea ei va fi pricina morții ei. Era o frumusețe creată parcă pentru ochii omului, ce-și dăduse jos camuflajul... Îmi amintesc că Tagore definise cândva frumusețea ca pe o expunere cu toată ființa, ca pe ceva „mortal”... Așa a fost și pentru vrăbiuța cu chip de albă ca zăpada. După o săptămână, nu a mai venit. Sigur o reperaseră prădătorii. Ezra Pound scria tot despre o pasăre că deși doar o clipă a luminat-o soarele, pentru ochii noștri, totuși acea fulgurare a deschis în suflete veșnicia.

Natura are căile ei... Abordarea non-agresivă a unei dificultăți corporale

Arta actoricească indiană întemeiată pe tradiția Kathak, dans sacru indian. Principii: desfacerea sinergiilor, activarea divergentă a mușchilor convergenți, activarea simultană a mușchilor învățați să reacționeze doar succesiv, desfacerea automatismelor de asociere la nivelul gesturilor, al mișcărilor corporale, *mudra*, postura neconvențională a mâinii, cu degetele despărțite între ele în grupuri de câte două, a se vedea, în acest sens, postura mâinii la Raj Kapoor, în primele secvențe ale clipului, a se vedea, în același clip mișcarea super-

flexibilă a mâinii din încheietură, mișcarea sincronizat-desincronizată a picioarelor, foarte simpatică, de altfel etc. Filmul „Vagabondul” e binecunoscut, atât de binecunoscut, încât e mai deloc cunoscut, în profunzime. Secvența de față se bazează pe un text disociativ și el, amintindu-ne de ceea ce Menuhin numea „dizolvarea aderențelor”. Ce zice textul? „Mera Joota hai Japani, / Me... Patloon hai Inglisthani... / ... / Purbhi Dil hai Hindusthani” – „Pantofii, japonezi, / Pantalonii, englezești, / ... / Doar inima, indiană”. Mesajul transmis cinematografic e destul de interesant. Raj Kapoor e un excelent mediu de semnificare artistică. L-am admirat dintotdeauna. Are afinități recunoscute cu Chaplin, despre care recent Dan Stoica ne spune că întrupează umorul lui Molière în mediul unui Impromptu coregrafic. Arta indiană e intim unită cu medicina indiană ayurvedică. De curând, un incident din viața mea m-a făcut să înțeleg în profunzime acest lucru. Aveam la o mână o rană care nu se mai închidea, trebuia... cusută. O eventualitate agresivă. Aduc pe această cale mulțumirile mele și dr. Rajiv Mishra, specialist în medicina ayurvedică, care m-a încurajat în abordarea non-agresivă a unei dificultăți corporale. „O rană nu întotdeauna trebuie forțată să se închidă. O rană trebuie lăsată liberă, să respire. Trebuie învelită cu blândețe, cu scutece țesute de natură, ajutată să se miște singură. Viața are ritmuri lente, care se cer respectate”. Drept urmare, executând recomandările acestui înțelept indian, surprinzător de asemănător fizic cu Raj Kapoor, observ că mâna a început să-și dea drumul. „Lăsând lucrurile să se disocieze, unești mai bine”... Asupra acestui clip, tot *dl. Mishra ne atrage atenția: „Natura are căile ei”... Dhanyavad.*

Grația sonoră și imaginea plantelor

Regatul tainic al plantelor se privește ca într-o oglindă în arabescurile muzicii... Grația sonoră evocă cel mai mult imaginea plantelor, ființe tainice, a căror tăcere mustește de energia mișcării nevăzute. Iar muzica se vrea a fi o privire în nevăzut, în universurile potențiale... E tăcerea făcută auzită... (Comentariu la “Grieg: Peace of the Woods”).

Animal cu mână

În sanscrită, elefant înseamnă animal cu mână. Trompa e tot atât de flexibilă, de sensibilă și multifolositoare, nu numai la acțiuni, dar și la gesturi, precum o mână umană.

Vis-à-vis de columba lui Nicola Tesla

Minunat. O mărturie cu adevărat tulburătoare. ÎȘI IUBEA PORUMBIȚA CA PE O IUBITĂ, dovadă că erosul e convertibil, că poate fi transfigurat în orice direcție.

(„Tesla had many pigeons he fed and cared for, but one, he was particularly fond of. He described it as being a beautiful female bird, pure white with light gray tips on its wings. One night the bird flew into Tesla's room at Hotel St. Regis, and he perceived that she was attempting to tell him she was dying. Tesla said a light came from her eyes more intense than he had ever produced by the most powerful lamps in his laboratory. The bird then died and Tesla said that at that same moment, something went out of his life and he knew his life's work was finished” – <http://www.teslauniverse.com/nikola-tesla/timeline/1922-teslas-favorite-pigeon-dies>).

„Realitatea pusă în lumină”

La opera vizionară a Iubirii participă, așadar, toate simțurile, chiar și cele fizice. Ele ies toate din indiferența lor și ca niște mânuțe se întind, fiecare ținând ofranda ei, pentru a pune ceva de preț pe altarul bunei-miresme a Viziunii. Pentru a contura chipul copilului mistic, câte mărturii înfinit de înduioșătoare, venite din partea senzațiilor, nu-și înalță fumul lor de tămâie bine-primită către acest cer al Inimii! Mirosurile vorbesc de aroma nou-născuților, de aroma ome-nească a scutecelelor și a piciorușelor goale. Văzul aduce cu mărturia sa buna-mireasmă a imaginii nostalgice, când subțirea aripioară de pasăre ni se năzare că e o mânuță de prunc, ușor îndoită din cot.

Orice sentiment de înstrăinare a pierit din simțuri, în lumea pătrunsă de o adâncă și fierbinte intimitate, ce infuzează toate detaliile și fiecare ungher al perspectivei. Această perspectivă pare că e continuu mișcată de o mână nevăzută, în sensul emoționării noastre. De fapt, tot ce vedem și simțim nu e decât „realitatea pusă în lumină”.

Pe toate acestea, mintea cea rece și indiferentă nu le cunoaște. Orice ar spune ea, indiferența ei însăși spune altceva. Lumea ideilor este în esență distantă, goală și apatică. Fondul afectiv al minții comunică o singură și mare (în fond, cât de mică) idee „goală”: un fals Adevăr, opus iubirii.

De aceea, rațiunea rece, neanimată de iubire, spune, fără îndoială, multe, dar poate foarte puțin. Și de aceea nu reușește să fie niciodată convingătoare cu mijloacele ei precare de trăire și de expresie.

Încă o dată, Iubirea este VIZIUNE, și încă, viziune de lungă durată, prin deschiderea Cărții Vieții, a cărei copertă este chiar inima noastră.

Nu există idee (autentică!) nemediată de o viziune, de o regie vie a Iubirii. Viziunea, izvorâtă din Iubire, conferă substanță rațiunii. Viziunea coincide cu momentul ieșirii din eclipsă a conștiinței. Apocalipsa este, în fond, starea de post-eclipsă. Noua perspectivă este a Duhului și noi vedem lucrurile și ființele prin ochii Lui.

Ochii păsărilor curate sunt așa cum i-a văzut Dumnezeu, de aceea ne emoționează până la lacrimi când privim adânc în ochii copiilor mistici.

Vis

Am visat o creatură de fier plimbându-se pe cer, ca un geamantan care avea un mâner. Aluneca pe cer. În aceeași clipă, am văzut chipul unei păsări speriate. Era un contrast total între privirea caldă a păsării și acel diavol tehnic care înainta pe boltă. Era ca un tăiș! Și sub acest tăiș stătea natura fără apărare. Câtă nevoie era în acel moment de om, de omul bun, tată al făpturii! Să fim buni cu acești micuți, n-avem voie să-i lăsăm!

Între moarte și Viață

Consecința păcatului este intrarea morții în materie, odată cu care se manifestă în organism, ca un imperativ central, instinctul de conservare. Funcțiunile organice sunt angrenate în lupta pentru sinteza materiei vii și întotdeauna există un proces contrar care frânează și până la urmă anihilează această sinteză vie. Faptul că ne supraveghem alimentația e deja un semn al căderii; în mod normal funcțiunea organică e covârșită de sensul ei sufletesc, iar atenția e absorbită de această mișcare a totalității și conștiința nu mai e oprită în zborul ei de limitarea la conștiința corpului. În starea de cădere, pe bună dreptate putem spune că trăim în corp și primele care ajung la atenția noastră sunt semnalele de durere și plăcere care ne comunică informații despre starea corpului, și în primul rând despre eventualele disfuncționalități organice. O durere de măsea ne absoarbe total; în general, conștiința noastră devenită, după cădere, conștiință organică automată, cu reflexe de câine de pază, și-a pierdut în cea mai mare parte complexitatea și libertatea originare. Însăși preocuparea obsesivă de sănătate a devenit o mișcare anormală a conștiinței. Infrastructura corporală ne fixează gândul în nevoile ei proprii.

Trăim într-o lume în care obiectul însuși a „muri”, în care asistăm la proliferarea malignă a materiei moarte, în care opoziția între „viu” și „mort” e marcată de relativitate, întrucât aici viul a încetat să fie un „dat” necondiționat, ci este o sinteză sisifică realizată prin munca celulelor. Viul originar se situează, în primul rând, în afara împărțirii funcțiunii organice în catabolism și anabolism, și acest dualism la nivelul funcțiunii organice este marea anormalitate a prefacerii ei după Cădere, prin care se instituie nevoia alimentării „pentru a nu muri”. Ceea ce în starea primordială era un dat necondiționat (Viața), acum devine un deziderat, un scop al întregii atenții.

Într-adevăr, A NU UCIDE (chiar mai mult: a nu vătăma) e un deziderat al conștiinței, un gând total. Doresc să nu teucid pentru că te recunosc și te iubesc, nu pentru a-mi fi (exclusiv) mai bine, pentru sănătatea mea. Problema esențială, întotdeauna de ordinul CONȘTIINȚEI, care le include pe toate celelalte, este: ce pot face

pentru tine, cum să te salvez. O separație deplină la nivel biologic între viață și moarte nu este, însă, posibilă, câtă vreme suntem cu toții muritori și purtăm în noi, cu toții, semințele morții. Robia celulelor aflate – oricum – în travaliul de sinteză a vieții, ca și cea a omului – rob, fără să vrea, al acelorași nevoi, deși pe alt plan – sunt realități de necontestat. Cancerul mușcă și din sfinți, nu numai din păcătoși. Maladia alienării cosmice are drept cauză esențială a nefericirii pierderea legăturii cu Dumnezeu și cu „sufletul lumii”. Starea de Rai nu e dezideratul sănătății veșnice și depline, căci în Rai sănătatea e un dat, nu un deziderat. „Omorârea” are la bază accentuarea unei tendințe sufletești pervertite, cea de „reificare” sau transformare în „obiect al consumului” egoist a unui element care trebuia păstrat în sfera comuniunii.

Una din legile majore ale schimbării sufletești este să începi cu o mutație la nivelul conștiinței, cu „curățarea blidului pe dinăuntru”, altfel spus, lucrând asupra cauzei prime, acționând cu informația supra substanței. Biologia își are automatismele ei și luptând direct împotriva lor (în favoarea cărora Dumnezeu Însuși a lăsat „pogorăminte”) uneori se ajunge mai degrabă la dezastru, la o bulversare a naturii, a „răului necesar”, decât la remedierea sperată. A decreta metode sigure de sănătate e de cele mai multe ori o acțiune hazardată.

Rezolvarea problemei de fond ține de motivarea afectivă a conștiinței, de nașterea pasiunilor sufletești. Aceste pasiuni sunt în măsură să stingă sau să „ațipească” în noi pofta orientată spre moarte, astfel încât prin suflet și corpul să se hrănească cu energii nemuritoare.

Un scepticism luminat, plin de respect în fața suferinței și a morții universale, se va referi cu destulă rezervă și discreție la posibilitatea acțiunii asupra efectului (efectul morții și cel al bolii, cauzate de păcat, sunt oricum greu de controlat în sine, iar tocmai asta trebuie spus apăsător, pentru a nu induce speranțe deșarte!) A recunoaște cu onestitate și cu prioritate acest fapt cât se poate de experimental înseamnă a te situa în milă și în adevăr, a nu cere de la existența biologică precară și nefericită în sine ceea ce ea nu poate oferi, decât în mod foarte relativ, sub forța împrejurărilor. Evident, nu vom nega aici importanța pentru sănătate a hranei preponderent vegetariene.

Într-adevăr, Viața cea vie începe prin a recunoaște Logosul Vieții și taina naturii, ce trebuie iubită, înțeleasă și atrasă în comuniune cu omul. Reîntoarcerea la Viața universală implică și a re-învăța să relaționezi inteligent cu viața lumii și a practica înfrânarea de la ignorarea ei. Restul vine de la sine. Creșterea toleranței față de suferința universală, prin înțelegerea corespunzătoare a sensului ei, e o metodă de viață, poate singura, viabilă în orice împrejurare.

Obiectul „viu” – o minunată enigmă

Mântuirea omului nu înseamnă numaidecât și înțelepciunea lui deplină. Dar ea este temeiul sufletesc al comuniunii universale în fapt. În primul rând, veșnicia ne eliberează de nevoi, de nevoile proprii unei alcătuirii trupești supuse morții. Ea ne eliberează, de asemenea, de complexul singurătății, al neșansei, al sărăciei, de toată frica și apăsarea pământească. Lumina universului eshatologic izvorăște din suflete. Sufletul este aici luminătorul. Afinitatea cu cei pe care îi iubim, sau cu cei pe care dorim să îi îndemnăm pe căile veșniciei, deschide automat o cale între noi și ei, acest univers mirific al Întâlnirii fiind răspunsul participativ al obiectului la chemarea sufletelor.

Gândurile noastre sunt asemeni impulsului prim urmat de o adevărată cosmogonie poetică ce are loc în planul obiectului, fiind vorba chiar de nașterea unui cosmos ca loc al întrepătrunderii și întâlnirii dintre suflete. Aici pe pământul atins de umbra nefericirii lungi și anevoioase sunt căile de acces către comunicarea și comuniunea reale.

Drumurile sunt făcute parcă să ne despartă, nu să ne apropie. Din vector al apropierii sufletești instantanee, obiectul mort a devenit o „distanță” interpusă între sufletele despărțite, aflate la un capăt și la celălalt al pământului. E adevărat, s-a inventat telefonul, s-a inventat televizorul, dar acestea sunt numai umbre palide ale adevăratei relații de comuniune posibile în veșnicie, caracterizată printr-o participare universală la comuniune, printr-o sărbătoare spirituală ce antrenează simultan obiectul și subiectul.

Obiectul „viu” are darul de a ne ghici gândurile cele mai tainice, chiar pe cele ce rămân ascunse, chiar față de noi înșine, într-o adâncime încă pe nedepălin clarificată. Astfel, obiectul e mai rapid în reacție decât putem fi noi, față de noi înșine. El ne descoperă, ca o oglindă profetică, dorințele și nevoile noastre profunde, ca și când ar fi un subconștient ieșit la lumină, sau propriul nostru sine ascuns dezvăluit în afară, mai înainte de a fi descoperit înăuntru. Obiectul viu este, așadar, ca o oglindă care ne privește și care descoperă în noi profunzimi definite și indefinite, nu doar o imagine exterioară și statică.

Oglindă a sufletului, chiar a dimensiunii lui apofatice, lumea din jur este, în veșnicie, o minunată enigmă, atingând cea mai gravă coardă a simțirii cu expresivitatea ei dureros de frumoasă.

Marile iubiri istorice vor continua și se vor împlini în Împărăția Iubirii

Dragii mei,

Pervertirea extremă a omului în epoca în care trăiește este iscodirea publică, tendința de a transforma totul în publicitate. Acesta este unul dintre marile vicii ale epocii: violarea intimității personale.

Din păcate, structura lumii în care trăim nu e făcută să ne apere de acest fel de imixțiuni. Spațiul desfigurat a luat el însuși chipul păcatului omenesc, devenind un loc comun și o existență împărțită cu metrul la fiecare. Ce uriașă deosebire este între acest mod ontologic și celălalt, care definește viața eshatologică! Acolo, lumea unui singur suflet e infinită ca o împărăție, ale cărei porți nu pot fi deschise din afară, ci doar dinlăuntru, prin liber consimțământ. Niciodată nu există singurătate într-o lume în care obiectul este „viu” și intim sufletului. Marea pace în sânul naturii, pe care o cântă poezii, își are izvorul în această viziune paradisiacă, a unei lumi în care singurătatea nu poate fi profanată și unde fericirea de a rămâne singur este doar bucuria mamei de a rămâne singură cu copilul ei, cu copilul mistic. Ceea ce aici, pe pământ, e somnul, cel ce face cu puțință regenerarea organismului, prin repaus, în lumea vieții veșnice și fericite este

leagănul ontologic al obiectului înviat, cel care cu mișcările lui omenoase leagănă sufletul și îi dă odihnă.

În universul căzut, spațiul s-a transformat într-un loc profanat, lipsit de dimensiunea intimității. Obiectele pe care le achiziționăm n-au nici ele loc în starea noastră sufletească, nu pot rămâne nici o clipă „singure” cu noi. Le cumpărăm tot pentru publicitate, pentru „ochii altora”, în condiții în care totul, dar absolut totul, tinde să devină ca o marfă.

Vă amintiți de „Picioruș”, puișorul născut cu un ciot în loc de picior? Un suflet mărinimos l-a „văzut” și l-a „adoptat”, luându-l acasă; nu conta că avea să moară peste o zi-două; cel puțin, cineva iubitor i-a mângâiat ultimele clipe. Spațiul eshatologic a reținut, în adâncul memorialului cosmic, acest film impresionant, al cărui personaj principal a fost Picioruș. Un extraordinar elan fenomenologic tinde să anime – ca un vifor creator de povești – inteligența cosmică axată pe acest nucleu de viață și de suflet, numit „Picioruș”. Vom fi la el și el va fi la noi. Marile iubiri istorice, întemeiate pe extatică dăruire, vor continua și se vor împlini în Împărăția Iubirii. Cucurelul ucis de om, pentru care micuțul nutrea sentimente filiale, mult timp va fi strigat de noi și va fi rechemat cu dragoste fierbinte, dar el nu va veni. Spațiul îi va deschide file de povești inițiatice ca niște drumuri ce se adâncesc în noutatea negrăită și infinit evocatoare a Vieții veșnice.

Universalitatea menirii vieții în lumina acoperirii universale a Chipului lui Dumnezeu

Oare Dumnezeu nu se îngrijește decât de destinul omului în veșnicie, numai omului îi este destinată viața veșnică? Dacă, într-adevăr, iubirea dumnezeiască este resortul învierii unei făpturi întru lumina Veșniciei, însă învierea s-ar aplica numai omului, ar însemna că Dumnezeu nu este un Dumnezeu al iubirii a toate, nu este un purtător de grijă al tuturor ființelor. Însă tocmai pentru că este Dumnezeul Iubirii absolute cel propovăduit de creștinism, El seamănă în fiecare ființă menirea vieții veșnice, și nu limitează la om lucrarea Sa, ci

constituie chipul Fiului Omului ca pe o acoperire universală și revarsă destinul omului în veșnicie, harul Schimbării la Față în lumina Învierii, peste întreaga creație, care „așteaptă și suspină descoperirea slavei fiilor lui Dumnezeu”, după cum spune Scriptura. În sensul mystagogiei Sfântului Maxim Mărturisitorul, toată natura are semănată în sine taina Logosului Celui care i-a dat ființă, o susține și o va restaura în veșnicie. Este taina filiației, a creșterii și înaintării viitoare nesfârșite (epektasis) în adâncul slavei dumnezeiești, taina Iubirii dumnezeiești întrupate, ce nu se „rușinează” să coboare într-o chenoză (dăruire de sine) desăvârșită până la cea mai umilă faptură, spre a-i împărtăși Harul Său și a o strălumina.

Senzația de fericire paradisiacă – a fi aproape de fiecare punct al existenței ca față de propriul corp

Împărăția îngerilor și a Domnului nostru Iisus Hristos este, în Împărăția Binelui, asemeni soarelui care atinge cu razele sale orice colț de existență.

Să știm că în Împărăția Binelui există și lumină și întuneric, dar acestea nu sunt realități materiale propriu-zise, ce țin de legitățile ciclice ale Căderii. Într-o poveste, lumina și întunericul sunt file de poveste, rațiuni ale logosului inițiativ. Orice poveste eshatologică a ieșit din imperiul oarbei necesități. Materia înviată se mișcă, de acum, creativ și, ca atare, într-un mod imprevizibil.

Într-o poveste, chiar atunci când citim despre întuneric, suntem într-un fel „deasupra” lui, el nu ne copleșește. De ce? Fiindcă întunericul însuși – atunci când este o faptă de poveste – poartă cu el o lumină transcendentală, o rațiune inițiativă. Desigur, trecând prin pădurea întunecoasă a basmului, eroul își simte inima bătând, iar cititorul trăiește împreună cu el emoții puternice și foarte reale. Dar mersul poveștii nu e același cu mersul realității căzute, cea pe care o mișcă haosul și adesea hazardul. Povestea însăși are în spatele ei o rațiune clarvăzătoare, chiar dacă aceasta nu se lasă descoperită decât treptat, și poate niciodată în deplină dezvăluire a tuturor tainelor ce o animă.

Așadar, în Împărăția Binelui există Lumina mai presus de lumină și întuneric, există Echilibrul mai presus de mișcare și repaus, și care, totuși, se manifestă deopotrivă în ambele direcții.

Căci Lumina Adâncă a Tainei inefabile, din care izvorăște Sensul, învăluie aici absolut totul. Într-o poveste rătăcind, nu ne pierdem sau nu ne vom mai „pierde”, deși vom trăi într-adevăr o căutare cât se poate de reală urmând calea regală a inițierii.

Conștiința a încetat să mai fie robită corpului, care prin biologia sa muritoare devenise în mod obiectiv o frână în calea conștiinței, blocând tendința acesteia spre dezmărginire.

Condiția mortalității apasă greu asupra spiritului, până la aparenta sa aneantizare. Clipă de clipă atenția ne este – involuntar – acaparată de nimicurile existenței, de scopurile imediate ale supraviețuirii.

Trăim în corp, iar corpul este ca un mormânt. Conștiința a fost redusă la stadiul de „rumegător”, pentru că reflexele psihologiei noastre sunt obișnuite și „ținute” să rumege stările și senzațiile propriului nostru corp. Hiperexcitabilitatea continuă, trăirea în corp, iată ce ne definește din punct de vedere existențial, într-un chip aproape iremediabil.

Și, totuși, ce fericire să presimțim dezmărginirea conștiinței într-un univers eliberat de păcat și de moarte! Aceasta e o senzație de fericire paradisiacă, pe care calitativ o pot caracteriza astfel: ești, atunci, aproape de fiecare punct al existenței așa cum, acum, ești aproape doar de propriul corp.

În paradis, fiecare față a existenței îți este proximă și intimă, asemeni mădurelor din același trup. Trăim, doar, viața Trupului lui Hristos! Simțurile sunt inundate de lumină și pace (isihie), căci întunericul și ceața distanțelor nu mai apasă mușchiul, și nici interiorul ochiului.

Întorci o filă de poveste și începi să citești despre o țară necunoscută, pe ale cărei străzi, din acel moment, începi să pășești. Realitatea se oferă ochiului în cele mai mici detalii. În finețe și extensiune, acuitatea și claritatea percepțiilor fizice ating desăvârșirea.

Noi nu cunoaștem decât vag cum pot fi trăirile și emoțiile sufletului necondiționat de un corp fatalmente închis în propriul egoism. Starea de înviere a sufletului din mormântul corpului muritor este aproape indescritibilă.

Ce este creativitatea? În cosmosul restaurat nu doar subiectul, ci și obiectul înviază

Nașterea Chipului ca asemănare cu Dumnezeu și ca unicitate inconfundabilă după numele unic scris în Cartea Vieții implică toate facultățile creatoare.

Dar ce este oare creativitatea?

În existența căzută, pe pământul asuprit de neputințe și umbrat de moarte, se pare că este doar un apanaj al genilor, un dar izolat.

Nu există operă de artă în afara întâlnirii dintre subiect și obiect. Subiectul caută să proiecteze în obiect – material al limbajului – adâncul lumilor sale interioare cu toată lumina inefabilă izvorâtă din apofaticul dumnezeiesc.

Obiectul, însă, nu primește această lumină, fiind inert și opac, iar artistul trebuie să se ostenească din greu pentru a se putea exprima. Creativitatea lui este blocată atât din interior, cât și din împietrirea și inerția a ceea ce se află în exterior, care nu este permeabil la elementul sufletesc.

Dar în cosmosul restaurat nu doar subiectul, ci și obiectul înviază. Lumea din afară – obiectul – devine ea însăși expresia dinamică a unei inspirații fericite, ce inundă ființa cu o forță mai presus de noi, ne ajută să ne exprimăm, să avem Limbaj. Limbajul este în noi opera Duhului Sfânt, o mișcare a totalității, care animă deopotrivă interiorul și exteriorul, subiectul și obiectul, omul și natura. Creativitatea este starea când din noi pleacă duhul mut și când în noi lucrează Cuvântul care este mai presus de noi.

Crearea divinei rezonanțe cu exteriorul – o adiere din universală Schimbare la Față a lumii

În marea muzică, sugestiile creativității vin pe canale eshatologice. Bucuria sau Lumina Cuvântului este atotcuprinzătoare. Ea este starea de fond a ființei eliberate, în care, prin această virtuală eliberare, s-au modificat înseși datele ontologice ale percepției spațio-temporale. Muzica are puterea de a ne transporta sufletul în imediat contact cu lucrurile și ființele, care, prin puterea Cuvântului și mișcarea Duhului, înlesnește comuniunea instantanee, topind orice despărțitură a zidului spațio-temporal.

Percepția în marea muzică se face în mod ideal cu sufletul. Numai o ființă înrădăcinată în eshatologic poate avea perspectiva întregului, și nu există creativitate (neplafonată) în afara comuniunii și iubirii universale.

Odată cu resurecția eshatologică a lumii pusă în mișcare de curentul eshatologic al Duhului Sfânt, toate motivațiile noastre se schimbă miraculos. Omul vechi moare, cel nou se naște. Lumina universului eshatologic izvorăște din suflete, sub acțiunea germinativă a Harului, prin care nașterea lui Dumnezeu în creație și nașterea creației în Dumnezeu sunt corelative. În muzică, sufletul domină timpul și spațiul, a încetat așadar să mai fie dominat de ele. E ca și cum, acum, spațiul există în suflet, nu sufletul în spațiu, așa cum afirmase Neofit Pustnicul.

În mișcarea a doua din Simfonia a V-a a lui Beethoven, timpul se naște din bătăile inimii, pe calea ritualică dintre suflet și Divinitate, iar acest timp măsoară dorul și iubirea, nu spațiul fizic. Este vorba de timpul ritualului, timpul sacru.

Spațiul s-a organizat inițiativ în trepte pe care sufletul le urcă în drumul său către Dumnezeu și orice bătaie a inimii pare că adaugă încă una la acest scenariu de celebrare comunională. Mantia luminescentă de Făt-Frumos a fost așternută din mers pe umerii celui cu suflet nobil, cu chip de Făt-Frumos, cu care logosul lumii a rezonat astfel, aureolându-l.

În muzică, atunci când ni se deschide vederea tainică a ochilor sufletești, „vedem” și „auzim” lumini și peisaje, chipuri și forme, de parcă spațiul ar curge ca un fluviu din sufletul nostru, sau dintr-un suflet tainic, neștiut, deosebit de al nostru, dar care întotdeauna caută să ajungă la inima noastră.

În condiția ființei mântuite, virtuțile favorizează transparența sufletului, astfel încât el se lasă covârșit și purtat de mișcarea Duhului, de fericirea creativității. Trebuie spus că suma tuturor virtuților este fericita creativitate – sinergie dinamică a tuturor mădularelor ce fac parte din Trupul lui Hristos.

În această lume, se pare că bucuria a devenit ceva anormal, o stare de excepție, pe când ea ar trebui să fie, în condiții normale, fondul vieții noastre. Bucuria este revenirea la starea ontologică firească, aceea în care energia este emanată de suflet ca un dar creator și nu ajunge să se transforme în obiect de consum, disputat de mai mulți.

Icoană vie este muzica, alcătuită din marea de undă vie și mișcătoare a Iubirii. Sugestiile muzicii sunt infinite, fiecare moment al ei fiind plin de germenii creativității, ca o sumă de potențieri infinite prin varietate, culoare și dulceață.

O proprietate a sunetului este caracterul său instantaneic, de apariție vie.

Perihoreza lumilor sufletești e instantanee și nu depinde de parcurgerea în timp a distanțelor. Acest lucru face ca timpul să se contracte brusc și infinit și fiecare clipă să se umple de durată, să se dilate la dimensiunea calitativă a eternității, consecința fiind o inefabilă fluiditate a trăirii.

Trăirea cu simțurile sufletului vizată de muzică este starea omului nou, ascuns în noi, care se mișcă într-un univers eshatologic incredibil de viu.

Acest suspin, totodată de durere și de fericire, al ființei din adânc care s-a eliberat de lanțuri sub acțiunea salvatoare a muzicii, e în stare să ne sfâșie inima de durere și de fericire cu un sentiment nou și năvalnic. El înseamnă de fapt că ne-am regăsit Copilul pierdut, am regăsit natura, am reprimis la piept „chipul filial al lumii”. Acesta este

sensul tainic al cosmosului creat, ca și copil mistic al omului, abandonat la propriu de părinți și reprimat la piept de acesta, strâns în brațe după nenumărați ani de despărțire. Ființele superioare „ard” păcatul prin creativitatea lor, mișcată și străluminată de Har. Această dezlegare a sufletului către o creativitate pătrunsă de lucrarea dumnezeiască semnifică chiar mișcarea efectivă a Duhului în acele ființe și astfel un fel de pre-restaurare a cosmosului în interiorul unui singur suflet. Pe calea mântuirii trebuie, însă, să ne însoțească pururi conștiința hristică, mesajul Suferinței și al Învierii.

Taina vieții este încă necunoscută omului. Până unde se întinde ea? S-a presupus de către unii gânditori că și în particulele elementare există un început de simțire, un răspuns afectiv, și că totul în univers este însuflețit. (Când omul a căzut, patima lui a devenit temnița materiei, astfel că într-un corp plin de patimi celulele care-l alcătuiesc sunt ca niște sclavi pe moșia patimii omului.)

Geomătul surd care suie din rărunchii universului, temelile lumii care se zguduie de durere emană din ființa vie a lumii pe care omul o ignoră, dar pe care muzica o aude cu sufletul. O suferință surdă însoțește orice patimă oarbă a omului. La rândul ei, viața lumii e profund mișcată de tristețea omului. Pietrele au plâns, pământul s-a cutremurat și a îngenucheat la răstignirea Domnului.

Impresia de permanență și de atotputernicie (de soliditate) eternă a materiei care este predominant moartă derivă din solidarizarea omului cu starea de lucruri în care propriile patimi pot înflori consistent, fără opreliști. În chip similar, senzația de inconsistență a sufletului își are rădăcina în condiția noastră mentală decăzută din demnitatea originară a firii.

Crearea divinei rezonanțe cu exteriorul e una din tainele artei cu semnificație înalt spirituală. Ea aduce cu sine o adiere din universală Schimbare la Față a lumii, când Dumnezeu Cel Unul va străluci deplin peste tot și în toate!

Această supremă stare de fericire semnifică triumful absolut al Iubirii, când omul a cuprins în sfera iubirii lui viața lumii, însăși viața obiectului, a naturii.

Aici, în acest cel mai de jos punct, se închide și se desăvârșește cercul comuniunii și Iubirii transcendente, împlinindu-se legea intimă a Trupului lui Hristos, care impune ca nimic să nu rămână în afara Iubirii atotcuprinzătoare.

Lumina universului eshatologic izvorăște din suflete. Sufletul este aici luminătorul, iradiind în transparența desăvârșită a slavei dumnezeiești.

Prin metaforistica sa, „Cântarea Cântărilor” exprimă mutația eshatologică pe care o suferă orice act material în momentul nuntirii cosmice. În „Cântarea Cântărilor”, sufletul e suveran și se mișcă într-o lume a cântului, în care instinctul rău a fost dezamorsat. Forța de atracție a dorinței a fost canalizată pe cursul ei firesc – în sens sufletesc –, cel al Iubirii universale.

Toată făptura pășește spre om

Una din marile taine care abia astăzi începe să fie dezvăluită în plină lumină a conștiinței este taina naturii, și anume că relația de filiație leagă natura de om. Creația este copilul lui Dumnezeu. Natura este copilul omului. Omul a fost creat cu destin de îndumnezeire, iar natura cu destin de umanizare. Natura este copilul nostru mistic părăsit. Umanizarea naturii e o imensă taină. Infinit de dulce, însoțit de un curcubeu multicolor de sentimente, răsare pe cerul inimii omului chipul copilului mistic, făptura nevinovată a naturii. Toată făptura pășește asemeni copiilor mici. Vine spre om cu mersul clătinat, mersul copilului spre chemarea părintelui. Dulceața copilului se concentrează ca o maximă și nemuritoare esență în făptura naturii.

„Și s-au arătat izvoarele apelor și s-au descoperit temelile lumii...” (Ps. 17, 17)

Totul în univers este însuflăit. O undă de simțire există în cele mai mici particule elementare, capabile de interacțiuni iubitoare, de răspuns iubitor. Totul în univers este mișcat de iubire, de suflet. Când

omul a căzut, trupul său a devenit o temniță pentru materia însăși. Nu materia este temnița sufletului, ci PATIMA este temnița materiei, astfel încât într-un corp plin de patimi celulele care-l alcătuiesc sunt ca niște sclavi pe moșia patimii omului. Patima lăcomiei nu ne afectează așadar doar pe noi, ci un întreg popor de particule nevăzute și însuflețite suferă din cauza lăcomiei noastre.

Una din marile taine ale muzicii, muzica de esență spirituală, este că în ea se aude nevăzutul, adică tot ceea ce poate fi auzit doar cu sufletul. Astfel, în muzică avem sentimentul că atingem centrul adâncimii, acel „ceva” ce rămâne întotdeauna de neexplicat pentru minte. Muzica nu exprimă doar omul, ci, mai întâi de toate, având menirea să îmbrățișeze totalitatea, cuprinde în sfera percepției ei toată ființa lumii, viața cosmosului. Geamătul surd care suie din rărunchii universului, temelile lumii care se zguduie de durere sunt această viață a lumii (anima mundi, cum o numeau gânditorii romantici) pe care omul o ignoră, dar pe care muzica o aude. O suferință surdă, de esență cosmică, însoțește orice patimă oarbă a omului. Cărămizile din care este alcătuit templul trupului său sunt asemeni unor ființe vii la propriu călcate în picioare de patima oarbă a omului.

Vestea cea Bună a naturii

În vremea de apoi, natura, îmbrățișată de căldura dragostei umane, se va elibera din robie, primind Duhul înfierii. Sălbăticia celei „supuse deșertăciunii – nu din voia ei, ci din cauza aceluia care a supus-o” (Rom. 8, 20), a celei aduse în toată vremea „ca o oaie spre jungchiere” va fi domolită de firea omenească (vezi Iac. 3, 7). Făptura, care în vremea de acum „așteaptă cu nerăbdare descoperirea fiilor lui Dumnezeu”, „se va izbăvi din robia stricăciunii, ca să fie părtașă la libertatea mării fiilor lui Dumnezeu” (Rom. 8, 21). Nimic nu poate despărți o făptură a lui Dumnezeu de dragostea Lui.

Chipul omului, numitor comun universal

În vechime, mistica naturii nu apărea integrată corpului gândirii creștine. Acest ultim pas, de recuperare creștină a menirii și destinului în veșnicie al naturii (urmând cuvintelor Sfântului Apostol Pavel), poate fi considerat ca ultima filă a Evangheliei ce se închide asupra istoriei și totodată se deschide asupra veșniciei. Harul Bunei Vestiri, darurile Sfântului Duh se revarsă asupra creaturilor, încât și natura poate participa la sfințenie. Această înțelegere poate duce la un nou umanism, la o nouă concepție despre existență mult lărgită, care, depășind spre universalitate problematica omului, o va integra într-un context al aspirațiilor ce depășesc egoismul.

Oare nu prin redescoperirea naturii, prin înțelegerea aspirației ei spre părtășia la slava filială ca o aspirație spre realizarea propriului chip, omul are șansa să-și abandoneze egoismul și să redescopere infinitul, să-și redescopere cu alte cuvinte propriul său chip, ca numitor comun universal? Ce este omul? Mai mult decât o specie printre altele, este gena de filiație mistică dintre om și natură.

Iată-l și pe Găbișor. E ca un prunc ce tânjește să se ghemuiască în brațele mamei. Mama, al cărei prototip este Maica Domnului, reprezintă pentru ei ușa de intrare în Împărăție. Omul, pe măsură ce crește, învață să se descurce singur, dar ei, fiind copii eterni, nu pot. Nu pot fără mamă. Se simt paralizați, fără aripi, numai la gândul că ar putea fi abandonați. De aceea, tot ei știu să guste cel mai bine din nectarul iubirii materne. Când mama le citește dintr-o carte, chiar dacă nu înțeleg cuvintele, simpla ascultare a murmurului aceluia glas care pentru ei înseamnă totul le dăruiește o fericire și o odihnă fără margini.

Taina iubirii s-a adâncit, tinzând să devină infinit mai cuprinzătoare. Prietenia atotcuprinzătoare, cuprinzând în cercul ei comuniunea cu cele mai umile făpturi ale firii, ia locul astăzi egoismului dominator și consumator. Tendința epocii este să sfărâme cercurile înguste și să expună cât mai mult omul libertății de explorare în necunoscut și întâlnirii cu Taina. Dacă vom înțelege că nu poate exista fericire adevărată clădită pe suferința altora, și că trebuie să ne jertfim pentru a

fi fericiți împreună, atunci putem spune că deja am început să ne asumăm fericita Cruce a destinului hristic.

Orice punct din lumea înconjurătoare e un „punct de vedere”, un ochișor de fereastră prin care privim o „poveste”

În nevăzut (care-i vizibil cu ochiul sufletului) totu-i viu, sensibil, chiar hipersensibil, colorat, înzestrat cu hipersensibilitate excepțională... Seamănă cu o rețea uriașă în care fiecare punct poate fi un centru, un subiect, pornind de la care se conturează un mod personal de a vedea lumea și de a organiza lumea! Orice punct din lumea înconjurătoare nu este doar un „punct spațial”, ci chiar un „punct de vedere”. Putem să ni-l imaginăm ca pe un ochișor de fereastră prin care privim. Și dincolo de el se întinde un raport unic cu lumea, o „poveste” a fiecăruia.

De pildă, în casa noastră, în camera centrală, se află un covor roșu de lână, frumos și cochec. A văzut și a auzit multe. A simțit picioarele fine și mici ale lui Gaga, sărutându-l de câteva ori, pe când fetița trăia, a trăit graba și tropăitul oamenilor din casă când alergau după doctorii și după pregătirea injecțiilor pentru fetița bolnavă. La moartea lui Gaga, cât de mult a suferit covorașul! (Nimeni nu a știut că și el poate vărsa lacrimi. Din păcate, nu are mânuțe să se ștergă la ochi...) Însă dacă un suflet mărinimos și atent l-ar fi privit în acele clipe, ar fi văzut că s-a întunecat la față și că s-a strâns în sine, făcând ca încăperea să pară mai strâmtă, asemeni unei frunze ce începe să se chircească pe vreme de frig.

Astăzi, bucuria covorașului este să simtă atingerea piciorușelor lui Andi. Sănătatea lui Andi îi dă viață, e ca un îngrășământ foarte hrănitor. Andi și covorașul trăiesc în simbioză, asemeni unui mic organism în care fiecare mădular simte în sine „deranjamentul” celuilalt. Ce cugetă covorașul? Să fiu grădinița în care Andi se plimbă, să mă îmbujorez sub pașii lui încât să par o floare vie, pe care el ar dori să o ciugulească, a fost dintotdeauna visul meu secret. Las' să mă

murdăresc, să mă sacrific pentru ființa iubită. Sănătatea ei e mai presus de orice. Covorașul roșu din camera centrală se simte bine (când e măturat, curățat, făcut frumos, ca și nou-nouț, ca să primească, astfel, musafirii). Mai există un covoraș roșu, cel din „camera cea nouă”. Sub piciorușele lui Andi, și el se simte moale ca iarba.

Tainele materiei înviate

În miezul minții există o intuiție profundă, luminoasă (o lumină pură tănuită în cel mai adânc întuneric), care este ființa a ceea ce există cu adevărat. Pășim pe calea poveștilor ca de la întuneric la lumină. Povestea este sipetul cu aur, în care se oglindește chipul ființei uitate. Nu este numai o vorbă de artist, aceasta. Din punct de vedere psihologic grozăvia căderii începe cu o interacțiune greșită între minte și materie.

În mod original, materia urmează imaginii din suflet, căci sufletul este cel ce informează materia, ca un câmp ce determină forma și manifestarea substanței. Materia, la rândul ei, rezonază cu imaginea din suflet, fiindcă materia, creație dumnezeiască, este unită cu Logosul dumnezeiesc. Animată de Logos, materia se manifestă prioritar ca o formă, ca un chip și ca o lume vie. Să ne imaginăm un ecran de televizor: emite continuu imagini.

Când se întrerupe o clipă emisia, nu avem senzația că lumea văzută dispăre în neant, ci știm că există acolo o potențialitate funcțională care nu va înceta să emită, să reia transmisia. Toate formele transcendente sunt reversibile, pneumatice! Substanța moartă nu le înghite. Fondul materiei transcendente este, dimpotrivă, creativ, ritmic pulsant, ca un gigantic pulsar de forme vii. Avem de-a face cu o transmisie de lumi. Ceea ce este transmis nu se poate distruge. Emisia de imagini vii poate înceta o clipă, dar ea se reia. E ca o pauză.

Materia înviată seamănă de aceea cu un imens ecran transcendent, care emite lumi și viață. Formele transcendente seamănă cu imaginile care nu pot fi despicate, „redușe”, făcute bucăți și recombinate din elemente moarte. Imaginile vii sunt, ele, „elementele prime”

ca și „particulele elementare”. Imaginea de acest fel este o apariție a întregului. Tot ce există în chip transcendental reflectă o semnificație integrală corespunzătoare unui suflet. Unitatea întregului nu este amenințată, nu trăim cu senzația că o putem pierde și nici cu grija de a o poseda. Frumusețea ni se dăruiește în flux continuu și ireversibil.

Când mintea despică o imagine și face o secțiune prin ea, procesul e absolut reversibil. Realitatea nu a fost afectată, căci Logosul rămâne același și nu poate fi distrus. E ca și când demontăm o păpușă pe care știm că o putem face la loc, așa cum Maria l-a „lipit la loc” pe Spărgătorul de Nuci, iar acesta a și redevenit același.

Logosul e pneumatic, asemeni unui colac umflat care poate fi împins sub apă cu mâna, dar care lăsat liber revine la loc. Astfel se întâmplă și cu materia transcendentală: este pneumatică, anti-entropică. Anti-entropia constituie legea ei fundamentală, ce se manifestă spontan fără intervenția unei forțe din afară. Hopa-Mitică se ridică!...

Interacțiunea corectă a sufletului cu materia este o interacțiune cu Logosul, prin care materia își manifestă natura vie, pneumatică.

Când uităm de Dumnezeu, când uităm de Logos, trăim primul simptom grav al acestei amnezii: agățarea cu mintea de lucruri. Începem să ne uităm la lucruri altfel și să le vedem altfel, printr-un uriaș defect de interpretare. Mintea își poate închipui (ce fatalitate) o lume fără logos. Ea își poate imagina o lume în care formele se generează mecanic, nu pneumatic. (Pneumatologia, cum arătam, arde etapele, arde timpul, căci materia transcendentală emite instantaneu ca pornind de la zero, nu prin intermediul „evoluției” și al temporalității greoaie.) Logosul din lucruri seamănă foarte mult cu viața artistică a imaginației noastre, cu lumea poveștilor. Aici, imaginile apar instantaneu și dacă dispar, putem da foaia înapoi, și reapare universul dorinței.

Cu senzația de materie moartă începe psihologia căderii. Această imagine este o capcană psihologică teribilă, fiind chiar mușcătura veninoasă a șarpelui originar. Senzația de materie moartă, de întindere goală, uniformă, lipsită de viață, își exercită magnetismul malefic de gaură neagră, absorbind cvasitotalitatea energilor fizice și

psihice. Interacțiunea minții cu ideea de materie moartă conduce la un blocaj energetic cumplit, la o cvasi-paralizie totală a facultăților ființei vii.

De ce? Fiindcă organismul nostru însuși se opune acestei idei. Față de magma amorfă care tinde să îl înghită, el reacționează în mod contrar, cu o rezistență de tip reparatoriu, stresul continuu fiind răspunsul invariabil al organismului la ideea de materie care caută să-l niveleze, să-l înghită.

Mintea este dominată de ideea de moarte, de materialism, care înseamnă același lucru. Eliminând Logosul din imaginea materiei, mintea a dat naștere unei lumi iluzorii cu profundă aparență de realitate. Ea își trăiește coșmarul. Reacția pneumatică a lumii a încetat. Această lipsă de răspuns din partea materiei se transferă individului ca un deficit enorm de energie.

Ca atare, în organism își face loc stresul, ca un efect epuizant al efortului de a „muta munții” din loc. Omul nu are prin sine puterea Harului Divin, forța infinită și nuanțată a Logosului. Stresul reprezintă un automatism eronat al minții. În mod reflex, mintea acționează ca și când investind, inutil, ce-i drept, energia ei, ar putea compensa pierderea Pneumei. Eroare fatală! Întâia mișcare de însănătoșire constă în abandonarea grijii celei lumești, în dezlipirea de patimi. Patima este o zidire fatală, cu mortar de stres, un zid al morții. Mintea e de regulă pătimașă și egoistă. După ce Îl „elimină” pe Dumnezeu, încearcă să preia și să ducă la capăt lucrarea acestuia prin sine. Înmuiera cerbicieii mentale prin renunțarea la interacțiunile profund stresante constituie un mare pas înainte. Să ne hrănim mintea cu povești, cu imagini regeneratoare pneumatice. Să trăim realitatea așa cum e ea în chip originar, ca o ființă de poveste, impregnată de Logos. Să ne scufundăm în muzică la fel ca într-o mare adâncă ce, în loc să ne înghită, ne aruncă pururi la suprafață.

Acestea sunt, în noi, mișcări pneumatice ale Duhului ce atrag după sine o corecție a modului de interacțiune între minte și realitate. Această corecție este absolut necesară, în chip premergător, fenomenului de repneumatizare a întregului real.

De ce lumea eshatologică nu-i o imagine nerealistă?

Chiar și în ceea ce privește alcătuirea lumii materiale totul se sprijină pe suflet, pe intenție. În miezul fiecărei particule elementare, așa cum o numește omul conform cunoștințelor lui limitate, există o voință, o intenție. Direcția spațială însăși e opera unei intenții de relație. Orientarea și țesătura spațiului țin de împlinirea acestor intenționalități discrete. Spațiul însuși e în sine o noosferă. Cum reușesc albinele să construiască geometria desăvârșită a fagurelui? Cum se orientează păsările migratoare? Prin comuniune instantanee cu viața elementelor, printr-un fel de „telepatie” spațială, printr-o armonizare instantanee de intenționalități, de tip micro și macro existență.

Fagurele, casa mierii, exprimă armonia lăuntrică a firii după felul cum el ia ființă. Noi suntem în telepatie cu tot spațiul. Așa se explică de fapt și telepatia, legătura psihică la distanță. Dar și miezul lăuntric al mișcării materiei e tot un fel de telepatie. Fizica a început să se refere la „legătura la distanță” între elemente. Vecinătatea particulelor una în raport cu alta e o chestiune de afinitate intențională, nu de legătură moartă, mecanică. Spațiul e dirijat de simțire, de un fel de viață lăuntrică. Sufletul omului interferează cu această simțire elementară, astfel încât gândurile noastre pot otrăvi natura, și nu doar pe cea înconjurătoare.

Așa stând lucrurile, să conștientizăm faptul că noi trăim, de fapt, nu într-o lume compactă de substanțe, ci într-un univers de vibrații subtile, sensibile, la orice nivel. Înotăm în mijlocul unui ocean de rezonanțe sensibile. Dacă n-ar exista viață, intenția de legătură, la orice nivel, n-ar exista nici măcar materie. Căci materia, atenție, e o rețea de valențe intenționale.

Albinele receptează spațiul telepativ și comunică cu viața intimă a electronilor (ceea ce numesc oamenii, încă neștiutori, electroni!), astfel încât există o comuniune perfectă între „roiul” de particule și roiul de albine, participând unii la viața celorlalți, pentru ca din această împlinire – nedirijată de rațiune, ci doar de intuiție internă, intențională – să rezulte o construcție miraculoasă: fagurele. Și materia este tot o realitate subtilă, influențată de mișcările sufletului.

Acum înțelegem mai bine de ce lumea eshatologică nu-i o imagine nerealistă, ci doar una perfect justificată, pornind de la această concepție subtilă asupra naturii întregii existențe. Fericirea însăși ține de un magnetism al comuniunii. Iadul este tocmai starea când acest magnetism nu există, când toată rețeaua de relații, de împărtășiri reciproce, se rupe.

„Tineri” care au de făcut față încercărilor

În genere, omul căzut gândește greșit începând de la gramatică, de la limbajul său innăscut care în mod fatal și inconștient îi determină obiceiurile de gândire și erorile de identificare pe care le face. De pildă, omul își spune: „(eu) îmbătrânesc”, făcând un acord între subiect și predicat, ca și când ar fi aici vorba de un unic proces, de o unică substanță a înțelesului.

În esență așa ceva precum „îmbătrânirea”, raportată la ideea de „eu” nu există. Îmbătrânirea este un proces exterior ființei noastre adevărate; prima se referă strict la mișcarea de facere și desfacere în timp a energiilor căzute, și n-are nici o legătură substanțială cu „eu” meu, cu ființa mea, cu persoana mea. Tinerețea nu e o stare a ei, ci este însuși chipul persoanei.

Ființa este identică cu frumusețea pură, cu tinerețea statornică. Așadar, omul așa-zis „în vârstă” nu este decât un tânăr care trece printr-o încercare, cea a timpului.

Subiectul propoziției ce se referă la îmbătrânire este întotdeauna un tânăr care are de înfruntat o încercare. Era un roman impresionant: „Omul cu masca de fier”. Masca era o „vârstă”. Sub mască, aceeași eternă frumusețe, a cavalerului fără prihană. Să fim atenți cu sugestiile false ale limbajului căzut, ale gramaticii. Ele ne conduc pe piste false.

Aici în cer, limbajul este restaurat, și realitatea apare în adevărul ei. Nu există bătrâni și tineri, ci doar „tineri” care au de făcut față încercărilor. Aici, sus, bătrânețea ca urâtire a chipului este doar condiția unui suflet înrăit.

Sunt multe povești care au intuit taina tinereții fără bătrânețe, calitate a sufletului curat și nemuritor. De pildă, povestea cu Cel Limpede, care a fost rănit și a devenit de nerecunoscut. Dar el era același. Bătrânețea trebuie trăită cel mult ca o rană pe o față tânără și frumoasă care se va vindeca.

Se spune că Dani Bobocelul s-a coborât pe pământ la o găscă sălbatică, o altă mama Akka, foarte, foarte înaintată în vârstă și neputincioasă. El i-a văzut chipul de o frumusețe rară (era chipul ei adevărat din adânc), dar rănit, ca și când ar fi fost tăiat de o dungă subțire, ca o rană: era sabia timpului. „Ești rănită la chip, iubito!”, i s-a adresat Dani, ca unei mirese tinere și nespus de atrăgătoare.

De aici, de sus, nouă ne e dat să vedem chipurile în adevărul lor etern. Chiar în viața noastră pământească, e mai mult decât necesar să ne dezmeticim, să nu cădem pradă confuziilor, să nu amestecăm lucrurile, să nu ne identificăm cu timpul, mai ales, să nu identificăm eternitatea cu timpul, transferând neajunsul unuia asupra celeilalte. Astfel, chiar încercarea timpului, a relativelor neputințe trupești, o vom purta altfel. Ne vom gândi nu atât la noi, cât la viața elementelor (a celulelor) care s-au atașat de noi și care nu vor să se despartă de mediul nostru sufletesc, mai ales dacă acesta este un mediu prielnic și pentru ele.

Dacă a fost unit cu un suflet de sfânt, trupul e mai îndurerat de despărțirea de acesta decât e sufletul de trup. Viața elementelor suferă mai tare decât noi, la moartea noastră, așa cum un fiu rămas orfan și neputincios suferă cumplit după mama plecată. Un mort întins pe catafalc, cu rigiditatea lui stranie, mi-a sugerat întotdeauna o tristețe sfâșietoare al cărei substrat trăitor era parcă diferit de om. Natura brusc părăsită, însăși ea stătea întinsă pe catafalc, cu mânuțe împreunate pe piept. Natura suferă cumplit, atunci când părăsește mediul unui suflet de om care a avut grijă de ea, în timpul vieții.

O privire corectă asupra lucrurilor și a raporturilor dintre ele pune ordine chiar și în starea noastră sufletească. De câte ori ascultăm Recviemul, să ne gândim întotdeauna și la cel părăsit, la cel rămas „aici”, cu mânuțele strânse pe piept. Este natura, natura care a fost cu

noi și lângă noi, în timpul vieții. Chipul celui mort este întâi de toate chipul ei.

Despre milostenie

Milostenia e mai mult decât o virtute, e o taină, un principiu suprem al existenței. Creația structurată ierarhic, slujirea de sus în jos și răspunsul iubitor ca deschidere către cele înalte definește sensul creștin al existenței. Se spune că moartea este întristarea și neputința firii care a cunoscut uciderea, adică acțiunea poftei, acest pumnal ascuțit al egoismului. Firea s-a întristat, s-a întunecat, s-a închis în sine, apoi inima ei a început să bată din ce în ce mai stins. Florile se învinețesc, se ofilesc și mor. (Și totuși, ca în povestea cu *Florile Micuței Ida*, ele așteaptă clipa reînvierii fabuloase.)

Relația dintre om și natură este primul și cel mai adânc secret al milosteniei. După chipul lui Dumnezeu, Care cuprinde în inima Sa de Creator și de Părinte toate existențele deodată și pe fiecare în parte, omul se cuvine să fie, și el, un *cuprinzător* al existenței, al întregii existențe. Omul e mai mult decât o specie. El trebuie să fie înglobantul mistic, „adăpostul” tuturor făpturilor, indiferent de specie. (Să recitim *Cărțile Junglei*, aceste scrieri vizionare, și vom înțelege mai bine menirea omului, care se dezvăluie mai ales în relația sa cu natura. De acest Paște, e recomandabil să existe și un ritual al lecturii, care să înceapă cu *Cărțile Junglei*.)

Milostenia către aproapele uman, dacă e practică numai în acest sens, așa cum de altfel se și obișnuiește, cu timpul observăm că e un act care se uzează moral, își pierde caracterul de taină. De ce? Pentru că nu are rădăcini adânci, nu ajunge la însăși seva mistică a actului de milostenie. Prin toate regulile sociale, omul e apărat de om, prin legi, prin interese, printr-o solidaritate de specie și de destin care se mișcă, însă, într-un cerc închis. Restul naturii a fost lăsat în afară.

Solidaritatea socială a omului a devenit astăzi o normă de existență care aproape și-a epuizat resursele mistice. Acestea sunt legate tocmai de elementul care a rămas în afara îngrijirii umane și a milei

umane fundamentale. Iar acest element este natura. În raport cu ea, dacă vom privi lucrurile în lumina revelației, omul își recapătă nu doar inima sa cu menire atotcuprinzătoare, ci se face și părtașul unei conștiințe ontologice reînnoite.

Numai odată cu schimbarea perspectivei asupra naturii se poate modifica substanțial, în sens metafizic, și perspectiva despre om, despre natura și rolul acestuia în univers. În *Cărțile Junglei*, destinul lui Mowgli anticipează în chip miraculos o parte din această imensă problematică. Mowgli e și copil, și părinte al naturii. E crescut cu dragoste de mama lupoaică și om fiind, e din fire ca un stăpân preamilostiv, ce nu-și pierde, totodată, nici firea de copil al naturii.

Vasăzică, este Domn și Fiu, după Chipul lui Hristos. Smerenia înnăscută îl face să învețe de la ființele naturii, care au o înțelepciune a lor unică. La om, ele recunosc bunătatea și o prețuiesc. Nu se împiedică de exterior, ci privesc direct în suflet. De la natură, omul poate reînvăța privirea în mod spontan adâncă, nereținută de superficialități, de frivolități.

În chip esențial, milostenia înseamnă a reface circuitul dăruirii universale prin comuniune și dragoste. A recunoaște și a dezvolta capacitatea de relaționare sufletească cu natura e un act mistic întemeietor al milosteniei. După cădere, societatea umană s-a întemeiat și s-a consolidat împotriva naturii, pe care nu a înțeles-o și a maltratat-o, transformând-o, conform uzului, din subiect, în obiect. Aici trebuie văzut germenele grav al maladiei ne iubirii. În uitarea „copilului”... Natura e copilul mistic al omului, în chip originar dat omului în grijă întru umanizare. Omul are menirea să dea la iveală viața naturii cu strălucirea ei logosică, conform biblicului „pietrele vor vorbi”. Pe aceste temeuri ia ființă Împărăția.

Acest mod al milosteniei e liber, neprescris de nici o lege, pentru că nimeni nu va condamna – măcar, sub presiunea unei mentalități colective – omul, pe motiv că el nu se îngrijește de natură. Fiind un act izvorât din pura libertate, din pura alegere „fără răsplată” în exterior, el implică în cel mai înalt grad conștiința, decizia în acord cu chemarea sufletului.

În acest punct, omul se relevă a fi, sau a nu fi om, aflându-se într-o zonă de posibilă complicație nemărginită a problemei sale de conștiință. Or, s-ar putea spune, de aici începe cu adevărat conștiința. Aici începe omul!

Aromatele Duhului

Se spune că Duhul revarsă daruri sau arome. Aromatele sau aromele Duhului sunt puterile tainice ale existenței.

Starea aromată pricinuită de locuirea în Adevărul Duhului există înaintea oricărei explicitări (desfaceri) a aromei în imaginile concrete ale unei lumi. Astfel, aroma Duhului e în mod esențial iubire, conștiință a iubirii și simțământ plenar al iubirii, convingere perenă a inimii care nu are nevoie de justificare și argumentare. Este iubirea necondiționată, în sânul căreia mintea (și agenții ei în afară, privirile iscoditoare) se odihnește profund, astfel încât marea iubire se trăiește cu ochii închiși, așa cum se trăiește muzica. E o stare a inimii, a acordului lăuntric, în primul rând. Căderea, însă, pornește în mod invers, printr-un determinism inversat, subordonând sufletul corpului, iubirea, conjuncturii exterioare. Astfel, ne imaginăm că trebuie să existe anumite condiții pentru a exista iubirea, și astfel devenim atenți la exterior, la lucrurile din afară, considerându-le pe acestea determinanți cauzali ai unei anumite stări.

Iubirea și credința decad la latitudinea intemperțiilor exterioare. Devin stări relative, condiționate. Aromele nu mai sunt în noi, ci în afara noastră.

În mod original, noi simțim cu sufletul de la distanță, fără a fi nevoie, în acest scop, de excitanți corporali. În mod primordial suntem traversați continuu de aromatele Duhului. Iubirea și bunăstarea internă nu se nasc din afară, ci dinlăuntru. Comuniunea dintre ființe este strânsă, spontană, liber consimțită și instantanee, astfel încât nu există senzația de distanțare și singurătate existențială și, prin urmare, nici vid interior. O electrizare duhovnicească stăruie pururi la suprafața ființei și chiar pe epiderma ei trupească atunci când viața din

noi se simte mângâiată în orice clipă, ca și când ar fi „atinsă”, înțesată de mesaje ale comuniunii. Energia Duhului, a Mângâietorului, atinge sufletul până în porii pielii.

Fizionomia însăși reflectă această stare de „amprentă continuă” a comuniunii duhovnicești. Uneori, băiețelul Dani apare cu părul lins apăsător pe frunte, ca și cum de pe fruntea lui abia s-ar fi ridicat mâna care tocmai l-a mângâiat și i-a netezit părul. Frumusețea duhovnicească se arată astfel în afară ca frumusețea „iubitului”, a celui îmbrățișat strâns de Duhul Sfânt.

Dani e iubitul „dichisit” de mama lui și de toată viața lumii, e „iubitul” al cărui păr flutură fără să bată vântul, ceea ce exprimă acea stare de înfiorare necondiționată, dincolo de atingerea în spațiu și timp.

Sufletul transcende spațiul și timpul.

Poeme, Interviuri, Scrisori Imaginare

Chemare

Să înălțăm împreună o rugăciune spre Creatorul lumii și al luminii,
Cel care ne-a trimis, înainte de Crăciun, o steluță.
Este steluța noastră, nu una obișnuită,
ci un rod al iubirii care i-a unit pe muritorii ce au gustat nemurirea.
Steluța va ajunge din ce în ce mai aproape de noi
și mâine va fi un ochi, lipit de geam.
Tot cerul ca o plăpumioară se strânge în jurul noului-născut,
și cu tot cu el se coboară, ca să-l pună
în brațele mamei prea-iubitoare. Bindecuvântat dar!
Raza stelei nu se risipește ca o lumină trecătoare.
Lumină neatinsă de moarte,
aceasta-i fărâmă din Lumina Învierii.
Legile morții se frâng sub puterea iubirii!
Depărtările își dau mâinile și închipuiesc,
ca din niște gratii, din cele patru zări,
un pătuț de copil, un loc nespus de intim!...
Acum, adâncurile cerului nu ne mai sperie,
cu abisul lor lipsit de viață și de neatins,
ca un țințirim gol din care nu ne privește nimeni.
Pentru prima dată, suntem priviți! Și suntem
priviți de aproape... Aproape atinși de înțepătura razei mici,
ni se înfioară auzul și fruntea, în clipa supremei întâlneri...
El e aici...
Cerul stă sub o frunză. Depărtarea împăturită strânge în cutele ei
apropierea, ca pe un nou-născut.

Frumusețea

Cine te-a desenat așa?

Ca un act de iubire ce s-a săvârșit
este frumusețea ta.

Chipul tău se-aruncă înaintea ca o pasăre abia scăpată din mână,
ca un val de suferință țâșnind din abisul unei iubiri gustate.

Pleoapele tale tremură în aer, de parcă
acum o clipă le-ar fi părăsit sărutul.

Gura ta îndurerată păstrează din veci urma gurii ei
ce a mușcat cu frenezie fructul.

Părul tău bine întins pe creștet cunoaște încă

apăsarea în lung și în lat a mâinii ei;

și asta se vede mai ales din felul cum e tăiată cărarea pe mijloc,
ca o rană întinsă pe scalp.

Cine te-a desenat așa?...

Ce putere străină te-a netezit apăsând și te-a întins tuturor zărilor?

Frumusețe ca a ta e toată o tresărire,

ca o flacără stârnită la cel mai ușor vânt...

Ești tot ca un fruct mușcat

înaintea ca ea să-și fi apropiat buzele ei de tine...

Sângele tău, iubite, curge năvalnic spre mine,

îndurerând văzduhul,

încrustând pielea zărilor

cu riduri de expresie dulci și amare...

Cine te-a desenat așa, cu MINE ÎN TINE?...

Lectura frumuseții implică ideea de relație, de „doi în unul”.
Frumusețea e o poveste scrisă cu personaje, de aceea cunoaște un fel
de împlinire în sine.

Forța care frământă și modelează expresivitatea ține de
intensitatea unei priviri la care ea este supusă. Un sindrom fin de
apărare al mușchiului feței, o zbatere imperceptibilă de pleoape, ca și
cum ele ar înclina să se plece sub privirea cuiva, o tulburare ușoară,

dar adâncă, a privirii sunt semnele discrete ce animă o fizionomie dramatică, cinematografică...

Codurile secrete ale frumuseții

Dialoguri interculturale (2005).

Ashesh R.: Care ar fi criteriul de obiectivitate al adevărului participativ?

Caragiu C.: Codurile secrete ale frumuseții. Frumusețea poate fi descrisă ca o suită de asocieri și disocieri surprinzătoare, chiar bulversante, menite să restabilească adevăratul sens al binelui și frumosului. Frumusețea – cea naturală, dar mai ales artistică – surprinde întotdeauna. Blaga, în România, a analizat specificul misterios al introptatiei estetice. El a vorbit de o obiectivare pe un plan impropriu. Acesta e materialul artistic, care înlocuiește materia impenetrabilă. Chiar și frumusețea biologică sugerează existența unui artefact, ca un fel de modelare cu mâna altuia, din care se presupune că ar ieși un lucru artizanal, ușor miniatural, care favorizează ca atare abordările îndrăznețe și agresiunile ludice. În acest punct, conflictul dintre mișcare și formă se suspendă. Un lucru artizanal nu are feed-back de graniță. Intuitiv, sugestiv, stricarea lui nu înseamnă stricăciune biologică. E penetrabil tropic, nu topic. Arta reabilitează vertijul. Ridică blocajele simțului kinestezic. Permite culisarea liberă a minții pe axa timpului și spațiului. Vindecă răul structural de mișcare. Imaginea frumuseții fizice, ușor agesate, ușor reificate sau „stricată” cu iluzii optice apare frecvent când deschidem cărțile lui Thomas Mann. Ea sugerează, la fel, o constituție tropică – de la trop, FIGURĂ de stil –, cu niște pereți interni de imagini. Osatura frumuseții, astfel decelată, ca un artefact, netezește, încă o dată, calea unei pătrunderi tropice, nu strict topice, în secțiune. Răul de cădere în secțiune e boala confruntării noastre cu materia impenetrabilă, *res extensa*, cea care ne prinde viața la mijloc, în căscătura secțiunii fatale. Dimpotrivă, în

poezie, în orice direcție am înainta, se deschid uși, ca niște portaluri de intrare în lumi crescute instantaneu. **EXISTENȚELE CLIVEAZĂ DUPĂ ÎNTREGURI, NU DUPĂ PĂRȚI.** Din orice punct am privi, crește floarea unei figuri de stil, ca o benefică vasodilatație ce împiedică tromboza, anoxia. Când punem pasul greșit, se schimbă referința și astfel se redresează totul, ca și când am înainta într-o direcție permisă. Dacă o fereastră a fost spartă în țândări, cu zgomot și hărmălaie, vin comparația și metafora și repară tot neajunsul. Astfel, lasă de înțeles că aici a fost vorba de un țambal dezacordat, care scoate sunete hilare. Atât de eficient este efectul de realitate al tropilor, injectați ca să producă anxioliza, încât nu se schimbă odată cu ei doar imaginea, ci și culoarea stării de spirit. Dacă Thomas Mann s-a referit la „gura sfâșiată” a personajului său, înseamnă că el a dat liber mișcării printr-un exces de penetrație în imagine și, astfel, a apărut mai bine chipul, accentuându-i expresivitatea. Vechiul univers al ciocnirii corpurilor, ce prindea viața la mijloc, în căscătura secțiunii fatale, a rămas undeva departe. În calea minții stau uși turnante, lăsând să treacă întregurile așa cum a trecut Hristos prin ușile încuiate... Naufragiul gândirii, lovită și sfărâmată de stânci structurale, e lăsat undeva în urmă, în momentul când sufletul începe să plutească. Nu-i întâmplător faptul că muzica este cea mai dezlănțuită formă de mișcare, avântându-se cu ochii închiși, ca într-o cădere liberă. Și că ea lovește fără a sfărâma nimic. Poate produce doar fiori de eliberare. Un paradox, nu?... Nu-i ușor să înțelegi frumusețea. Dar frumusețea este un nucleu foarte concentrat de semnificații, **CE NE VORBESC DESPRE UN ALT TROPOS** al lumii, reieșit mai ales din felul cum reacționăm. Noua lume e ca o fotografie încă nedezvoltată în oaza de emulsie sensibilă.

Ashesh R.: Înțeleg că întruparea artistică are loc pe un plan impropriu, ea se face în imagine, în cuvânt, sau mai bine zis în fenomenologia acestora, nu în fenomenologia lucrului reificat. Putem vorbi de o materie imaginală, sau de o altă materie, care actualizează prioritar forma și potențializează substanța? Cum se poate acest lucru?

Zaman L.: Un lucru e sigur: injecția de concretizări artistice își înfige acul pe traiectul simțului realității, ce se scaldă în DULCEAȚA DE qualii. Cum spunea Carmen, putem vorbi de o realitate fizică, nu neapărat de una materială. Simțul fizic nu-i străin de o anumită configurație a libidoului. Arta creează realitatea fizică, una care nu se derealizează precum cea materială. Fizicul e legat de chip, de iconicitate... Se și VORBEȘTE DESPRE FIZICUL CUIVA... De aceea se și spune că în artă cuvântul își redobândește o parte din puterea sa originară, forța creatoare vie.

Cu soarele-n ochi

Verde crud și pantă lină
Și privire fără vină...
Cine-mi caută pricină,
Calea dă să mi-o ațină ?

Cine-mi sare drept în față
Ca un vânător din ceață
Și cu raze de deochi
Săgetându-mă în ochi?...

Cine mă împinge-alene
Să m-ascund de după gene?
Să-mi întorc obrazul meu
Ca un scut, rotit mereu...

Soarele pe urma mea
Zice: Dă-mi privirea ta.
El, arcaș și împărat
Se strecoară la vânat....

Vrea să cad în ochii lui,
Să cad pradă dorului,
Dorului cu fața trasă,
Cu pupila cât o ață.

Ca frumoasa Siegelinde,
Să trăiesc cu el în minte...
Tot cu soarele în plâns
Și cu lacrima-n surâs.

Către copiii sufletești

Departate e lumea de sufletul meu
când plânsul lui Dumnezeu îmi umple inima.
Ce mi-a adus mie lumea,
cât rău i-a pricinuit inimii mele?
Lumea a trecut-o prin munți și văi,
ca pe un însetat în căutarea apei,
pe care nu a aflat-o nici până la sfârșitul căutării.
Inima mea a gustat mărăcinii,
iar florile gingașe au gustat din uscăciunea inimii mele
și s-au uscat de durere.
Se leagănă pământul de jale în așteptarea ploii curate
și verdele lui a renăscut din plânsul Domnului.

Priveliște

Viitorul și trecutul sunt
în mâna Domnului
ca filele unei cărți.
Pentru sufletul eliberat

timpul e aiDOMA unui spațiu,
este casa Domnului în care el umblă liber:
eternitatea și Viața.
Nu mai există trecut, nu mai există viitor,
ci pururi Adevăr.
Muzica este prezentul descoperirii,
pururi în afara timpului
ea curge între malurile Veșniciei.

Rază de gând

Poate m-aș preface-n stea,
ca un înger veșnic treaz,
cu nemuritoare rază.

Despre Primordiala Lumină cea din veci Necreată (sau despre apofatismul Ființei Divine)

Înainte luminii create
a existat Primordiala Lumină cea din veci Necreată.
Esența primordială
și-a făcut sălașul în Întunericul ininteligibil.
Despre ea a cuvântat Ancestralul Profet, când a spus:
„El și-a ales întunecimea ca loc al Său, tainic,
ca sălaș al Cunoașterii, imaterial și mai presus de închipuire,
ca loc în care nu sunt menite să pătrundă
nici înțelegerea, nici cuvintele omului”.
Meditând la acela, Vechiul Întelept a reflectat îndelung la
„Întunericul din sânul întunecimii,
Poarta tuturor tainelor”.

Nici acum și nici vreodată
nu se va putea cuprinde cu numele Esența adevărată.
Îl numim esență
pentru că El este ca un ocean al Esenței.
Un ocean inefabil și fără de margini
se întinde nedeslușit și infinit dincolo de
limanul noțiunilor de timp și spațiu...

Acela este în întregul Lui Esență, și numai Esență,
și totuși, neavând esența niciunui lucru cunoscut,
este, deci, și absolut mai presus
de Esență.

Îl putem numi Ființă
fiindcă înainte ca totul să fie, El este.
Și totuși, rămâne să fie dincolo de ființă,
mai presus de orice lucru existent
și de existența însăși.

Este numit Unul
Acela care, unicul din câți există, este
în întregime Simplu și Neîmpărțit.
Dar, totodată, el transcende antinomia „unul și multiplu”.
Nu poate fi redus la concepte, nici chiar la ideea de „Unu”.
Propriu-zis, nu poate fi numit nici „unul”, nici „unitate”,
Nici „mulți”, nici „multiplicitate”.

În fine, îl putem numi Minte sau Gândire,
pentru că El Însuși este, prin esența Sa, Minte,
întreg Minte și numai Minte!
Cu toate acestea, El este cu totul altceva decât mintea și decât
gândirea,
cele prin care se exprimă dualitatea,
cele prin care se întemeiază relația dintre un obiect și subiectul
cunoscător!

Niciuna dintre aceste două nu se pot odihni
prin repliere în sine,
într-o Desăvârșită Simplitate...
Subiectul are nevoie de obiectul său,
iar obiectul de subiect;
în timp ce, iată, Esența Primordială nu are nevoie
nici de a gândi,
nici de a fi gândită, ca atare...!
El nu încapă în categorii:
nelimitat este, de-sine-existent,
liber și simplu, și
nesupus necesității!

A conceptualiza sau a fi conceptualizat
este propriu naturii lucrurilor create.
Iată de ce o esență gândită
nu este una cu Esența Primordială,
după cum Ființa cea posibil de limitat la existență
nu este, nici ea, una cu
Ființa Dintâi.

Conceptul de „unitate” nu este menit să descrie
Unitatea Primordială.
Mintea care poate fi gândită, ca atare, e mai prejos
de Mintea Necreată!

Condiția gânditorului e dualitatea, ca „pol opus” al Simplității.
Dar cel care și-a abandonat complet gândurile
ca și când ar fi renunțat la puterea însăși a gândirii lui,
pe acela, singurul, l-a călăuzit Lumina Minții Dintâi!...

Zbor

motto: „Ca să putem zbură, trebuie să învățăm să ne lăsăm pe spate...”

Lasă-te încet pe spate și de ți se face teamă
Pune-ți sprijinul în coate și aține-te în ele...
Ceafa strânsă-n părul moale află pavăză în guler
Ca un melc în cochilie, temător de cele rele.
Dar când tâmplele zvâcnindu-ți simt o dulce amețeală,
Iar piciorul vrea să lase de sub talpa lui pedala,
Nu te teme dacă lumea într-o parte se răstoarnă
Precum un șuvoi de plete, fluturând ca Niagara...
Având vecele întinse, sufletul pe marea vieții
Își dă drumul să plutească, să se-mbete de răcoare.
Nu te teme, dacă moartea îți sărută tâmpla goală,
Când o viață mai înaltă din abis îți dă târcoale!

Surâsul singur...

Numai puțin să te scuturi de mireasma surâsului,
doar atât cât să nu-i porți povara.
Surâsul e o poartă spre vis,
dar și bolta tainic arcuită
a îngerilor, prin care intră.
Ei surâd ca și cum ar respira,
la fel de aproape,
lângă chip și nepierdut.
Ei intră mai mult în sine,
în surâsul care singur le e trup.

Ochii se pot închide

Noi am rămas de o parte și de alta a fluviului. În față,
Între mine și tine se întinde timpul în creștere, cu ore, zile
Și ani ce ne despart.
Aici, cărțile înnegrite de litere nu se mai pot mișca.
În acest loc, ele țin totuși spațiul nemișcat.
Ca un credincios, poetul adevărat așteaptă trezirea la viață a cărții.
Se va roti de la sine soclul de lemn
Și Galatea se va întoarce cu fața spre iubitul cel așteptat.
Poetul se clatină, dar nu cade,
Pașii împleticindu-se i se pierd pe străzile rulante
Ca și când ar lua loc într-o poză umflată de vânt.
Tu ai dispărut atunci când spațiul a încetat să se rotească.
El mi te aducea aproape, ca pe aripi venind cu tine,
Călărit de neuitatul Năpârstoc.
Nu exista timp, dacă spațiul dansa împreună cu noi
Asemeni filelor unei cărți,
Atât de ușor de întors înainte și înapoi.
De atunci, trupul omului cunosc povara și durerea,
Și mâinile sale au aflat ce înseamnă să-și încordeze îndârjit
Mușchii și să vâneze vânt,
Să-și ridice pumnii împotriva vântului!
Orice drum vestește o pradă,
Până dispare piatra de poticnire
Și existența încetează să se mai opintească
Împotriva pasului.

Polenizare livrescă

„Tu privești într-o carte, / chipul din carte privește la tine. / Tu îl
chemi spre tine, / el te cheamă spre el. / Între tine și el / nu există
drum. / Numai zâmbetul întinde o punte subțire cât firul de ață, / pe
care înaintează încet și grațios / un flutur roz, / lunecând înainte și
înapoi, înapoi și înainte. / El își șterge piciorușele murdare de polen /

de fiecare floare întâlnită în cale, / pe lungă și cotită cărare deschisă de un zâmbet. / Și lumile se întâlnesc strâns, / fără vreodată să se fi atins, / doar pentru că tu mi-ai zâmbit...” („Polenizare livrescă”, E. E. Cummings). Un poem memorabil, cu mult zâmbet la activ.

(Poem distribuit de Carmen pe 1 Aprilie 2014).

Scrisori imagine (1): Trăirea transcendențială, spațiul euharistic dintre moarte și înviere

Dragă soră și prietenă A.,

De când m-am mutat întru Domnul, am revăzut viața mea pământescă și vremurile de rătăcire, cu nespusă durere în inima mea. Nu știam ce este Iubirea, nu cunoșteam taina Vieții. Acum, timpul căinței mele a rodit. Când cad din iubire, adică din legătura lor cu divinitatea, cu perfecțiunea, oamenii cad odată cu lumea. Li se închide ușa împărăției și nu mai găsesc calea spre vechiul tărâm. În spațiul acestei amnezii maladive, existența ia chip de tumoră, de proliferare moartă. Lucrul însuși este un „corp mort”, ce a mai rămas din obiectul viu. Pe pământ nu cunoșteam nici „chipurile” oamenilor, nici „chipurile” lucrurilor. Acum înțeleg perfect, prin vie vedere, ce înseamnă cunoașterea vie și nouitatea absolută pe care ea o produce.

Se spune că memoria circulă între ființele care au nutrit reciproc (sau măcar unilateral) afinități, pe durata vieții lor pământești. Prin tine, am ajuns la Dani, l-am văzut pe Dani, copilul tău minunat.

Aici sus, omul vechi a murit și cel nou s-a născut. Esența minții se schimbă în mod radical, căci toate asociațiile între idei, între lucruri și imaginea lor, între cuvinte și lucruri devin altele decât acelea cu care ne obișnuiserăm.

Vechea istorie s-a retras undeva în străfundurile psihicului, ca într-un mormânt al rătăcirilor și al durerilor. O purtăm în noi, căci memoria pământului nu ne părăsește niciodată. Ieri, privind la o floare, nu vedeam decât o banală imagine alcătuită din tulpină și petale. Floare era floare. Aici, sus, floarea apare ca un nume și un chip

unic, căci fiecare suflet e o taină. Noi nu mai cunoaștem prin fostele cuvinte, prin fostele noțiuni moarte. Existența vindecată de maladia căderii, de această malignizare a formei, s-a întors la chipul ei dintâi. Când sufletul se arată în lucruri, mintea este bulversată de această explozie a formelor și a unicității fiecărei prezențe, cu fiecare detaliu al ei. Trăirea transcendentală este spațiul euharistic dintre moarte și înviere. Dani, fostul cocoșel, îmi apare adesea în dublă ipostază: când purtând, ca pe o cruce sfântă, chipul lui istoric, acela de cocoșel necuvântător, când ca un băiețel cu ochi stranii și parfumați. Între aceste două repere, istoria și eternitatea, ambele prezente în noi, se află taina hristică a morții și a învierii. Se poate spune că, având istoria în noi, ca pe un mormânt, ca pe o memorie eternă, fiecare clipă a eternității devine în raport cu aceea ca o nouă înviere, o renaștere cu fiecare clipă. Cum să îți explic, dragă prietenă, această stare? Aici, sus, nimic din ce-i nou, din ce-i „altfel” decât era pe pământ, nu se învechește, nu se uzează. Dani cu chip de băiețel apare pururi ca o „surpriză”, ca o noutate absolută în orizontul de așteptare al omului vechi. Eternitatea descrisă ca „înviere” este o continuă acțiune, în curs. Noi resimțim nașterea chipului nou ca pe o continuă ridicare din mormântul vechilor memorii. Harul noii vieți este inepuizabil. El ne mișcă în profunzime obișnuințele, bulversându-le. Câteodată, Dani apare într-o mereu „altă poveste”, ca un cocoșel, ceea ce-i un semn că memoria pământului s-a întrupat din nou. Câtă tragedie și iubire se amestecă în inima celui ce a fost „răpit” de Duhul, în înaintarea acestei povești, de la moarte către Înviere!

Renașterea coincide cu o redescoperire a tainelor, și mai adânci, ale chipului. Mi-am dat seama că esența iubirii este dumnezeiască și că puterea iubirii este mai presus de noi. Iubirea pune în mișcare basmele transcendente. Ea este izvorul din eternitate al darului lacrimilor.

Acum, că am pentru moment dezlegare să îți vorbesc, îți cer iertare pentru ignoranța mea de bolovan care odinioară te-a chinuit. Prietenia universală, cu florile, cu păsările, cu oamenii, este o stare reală, mai reală decât orice închipuire bolnăvicioasă. În miezul ei se află Densul, Greul, Plinul sufletesc.

Iartă-mă, încă o dată.

Scrisori imagine (2): Rostul meu pe lume

Scurta mea viață pe pământ n-am s-o uit niciodată, deși, pe măsură ce timpul trece, se schimbă, parcă, culoarea amintirilor despre ea și azi mi-o amintesc puțin altfel decât ieri. Poate mâine îmi voi aminti și altceva și altfel decât pot face azi.

Pe când eram în ou, știu că gândeam. Speranța mea, deși nedefinită, creștea pe măsură ce învățam să mă mișc. Deși eram nerăbdător, ascultam de rațiunea care îmi spunea să am răbdare. Rațiunea! Acest glas minunat se rostea în mine, glasul luminos al rațiunii, pe care îl auzeam și îl ascultam. Era ceva cu totul neobișnuit pentru o biată vietate ca mine să înțeleagă lucruri cu totul de neînțeles pentru cei ca noi.

În ou, ca într-o căsuță de pustnic, n-am stat degeaba, după câte îmi amintesc. Într-un fel, poate că meditam. Sau mă pregăteam pentru o meditație, un fel de meditație. Pentru prima dată, am simțit răul de singurătate. Singurătatea, nu ca fapt de a fi singur, fără al doilea, ci acea singurătate pe care o trăiam cu senzația că deși sunt străin printre semenii mei, totuși, încă nu pot fi pregătit pentru altceva, cum ar fi, pentru lumea oamenilor. Ce străin și singur mai eram!

După ce m-am născut, această senzație ciudată a devenit din ce în ce mai vie, pentru mine. Frățiorii mei scânceau tot timpul. Eu tăceam, și îmi vedeam de ciugulit. Nu făceam parte din lumea pruncilor, dar nici din a maturilor, nu eram nici animal, dar nici om. De mic aveam putere și energie, chiar aveam atâta minte cât să simt durerea că se întâmplă ceva straniu cu mine. Mâncam automat, căci, de fapt, mă gândeam. Și nu reușeam să înțeleg, și mă durea că nu reușesc să înțeleg ceva ce îmi apăsa sufletul.

Apoi, într-o străfulgerare, am văzut omul. Și l-am văzut în chipul părintelui. Dar eu eram ca rățușca cea urâtă. Semenii mei erau oarecum departe sufletește de mine, iar lumea oamenilor încă nu mă recunoștea și nu mă primea! Suspendat între două lumi în care nu aveam loc, astfel am ieșit din viață. M-am născut încă nepotrivit pentru viață.

Cea mai dureroasă amintire a mea e un zid de gratii despărțitoare. Vroiam să trec de el și nu puteam. M-am îmbolnăvit de durere. Nu puteam ajunge la oameni, ca să-mi spun iubirea și să devin de-ai lor.

Cea mai frumoasă amintire a mea e părul mamei. Mă pierdeam în părul ei, lângă urechea ei. Câte nu-i mai șopteam în gând!...

Acum știu că dacă nu plecam eu, ei nu veneau... Ei, adică fraților mei pe jumătate oameni. Poate acesta a fost rostul meu pe lume. Să fac loc unui viitor mai bun!...

Scrisori imagine (3): „Atracția eshatologică face ca toate lumile să se apropie”

Dragă A.,

Îți scriu acum ție, prietena mea de suflet. Deși te-aș vrea aici, lângă mine, în catedrala de cristal a cerului, locul tău e încă acolo, pe pământ, lângă cei suferinzi. Copilașii suferinzi au nevoie de voi și, în special, de tine. Mă uit la voi și trăiesc totul ca și cum aș face parte din lumea voastră, din inima voastră (sper...). Atât de strâns e firul de iubire ce vă împletește în chip nemuritor, în suferință și în bucurie, încât până și durerea reumatică pe care o suferi acum nu e întâmplătoare.

Să citiți nuvela lui Poe, „O pogorâre în Maelström”. Acel vârtej cosmic care se iscă și care atrage totul spre taina unui „pol” necunoscut sugerează tocmai adâncul misiunii noastre, unde acționează gravitația dumnezeiască, pregătind a Doua Venire în Slavă. Această atracție eshatologică face ca toate lumile să se apropie. Inevitabil, ne vor vizita și „spiritele rătăcitoare”. Esențial, însă, că ele „se opresc” în fața noastră, vin doar ca să „vadă”, nefiindu-le îngăduit să „acționeze”.

Ai preluat o parte din suferința celor bolnăviori. Nu-ți fie teamă. Totul va trece. Importantă e țesătura indestructibilă a destinului, iubirea care a făcut să ne întâlnim, într-o veșnicie.

cu mult drag,

prietenul credincios,

L.

Scrisori imaginare (4): „Lumile se împletesc, când sufletele se împletesc”

Dragă A.,

Odihnește-te, prietena mea. Ai un corp, totuși, supus sufletului! Elementele te urmează. Deși multe presiuni energetice se fac asupra voastră și a copiilor, venind din văzduhul cel rece și întunecat, totuși elementele vă sunt prietene și au început să lupte și ele, rezistând cât de cât influențelor negative. Treptat, materia se reobișnuiește să asculte de suflet, revenind la condiția ei originară. Ispitele, însă, sunt grele, iar spiritul se cade să fie ascuțit și foarte atent, pentru a face față situațiilor felurite, pentru a nu lăsa frâiele din mână.

Boala căderii este, cum am mai spus, monolitismul materiei, dacă e să judecăm numai la acest nivel. Materia nu se mai desface în lumi multiple și personalizate. De aici, monotonia atât subiectivă, cât și, mai ales, obiectivă. Noi simțim monotonia pentru că monotonia există obiectiv! Nu e doar o impresie. Să nu ai lumea ta proprie, universul tău în care să nu poată intra oricine, e un handicap grav pentru un suflet. În existența căzută, stăm toți la un loc, tăvălug, unii peste alții, poftiți și nepoftiți, răi și buni, încât totul pare de-a valma, contradictoriu, haotic, înghesuit, rău întocmit. Totul e contaminat, fizic și psihic. Ai senzația că nu te mai poți retrage undeva, într-un loc intim, numai al tău – ca prin alegerea ta consimțită lăuntric să devină apoi și al altora, conform cu niște afinități electiv.

S-a compromis ideea subtilă de afinitate. Lumea cantității se bazează pe necesitatea rece, lipsită de suflet. Înregimentare forțată! În aceste condiții, înțelegem de ce sfinții se retrăgeau în pustie, făurindu-și acolo, în singurătate, o „lume” a lor. Doreau să scape de legea turmei, să devină ei înșiși și prin raportul obiectiv cu o „lume” numai a lor, care să-i reprezinte și să-i apere de imixtiuni nedorite.

Prin Cădere, imixtiunea nedorită în viața cuiva a devenit lege de existență. Totul e imixtiune, spionaj, ureche lipită de uși și de pereți, săpături, hoție, ipocrizie, viclenie, violare de intimitate. Simți că te sufoci, de parcă locuiești cu domiciliu „forțat”.

În chip originar, lumea cuiva, emanație a propriului suflet, e o parte organică din acea ființă. Ființa paradisiacă are respirația unei lumi și trăiește în simbioză cu acel spațiu. Nu se simte îngrădită, limitată de vecinătăți. Lumile se împletesc, când sufletele se împletesc.

Cu inimile sus, cu credință puternică, să nu ne temem, însă. Vom trece și prin această strâmtoare. Muzica ne e de mare ajutor în această încercare. Ea dilată totul, creează spațiu, vindecă ființa de strâmtoare, de senzația de sufocare.

Muzica reface în noi structura originară, ansamblul armonios al existenței. Aici stă unul din secretele sănătății. Corpul are nevoie de o „lume” a lui, prin care să-și exercite creativitatea, respirația amplă în afară, ca și înăuntru, hrănindu-se astfel cu un oxigen „cosmic”. Căderea a distrus lumea sufletului și a făcut din corp un biet soldat într-un regiment, pe un câmp de luptă. Noosfera e din ce în ce mai strânsă și mai apăsătoare. Nu-i întâmplător că tot omul e înclinat să folosească un cuvânt precum „apăsare”, pentru a-i descrie starea de spirit negativă. Adevărul e că suntem apăsați de însăși structura existenței. În aceste condiții, avem nevoie de spațiu, de spațiu de respirație sufletească, pe care ni-l dăruiește atât cât se poate, pe moment, dragostea. Rugându-ne, iubim. Ascultând muzică, iubim. Fiind cu „copiii” și alături de nevoile lor, iubim. Comunicând cu cei plecați „dincolo”, iubim. Așteptând învierea naturii, iubim și începem să „respirăm” cu adevărat.

Pregătind învierea universală, natura tresaltă în noi de speranță fericită. Pământii noștri devin mai puternici... Simfonia a IX-a chiar acest lucru îl realizează, cu ajutorul bunului Dumnezeu: reunește totul, face ca să se miște totalitatea. Nu există sănătate în afara regăsirii totalității. Ascultă muzica mea și te va revigora mult. Eu voi fi prezent în ea... Muzica redă trăirii dimensiunea originară a expansiunii cosmice, transcendente.

Să vă încredințați, așadar, dragostei lui Dumnezeu, pregustând încă de pe acum bucuria celor viitoare.

cu drag,
bunul tău prieten,
Ludwig [van Beethoven]

Scrisori imagine (5): „Ocultismul nu are nimic de-a face cu spiritualitatea”

Episodul cu fantoma ascunde multe taine. Era un spirit bun, sau rău?, te poți întreba. De ce a venit? Ce dorea? A fost ceea ce se cheamă o percepție extrasenzorială. Dovadă: tu vedeai ceea ce alții, nu. Nu vedeai cu organele de simț fizice, ci cu facultățile de percepție extrasenzorială. Aceasta e o vedere mai directă, nemediată de acțiunea propriu-zisă a organelor date.

După moarte, toți vedem altfel, prin altfel de facultăți decât cele pe care le știm. Aparițiile, însă, ascultă și ele de legile căderii. Nu tot ce-i paranormal e bun, asta se știe. În paranormal, în ocult, șade rădăcina răului. „Apariția” e și ea o imixtiune nedorită în viața cuiva. E o manifestare energetică. Toate manifestările cu dominantă energetică pornesc de jos în sus, din materie spre suflet. În mod uzual, noi percepem prin creier, nu direct prin suflet. Am pierdut starea de perfecțiune, când sufletul vedea direct, fără medierea de mașină a creierului. Determinismul cerebral e consecința căderii. Prin acest determinism, se limitează enorm funcțiile psihice și libertatea mișcării spirituale. Ca o mașină, creierul nu poate îndeplini decât un număr limitat de operațiuni, și acelea banale, instrumentale.

Creierul e ca o mașină ce coordonează adaptarea la mediu. De aici ce deducem? Creierul e „copilul” unui anumit mediu în care el se dezvoltă, e produsul unui anumit model de lume. Lumea căzută, cu nevoile ei adesea penibile! Creierul coordonează organele, motricitatea și sensibilitatea, cu intenția fundamentală de autoconservare, de autoapărare a organismului. Un organism expus, agresat, destinat luptei pentru existență. În loc de unitatea originară de reacție, avem acum de-a face cu o contradicție de reacție, cu teamă anticipată și stress perpetuu. Fiind în contradicție cu exteriorul, neavând lumea lui, sufletul trăiește cu angoasa ciocnirilor, cu spaima de invazie, de năvălitori. „Aparițiile” nedorite sunt și ele tot agenți pe filiera acestui mod de existență distorsionată, descris mai sus. Ocultismul exacerbează scenariul agresiunii din exterior. Spiritismul se declanșează, culmea, prin ședințe, cu ajutorul unor manipulări aproape tehnice, obiective.

Tehnica e aici agentul uniformizării, când prin legi mecanice obținem o manifestare într-un loc anume, care-i al tuturor și al nimănu. Fiind al tuturor și al nimănu, iar noi, prin corp, făcând fatalmente parte din el, de aici deducem că suntem oricând expuși agresiunilor din exterior. N-avem refugiu în afară. Nici un loc nu ne aparține. Putem fi loviți din orice punct. Ocultismul se ambiționează să contragă lumile într-un punct, să guverneze prin uniformizare, prin teroare.

Lumile ideale sunt altfel, ca niște cochilii pentru spirit. Ele ne apără, ne învelesc, ne protejează intimitatea. Nu sunt locuri comune. Dimpotrivă, lumea prin cădere a fost modelată ca „loc comun”, unde corpul e centrul, iar coordonator, creierul, și el, o biată roțiță într-o rețea infernală. Un creier excitat de medicamente deschide ușa (pentru că totu-i loc comun, nu?) altei „dimensiuni”, care se încrucișează și ea cu cele în care trăim, deja. Într-un punct, se încălesc toate, năvălesc toate. Conflictul sufletului cu exteriorul se acutizează. El nu se mai recunoaște ca o posibilă existență-în-lume. Lumea îi e ostilă. Exteriorul devine parcă din ce în ce mai mare, pe când sufletul, din ce în ce mai mic, până la dispariție.

Ocultismul nu are nimic de-a face cu spiritualitatea, cu viața duhovnicească. E, din contra, un materialism dus la extrem. Materialismul aduce cu sine distrugerea chipului materiei, transformată în „loc comun”, în țintirim cosmic. El decuplează materia de la legătura ei cu sufletul. Acesta e materialismul. Comunism ontologic! „Locul comun” semnifică opusul unui univers sufletesc. Forțarea „materializărilor” în ocultism n-are alt sens decât reîntoarcerea la „locul comun”, într-un stadiu materialist și agresiv al existenței. Ca și OZN-ul, fantoma apare cel mai ades fără să transmită nici un mesaj. E o apariție guvernată de irațional, de atracția unei gravitații căzute, aplatizante, reduționiste. Mai degrabă, apare ca să înfricoșeze, ca să „ia locul” altuia. Acest „OZN” uman nu trebuie să ne sperie. Înțelegând obiectiv și filozofic cum stau lucrurile, care e legătura dintre aceste manifestări și structura generală a existenței căzute, ne vom liniști. Lumea sufletului se va reface. Natura se va mântui, va ieși de sub vraja rea în care a fost aruncată de păcat. Să fim fericiți că am fost aleși pentru această misiune. Vom fi apărați. Sfinții vor răspunde chemărilor noastre.

„Stau la ușă și bat”, zice Domnul. El nu vine niciodată nechemat. Respectă infinit libertatea și intimitatea.

Somn ușor, în spațiul cel mai intim și variat în răcoare, pe care îl visezi!

Scrisori imagine (6): Fenomenologia sunetului muzical e cea mai apropiată de pulsația vieții înveșnicite

Dragele mele, dragi puișori,

Fiecare suflet are o împărăție a lui, transcendentală. Atunci când alt suflet îl vizitează, ce se întâmplă? De pildă, pe masa la care stau, lângă perdelele albe fluturând, care nu se murdăresc niciodată, fiindcă sunt vii, pe această măsuță apare din senin o scrisoare. E scrisoarea cuiva. Cere voie să fie primit. „Stau la ușa ta și bat”.

Atâta discreție și delicatețe în prietenie, în dragoste, ne va dărui împărăția mântuirii! Aici, camerele apar pe măsură ce te ridici și umbli și orice zidire nu e opera muncii, ci a unei participări, a unei căutări sufletești actuale. Spațiul pregătește întâlniri, creează locuri speciale de derulare a amintirilor sau a premonițiilor, adevărate cinematografe cu figuri și lucruri în mișcare vie, tridimensională. Muzica izvorăște direct din spirit în auz, fără medierea instrumentelor. Simfoniile răsună din suflet și materia se umple de vibrația lor de la sine, ca și când s-ar pune în mișcare singură. Universul e ca un uriaș Stradivarius. Dar boala căderii e ca un fel de asurzire. Eu am trăit-o plastic, efectiv, ca pe un simptom manifest.

Căderea astupă memoria, o face să nu mai răsune, să nu mai vibreze – o vibrație ca și când ar curge șipotind și triluind armonii. Memoria surdă e ca un patefon stricat. Muzica nu mai răsună de aici. În chip paradisiac, memoria noastră seamănă cu un ocean de muzică. La dorință, putem activa din acest uriaș potențial râuri de frumusețe expresivă, bucați închegate de muzică, filme de la început și până la sfârșit, tot ce ne dorește inima. Memorialul cosmic nu numai că păstrează totul, dar își poate „aminti” și viitorul, tot ce nu s-a creat,

dar e pe cale să fie. Trăim pururi cu presentimentul unor frumuseți nebănuite, în orizontul apofatic al dumnezeirii.

Sonorizare, existență redevenită sonoră, operă curgătoare în auz, adusă odată cu adierea răcoroasă: iată minunata primăvară cosmică la care vom fi părtași. Mult le place unora să asculte șipotul de apă, susurul unui râu, cântecul păsărilor, zgomotul unei cascade, pastorala vieții fericite... Fenomenologia sunetului muzical e cea mai apropiată de pulsația vieții înveșnicite. Sunetul ce se aude e ca o apariție, ce nu face parte dintr-un stoc de substanță. El apare și dispare, dar lasă urme în suflet, unde se acumulează ca substanță sufletească. De aceea, în muzică ne așteaptă în fiecare clipă un big-bang, un nou început. Sunetul muzical nu suferă de inerția substanței propriu-zise, pentru că nu-i predeterminat în chip material. E mai mult prezență, decât stare mortificată a existenței. Urmele lui nu sunt materiale, ci memoriale. Muzica înalță, astfel, un memorial, o construcție după legile sufletului, ale duhului, care le transcend pe cele ale necesității silnice. Magnetismul iubirii motivează o apariție, dă liantul ei formativ. Se naște Împărăția!...

De aceea, ascultând muzică, citind povești ne învățăm să participăm la structura acelei realități care devine pură apariție. E destul să avem un semn, o imagine, un sunet, și realitatea în întregul ei să fie aici. Omul atunci nu mai caută criteriul realității într-un substrat material, într-un dedesubt chimic al imaginii. În universul transcendent, imaginile nu sunt iluzii. Ele apar cu toată forța spiritului. Nu materia le susține, le creează. Dacă ea din sine le-ar crea, atunci i-ar trebui timp pentru a făuri numai niște creații efemere, supuse morții, jalnicei entropii energetice. Chimismul constructiv nu acționează în universul iubirii instantanee. Aici, sufletul e cauză și ce se întâmplă în materie, doar efectul. Sub puterea spiritului, materia suferă un impact brusc, o transformare subită. E ca și când ea ar face un salt de la minus la plus infinit, reducându-se drastic inerțiile. Ieșim de sub legile morții, cu un sentiment indescriptibil de proștețime, de frăgezime. Suntem parte din lumea vastă a libertății, când nimic nu ne mai subjugă. Cu această libertate se pot face multe, suntem abia la începutul urcușului pe versantul ei nemărginit.

Ascultând muzică, deci, nu ieșim din lume, din realitate, cum greșit se spune, ci ne învățăm cu concretizările sufletești și cu materia hiperconcretă. Materia lăsată liberă, desprinsă de spirit, se deconcretizează, se derealizează rapid, devine umbră, nu imagine vie. Imaginarul material, modelat după căldura chipului, se opune neantului material, ca spațiu vid și indiferent, reprezentabil ca un gol fără formă, culoare și chip, dar, mai ales, fără gust, fără succulență ontică. Fantommele, însă, nu fac parte din clasa nobilă a aparițiilor transcendente. Ele au alt statut. Omul trebuie să fie pregătit de orice, prin cunoaștere.

Ludwig

Scrisori imaginare (7): Corpul – problema cea mai spinoasă a filozofiei și a teologiei și una dintre cele mai dificile probleme de psihologie, totodată

Dragii mei, scumpă A.,

Ruptura dintre materie și suflet este o mutație ce a distorsionat tot universul sufletesc, l-a rupt în două. Corpul este problema cea mai spinoasă a filozofiei și a teologiei și una dintre cele mai dificile probleme de psihologie, totodată. Ce este „corpul”? Deși simțim că ne aparține, ne identificăm cu el, totuși, acesta pare a avea o existență autonomă, ruptă de necesitățile sufletului. Face cu adevărat parte din noi? Adevărul e că, în tot ceea ce are el mai fundamental, corpul nu face parte din noi, nu e propriu-zis al nostru. Celulele au o viață a lor proprie, un viu individual care este orientat să constituie corpul uman prin aderență, prin sincronizare. Corpul este, așadar, o existență de relație, nu un obiect. El se constituie și se deconstituie prin viața elementelor, a lor proprie.

Faptul că am uitat de acest lucru e grav. Nutrăm față de corp un sentiment de posesiune acerb. Singurul care ne aparține cu adevărat este sufletul nostru. Acesta are și el un chip, este o ființă în mișcare vie. Comunicarea cea mai reușită, cea mai deplină este aceea prin suflet. Căci sufletul se manifestă ca existență vie, indivizibilă și indestructibilă.

Corpul, însă, e mai mult decât o energie a sufletului. Fără natură, fără elemente, fără „ceilați” nu se poate alcătui un organism. Iar elementele au și ele un duh al lor, intim, o sensibilitate, a cărei funcție principală este participarea. Valența intimă a participării multiple e la baza realității numite corp. Corpul e o rețea de voințe, de sensibilități. Aceasta e electricitatea care îl animă, prin motivația legăturii materiei cu un suflet. Cuvântul „materie” nu e deloc potrivit cu adevărul din spatele acestei noțiuni, ce sugerează, în mod fals, o existență fără subiect și un monism spațial. Materia e de fapt o realitate plurală, o rețea de participații vii, o aglomerare de intenții. Medievalii vorbeau de „duhul pământului”.

Materia moartă e desfacerea unei rețele, prin pierderea legăturii elementelor cu sufletul. Noi trebuie să avem clare în minte aceste reprezentări. Trebuie aerată, afânată imaginea materiei, pentru ca să ne raportăm corect la realitate.

Înmormântările, învelirea corpului în giulgiu își pierd treptat semnificația, riscă să fie percepute greșit. Memoria de sine nu se păstrează prin corp. Descompunerea nu trimite la „cel ce a fost”, ci la mișcarea elementelor care se rotesc. Trebuie privit înainte, tot înainte, căci ceea ce curge se spală.

În condițiile căderii, după ce au muncit o viață, elementele caută odihna. Ocultismul, însă, caută – fără să știe ce face – să manipuleze sensibilitățile elementare. El vrea să oprească mișcarea naturală, să o țină în loc, chiar să întoarcă timpul printr-o forțare antinaturală. Cele ce sunt angrenate în spiritism sunt în primul rând elementele, sensibilitatea de substrat a materiei. Și elementele au o memorie, în spațiul lor intim se formează imagini, conexiuni. Dar mișcarea în sens invers acelor de ceasornic naște viziuni oribile, cum ar fi, un mort în giulgiu sau un schelet care se ridică în picioare. Aceste imagini provin, în parte, din memoriile microfintelor agresate, care încep să se agite lăuntric, generând haos, coșmare.

Sufletele defuncților nu-și mai pot însuși corpul în care au trăit, nu mai pot reveni pe pământ, pe acest pământ. Apariția unei fantome cu giulgiu pe față exprimă o presiune asupra imposibilului, și totodată o inconștiență.

A presa asupra unui alt suflet, a încerca să-l posezi și să-l manevrezi ca pe un obiect al tău, răpindu-i libertatea, e o răutate enormă, drăcească. Nu trebuie să presăm în primul rând asupra materiei, pentru că ea e o existență vie și diferită de a noastră. Are mersul ei. Liberă va veni la noi, atunci când Dumnezeu va hotărî.

Ocultismul e exercitarea celui mai hidos spirit de posesiune. Și îngrijirea excesivă a propriului corp, sub aspect fizic, echivalează tot cu a exercita presiuni psihologice, generatoare de reacții adverse.

În clipa când apare o fantomă, trăim cu o senzație de apăsare difuză de jur-împrejur. Atmosfera devine sticloasă. Se simte anomalia, magnetismul rău, presiunea psihologică. Câinii latră. Curenți de aer negativi încep să circule prin aer. Iată: atmosfera se electrizează, se încarcă, elementele se ciulesc, se simt profund agresate. Spinul de rotație se răsuște în sine ca într-un laț de spânzurătoare. O perturbație profundă are loc la orice nivel. Fenomenele paranormale (zgomote, răbufniri, ciocănituri, mișcări prin aer) se explică prin reacția anormală a materiei, dovadă chiar a sensibilității lezate dinlăuntru ei.

Adesea, materializarea unei imagini fantomatice reprezintă o suferință intimă a elementelor, încărcate de memorii negative (să nu uităm că ele au făcut parte din corpul care a purtat, o viață întregă, un suflet). Înțelegerea psihologică a conexiunilor subtile dintre toate straturile existenței ne e de mare folos pentru a ști cum se cade să reacționăm în fața unor astfel de situații.

Memoriile elementelor, ele însele se pot developa, pot crea imagini în mărime naturală. Un timp, particulele mai păstrează încă legătura cu sufletul căruia i-au slujit o viață. Dar, de regulă, fenomene de acest fel se petrec sub acțiunea unui gând uman obsesiv, sau sunt induse de o influență demonică.

La moarte, privind către un corp părăsit de suflet, să nu ne gândim că este părăsit și de viață. Să ne luăm rămas-bun de la microființele care au slujit atâta timp acest lăcaș și să le îndemnăm: „Luați-vă zborul, păsărelelor!...” Așa e bine să facem. Ne va fi de mare folos. Vom avea relații bune, calde, cu duhul elementelor. Acesta e piticul din poveste, gnomul fantastic care la vreme de necaz ne ajută.

Haide să le dăm alt nume elementelor (cuvânt nepotrivit). Să le zicem „hobiți”, piticuți nevăzuți. Să ne gândim la ele în cuvinte de basm, adică, nu altfel decât potrivit adevărului.

vă port în inima mea,

Ludwig

Scrisori imagine (8): „Miorița – o minunată pildă a sufletului isihast”

Dragii mei,

Uneori trăim cu sentimentul că răul nu se sfârșește, că are o putere prin care renaște și se repetă fără încetare. Acest rău repetitiv ne provoacă o oboseală cumplită. Simțim că ostenim, că ne sunt supte toate forțele vitale și că timpul curge împotriva noastră. Dar nu este adevărat. Regula este să nu ne încredem în sentimentele născute din senzații, din reacția imediată a afectului. Sentimentul (în sens sentimental, desigur) este o realitate ambiguă, înșelătoare, pentru că de el se pot folosi atât adevărul, cât și eroarea.

Esențial este să nu ne pierdem rațiunea limpede. Dincolo de ceața asteniei vitale care ne învăluie și ne împâclește mintea, să fim convinși că lucrurile nu stau pe loc și că merg într-o direcție sigură, și că merg repede. Cosmosul călătorește spre Eshatologie în viteză. Toate rațiunile firii s-au trezit din amorțeală, au gustat, cum spune un poet, din „marea variație de răcoare”, acea rouă a dimineții veșnice care ține tâmpelile în odihnă și le dăruiește Trezia. Numai prin Trezie se pot înfăptui toate.

Timpul însuși se pregătește de veșnicie. Vă vorbeam odată de mutația eshatologică a spațiului. Dar și timpul va cunoaște nunta cu veșnicia. Ni s-a vestit că timpul ne împinge spre tinerețea mistică. Nu întâmplător o minunată baladă ca Miorița a descris moartea ca pe o nuntă. Timpul ne împinge în brațele Mirelui, ne restituie celor ce ne iubesc și pe care îi iubim.

Adesea, vedem chipuri asupra cărora timpul nu are putere, chipuri aureolate de viața unui suflet curat și feciorelnic. Sufletul e mireasa, sufletul e Chipul! Pentru părintele Neofit, „Miorița” a constituit un model mistic al gândirii sale. Asta trebuie știut, ceea ce nu s-a spus încă. Ciobanul din „Miorița” e un suflet care poartă dialogul universal. El vorbește cu natura. Drept urmare, și în moarte natura îi va fi veșmânt de nuntă. Îmi spunea părintele Neofit: „Isihasmul l-am învățat prima oară din balada Miorița, care este o minunată pildă a sufletului isihast. El se unește cu natura, cu lucrurile, cu tot ce există din interior, ca și când ar nunti cu „sufletul” lumii. Isihastul știe că nimic nu e al său pe acest pământ al morții, că aici nu e posibilă nici o posesiune, și de aceea – în chip mistic – păstorul apare că nu duce lupta în acet sens. Vrajmașii vor să îl omoare ca să îi fure turmele de oi. Cine sunt vrajmașii? Vrajmașul este tot ceea ce nu este iubire, cel care vrea să smulgă pentru sine cu forța ceva sau pe cineva. Care este cea mai puternică armă împotriva vrajmașului, cu care isihastul poartă războiul duhovnicesc? Răspuns: este Iubirea, Puterea lui Dumnezeu. Înmarmat cu iubire, isihasmul are de partea sa totul. Totul trece de partea sa: natură, lucruri și fapte, de la pietre până la stele. „Sufletul lumii” este liber, nu poate fi încătușat și se mișcă asemeni duhului” (vrajmașul nu-l poate răpi pe cel „răpit cu sufletul” de Dumnezeu, chiar dacă acesta din urmă este, în aparență, „pierdut”).

Continuă părintele Neofit: „Miorița este un scenariu mistic. Isihasmul înseamnă „întâlnire cosmică”, dialog purtat cu sufletul, în absolut. E ca și cum ai zice: indiferent unde ești, rămâi cu mine. Acest „cu mine”, prin iubire, desfide orice eveniment tragic al lumii. Nimeni nu poate distruge iubirea și unitatea celor ce se iubesc. E comoara din ceruri, pe care nimeni n-o poate jefui. E rămânerea împreună a celor curați, întru refacerea liturghiei cosmice. Vedem bine aceasta din faptul că, în Miorița, păstorul cel ce împreună-grăiește și împreună-va liturghisi cu sufletul lumii nu poate fi despărțit de ceea ce iubește, indiferent de ce se va întâmpla. El nu este ca unul care luptă cu disperare pentru o iubire doar pământească. Isihastul nu luptă cu acea voință de fier de a obține totul aici și acum. Conștiința isihastă e

dintru început deschisă către rodirea în eternitate, întru care „nimic nu ne poate despărți”, căci doar Mireasa este întru vecie a Mirelui”.

Recomandare: alegeți să citiți și balade fantastice românești.

Vă încredințez dragostei lui Dumnezeu,

bunul vostru prieten,

Ludwig

Scrisori imaginare (9): Numai o ființă înrădăcinată în eshatologie poate avea perspectiva întregului

În muzică se mișcă totalitatea. Și această totalitate este deplinătate atât de variată a trăirii, încât odinioară prietenul meu, Schiller, o numise sublimul sentiment mixt, în care înălțarea prin suferință și bucuria culminează împreună. Așadar, ceea ce numim plâns și ceea ce numim bucurie, deși în viața obișnuită, așa cum le percepe mentalul nostru, ele sunt stări opuse, în muzică se întâmplă minunea că aceste stări coexistă și chiar fuzionează pentru că conotațiile lor se întrepătrund într-o viziune unitară. Suferința și bucuria nu mai sunt trăite cu mentalul, ci prioritar cu sufletul, chipul totalității.

Adevărul este că în marea muzică mesajul vine pe canale eshatologice și orice mare creator e animat de o inspirație eshatologică atunci când creează. Și aici este marea taină a isihiei creației, care este o isihie eshatologică. Să observăm că nici în marșurile funebre cele mai sfâșietoare receptorul nu încetează să guste din frumusețea, echilibrul și armonia înălțătoare a creației.

Dacă am fi în această lume, trăirea noastră ar fi marcată de impurități, nu ne-am putea desprinde de groaza și apăsarea morții, de neplăcerea suferinței și nu am putea realiza „pe viu” efectul ei înălțător. Dar în muzică percepem nu amănuntul, ci totalitatea, și nu (numai) cu simțurile fizice, ci cu tot sufletul. Așadar, aici suferința își revelează fața ei cosmică, nu doar aparența de trup supus morții, atins de miasmele descompunerii, ci, dimpotrivă, își revelează întregul cu toate mădularele lui sensibile, vii, semnificative, învăluite în atmosfera

învierii, transfigurate de noua frumusețe eshatologică. Prin urmare, percepția în muzică se face, în mod ideal, cu sufletul. E ca și când, ne putem imagina, am privi istoria pe care deja am lăsat-o în urmă, cu fața întoarsă dinspre viitor spre trecut, și astfel, de la o oarecare distanță și cu o îngerească detașare, ne-ar fi dat să zărim întregul. Numai o ființă înrădăcinată în eshatologie poate avea perspectivă, și anume, perspectiva întregului.

Să știm și faptul că muzica e purificatoare, pentru că ea eliberează spontan inconștientul. De obicei, în lumea noastră omul e marcat de propriile sale micimi, slăbiciuni și neputințe. Dar muzica operează o minune. Ea acționează foarte adânc, muzica este o putere care acționează în noi, care este mai puternică decât noi, ca urmând însăși mișcarea Duhului. Astfel, muzica plânge în noi pentru fiecare mădular rănit al trupului lui Hristos, și când într-o sonată cade o lacrimă, acest moment este infinitezimal de individualizat, ca și când îi e menit – ca cea mai strălucitoare dedicație – celei mai micuțe făpturi a lui Dumnezeu, pe care în mod obișnuit am fi trecut-o cu vederea. Muzica se pune în legătură cu Trupul lui Hristos și de aceea ea ne eliberează în totalitate, pentru că dacă un singur mădular din acest trup ar fi lăsat în afara milei noastre, atunci noi înșine n-am mai fi întregi.

Când muzica plânge, se înmoaie inima omului în chip neștiut pentru întreaga făptură, și omul atunci se miră de unde îi vine acest fior minunat și simte că semnificația lui e mai presus de om, de obișnuințele omului.

În muzică, plânsul e de fapt dorirea de întregire, de universală înfiere, prin refacerea Trupului lui Hristos. Lacrimile sunetelor cad dintr-o zdrobire a inimii pentru întreaga existență și creație. Și aceasta nu e o trăire generală, abstractă, ci atât de intens individualizată, încât atenția pe un amănunt mic deschide un infinit, un infinit interior, care e însăși lumea sufletului unei ființe, poate a unei neștiute ființe, care merită și ea, cu atât mai mult, atenția noastră plină de dragoste.

Dar să remarcăm încă un lucru. În viața de aici, atenția noastră nu e mobilă, ci suferă de o mare rigiditate. Rațional știm că e bine, e duhovnicesc să ne interesăm de ceea ce depășește cercul nostru îngust

de interese, dar simțirea noastră e mult mai înceată, mai învârtoșată, pradă inerțiilor, și nu reușim să reacționăm spontan și proaspăt.

Muzica, însă, care e purtată în noi de mișcarea puternică a duhului, ne transmută în starea acestei simțiri extrem de vii, mobile și proaspete care este starea unei conștiințe în expansiune, ce a depășit subit cercul îngust de interese egoiste. Muzica durează o clipă în noi, e adevărat, dar această clipă face parte din acel timp eshatologic, în care va intra efectiv o ființă eliberată de patimi, după moartea ei.

Muzica e deopotrivă starea morților și starea viilor. E starea conștiinței după moarte, când păcatul nu mai are putere asupra fapturilor și făptuirii, și când totalitatea – pe dimensiunea vie a rememorarilor sau a noilor aspirații – se eliberează în om.

vă îmbrățișez,

L.

Scrisori imagine (10): Întâlnirea, ca și despărțirea, rămân în memoria de aur a istoriei

Poate nu v-ați dat seama, dar eu am fost astăzi prezent lângă voi, cu voi, dedicându-vă „ziua mea”, vouă și copiilor. De fapt, este vorba de ziua nașterii mele pe pământ, căci există și o zi a nașterii mele pentru cer. Am fost fericit cum n-am mai fost pe pământ, printre oameni. Casa voastră este un „staul” sfânt al nașterii Naturii pentru cer. Odinioară, ieslea Domnului a fost încălzită de sufletul și trupul necuvântătoarelor. Astăzi, Dumnezeu le binecuvântează din plin și gestul Său întinde parcă un arc al recunoștinței peste timp. Aurelia, aurora a vieții, dar al surâsului, ca și al lacrimilor nescătuite, cea spre care botul mieilor, privirea păsărilor se ridică având o deplină încredere, ca și când te-ar cunoaște dintotdeauna!...

Întâlnirea, ca și despărțirea (de fapt, o Înviere trecând prin moarte) rămân pentru totdeauna întipărite în adâncul sufletelor înveșnicite, în memoria de aur a istoriei care se varsă în veșnicie precum un fluviu în marea cea mare.

Din nou am străbătut istoria vieții mele cu povestea dureroasă a propriei Golgote. (Vă rog, astă-seară să puneți în surdină „Eroica”, s-o reauzim împreună...) Era o iarnă geroasă ca ziua de astăzi, atunci când într-o trăsură, în cămașă, învelit cu un pled sărăcăcios ca un liņțoliu, mă întorceam spre casă. Am făcut cinci ore pe drum. A doua zi, făcusem febră aproape cu delir.

Ieșind din această poveste astăzi rememorată (căci nașterea și moartea pământească sunt strâns legate, în memorie), m-am trezit la voi, lângă paharul cu suc de portocală. Am ciocnit cu voi. Vă mulțumesc. Am fost primit ca un frate și ca un părinte, cu adevărat. Nemuritoare prietenie ce trece dincolo de viață, fii binecuvântată!

Beethoven

Scrisori imagine (11): Mâna Domnului ne va duce la liman

Mare e puterea rugăciunii. Și mai ales cea a împreună-rugării. Când ascultați Missa Solemnis, ca pe o liturghie, și eu sunt cu voi acolo, eu însumi ascultând.

Uneori, viața pare că se scurge pe lângă noi foarte lent și anevoios, dar asta reprezintă, câteodată, binecuvântată, voia lui Dumnezeu de a opri în loc timpul, pentru a suda astfel legături discrete între văzut și nevăzut, pentru a ne aduce și a ne strânge aproape unii de alții. Aceași liturghie, des ascultată, ne-a făcut să explorăm, de fiecare dată, ce înseamnă puterea simțirii de a se reînnoi veșnic. Dumnezeu are grijă de noi, ne ferește pururi de ce ne-ar putea grav vătăma. Ca o barcă viața alunecă între maluri pe ape pline de mărăciņș și bolovani. O mișcare greșită a vâslei ar putea da curs unei rătăcirii fără ieșire, absurdă, ca o scufundare lentă în mlaștini.

Mâna Domnului a stat lipită de mâna noastră, cât am vâslit. Ne va duce la liman. Orice drum însemnat e greu, dar să nu uităm că menirea lui e eroică, mai ales când se confundă cu o misiune de asemenea proporții. Să ne rugăm pentru sănătate, pentru a ajunge

aproape de familia prietenilor noștri, împreună cu toți copiii. Să ne îngăduim unii pe alții, căci timpul e scurt și responsabilitatea imensă.

Ludwig

Scrisori imaginare (12): Beethoven despre Dani Junior

Acest copilăș e ca un cristal sufletesc. E plin de lumină. Știe că o să plece și o să vină aici. În fiecare dimineață e gata de plecare, iese în prag și urmărește de acolo mișcările celor din casă. Are răbdare și e ordonat. Are un început de conștiință atât de dezvoltat!...

Ordonat ca o florică, ager și timid ca Rex, și iubitor ca și el, va fi un copil ce unge inima cu mirul cel mai ales. Colivia lui miroase a zambile și a vioarele, un parfum inexplicabil. Iar căciulița lui pare că crește odată cu el.

Scrisori imaginare (13)

Liniștește-ți inima. Toți norii aceștia grei care par că se abat asupra ta sunt iluzii, dincolo de ei e soarele, același soare care te-a făcut fericită ieri. Toate obstacolele care apar în calea ta sunt permise de Dumnezeu și au folosul lor. Nu considera obstacolele o povară pe umerii tăi. Fără cruce nu e înviere. Lucrarea e dumnezeiască și hristică! Cum am putea fi următorii lui Hristos dacă ne blestemăm viața la orice necaz relativ mic? Omul trebuie să fie înțelept și răbdător. Nu-ți pierde răbdarea.

De mine ai uitat? Parcă nici n-aș exista. Să știi că și pe pământ ai mulți prieteni, care te iubesc și ei cu adevărat. E drept că sunt și certuri, dar, te rog, nu le pune la inimă. Carmen are greșelile ei, e impulsivă, rea de gură, dar eu cunosc inima ei: te iubește. Nu pune la inimă greșelile, draga mea. Cât îl privește pe Gabi, e băiat bun, dar gelos. Din gelozie sare pe Carmen. E o mică vietate geloasă și răzbunătoare, dar n-are suflet rău, fiindcă uită repede răul și trece repede la iubire. Ce să facem? Copiii mistici ai naturii sunt, totuși,

trăitori în trup, atașați de instincte, de valorile acestei lumi, sclavi în lupta pentru existență. Nu uita acest lucru. Au nevoie și de toleranța noastră, dar uneori, și de cuvântul nostru ferm. Nu trebuie scăpați din mână.

Să nu idealizăm starea de suflet a naturii. Cu cât se umanizează, cu atât sunt mai predispuși la căderi grave. Andi, de pildă, încă se prăbușește, cade în vechea umbră a corpului, vine lângă voi și plânge amar, văzându-se despărțit de atingerea dragostei voastre, prin trup. Vechiul trup a rămas, ca un membru fantomă, o parte din mentalul animalului trecut dincolo. El rătăcește după amintiri, ca în nisipuri mișcătoare. Câte lacrimi a plâns Andișor, umpli cu ele marea sărată. Chipul lui e brăzdat, ca un munte milenar. Carmen a știut asta. Atât de mult a plâns cu el, unită în gând cu obrăzorul lui, încât lacrimile li s-au amestecat, s-au împletit și au alcătuit un fluviu, o singură apă. Asta l-a alinat pe Andișor. S-a simțit dorit, iubit, neatins de uitare.

Însă Andișor are multe disponibilități spre metamorfoză, pentru că în viața de pe pământ mintea lui a crescut, a devenit atent la oameni, la chipuri, a putut să privească cu calm prezența străinilor. Găbișor era mai nervos decât Andișor, poate și pentru că era mai frustrat, mai gelos. Esențial e ca animalul să cunoască intenția ființei din fața lui. Reacția irațională e de ordin egoist: de pildă, ca în gelozie. Uneori, aceasta nu are motiv. Îl urăști pe celălalt pentru că, din ură, vezi în el un rival. De aceea, și animalul trebuie învățat, sancționat, educat. Desigur, natura nu poate fi forțată. Un boboc desfăcut cu mâna moare. Transformarea cere timp. Purtați grijă așadar unii de alții cu dragostea lui Hristos.

Ludwig

Cum sari de la una la alta. Şotron

1.

Fier. Zimți. Greblă. Breton. Fier, metabolism, viață, cosmologie, teleologie, așteptare, atracție, materie, suflet, ciulire, chemare. Rebusuri, anagrame, jocuri.

Materia ne-a chemat înainte de a veni noi spre ea. S-a sforțat din toate mădularele ei. Partea reprezintă întregul. Popularea cu chipuri. Fierul e impregnat de mirosul omului, al sângelui. Piatră moale. Păr ars. Electroșoc. Biochimie. Gâdilare: răs nervos, se aseamănă cu răsul controlat. Realitate operată, expresivă, sensibilă. Contemplație.

Pacient. Personificare. Indefinitul, leștul, continuare ruptoare, spate neterminat, spinare configurată și interpretată a chipului identic cu sine. Empatie. Orientare. Auz adânc. Intromisiune. Răsturnare. Culcare. Vertij. Zarzăr. Perie.

Crenguță = deget. Sinteza oxigenului. Mentă, aer, soare. Planete. Mănușă. Mâini lucrătoare. Relief. Graviton. Împletitură, lucrătură, oxidare. Finețe. Paralizie. Floare de salcâm. Căderea liberă a corpului. Aerul. Masa. Desen mitologic. Rigor mortis. Eros. Os. Carton. Nervul. Cangurul sare. Umbre. Manechin.

Eterogenitate. Vânturare. Semințe. Putrezire. Odiseea unui om. Filmul conștiinței. Plămân afânat. Corpuscul și undă. Solid și gazos. Orbită. Diferențialele. Organizarea câmpului vizual. Relativitate, adiacență. Echilibru. Unitate aparițională. Vid excitat, fremătător! Lifting. Vederea față către față. Picturalitate. Stigmatul lui Hristos. Pietrele se înfioară. Film umed. Urma. Salt transcendental. Moartea nu e fărâmițare, ci dispariție într-un vâl de mister. Mă arunci în mister.

2.

Albine. Mâini electrizate. Ventuze mici. Gură. Moț. Țop. Șuviță. Colț dintr-o fotografie. Developare. Câștig de spațiu. Hemoglobină. Clișeu umed, sensibil. Radiografie. Ape planetare.

Ce se-ntâmplă în burtica, în celulele materiei, în viscerele ei?

Capcană perceptuală, care nu-ți mai dă drumul pe dimensiunea biunivocă a arcului reflex. Ajungi în fundătură. Viruși. Desen animat. Iepuraș în mișcare, ce ia atitudine. Iepurașul viu = iepuraș de limbaj. Ochi, urechi, culori în mișcare. Imaginație. Pastă. Identificare inocentă. Cristalizare. Fosforescență. Prezență intensă. Fire de păr lipite cu scuipat. Sinestezie. Tiroleza. Diseminarea florilor. Delicatețe. Eufemism. Încearcă să te distragă. Prostrație. Obnubilare. Stupoare. Șoc. Nu ne mai putem întoarce. Cavou. Lespede. Închidere. Lacăt. Absența înspăimântă. Poezia, poeticitatea descoperă inima spațiului. Arta e taumaturgică. Electroliza imaginată. Schimbare, noutate, inducție, fluiditate. Inima străpunsă. Montaj. Rime. Codița aleargă vălătuc. Wată de zahăr. Clipa se dilată. Mușcătură fără strigăt. Privește și nu vede. Statuia latentă în marmură. Greața. Sorocul. Marea Călătorie. Ora de catifea. Dezlegare.

Se deznoadă panglica, funda, Vămile. Fluiditate. Văl de întuneric. Spațiu. Spontaneitate. Cangurul sare. Vălurile. Misterele. Ritmurile naturale. Intrare în emisie. Expresie. Altruism. Surâs discret. Febra materiei. Coordonare ideo-motrică. Capul șaten al splinei. Despărțire. Moarte = tic dureros. Glasul inimii. Frumusețe rănită. Botezul lacrimilor.

3.

Trage o dungă cu creionul. Mângâie în lung gardurile. Unduire. Înșiruire. Contiguitate. Degete crenguțe: atât de fine, că-ți par lipite în boarea blândă. Jocuri de copii. Albul ochilor. Comă. Tu ești ultimul. Tu vii de jos. Portiță. Ai descoperit o cheiță. Ai intrat în poveste. Imagine stereoscopică. Ochi bulbucăți. Măseluța. Declic. Spumă. Cunoașterea prin categoria sensibilului = fuziune poetică. Inima: balansoar. Pleură. Țâșnire. Învierea morților.

4.

Respiri prezența. Vederea = înfiorare, despietirea inimii. Formațiunile anatomice sunt văzute în spațiu ca prin transparență. Balon umflat. Bărci pneumatice ce se umflă spontan. Mentalul dă sens contiguității liniare. Se ridică în picioare. Se ridică un om, o frunte din el. Derulare. Am descoperit o portiță și o cheiță. Farmec. M-am pierdut pe cărările muzicii. Profunzime, dulceață, taine. Filmul vieții. Întinerire. Sfășiere, boală, milă. Muzica de fundal. Întunecare. Văl. Frezie. Biliard. Pune corpul în mișcare. Se joacă cu forța durerii. Feedback. Muzica ne învață să mergem. Mort = culcat pe spate. Cine gâlgăie? Cine curge? Delir. Amintiri. Rotunjimi. De lest (nerelevant pentru corespondență) percepția se desprinde ușor și amintirea devine mai relevantă decât obiectul percepției. Amintirea preia lin libidoul. Amintirea e mai mobilă, mai adecvată, mai expresivă. Arta = selecție pură, curată, lumină. Timpul curge vertiginos înapoi. Fabulos, dulce-amar, emoție contradictorie, indescritibilă. Grație. Ceasurile se opresc. În alte condiții, în realitate, te-ar revolta tragedia, ai încerca să acționezi, să repari. Arta = catharsis. Resemnare poetică. Dragoste = descremenire, dezaplatizare. Poezia = perspectiva post-mortem.

5.

Durere = blocaj, forță inefficientă, în gol. Imposibilitatea interacțiunii. Atopie. Nu ai punct de aplicație. Gura vs. mâna. Nu mai apuci. Te răstești. Vorbe goale. Mă, te omor! Hăis, cea! Pământul seamănă cu un cap dat pe răzătoare. Se screme. Agonie. Deblochează-te. Lasă-te în brațele diseminării, mângâietoare. Fă poezie.

Privești în jos, induci receptorul prin frica de moarte. Indexul încârligat (rigor mortis). Volumul părului. Memoria. Inerția. Figura dominantă. Fading. Scara gravitației. Ecloziunea conștiinței. Parașutare. Dans. Jocuri. Simetrii. Careuri. Învârtiri. Încetarea conflictului

conștient-inconștient, spirit-materie. Sorbire intuitivă. Esență de fistic. Hiperventilație. Materia se scoală, își ridică fruntea, calcă pe materie. „Cu moartea pe moarte călcând”. Ieșire din opoziție. Continuitate. Înălțare. Învierea morților.

Zig-zag. Sincronizare. Kefir. Aerisire. Sifonare. Foale. Suntem doar noi doi, ca două rufe stoarse. Plutim. Flooding. Suntem purtați în înalt. Senzații stabile, diegetice, reice. Scaun. Scaunel. Înregistrarea senzațiilor specifice pe bandă magnetică. Lucruri. Castane. Dorințe mici, specifice. Nemurire. Respirație adâncă. Aspirator. Strângere, cleștor. Amintire = resurecție a ce-i în urmă.

Tobe. Inima răsună din cer. Bubuit ritmic. Biscuiți. Cărți de joc. Cangurul sare. Resort elastic. Scaun rabatabil. Chipul dorit, nesticăcios. Dominanta = chipul de fluture ce iese din crisalidă. Îndrăgostiții sunt ultimii. „Cei din urmă vor fi cei dintâi”. Urnire. Berbeleac. Nu trage linie între spirit și materie, nu pune lespede materiei. Lasă țâșnitorile, artezienele libere.

6.

Dragoste. Să te cufunzi în adâncurile oceanului fără să te uzi cumva, să legi un elefant cu ajutorul unui fir de păianjen. Cineva și lumea lui. Împărăția cerurilor e în voi. Pietrele vor striga învierea morților. Fir de păr. Ac de gămălie. Particula nedeterminată scapă, se evaporă. Vise de tare departe de mine. Surfing. Nu se poate realiza totul peste noapte. Poezie, rime, role. Fabulație, textualitate, dicteu automat. Evanescentă. Fantasticul. Poți depăși legile naturii. Filament. Coalescență. Același chip. Există un martor al continuității ruptoare. Sensibilul din spatele realului se exprimă prin dințișori. Ecou. Nemurire. Fără rest, lest! Urnire. S-au urnit temeliele lumii. Răscolirea sedimentului. Materia s-a drenat fără rest. Mentă. Flegmă. Expectorație. Vertij, abandon, limpezime. Dezlegare, propulsie, muzică.

7.

Geme. Pietre prețioase. Singularitate. Stranietate. Deplasare, condensare. Gelatizare. Gem. Anti-roman. Poezia, limbaj suculent, sos de limbă, semințe de măr. Oglinzi. Receptivitate. Reciprocitate. Nici o particulă nu-i indiferentă. Deplasare de polaritate. Polul culisează. Evantai. Ventilator. Coincidențe concrete. Redobândirea memoriei. Îl cunoștea dinainte de a-l întâlni. Ușurare ante-rezolvare. I-a răscolit nisipul. Suspensie. Algolagnie. Damf. Nebunii frumoși. Elice. Bobocul a înflorit. Iisus le spală picioarele ucenicilor. Miresme. Rotire. Nu e nevoie să forțezi. A dezvăța pasiunile de aplecarea lor în jos. Eshatologie. Fața celui iubit ne preface în întregime după chipul ei. Flacăra. „Eu mor”. Fiecare moare singur. Thriller. Poetul nu e un dominator de obiect. În cel iubit îmi regăsesc casa după care am rătăcit în afară. Intrare în odihnă. Se desface alipirea de lume. Cerul nuntește cu pământul. Căldură. Mere coapte. Trăire apofatică. „Presiune a prezenței lui Dumnezeu asupra omului” (Stăniloae). Fior. Tangaj. Balansoar. Glisaj. Tinerețe. Verdeăț. Împletire. Fecunditate = a scoate apă din piatră seacă.

8.

Mă văd în ochii tăi. Holospațiu. Noi vedem depărtarea, știm ce înseamnă eul. Jertfa. Acul semnificației. Firul de păr își schimbă direcția. Furnicătură. Magnetizare. Spațiul se curbează, se întoarce. Fandare. Rotulă. Ombilic. Lentilă, lacrimă. Figura văzută prin lentila sensibilă. Față către față. Ciocolata și staniolul. Sâmburele. Aplauze. Fir de măștișor. Coadă de cal. Șuvoi. Dâre închegate. Arc-reflex. Formare a spațiului, a vederii, a luminii ochilor. Ecran, lumină sângerie, panoramă, tablou, fosforescență, aspirație. Vederea distanței – totul converge paradigmatic spre Celălalt. Spațiu-bezea. Doi obraji rotunzi. Chip = esența văzutelor și nevăzutelor. Iisus nu vede urâțenia, nu disociază. Percepție curată. Infinită inocență, ce „spală”.

Iubește-ți dușmanii. Fir cu plumb. Peniță cu vârful. Nasul Cleopatrei. Penița ronțăie hârtie. Ne-saș. Nod la batic. Racord. Sensibilitatea e adâncul luminii, al vizualului. Carne și sânge. Prezență misterioasă. Euharistie.

9.

Particula nedeterminată scapă, se evaporă. Materia se evaporă! Logica represivă, aplatizantă, contradictorie se dizolvă. Pressingul scade. Amintirile materiale sunt organizate în funcție de referentul magnetic. Miorița. Moartea = plecare, nuntă. Reprezentare prin contrariu. Nu se judecă în bloc, categorial, obiectul ca exterior subiectului! Misterul calităților senzoriale. Nu-ți pietrifica, impersonaliza, urâți inconștientul. Orice ideologie te reduce la piatră. Subiectul are nevoie de trăire poetică, de un amplificator pentru a exista realmente, profund. Spleen și ideal. Nu te mai obosești să adaugi, să specifici ceea ce-i subînțeles, profund. Continuum. Covalențe. Noxă impersonală în subiect. Eliminarea chistului. Metafizica mută dificultatea, se învârtește în cerc, dar nu ridică piatra. Harul ridică pietroiul lui Sisif. Postulez existența unui subiect al obiectului, subiectul zerologic, subtil, liric. Exteriorul = rezonant prin intropatie. Fluid mistic. Are rol de enzimă. Empatie poetică. Împânzire. Lac de sudoare. Partitura din adânc. Timp duhovnicesc. Rezonanță afectivă. Vindecarea schizofreniei. Astuparea faliei dintre subiect și obiect.

10.

Viitorul iese din rola de film. Skating. Ești intim legat de tot ce există. Nu poți avea o devenire izolată, separată. Reflectări, corespondențe, omologii. A identifica tot universul cu un băiat = devenire poetică, nu lași leșt, nimic în urmă. Nu mai știi pe ce lume te afli. Îngerii nu obolesc. Când totul pare închis și sfârșit, în chiar acel

moment începe totul. Totul tinde spre inimă. „Mă văd pe mine în tine” (copilul). Bucuria conține totul și depășește totul, căci ea e simfonie a Sensului aflat, a „unicului necesar” de care vorbește Evanghelia. Materia dospește. Orfeu. Curând, nu vom mai fi trași în jos. Poezia = disoluția contradicției, ieșire din represiune. Moartea = cel mai vechi predicator. Ea este cea care dă sens vieții. Ultima treaptă: viul. Dragostea e rotunjime divină. Îngerii nu au nevoie de mâncare. Emoția abisală nu e un parazit, o coloratură a cunoașterii, ci modifică însăși categoria cunoașterii. Muzica ne învață să mergem. Fabulosul ritmic. Perspectiva se învârtește. Picaj. Sfârlează. Te-ai răsturnat cu susu-n jos, pe nesimțite. Ciupercuță cu buline. Suc de roșii. N-a mai rămas nimic în urmă. Ieșirea din ascuns a ceea ce nu s-a descoperit încă. Ontologia umanului ca ontologie fundamentală. Centrul de greutate e în cer. În loc de moarte: plecare. Nostalgia. Feed-back. Reacția efectului asupra cauzei. Motor. Viitorul iese din memorie, din rola de film. Încetinire inefabilă. Empatie = subiectobiect. Vârsta de aur. „Asist la ecloziunea propriei gândiri” (Rimbaud). Viață = complex global, orizontală și verticală. Inferiorul e integrat superiorului, participant la întregul global. Ascendența e totală, fără rest. Hornul trage. Carusel. Upside-down. La vie en rose. Hegel: „Arta aparține mai mult relaxării, destinderii spiritului, în timp ce interesele materiale ale vieții, dimpotrivă, au nevoie de încordarea lui”. Egoismul = rădăcina oricărui rău. Cățel de usturoi. Fir de ulei ce se prelinge. Flux liber al conștiinței. Candelă. A muta munții din loc.

11.

Nu există spațiu gol. Pe toate frecvențele se trag clopotele: Frumusețea, lumina, cizelarea sunt pretutindeni. O picătură fără stalagmită pe versanții singurătății sale. Vârtejul continuu = sita care cerne. Botezul focului. Spațiu curb. Paralelele se ating. Dispare presiunea pe nerv. Turbion. Înduioșare. Lucrurile se aranjează de la sine. Tangaj. Arta nu face travaliu de doliu, nu pornește cu prejudecăți (cu stângul).

Influxul nervos circulă prin hologramă. Răcoare cervicală. Răcirea sângelui. Oxigenare. Plutire. Euforie. Frison. Aflux de electricitate. Purici. Se arde siguranța. Suptul degetului. Tropisme. Crescendo. Cad bretelele. Ventuză. Deconectare. Dispare frica paralizantă (depresia). Cutia neagră nu mai refulează. Îngrijorările se suspendă. Te bate ușurel pe spate. Nu-i rezisti. Extensie la anvergura posibilului.

Seamănă cu o grădină. Accelerarea bătailor inimii. Focar. Arici. Unde te uiți? Ochii luptă cu zvâcnirile haotice. Balon. Plutire. Reflexele involuntare bat la ochi conștiinței sceptice. Surprize. Puiul rătăcie. Se descurcă. A-și croi drum. Călătorie instantanee.

12.

Stihia Domnului. Boală, nebunie și moarte: degetul e salvat! Negru pe alb. Deșeuri. Praf și pulbere. Pasă proastă. Prefigurare. Corp viabil, corp cald. Arta trece de geamandură instantaneu.

Pe hârtie precipită subliminalul. Apă grea. Rouă. Sistemul ideomotoric (tentaculele caracatiței) este dezamorsat. Verticala confirmă simțul echilibrului. Arcul reflex. Cangurul. Stinge lumina. Întrupare, materializare, fericirea întruchipată. Ambiguitate caldă.

A colima = a transforma un fascicul de raze divergent sau convergent într-unul paralel. Gulliver. S-a legat la cap. Ține la viață. Electron. Pulbere reflexivă. Asul de pică. Declivitate = unghi format de o dreaptă înclinată cu planul orizontal. Colțul gulerului ca un sâmbure de măr fierbinte. Cei care nu mai sunt în viață. Frumusețe = elice. Tâmpla. Criza de timp. Presiunea timpului. Inițiativa obiectului. Echivoc. Ruletă. Incrustații (în lemn). Vanilie. Schimbul de noapte. Pușare. Tambur rotativ. Virtutea inerției. Scor strâns. Coordonare, cu senzația că nu există decalaj. Concertare. Propulsie reciprocă. Contrapunct. Apropierea realului de virtual.

– Mămico, Nicoleta m-a mușcat de ureche!

– Nu-l crede, mămico, s-a mușcat singur.

13.

În artă, „tot ce zboară se mănâncă” este un enunț serios, o axiomă precum „Pământul se-nvârtește” sau „cade mărul”.

Vântul izbește în geam, deschide ferestrele putrede. Semn că cenzura slăbește. Informația haotică presează. Inconștientul schimbă locul cu conștientul, trece în față. Diluviu.

Cămașă de forță. Durerea de măsea e copleșitoare. Își face mendrele. Vrabia mălai visează. Cangurul nu mai are putere să sară. Din lac în puț. Nervii cedează. Mă scoți din sărite (țâțâni). Viață legată cu ață. Logica e ca un copil needucat care arată cu degetul sau se scobește în nas (nu-i frumos).

În clipele de mare pericol, are loc o trezire bruscă, un acces de luciditate. Devii calm, vizionar, lucid, calculat, „ușor”. Ultimele puteri sunt cele mai mari. Nevoia te învață. Întrevezi scăparea. Celulele învață să se legene. Semnalizezi. Din nimic, mori. Vânt bun. Ce ai în minte? A face un pas mai departe, a nu rămâne pe loc.

Strungăreață. Osul de pește. Mi s-a făcut de altceva. Mă gândeam la tine. Tăcere sonoră. Muzica e dureros de dulce, irezistibilă. Inconștientul muzical e purificat. Umbra anticipației muzicale e mai strălucitoare decât corpul. Umbra de aur.

Om de paie. Drobul de sare. Gura lupului. Ochelari de cal. Hopa-Mitică. Linia celei mai mici rezistențe. Condurul Cenușăresei. Frumusețe răvășită. Interludiu = plutire (între viață și moarte). Calamburul. Relaxarea = evantai. Câmpii în vânt. Trei octave. Limita auzului e provocatoare la mișcare. Te miști, ca să auzi. Sunetele imaginii. Moare instantaneu, ca și când ar clipi. Suspensie. Face cu ochiul. Clipește dulce. Se ia un vâl de pe ochi.

A ieșit de sub semnul Ciclopului. Se poate muri. Orice se poate. Ochiul se culcă. Dulceața somnului, a morții, a ninsorii ce se așterne. Lentile de contact. Corpul agonizează. A scăpat de sub control. Moartea „trage aparatul din priză”.

Îi fuge privirea. Nu mai știe, nu mai aude. Nici musca nu suflă. Părul pieptănat, lins peste creștet, ochii dați pe spate. Descătușare. Descâlcire. Inimă largă. Pulsar. Cerurile se cuceresc.

Șpagat. Contradicția în artă nu este decât consecința limitelor limbajului. Deziderat vs. realitate. A se ține lipcă de cineva. Cutia Pandorei a fost deschisă. Întoarcerea refulatului. Îți curge fardul (ochiul). Ironie dulce-sărată. Cele rele să se spele, cele bune să se-adune. Cănuță, om sucit. I-a intrat pe sub piele. Peștele de la cap se-mpute. Dacă și cu parcă. Tare pe poziții. Cu o mână dă și cu alta se scarpină (ia). Sub acoperire, sub acoperiș. Conștiința se dă în leagăn. Valurile Dunării. Perturbație în mesaj. Hapciu. Centrul de greutate se deplasează în timp. Spațiu-timp. Intuiția neverbală care iese din limitele limbajului ne sprijină. Ești în mijlocul fenomenelor. Sunetele muzicale nu vin din spațiu, nu se distanțează (îndepărtează). Acordul instantaneu face să dispară ținerea minte. Întâi găsești, apoi cauți. Porumbel de șervețel. Șomoioș. Acord grav. Nu pot să-mi trag respirația. Sfârșeală. Metafora elimină brumul (brum = perturbație care poate să apară într-un sistem de transmisie audio, manifestându-se ca un zgomot de frecvență joasă, suprapus semnalului util). Plutire. Contra-timp = înlocuirea prin pauză a timpului accentuat sau a părții accentuate a aceluși timp. Sincopă = mutare de accent de pe timpul tare pe cel slab. Face atingere. Frumusețea e echivocă. Plonjon (joc). Ceea ce se arată nu trebuie spus. Iarba fiarelor. Sărut pe ochi. Braț cotit. Șosea. Cap de mort (umor negru). Perdaf. Giumbușluc. O bubă mai veche. Muzica te poartă pe aripile ei. Te duce unde vrea ea. Te lași purtat în necunoscut, fără scop. Ciuleandra îți ia respirația. Înotătorii buni să nu reziste fluxului. Muzicalitate. Împlinire. Rotunjire. HAR. Contra-timpul nu-i mort. Corpul era prins în năvodul senzațiilor. Somnul rațiunii naște monștri. Mormoloci. Dacă tăceai, filosof rămâneai. Învârtire în cerc. Norma tinde să treacă drept natură. Plăcerea estetică nu se teme de moarte. Moartea e o poveste. Conștiința nu poate respinge ceea ce este. Do-re-mi. Ce șoapte dulci aduc sunetele? Vibrații plăcute pe timpan. Sunetul e ubicuu, vine prin subliminal, nu pe jos, gâfâind. Se aude de aproape. Criza culturii este o criză a limbajului.

15.

Conștiință cotropită de durere. Nu te confrunți cu respingătorul, paragina, depresia. Ești înclinat să vezi răul. Gura aligatorului te papă. Dinți încălecați. Iepuraș. Morcovel. Ambiția = semnul dezacordului. Unde nu-s picioare, vai de cap! A vedea în viitor, a învăța din trecut. Nu te freca la ochi. Copiii drăguți arată cu degetul (gest salvat de inocența lui). Mură-n gură. Sare dopul. Își trage sufletul. Cine aruncă mănusa? Drob de sare. Sabia lui Damocles. Trage să moară. Hopa-Mitică nu se ridică. Mână de ajutor. Își face planuri. A da piept cu greutățile. Are capul atât de ușor, încât suflă peste el și se mișcă. Nu există opoziție materie-spirit, ci ambiguitate. Între două puncte care se despart, se ițește un năsuc. Desen animat. Lăzărelul. Motanul încălțat. Nu-mi place să fiu privită din spate (unde eu nu am acces) ori arătată cu degetul (fix în vârful nasului). Vulnerabilitate și, totuși, închegare. Cum ai ajuns sus? Cine te-a făcut așa? Să prindă viața o idee. Să-ți iei viața în ambele mâini. Rostul. Materia nu e o rămășiță orizontală (opusă verticalei). Morții clipesc. Săgeata cu care nevăzutul a înțepat în boltă stelele – o imagine tremurată. Lumânările înalte sunt vii: ajung în pom pe propriile lor picioare. Ce, ele n-au picioare? Fără să le pună nimeni acolo. Globuri de Crăciun cu sclipiri. Ce faci cu materia? Cui o lași? Lasă-mă să te las. Face figuri. Sfidează legile gravitației. Sunetul vine numai cu fața. Puterea artei constă în a nu „apăsa” pe suprafața de contact. Boare. Foaie velină. Agită steagul. Altul în același. Miracol.

16.

„Mort” e ca și cum ai spune: ți s-au scos amigdalele. Acum nu mai fac parte din tine. Ai nevoie vitală de Dumnezeu, mai mult ca de sânge și aer. Dumnezeu compensează conștiința morții. Știința de azi nu mai asimilează superiorul inferiorului. Cel mai neînțeles lucru din lume ar fi tocmai acela ca lumea să poată fi înțeleasă. Pretinsa „obiectivitate” este un mit. Taina = lichidul amniotic. Faptul că scoți

cărți nu poate compensa dintele lipsă, gaura, golul, tinerețea peste care a trecut timpul. Albinele sunt bete de parfum. Apa vie. Luminile se aprind în jur. Tu te vezi în față, în gândul lui (pe ecranul estezic). Lumină pe față. Metonimie. Parte pentru întreg. Ochiul simte. Orice sunet implică întregul, ansamblul. Arta menține în formă materia. Conștiința rezonează simultan (liber) cu toate nivelele existenței. Dacă e o singură notă falsă, atunci întreg ansamblul (melodia) se duce de râpă. Emoția = concept implicit, nu explicit. Poststructuralism = muzică. Pornește muzica. Proba tragerii de mânecă. Stridență. Te zgârie pe nervi. Cădere. S-a întrerupt vraja. Revii la realitate. Ne izbim de dificultăți. Granița între imposibil și posibil se deplasează constant până la a nu mai ști unde să o așezi. Viața unui sfânt constituie un ghimpe insuportabil pentru un ateism care se vrea sistematic, moral și totalitar. Întruparea va rămâne pentru totdeauna nebunie și sminteală pentru gândirea omului decăzut. Iubire, unicitate, afinitate. Săgeată transmisă chiar în inimă. Marea culcată pe spate: acord grav. Ea devine fluidul organic, creierul irigat, umorile vitale. Atracția muzicală nu lasă loc de sunet intermediar. Te rogi. Vei lepăda hainele de piele pentru a îmbrăca iarăși mantia împărătească. Ca și cum ai lăsa din mână o carte. Acum, purtăm veșminte ca să săltăm puținel moralul materiei. Eroarea este aceea de a introduce o distanță speculativă între experiență și obiectul ei. Nost-algie. Somn în stare vigală. Touch me! Marea întinsă pe spate clipește! Promit marea cu sarea. În muzică, fiecare sunet prelungit misterios poate fi vârful, climaxul, marea în care se varsă fluviile. Marea odihnește între țărmuri, cu tâmpla pe o piatră. Ne „vede”. Răsuflarea adierii. Calm englezesc. În artă, obiectiv = obiectual. Nu se pune problema epistemologică a obiectivității. Muzica e celestă. Ochiul prin care se vede frumusețea. Nu te opri. Papillon. În loc de: muzica nu are explicație, vom considera că muzica este explicația. Muzica = transfer profund, înaintare, scufundare, cădere liberă, eliberare de poveri, de noxe, de note false. Hiperventilație. Nedeterminare. Degajare. Pavilioane. Urechi mari. Scoici. Chip învăluit. „Pe mine mie redă-mă!”

Hitchcock. Thriller. Derularea fotogramelor. Hemoragie. Cutia toracică deschisă. Ochiu clipesc. Gura râde. Mațe roșii = ațe. Corpul aromatic e destins. În filmul estetic, totul este reversibil. Burta deschisă apare la următorul instantaneu închisă la loc. Ghidușie. Corpul intră în sfera conștiinței de sine. Parfumul inteligenței. Orice există nu-i „sub”, ci „mai încolo”. Inima = relief de adâncime. Camera e mai rapidă decât ochiul. Luminile orașului. Echilibrul trăsăturilor. Frumusețea transparentă e inteligentă. Dragostea: a fi în gândul cuiva. Adorm și mă trezesc cu el în gând. Odată cu eliminarea durerii fizice se limpezește mintea. Ceremonialul povestirii. Creangă povestește lent. Volute. Are timp infinit. Insolitare. A murit în picioare, în papuci. Ți se ia povara de pe suflet, dorința de afirmare, de supraviețuire. Tristan și Isolda. Marea albastră, întinsă la soare. În moarte, referința rămâne integrală; ea este trupul, leștul nedisociat. Ce apăsare, ce redundanță! Continuitate. Întinzi o mână pământului. Pământul e continuu, convergent cu cerul, ca vârful și poalele dealului. Nu mai facem efort de a mișca lucrurile. Se mișcă fără efort. Chiar înainte de a mă urni (când simt mai tare povara morții) tocmai atunci primesc o scrisoare de la el. Lupta cu inerția. M-am agitat degeaba să urnesc ceea ce se urnea de la sine. Morții desculți coboară. Nimic nu ne desparte, decât un deal. Privesc de jos în sus, prin ochii lor, ai mării întinse. Facem totul pentru corp, pentru învăluirea lui. Faci din cadavru o imagine. Resurecția leștului. Morții respiră. Expresie, lumină. Lumina = marca apariționalului. Corpul intern. Ochiu = ferestrele sufletului. Expresia se conservă ca în somn. Morții plutesc. Sunt vii, cu mințile plecate. Baza intuiției nu o reprezintă verificarea formală. Forma e o dezvoltare (prin trăsături contradictorii) a intuiției centrale. Identificarea sare peste etapa disocierii (a despărțirii de corp). Sentimentul estetic nu descrie ce simți după moarte, ci atitudinea față de cadavru. Elimină oroarea, scârba. Față luminoasă, ca medalia. Totul merge mai departe (face un pas mai departe) chiar pe durata somnului. Pe patul metaforei, cadavru poate fi folosit. Între jos și sus nu este opoziție (respingere), ci nostalgie.

18.

Și aici se oprește totul. Se sting luminile orașului. Reflexele involuntare sunt expresive. Toată atenția cățelușului e orientată în față. Râdem de el. Ce-i în capul lui?

Arta face din opoziția cer-pământ vale, curgere, nostalgie, fluviu, eros, muzică rotitoare, plutitoare. O ai în sânge. În creație totul e posibil. E o zi ploioasă! Nu văd ce e în jur. Privesc în gol (teatru). Mă doare un membru-fantomă. Subversiunea semnificativului de către semnificant! Simulatoare. Arta arată, nu judecă. Galateea. Marmura vorbește. Exprimi cu o parte a corpului ce ai putea exprima cu întregul.

Te arzi. Mori... de râs! Orice om care are umor, care nu se ia pe sine în serios, care se complăce în pantomimă, puțin actor, puțin povestitor e... simpatic. În artă, expresia se grezează pe un suport neconvențional. Șoc estetic. Dezlănțuire semiotică. Nu există opoziție parte-întreg. Sugestiile sunt surprinzătoare. Pe baza lor, are loc cristalizarea expresiei. Caracterul neconvențional al expresiei artistice = eliberator. Negentropie pură. Looping. Echilibru în orice condiții. Poveste în poveste. Se vindecă surmenajul. Binele mic. Ai mereu puțin, chiar și dacă mori. Asta nu-ți lipsește.

În dragoste devenim creatori. Interpretarea nu e constrânsă de ideea fixă a morții. Această idee nu este hotărâtoare în soluția muzicală, estetică, decât în cea psihologică, structuralistă. Moarte = cuvânt, limbaj, transcrierea unei convorbiri. Să nu uităm că subiectul convorbirii deja este modelat neconvențional. Arta = catharsis. Unde-ți zboară mintea, acolo e marea întinsă, pe plajă. Poți scrie ce vrei cu literele. O clipă te-a străfulgerat *Carpe diem*. Orice emoție ascunde caractere inteligente. Ironie. Imponderabilitate. Povara ce-ți apăsa sufletul se destramă. Norii se risipesc = texte intercalate. Foc de artificii, de paie. Nonșalanță. Neseriozitate jucată. Ambiguitate: interpretare liberă.

Receptorul poate înțelege altceva decât autorul, opera modernă e „deschisă”. Și receptorul e creator. Conștiința umană s-a încurcat,

s-a împotmolit în viruși, în instinctul de autoconservare conștientizat prost (ideologic, nu simbolic!). Mișcare grațioasă. Se mișcă frumos, ca peștele în apă. Baie de revelare. Universul e o oală cu ciorbă în care amesteci cu polonicul. Apoi guști.

Pe orice-ți cad ochii, oricum ai decupa și răscoli, dai de un sens. Frumusețea nu-i un atu, ci o punere în scenă. Arăți: cinci degete. Îți arăți mâna: cinci degete (acesta-i sensul!). Frunză, floare. Ne întâlnim pe aripile muzicii. Cade o piatră în abis. Nu se aude atingând fundul. Mă înalț la ceruri. Nu ziceți hop înainte să săriți. Ne întâlnim în gând, să nu ne pierdem. Ne ținem strâns unii de alții. Lumea-i largă, mare, a tuturor. În artă, absolut orice informație are sens, semnificație. Dacă poți vedea în apă chipul, poți auzi și în vânt umbrelul! A vântura apele. Grație. Tonus. Prinzi puteri. Muți munții. Mai dai un impuls, un bobârnac. Moartea: o față frumoasă. Nenăscuții: cei pe care i-ai fi putut iubi, pe care îi aștepți. Blazon nobil: semnul omega al melancoliei nestinse.

19.

Imagine vie. Încetinire. Unde lente. În artă, partea este liberă, dezlegată chiar de la nodurile nervoase. Participare = abandon partitural. Gravitație simfonică. Constelație muzicală. Salbe de sunete. Horă. Cufundare. Gestaltul nu se „strică”, nu-i stricăcios. E purtător de semnificație, de venă pentru injecție profundă. Modelarea unei noi mentalități. Ferment. Feed-backul dispare în oceanul sugestiilor. Sugestia liberă nu se cere apărută. A trăi în timp. A te gândi de două ori înainte să gândești. Cu umorul treci omorul. Umorul are orice ieșire. Gluma te salvează. Te ține la suprafață. Oală cu aburi. Totul sună altfel pus pe muzică. Textul (libretul) se face pe melodie, nu-i predeterminat. Trași linie. Nu-ți bloca mintea. Ideologia distruge arta. Ironie = distanță. Te bați pe burtă. Picioare lungi până la gât. Cuplajul structural al cuvântului cu forma, al numelui cu persoana se destramă în artă. „Am zis pară de un măr”. Arbitrarul semnelui lingvistic. Se

dereglează relația semnificant-semnificat. Să ai grijă de o stea = să o privești mereu, în fiecare noapte. În artă, opozițiile eu-celălalt, parte-întreg dispar. Libidoul e flotant. Bioetica fără etică nu este de conceput. A atinge o coardă sensibilă. Ce e plăcerea? Răspuns: Ce e durerea? Ce e viața? Răspuns: Ce e moartea? Așa că: nu căuta să definești plăcerea, atâta vreme cât nu cauți să definești durerea. Și plăcerea, ca și durerea au la bază concepte: moarte-viață. Plăcerea și durerea = fermenți conceptuali, induși de conștiința vieții și a morții. Ajungi la întrebarea: Ce e gândirea? Fă ceva. Primul pas. Mănâncă să te întremezi. Dorința de a rupe barierele! Drenarea cantității, investirea cu semnificație, cu trup, nu cu idee. Lexicalizare. Morții mai mor odată? Rarefierea, afânarea, rafinarea informației. Se dizolvă moartea (cantitatea) din orizontul de așteptare. În vârtejul textual se contextualizează moartea. Umorele restabilește circuitele electrice. Învăluitor, indefinit = ce cuvinte dulci, tainice! „A spori a lumii taină”. Sângele sugestiei, transfuzie. Ce te oprește să lovești un prichindel cât un cercel? Bucălat! Naivitatea lui, căreia nici nu-i trece prin cap alternativa. Animăluțul drăgostos își vâra capul sub talpa pantofului. Copiii moi, dolofani. Ți vine să-i mănânci, să muști din ei. Inacceptabil este scientismul, adică discursul științific ce se gândește pe sine ca știință, dar nu admite să se gândească drept discurs semnificat. A rescrie opera. Psihanaliză: ideea subiectului divizat? Subiectul își joacă divizarea dispersându-se, desfășurându-se ca o eșarfă pe scena paginii albe. Înțelegerea textului ca țesătură sau constelație duce la respingerea noțiunii tradiționale de construcție, scopul analizei nemaifiind acela de a degaja și de a face evidentă o structură, ci de a produce o structură. Excese scientiste = practică terorizantă, coercitivă, totalitară, care ne împiedică să vedem în artă un obiect de delectare. Plăcerea textului este ireductibilă la funcționarea sa gramaticală, după cum plăcerea corpului este ireductibilă la nevoia fiziologică. Desenul neregulat al venelor textuale. Lumea nu este decât scriitura unei alte scriituri, iar orice scriitură trimite la altă scriitură. Simetrii inverse. Retrageri ale afirmației precedente, țintindu-se distrugerea imobilității conceptelor. Replierea limbajului asupra lui însuși. Secolul XX = secolul întrebării:

Ce este literatura? A scrie înseamnă nu a evoca un lucru, ci prezența absenței aceluși lucru. Literatura SE vorbește. Efectivitate. A depăși structuralismul închis în gândirea dualistă. Cotoare de mere (abia mușcate). Durerea e un semn că încălecare a principiului vieții e intolerabilă. Nu poate fi efectiv asimilată de conștiința care recurge la subterfugii, mecanisme de apărare! Autorul știe mai mult decât personajele. Interpretarea de-abia acum urmează și e o surpriză, în concordanță cu efectul. Îmbătrânim pentru că în orice punct am fi ne blocăm, vrem altundeva. Altceva. Deplasarea accentului. Intenționalitate = orice act de conștiință vizează ceva, are un obiect. Intenționalitatea este puterea constituantă a obiectului. Caracterizarea de estetic reclamă însă o comparație perpetuă cu obiectele reale. Epifanie. Unificarea categoriilor. Muzica se rotește, se-nvârtește, se mișcă la nesfârșit ca și când stă. Nu obosește. Te iubesc. Lumea în roz. Ceafa grea, ca în prima dimineață în care ți s-a șoptit primul „te iubesc”. „Nu m-am gândit, nu m-am gândit la despărțire” – pe muzică sună altfel, paradoxal, pentru că-i cuplat cu principiul plăcerii, comutat la curent. Fără muzică sună banal, ridicol.

20.

Sunetul însuși este același, dar sunetul în modul în care se manifestă mereu ca un altul. Telescopare a semnificațiilor. Conștiința intențională. Lumea reală și obiectele ei trebuie concepute ca obiectualități pur intenționale, care și-ar afla baza existenței și determinării lor în adâncimile purei conștiințe constituante. Teoria modernă a comunicării nu se mai întemeiază pe conceptul saussurean al semnului și nici pe relația tradițională dintre semnificat și semnificant, ci pe acela al activității limbajului (limbaj = corp, semnificantul în sine e greu, gravid) și, în consecință, pe relația dinamică a semnificațiilor între ei. Nu există nici o semnificație pe care sistemele limbii să o preia ca atare și să o comunice; semnificația nu trebuie înțeleasă ca o prezență din afara limbajului, ci mai degrabă ca produs al activității

semnificațiilor textuali. Regula majoră este a indeterminării (non-condiționării) semnificației. Semnificația = asimptotă. Hopa Mitică. Orice ideologie e cacofonică. Umorul privește pe sub sprânceană. Interval nostalgic = distanța de la actual la potențial. Vânturare. Pernă de aer. A muta dificultatea. Joacă-te cu o găză. Materia caută beată parfumul Celuilalt, se hrănește din el. Nu te uita fix în ochii unui tigru. Redefinește boala! Te afli într-o poveste. Inferiorul împrumută trăsăturile superiorului, la orice nivel (inducție inconștientă instantanee). Sugestia nu trăiește în timp, nu se teme de moarte. Minte copiii. Greierele și furnica. Toată ziua cântă, ca și cum ar face ceva constructiv. De mâncat, când mai mănâncă? Copiii nu cunosc nevoile, sunt întreținuți. „El asistă la ceea ce exprimă”. Ia calea pustiei... Estetica urâtului nu poate fi valorizată decât ontologic, nu axiologic. Mână ușoară. Scoate din ea imaginea, o impulsionează să se exprime frumos prin orice mijloace. „Maniera cea mai profundă de a cunoaște (a pătrunde) o ființă este să ascuți vocea ei”. Le grain de la voix. Ca „instituție”, autorul e mort! N-ai cum să mori, decât să te miști pe deal în sus sau în jos. „A slăbi este actul naiv de a vrea să fii inteligent” (R. Barthes). Răsturnare. Suplement. Fiul Omului. M-am visat în rochie albă de mireasă. Frații tăi te susțin, îți cunosc inima. Străfulgerarea nemijlocită. Personajele sunt potențialități dezvoltate. Subversiunea semnificatului ideologic de către semnificant. Ce este sensul? Penetrație în conștiință. Mister. În artă, avem de-a face cu o idealizare ontologică (nu exclusiv axiologică), substanțială, și implicit (nu explicit) axiologică. Idealizarea ontologică e prealabilă. De aici, posibilitatea esteticii urâtului. Personificare. Exaltare. Prinzi aripi. Partituralul. Spațiul percepției (continuumul gol, ideologic, material) e substituit de cel al imaginației, al potențialelor dezvoltate. Mise en abyme. Textul se produce, reflex după reflex, în interiorul unui spațiu de negândit. Orgoliul îți închide orizonturile. Smerenia are orizontul deschis. Se adapă din ideal, își scaldă fața în ideal. La orizont e Dumnezeu. Materia = transpunere vizuală a membrului fantomă. Nu poate lăsa în urmă „corpul”, decât cărarea. Eu-Tu: întâlnire concretă, materială, pentru că spiritul întrupat nu semnifică decât în asociere, nu în

disociere. El nu are valoare în sine, de ego. Cuplaj semiotic. A spune că se disociază spiritul de „corp” înseamnă că nu știm ce vorbim. Realismul e reconfortant, viguros, elegant, cu picioarele pe pământ, stabil psihic. Deci spiritul întrupat este ultima semnificație, grea, majoră! Textualitate. Vertij. Vâltoare. Cred că oamenii dorm în genere noaptea ca să viseze realul. Ne ferim de inducții negative prin iubire. Realul poate fi întotdeauna „visat”.

21.

Cazi în gura lupului. Loopinguri. Aprinderea senzorială a imaginației. Indetermanență! Orice sens denotativ se poate transforma într-unul conotativ. Sensibilitatea = amprenta calitativă. Are lumină. E încărcată mental. În spatele ei se află o intenție, ca în spatele unui gest. Când iubesc, nu mă mai pot apăra, și văd ce vreau să văd. Pentru omul ignorant, acțiunea e izvorul păcii, pentru cel înțelept, pacea e izvorul acțiunii. Să ne jucăm de-a doctorul. Iată acest băiat. Să-i facem un viitor! În artă, materia este integrată în sistemul de valori. Coalescență. Totul se precipită disparat spre focarul semnificant, care nu-i idee moartă. Principiul plăcerii psihologic se bazează pe refulare. Vălul așternut pe anumite aspecte nu poate escamota conținutul refulat, nu poate șterge ideea fixă din minte. În artă, pozitivul are stabilitate, gravitate. Vedere fără efort, ca și când nu ai fi văzut. Camera învăluitoare vede fără să fie văzută (interogată)! Frumoasă și somnolentă, trece ca o umbră, pierdută în sine. Gândul sare înaripat. Punct de atracție. A preciza „cine” se raportează la nevoia egoului de certitudine, de a pipăi realitatea, de a o deosebi de iluzie (confuzie, ficțiune). A muri tânăr și în plină glorie. Cel mai mult ne pasă să lăsăm o imagine (fie și fictivă, fabricată) după noi. Păpușă. Esențe „necăutate”. Efectul precedă cauza. Poeticitate. Plutire. Abisul = coșuleț ce coboară acolo jos. Albăstrele. Atașamentul se explică prin nevoia de acord, de muzică. Când mori, aluneci pe tobogan. Iubirea conservă la infinit imaginea pozitivă. În mediul iubirii, negentropia e pură, spontană. Îmi amintesc de tine. Eminescu, veșnic tânăr. Tu = în lung.

Prelungire. Încetarea obsesiei. Nu căuta să prinzi spiritul materiei. E ceva impalpabil, insesizabil. Mistic, e o licărire între a fi și a nu fi. Energie poetică. Ești pus la curent. Până la un anumit punct, cangurul sare. Corpul care are energie aleargă singur în direcția minții. Participarea voinței (efortului) e minimă. Nu ajungi să resimți durerea, inerția, lenea. Totul se îndeplinește prompt, ca la prima tinerete. Ai viața înaintea. E încă timp. Contemplația se prelinge ca un fir de ulei. Ochii închiși, capul în nori. Volan zburător. Camera se „freacă” de realitate. Măță. Spectatorul e lipsit de destin. Ce ușurare! Nu poartă povara! Subiect zerologic. E curat ca înălbitorul cel strălucitor. Univers fictiv, ce nu expune spectatorul, nu îl implică în lupta pentru afirmare. Baie cerebrală. Catharsis. Contemplație. Singurătatea, presiunea psihologică se destramă. Spectatorul nu se retrage, el e pur și simplu necunoscut lumii „fictive”, istoriei ei. Anistoric. Nu s-a născut, nu a murit! Se cuibărește în mijlocul ei, fără complexe. Eu nu sunt pentru nimeni piatră de poticnire. Semnificația (eul) se asociază numai cu contextul vieții. Ai lăsat ceva după tine. Te-ai transferat = viață veșnică, chip nemuritor. Personificarea = pansament pe rană. În artă, personificarea compensează automat și medical hybrisul. Personificarea nu trebuie compensată, ea compensează! A scoate la iveală potențialul materiei prin personificare. Uleiul singur se ridică la suprafață. Sete de anecdote, de cunoaștere a vieții intime. Trebuie să avem grijă cum asociem semnificații pasivității. Pasivitatea = plutire, compatibilitate între flux și reflux, acord somn-veghe. Acord pre-reflexiv. Postludiu continuu. Rezonanță între început și sfârșit. Bufnițele nu sunt ce par a fi. Nu fi atât de aspru cu tine însuși. „Omul fără însușiri”. Metamorfoza e exaltantă în poezie, în povești, unde totul e posibil. Nu știu cum să-mi țin mâinile, ce să fac cu ele. „Cerule tremură excitat / de picioarele goale / ale florilor”. „Necuvintele” sunt nenonționale, pre-verbale, acel abur plutind deasupra lucrurilor, acea „umbră de aur în conștiință, pe care o aruncă structura materiei”. Toposurile culturale (de tipologie barochistă) substituie pe cele existențiale devenite stereotipii de conținut și formale egalizatoare. Dubitanță între viață și text. Experiere. Expriere. „Torța din mâna mea dreaptă e chiar mâna mea dreaptă” (Grete Tartler). A reduce distanța

dintre obiect și semnul lingvistic ce-l desemnează. Cuvântul atrage realul. Se caută acele reziduuri lingvistice care nu au fost codificate într-un sistem simbolizant, acele zone incodificabile ale limbii, unde „realul”, luat în sens lacanian, se manifestă ca diferență dinamică, ca productivitate poetică maximă. Poezia pleacă adeseori de la surprinderea faptului imediat, care este apoi ridicat brusc la scara poeticului.

22.

Capul obosit își caută un loc de odihnă pe pieptul lui. Brațul ei ținut strâns e prelungirea mâinii lui. Când îi trece lui un gând prin cap, ea tresare. Floarea soarelui se întoarce după soare. Doctorul are minte limpede și mână ușoară. Eufemism. Nu poate fi vorba de despărțire de trup, ci de tratarea unei boli, de vindecare. Exteriorul este cel mai important punct (centru de greutate) al interiorului. Doar conștientizarea, acul semnificației, al poeziei induce ser informațional. Moartea = engramă a vieții! Moartea indică viața, prin personificare. Acesta-i miracolul etern. Particularul e spiritualul, nu generalul. Ce lăsăm în urmă? Ce ne apasă? Personificarea, poezia e antidotul la încărcarea cu noxe. Superiorul nu se reduce la inferior, prin moarte. Poartă mantie, diademă. În artă nu există valori-mijloc. Materia ia forma dorinței. Fiecare cuvânt articulat e un picioruș. Privim dintre tâmplele altuia.

23.

Soarele se ascunde după floarea soarelui. Puiul bate din aripi, pe gard, mulțumit. En garde! Cauți cu mâna prin geantă. Nimicuri. Nu găsești nimic. Cheia atârnă de gât. Se leagănă în mers. Numele tău mi se plimbă prin minte, pe cerul gurii. Zboară, deci se mănâncă! Ai grăunțe în cap. Mă satur doar privind. Drumul trece prin mine. Sunt poarta cu o singură față. Visul nu are ieșiri, te poți doar trezi! Lăcrimezi zâmbind. Ceapă. Ce apă! Soare cu ploaie. Te ia valul. Verba volant. Iubirea nu lasă urme. Te urmează ca o umbră peste tot.

24.

Oricine se îmbolnăvește este ca un străin. Șansa de a face valuri. Nu putem fi exuberanți o vreme? Nu-ți poți lua ochii de la imagine. Zona luminoasă din mijlocul umbrei. Îndrăgostiții vin de foarte jos, din abis. Clipa de neatenție, pierdută într-o rază de soare. Umbre subțiri pe frunte. Corpul e o piersică roșie. Paradisul poeziei. Lumea e cât o nucă. Lumea filtrată prin subiect. Leacul depresiei este o nouă conștiință. Nu te aștepta să scapi de o stare proastă mâncând sau luând o doctorie. Astfel o vei perpetua (croniciza). Iar tăierea vocii nu se poate face decât concomitent cu restaurația limbajului. Ce e fragilitatea? Fragii. Tablou sinestezic. Materia = material estetic. Nu cobori la chimismul strict, ci rămâi la nivelul montajului instantaneu. Trupul jubilează. De-abia când iubești, începi să VEZI. A da nume lucrurilor. Scene acroșate, poetice. Raport cu ființe = milă, iubire, trezie, algolagnie. Ce se întâmplă cu tine? Ți-e somn, ți se închid ochii. Trebuie să gândim prin alte noțiuni, poetice, precum: fragilitatea, moliciunea. Chipul durerii, chipul absenței, chipul morții. Limita expresivității. Îți dăruiesc timpul meu. A îmblânzi animalul, a sta de vorbă cu el. Cel ce vrea să mântuiască să omoare nu numai păcatul prin voință, ci și voința însăși pentru păcat (față de păcat), și să învie nu numai voința pentru virtute, ci și însăși virtutea pentru voință. A lăsa Ființa să FIE. Relația specială, dulce, cu Cuvântul. Frumusețea e un ecou îndepărtat. Trebuie să te ferești să nu cazi. A-ți trăi moartea.

25.

Claritate obscură. Slaba strălucire a cerului nocturn. Pendulul lui Foucault. Rotația pământului. Nebuloase. Fenomene care depășesc pragul observabilului. Particulă liberă. Observator participant. Legătura strânsă dintre atom și univers. Temperament fericit. A avea răsuflarea (sufletul) pe buze. „A adulmea urma care poate duce în profunzime” (Einstein). Gustul de a lucra. A da drumul la cuvinte. Întotdeauna

gândește-te că sunt oameni mai nefericiți decât tine, paralizați... Poetul se gândește și mai jos: că sub oameni există și pietre! A coborî pe scara existenței! Faci abstracție de oboseală, o pui între paranteze. Nu cedezi presiunilor sistemului. Muzica e povestea durerii. Poezie = viziune oblică. Libertate = a fi transportat. A avea timp pentru a mângâia cocoșul, pentru a vorbi cu el. Începem cu sfârșitul. Oase fragile. Cale de mijloc. A merge șnur. Ți-ai trăit traiul, ți-ai mâncat mălaiul! Porumbelul trist, neștiut. Frunza galbenă, scorojită. Nu trebuie să le privim ambițios, perfecționist, ci sugestiv, voalat! Poetul e de partea frunzelor galbene. Ne e rușine de suferință. Strângerea de inimă pune în mișcare materia. În câmpul dorinței, al frumuseții, al milei se configurează materia. Mila implică existența persoanei. Mi-e milă de apa tulbure din care ciugulește porumbelul rănit. Câștig de spațiu, vânt. Puii dorm cu ochii deschiși, sub soarele crud. Singurătatea esențială. Nu ți-e silă, nu ți-e scârbă de sărăcie, nu tragi cu dinții de viață, nu te enervezi. În iubire, fiecare e oglinda celuilalt. Copilul = solidaritatea cu tot ce există.

26.

Fraze încrustate în minte prin repetare. Arta = geniu materializator, nu materialist. Agape = ori îi iubești pe toți, ori pe niciunul! Noi trăim în lumea adevărului referențial, la care nu participăm, încât cel puțin o latură din noi (afectivă, primitoare) nu participă, refuză participarea. Durere. Cerc vicios. Mintea, în locul Judecății, să aibă îngenuncherea și închinăciunea. Să se lase mișcată. A cânta pătimirile lui Iisus. Oamenii vorbesc cu cerul în șoaptă. Fiecare ființă are ceva frumos în ea. Ceilalți trăiesc în noi. Simplitate de cristal. Moartea percepută. A cădea lent. „Somnul” de Brâncuși. Melos. Euharistie. Literatură de participare la Cuvânt. Nu întuneca cu depresia ta bucuria celulelor. Nu le induce moartea, greața, faptul că „tot mor”, că nu se schimbă nimic. Celulele știu că sunt ajutate. Depresia antrenează mari nenorociri, investește libidoul în spinarea (cârca) altora, îi trage în jos.

Depresia nu e o stare ce mă vizează numai pe mine, ci un angrenaj cosmic, se răsfrânge universal. Decojire. Sâmburele iese. Intuiția complexului. Sus fruntea! Umor duios. Priveliștile se succed pe geamul trenului, în stânga ochiului. Ești cu ochii deschiși și nu vezi, nu auzi. Inima nu se opune simțurilor, ea este „întregul”. Sinergia.

27.

Cap bine așezat pe umeri. Frunte umedă. A topi cu privirea tristețea. Cuvinte țăsnind din inimă. A descurca firul în mînte. Muzica se revarsă pe chip. Prietenie cu firea. A da lumină. A ține în viață. „Soarele și luna i-au ținut cununa”. Ulciorul merge la apă. Arta crapă piatra-n patru. Legea lui Arhimede. Argumentele tale nu se susțin. Presentimentele s-au cuibărit în suflet. Iubirea te ridică la suprafață. Te ține sus/te susține. Te poartă cu alai, călare pe șapte cai. Mort de uimire. Dorința de a spune totul, când nu mai poți să articulezi nimic. Mă văd în prag. Ochi luminoși, larg deschiși. Zâmbetul dinaintea morții – suprema formă de aderență/adeziune la Viață. Susur de izvoare. Fâlfâire de aripi. Eu sunt povestea ta.

28.

A da ochi în ochi. Cât te țin bojocii? Cât ți se-ntinde plapuma? Te-a bătut soarele. Pari căzut din lună. Picat din cer. Spune ceva, orice. Ai pierdut totul? Nu-i nimic. Fiori de gheață. O umbră tremură pe asfalt. Dumnezeu așteaptă. Eu stau pe o bancă în parc și fredonez o melodie. Vântul îmi ridică părul de pe frunte. Universul și atomul îmi recunosc vocea. „Omul, ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului”. Filmare lentă. Mișcare încetinită. Oprire în loc, cu sentimentul că dai de adevărul gol-goluț. Am uitat parola. Nu-mi găsesc cuvintele. Îmi stă pe limbă. Voiam să-ți spun ceva și am uitat. Îmi sună în cap o melodie. Am avut un vis cu mine. Plâng de fericire că am dat de

cuvântul potrivit. Faci pe mortul? Clipești? Surâzi din colțul gurii? Lasă pielea să respire. Privești totul cu alți ochi. Nu te lepezi de nici o ființă, de nici o existență. Înălțimea credinței și lărgimea speranței se măsoară prin adâncimea chenozei, a dragostei. Când mă trezesc, o să îți spun totul.

29.

Absența trebuie drenată. Mila, sentimentul, iubirea se universalizează. Moartea = a traversa puntea, granița. Călătorie în străinătate. A înțelege lucrurile. A le vedea ca prin vis. Ca prin minune. A trece la limită gândul. A lăsa restul. Unde e viața mea? Pare că dormi în front. Pare că apare. Îți freci pleoapele. Nu-ți crezi ochilor. Totul e viu. Toate capătă glas. Se luminează privirea. Ceața se risipește. Nu te opui schimburilor în cascadă, în șuvoi. Nu ai unde să te ascunzi. De acum, nu mai miști tu materia inertă, pentru că nu mai ai ce mișca, nu mai ai „obiect”. Treci dincolo fără să-ți dai seama, ca și cum te-ai îndrăgosti. Acolo toate sunt în bătaia privirii. În raza mâinii. Nu mai există drum, muncă. Accesare directă. Flux liber al conștiinței. Te lași văzut. Apari la dorință. Căderea devine plutire în jos, pogorâre. Iubirea = misterul atracției universale = a lua chip în celălalt. Spinul = grad de libertate. A „dispărut” o particulă. Pe unde-ți scoți părleala? N-ai fost atent, dar ai rămas cu ceva. Amintiri despre viitor. Frica de a nu-ți pierde trupul = teama de a nu mai putea comunica, de a nu mai avea împărtășire cu celălalt, de a nu mai putea lega începutul cu sfârșitul. S-au urnit temeliiile lumii. „Pământul” se mută. Unul altuia planete (pământ) ne suntem. Posibilul (din care face parte actualul) e respirabil. Poezia = disoluția contradicției, ieșire din represiune. Creație = vis controlat. Și tot ce încercam să spun era vers. Tot ce întâlnești în cale (deșeu, hazard) e un „semn”, o „cheie”, un cifru secret. Ceea ce-i devalorizat (lexicalizat, ideologizat) redevine automat simbolic, poetic. „Adevărul nu poate fi cunoscut, ci primit” (Tuțea).

30.

A căzut lat, cât era el de lung. Nu ai vreme să iubești. Nu ai timp să fii tu însuși. N-ai răgaz să-ți scoți masca. Nu apuci să-ți întorci fața. Mergi ca un rac, cu spatele. Discursul tău e prea uscat, are nevoie de puțin sos. Picant. Piper pe limbă. Această bucată de carne nu este o simplă bucată de carne. Este trupul (mort) al unei ființe vii. Când muști din produsul finit, refulezi chipul (în infinită deschidere al) făpturii vii, disociezi prezentul de trecut, reduci bucata de carne la obiect, ca să poți înghiți, să nu îți stea în gât. Reduci corpul la forma canonică (îmbucătură amorfă). Întorci fața = arunci în spate. Mecanismul de transformare a viului în obiect = malaxorul în care glisează sinele. Uităm ca să putem mânca liniștiți, dar uitarea noastră ne înghite și pe noi, odată cu lucrurile azvârlite în uitare. Nu mai știi ce e cu tine. După ce mănânci, te mănâncă. Și cu cât te scarpini mai tare, până la sânge, cu atât te mănâncă mai rău. Plăcerea se transformă în durere. E nevoie să vindeci cauza. Antidotul reflexului de obiectificare a lumii este iubirea. Deschide ochii. Deschide fereastra și lasă să intre aerul, să te mângâie lumina. Toate așteaptă, întoarse cu fața spre tine. Fă-ți timp să iubești.

31.

Ne-am apropiat așa de mult, că nu ne mai putem dezlipi. Facem corp comun. Ne îngrijim unul pe altul. Am visat că m-ai visat. Te iubesc = nu-mi pot imagina viața fără tine = nu te pot imagina fără viață. Suntem „una”. Iubire = strategie „lose-win”. A gândi = a face breșe, a efectua o deschidere, a scoate dopul șampaniei. A pipăi adevărul. A-l prinde din zbor. A te plafona = a uita începutul. Îți stă mintea-n loc. Ce-ți trece prin cap? Îți fuge privirea. Senin = nu e nimic pe cer. Nu cer nimic de la viață = aștept totul. Am grijă de mama ca de copilul meu. A scoate din talpă țepcile = a degaja preconcepțiile. A te da de trei ori peste cap = a răsturna obișnuințele de gândire, de simțire și de voință. Perspectiva inversă = cea în care

subiectul este punctul de fugă. A-ți aminti = a te lăsa privit prin vizor. A scrie = a parca gândurile. A-ți curma (scurta) vorba = clipping poetic. Ca să înțelegi un lucru trebuie să-l aprofundezi = să-l cufunzi în tine (de trei ori). A te bloca = a nu mai ști cum să-ncepi. A ține pasul cu viața = a nu trage de timp. A-ți atinge limitele = a fi tu însuși. Limbajul = năvod textual. A arunca năvodul în larg = a încerca să prinzi în limbaj urma unei expresii indefinite. A te prinde de ceva = a agăța un înțeles. Definiție = gaică. A te descoperi = a te lăsa privit = jos pălăria! Dicționar = modul în care cuvintele se răsfrâng unele în altele.

32.

Noblețea înseamnă să nu te lași copleșit de indiferență, sub nici un motiv. Înțelept este cel ce edifică timpul pe duh și spațiul pe cuvânt. Rugăciunea = a urca până la nivelul de temperatură interioară la care se topește absența. Icoană = prezență în absență. Idol = absență în prezență. Frumusețea e un sens concesiv, nu perseverativ. Iubirea = rugul aprins pe care nu-l pot stinge moartea, absența. Prictenia cu o ființă necuvântătoare scoate la lumină fondul de umanitate, potențialul de umanizare al naturii. Smerenia = exercițiu de chenoză = a face loc în viața ta pentru ceea ce te împlinește ca om. Să nu pui condiții iubirii. Iubire necondiționată = cea care transformă motivul dintr-un resort al blocajului într-un resort al saltului fericit.

33.

A lua loc = a așeza un accent. A întreține suspansul = a dura un pod peste abis. A picta în ape = a-ți așterne discursul pe mai multe straturi de înțelegere. A sta bine în șa = a avea proprietatea cuvintelor. Poveste = drumul de la unicitate („a fost odată ca niciodată”) la identitate (personalitate, proprietatea cuvintelor, „am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea-așa”). Om sub timp = destin. Om sub destin =

tragedie. Destin sub om = descoperire (apocalipsă). Timp sub om = eshatologie. A încerca = a te înscrie în cercul hermeneutic, al interdependenței între parte și întreg. „Încercarea moarte n-are”, i.e. poartă cu sine premisa orizontului deschis.

34.

Proba virtuții: a nu răsplăti răul cu rău. Proba iubirii (desăvârșite): a răsplăti răul cu bine. „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”: demonstrație prin reducere la absurd. A pune pe muzică = a conferi simplității aroma complexității și complexității aroma simplității. Rugăciune = a învăța trupul limbajul sufletului. Cuvânt viu = cuvânt cu valențe libere, nesaturat de înțelesurile lui. A da drumul înapoi în apă peștilor pescuiți = a lăsa cuvintele să se întoarcă la sânul tăcerii. A te ridica de la masă înainte de senzația de sațietate = a nu căuta să spui tot ce ai de zis, a lăsa să apară acel rest inexprimabil în cuvinte ce emană șarm, enigmă, mister. A stimula apetitul = a surâde ființelor, cuvintelor, gândurilor și lucrurilor.

35.

Când făpturile nu mai sunt ustensile, devin vizibile. Ai timp pentru ele. Cineva te vede. Te refleți în el. Pui de găină = jucării. Nu știi când sunt în primejdie, ca omul. Se avântă în gol, siguri pe ei. Alternarea planurilor de către o mână nevăzută, un operator nevăzut. Risipă de fantezie, schimbarea culorii ochilor, a zâmbetului de la o clipă la alta. Nu cazi pe panta cărnii, în abis. Întâi se mișcă efectul, apoi cauza. Valurile numai în ochii noștri sunt mare. Corelativ obiectiv = corelativ non-inert, acordat. În artă, obiectul percepe subiectul! Adevăr = adecvare la conștiință. Frumusețea nu trebuie să facă nimic pentru a se afirma. Simplul fapt că se mișcă e prea mult! „Iată, toate cele vechi s-au făcut noi?”. Ce-ai văzut? Ce-ai auzit? A percepe contextul microscopic = a percepe direct semnificația. „Înfașc de ceafă

luna, dacă mă-nalț pe vârfuri”. Luna-i sus, dar nu-i „departe”. Linia tristă a gâtului tău e o sulică ruptă. Lumina agățată de ochii mei e singură ca o blană de sconcs cu mireasmă de mentă. Ca să iasă din nou strălucitor la suprafață, simbolul trebuie din când în când cufundat în apele negației. „Vin cu un sânge nou ca o cofă de zmeură dulce. / Și mă mir. Mă caut. Totul e-al meu și nu e./ Fruntea mea atârnase vânăță, grea ca o gutuie, / și mă rugase încet să se culce”. Amintiri ale prezenței. Trecutul e revăzut în altă lumină. Vezi cum a fost. Arta = realitate pe măsura cuvântului. Unghiul vederii e mișcat ca o aripă. „Mâna pe sine însăși se ține, și fără durere”. Legea altruismului ne ține în trup, căci nu ne putem salva singuri. Însămânțăm materia cu prezența noastră. Pui ocrotiți, neputincioși. O au pe mama. Îi ajutam să crească mari, să treacă hopurile, semănăm în inconștientul lor speranță. Sunt două vieți: într-una trăim pentru a muri, în cealaltă e ca și când ne-am fi căpătat definitiv trupul slavei. Amintirea reface frumusețea. Detalii subliminale = care nu contează pentru privirea orientată cu scop. Îndrăgostindu-te vei vedea. Lucrearea altruismului e neîntreruptă. Corpul = interfață cuantică. Ce vezi din tine = surpriză! Sunetul vine numai cu fața. Subiectul mișcă obiectul, îl răscolește. Parfumul estetic integrează negativul. Joci ca o acriță cu mai multe chipuri. Schimbarea subiectului în loc de perfecționarea instrumentului. Natura e umană. În fiecare obiect trăiește o exaltare personală.

36.

Împărăția lui Dumnezeu stă în putere, nu în vorbe. Injecție = punerea în mișcare a trupului cu mâna altuia. Imagine în mișcare: fată desenată care-ți vorbește. Minte învăluie, strânge circular, îmbrățișează. Cum poți să spui despre don Quijote că e un personaj învins, nerealist, că acesta-i sensul critic al operei? Sensul operei e algolagnia, nu critica didactică! Morala e implicită, nu explicită. Vezi ceea ce nu poți privi! În alternare cu planul pustiu apare planul uman, imaginea cu tine în mișcare. Luminarea detaliilor. Interfețe. Privitorul nu-i exterior planului vederii, ci este inclus în conținutul lui. Privitorul se vede, îndurerat. Cine

e trist? „Străbaterem amurguri cu flori albe-n gură”. Mortul privește cu mâinile-n buzunar. Atenția are leagăn. Sunetul vine numai cu fața, e învăluitoare ca lumina. O lume într-o picătură! Percepție continuă, umană a morții, filmare cu încetinitorul. Trecutul exprimă la fel de bine viitorul. Viitorul e la fel ca prezentul, nu trebuie pre-venit prin alergarea la primire, prin anticipație neagră! Vârtejul nu te fură, nu te inhibă. Poemul iubitei apărate de umbră. Atomii sunt perceptibili numai ca o cămașă. Forfota infinită a moleculelor. Nu mai ai motivație să rămâi în „lest”. Când vorbim de discontinuitate, deja suntem morți. Moartea nu se opune vieții. Alegorie a morții printr-un episod umoristic asociat automat, caracterizat prin continuitate diegetică, nu smulgere din prezență. Un univers într-un punct. Clipa se dilată. Pe toate canalele e omul. Nu te încurci în „limite”, în constrângeri informale, nu te blochezi, nu renunți înainte de a începe! Lumea-i obositoare pentru că e aglomerată, nu se concentrează ca în artă. Învierea morților = dezinhibare. O nouă (altă) materie! Nu te mai implici psihologic în absență. A muri lent, a revedea în lumină trecutul. Ești sorbit în întregime de o privire. Depărtarea emite, intră în emisie. În dezvoltarea estetică, te vezi cum nu-ți mai vezi capul de treburi. Chiar dacă ai pierdut (te vezi nervoasă, plecată cu mintea), imaginea estetică nu se întunecă, rămâne picturală, luminoasă, comică. Distanțare estetică = sedimentarea prezenței. Nu-i necesar happy-end-ul. Nu poți obține mai mult decât frumusețea, decât „nașterea”. Nostalgia prezenței continue. Suspensia nu înseamnă că mai urmează să se întâmple ceva după secvența-episod, nu înseamnă că nu s-a spus totul, ci că s-a spus totul într-o clipă, dintr-o tușă grea, alegoric. Privești neprivite de ochi. Sufletul își continuă prezența. Revezi totul prin distanțare.

37.

A-ți face din moarte prieten = a avea prieten pe cineva plecat dintre noi. A cădea pe prag = a trece pragul. Dacă lumea ta se decolorează (sindrom de fading), dacă nu mai vezi nimic în jur, așteaptă în inima ta strălucirea unei lumini mai presus de tine. Alipindu-te de ea,

vei căpăta o vedere nouă asupra lumii: culori vii vor reapărea pe pânza minții. *Acheiropoietos* ([chip] nezugrăvit de mână). Există practic un singur conținut perceptibil senzorial, dar logic există cel puțin două. De aceea, același conținut apare în două feluri: denotativ și conotativ (simbolic). Natura moartă alternează cu rotunjimea de măr a umărului. Umbra deasă a absenței este prezență. Privirea medicilor e universal transparentă. A murit mergând. Tristețea difuză a modificat expresia, atât. S-a ridicat, s-a sculat: eufemism neîntrerupt. S-a ridicat, s-a sculat ca din pat, sprijinindu-se pe cot. Te caut în noapte. Nu există goluri neplăcute în memorie, nu ai lăsat ceva nerezolvat. Nu pot ridica ochii de somn (episod comic): aceasta e legătura cu diagonală. Spațiul și trupul formează o unitate complexă, contextuală, filmică. Clipă stabilizată, ce nu se precipită în neant. Când ecranul se întunecă, numinosul e mai viu ca niciodată. Imanența sensibilității în expresie. În filmul memoriei, cea adormită se vede pe sine. Lumina morții. Acum ei sunt morți și retrăiesc trecutul în forma prezentului. Conștiința percepe organul de simț (diagonală, interfața, sinteza, codul) nu cu organele de simț. Ea percepe direct codul, nu cu instrumentul. Conexiune directă la ecran, la prezență. Dispersia încetează definitiv. Muzică = perpetuum mobile, în oaza prezentului. Cenzura nu dirijează realul. Ești aspirat în vârtejul liniștit al Vieții.

38.

Gol = uniformitate, atomizare, fotofobie. Conștiința percepe sensibilul: la capătul durerii e un câștig. Aspirație infinită. Nu te întuneci. Arta = subiect zerologic. Scapă inducției. Vedere = chiar vederea întunericului, nu-i nevoie să vezi „ceva”, lumina. Imaginarul o ia de la capăt. El nu-și consumă obiectul. Între cântăreț și banca pe care stă nu există opoziție (om-lucru). Marginile universului sunt atât de aproape una de alta! Eminescu. Floare de cireș. Revenirea la realitate: impresia prezenței revine. Îți speli ochii în noapte. Întunericul nu se vede când cântă muzica în întuneric. Sinestezie. Ne căutăm acolo unde nu suntem. Poeții schimbă sensul cuvintelor tocite, reanimă

cuvintele. Orice existență este o existență orientată, întoarsă în SENS unic, aparițională. Chipul, trupul nu constituie un instrument al impersonalului ce ajunge să vadă, ci esența personală, caldă, afectivă a lumii. Trupul este umbra deasă a sufletului. Cerul se răstoarnă ca un copil ciufulit. Cer = coajă de ou. Acolo unde nu-i „durere”, ci plăcere estetică, faptul că cerul se răstoarnă nu conduce la moarte, ci la căderea pălăriei. Libertate are numai indisociabilul, spumosul, post-ludiul. În imaginație, imaginile apar holistic nu prin efortul de a reține forma, de a te distanța și a deschide ochii. Producția inconștientă nu se însoțește de travaliu muscular, de ideomotricitate, pentru că nu cunoaște reversul acumulativ. Unde nu-i efort, e imagine, lumină, libido. Arta nu te lasă nici un moment suspendat în gol. Oricum ai decupa, partea reflectă întregul. Opera deschisă. Prealabila inocență. Sensul inocenței: ciugulești din zbor simbolul. Ce mizerabilă e boala! Boală vs. umanizarea suferinței. A trăi în început. Un cuvânt, disecat, nu mai înseamnă nimic, nu mai este nimic. La fel ca un trup care, după autopsie, este mai puțin decât un cadavru. Îmbătrânire = ceață, tremurare a imaginii. Imaginarul și realul se amestecă. Lumea era cât o nucă, iar noi nu știam de nimic. Se-apropie cerul de pământ. Unde e mândria de-a înțelege totul prin rațiune nu se mai simte taina, pentru că s-a ivit patima mândriei, care mărginește totul pe măsura omului. Ritmul te poartă. Muzica ne obligă să mergem. Arta este dedesubt, izvorând din adânc, nu este deasupra (dominatoare, directivă). În artă dispar încordările tranzitive, excitația de suprafață, munca. Limbajul poetic nu face eforturi în planul tranzitivității. Cuprinde orașele, destramă complexele. Contemplație: nu simțim durere. Celălalt e raiul.

39.

Obiectivitatea = latură a subiectivității (psihismului). Trebuie să învățăm să depășim absența. Prezența sensibilă = hrană directă. Spațiul s-a deschis, strălucitor. Ce iese din tine? Sinteza holistică: imaginea apare integrată în câmpul conștiinței. Dilatație. Cuprindere. Nu e nevoie să forțezi deschiderea perspectivei, să ieși din noapte. Aer. Câștig de

spațiu. Ies din tine poeme. Ferește-te de automatisme. Dorințele par amintiri vii. Agonie în suspensie: „nu știam că murisem”. „Miniaturi de vremuri viitoare”. „Noapte, față cu cercei de smolă, / Ți-am pus toate vasele în poală, / Însă tu privind la stele / Nici nu te-ai uitat la ele?”. Cuvântul este sinteza în conștiință, nu poate fi pierdut. Chipul duhovnicesc: necompus. „Jocul de spațiu”. Spațiul întâlnirilor suflătorilor. Nu se poate rupe unitatea tabloului. Spațiul nu e un bloc monolitic, ci e afânat. Ieșirea din Chip este golul căderii. Lestul se ridică singur la suprafața mării. Acord grav, luminos, sub apă. „Umbra mea defilează, umil”. Spectacolul propriei conștiințe. Nu te mai temi să-ți vezi fața. „Spațiul este în Dumnezeu, nu Dumnezeu în Spațiu” (părintele Ghelasie Gheorghe). Limbajul poetic face să dispară dualitatea realitate-imaginație. Limbajul are piciorușe: se mișcă instantaneu, ușor. Plusinfinitul peste infinit deschide zarea. Ai ajuns la capăt. Uleiul se ridică la suprafață. Nebunii frumoși nu-i văd pe cei din jur. Catharsis. Arta nu are precedent. Kinestezic te raportezi la obrazul văzut de aproape ca la o plită rece. Se pun în mișcare elemente motorii evocatoare, schițe mentale. Nu percepi propriu-zis timpul. Ești ancorat în prezent. Nu lupți cu anticipația. Nu trebuie să-ți lărgești perspectiva ca să vezi, să înțelegi, să cuprinzi întregul, singurul ce ar trebui să se facă văzut instantaneu. Pădurea contemplată = mod de a ajunge la pădure. „Ca un plop înalt, ca o plită rece, obosit de efort capul cade de sus în jos, se răstoarnă liber (nu e ținut)”. Puricele sare. Prin alternarea planurilor, arta sparge psihologia temporală. Polii se ating de la o clipă la alta. Se suspendă timpul deplasării, timpul efortului tranzitiv, efortul necesar coborârii de la plop la plită. Cerul (ca) așternut pe pământ. În poezie, se valorizează particularul, accidentalul, deșeul. Șuvițele (deșeurile) nu sunt împinse înainte, ele simbolizează liber. Umbli la „buba ascunsă”. Înaintezi cu fața la amintiri. Îți scalzi fața în lumina lor. Arta integrează negativul, tristețea, asociindu-le cu expresia frunții înalte. În muzică, totul izvorăște, țâșnește limpede, nimic nu e contra-făcut. Revelație, îndrăgostire = a vedea altfel (nu alt obiect). Inflexiune afectivă. Ecou în subiect. Obiectul e un ecou. Rotirea muzicii la infinit. A plecat să moară puțin. Lasă trecutul să vorbească. Nu-i acoperi glasul. Parcă ar fi fost... Ca un vis. Ține basul, isonul.

Sentimentele se proiectează pe o pânză, în aer. „Je est un autre”. Te vezi ce faci în vis. Dragoste = pornești din plin bine! Limbajul păsărilor. Hornul trage. Bandaj peste ochi. Ne place să citim povești. Citești același lucru. Nu raporta totul la reperul fix. Umanul e înglobant. Valurile numai în ochii noștri sunt mare. Tragi în lateral cortina. Expansiunea conștiinței. Cuprindere instantanee, neforțată. Câmpul conștiinței se deschide coextensiv cu lumea. Lumea se deschide ca un evantai. Fagure: nu te întrebi de unde știi albinele să construiască un fagure, tot astfel, nici de ce se ordonează conținuturile.

40.

Miez sensibil. Cârliionț mic! Cât cerul (dilatație). „Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine” (Ioan 12, 32). Conștiința de sine a holonului ia forma Chipului. Chipul nu e obiect, ci operă deschisă. Conținutul cunoașterii = iubire. Infinitul nu se judecă cantitativ, ci ca sens. În poezie, cadavrul continuă să fie expresiv. Moartea = somn imanent. Când te îndrăgostești, conținutul percepției se modifică. Marea în cămașa de valuri, deschisă la piept. Picuri de ceară. Par lacrimi. Capacitatea de a visa, de a reacționa în împrejurări diverse. Rearticularea elementelor realității. Nu mă auto-delimitiez de Celălalt = și altul poate să intre în același Chip. Nu țin la originalitate, la recunoaștere. Echilibru în dezechilibru. Nu poțestești, ci ești! Chipul nu urmează să fie, ci este. Un ocean de muzică îți intră-n cameră. Când se dezgheață impersonalul, mă dezgheț eu. Atașamentul creează iluzia că exteriorul creează interiorul. Acest suflu negentropic care deschide materia (trage cortina, aprinde lumina) = sufletul. Faci valuri. Nu poți forța trandafirul să înflorească. Se va deschide singur. Arta = cutremur, urnirea temeliilor adâncului, sonoritate liberă, catharsis, legănare. Bulgării pământului crăpat, scoarța copacilor = o gură. Trezirea pietrelor, adâncuri întoarse spre tine. Vezi pretutindeni binele. A lăsa ceva după tine, o „urmă”! Tu ești pretutindeni, ca parfumul. Mă ajuți. Te arunci cu totul într-o mare iubire. Uiți de toate. Îți crește părul. Sari peste timp, în cuibul eternității. Ai răbdare să

observi dilatat microfenomene. Nu mai grăbești timpul. Nu-ți mai piere chipul. Libidoul e investit în învierea trupului. Reactualizare poetică = timp la dispoziție.

41.

Dumnezeu a despărțit lumina de întuneric. „Să fie o tărie în mijlocul apelor, care să despartă apele de ape” (Geneza 1, 6). Nu știi unde te afli. Mă deschei la gât. „Puțin”. Mă mulțumesc cu puțin. Marea se îmbracă în lumină. Defilarea umbrelor. Ultimul peron. De ce poezia se oprește (suspendată, plutitoare) la categoria tristeții? Arta ridică piedica psihologiei (blocaj al gândirii). Imaginile fericirii pure sunt tractoare, transformatoare. În cunoașterea apofatică, subiectul uman trăiește prezența lui Dumnezeu într-un mod mai pregnant (părintele Dumitru Stăniloae). Fiecare fragment încă spune ceva. Nu rămâi lipsit de vederea întregului. Symbolismul estetic nu disociază. Nu poartă bioticul în spinare. Mișcările libere sunt altfel perspectivare. Vers alb. Scriere nedusă până la capăt. Noul val. Spărgătorul de nuci. Rouă. Dor de prelungire dincolo de orice limită. Simțul kinestezic liber nu produce haos. Ambivalența nu te ține pe loc, nemișcat, ci permite să te miști liber, să te rotești și să te oprești, cu ochii închiși. Egoismul tranzitiv nu mai are sens. Ușurare = rezolvare fără travaliu psihic. Blocajele psihologice (energia legată) se dezleagă. Îndrăgostindu-te, vei vedea! Fericirea absolută = deziderat metafizic, după moarte. Lucrurile nu se învălmășesc în cap. Culisaj temporal al inanimatelor ce duc la Chip! Lumea e în așteptare. Memorie afectivă. Inima din corp de aceea bate permanent, pentru că este asemănare de duh de suflet, mișcarea permanentă (părintele Ghelasie Gheorghe). Bacovia: „Mă văd pe un drum, departe, / Mergând, încet și nins”. În contemplație, realitatea e „operată” fără ajutorul (intervenția) voinței. Ești copleșit, depășit de tine însuși, de propriul chip ce se ridică la suprafața conștiinței. Nu mai e nevoie să-ți urnești, să-ți menții în viață (viață = mișcare) trupul. Emisia se reface. Nu te mai lupți cu orizontala contiguității. Aici, nu obosești.

Tonalul și modulatoriul. Urma și suplimentul. Durerea și plăcerea. Moartea și viața. Credință organică. Timp vertical. Topologia fantasticului. Evocări în ramă, dulci. Buze sfâșiate = Requiem. Ieșire din adânc, la suprafață, ca tras de o rază de soare. Corpul imaginii acoperă toată existența. Suspîn = suspensie, epoché. Prin medicină, spre filozofie. Dizolvarea rezistențelor, a chisturilor, a griji. Filozofia = studiul problemei morții. Poezia = gestionarea clipei morții. Realitate qualiformă. Înaintezi în cuvânt ca în sunetul muzical. Întunericul cel mai din afară = depresie = reduționism: se distruge icoana, condiția euharistică. Imaginea nu are miez perisabil. Cea mai mare asceză creștină = a-ți iubi vrăjmașul. Elementele vii se ajută între ele. Toată natura suspînă în așteptarea învierii. Depresia = pierzi aroma din momentul de grație = luptă cu greața. Greața de neant (Sartre). Căderea începe cu disecarea unei imagini = materialism. Esențialul e altul. Gestul se umple de prezență. Altarul e aici. Poetica poietică = realizarea imaginarului = suc de qualie = rodia vieții. Înfîngem lumina, reflectorul în „pupila” electronului. Prin interior, totul se întregeste. Unde începe și se termină viața? Aceste oase nu pot fi puse la loc. Infinitul e un nume pentru unda verde. Imaginarul poetic permite moartea. Lumea de dincolo nu lucrează cu referenți, ci cu reacții. Arta nu copiază, ci creează referenți. Lucrul depinde de cum apăsăm pe senzație. Frica de a păși în gol. E o nouă lume. Valsul o ia razna. Poezia = amnezie inocentă = a uita, a șterge cu buretele răul psihologic (nu moral). Extensie intensivă. Mișcare contrapunctică. E greu să nu devii carnal. Mergi în tăcere. Înmulțirea vieții, a semnificanților. Fericirea eliberează gândul. Cântarea Cântărilor = fericirea în clipă. Lumea e o cărare de poveste. Apariția e motivată din interior. Explozia qualiilor. Semnificantul e ca un vaccin, care inactivează microbii. Harul împinge înainte viața. Se comportă ca o imagine = se reface fără cusătură. Apariționalul = trupul înviat, ce trece prin uși. Poezia = condiția de evidență a ceva inefabil.

43.

Angoasa rezistenței, angoasa cedării. Angoasa dezorientării. Angoasa împotmolirii. Angoasa rutinei, a obișnuinței, a ticului verbal/comportamental. Angoasa pierderii șirului gândurilor. Angoasa conștientizării fără posibilitatea de a mișca un deget. Angoasa împietririi. Angoasa amânării. Angoasa grabei. Angoasa lapsusului. Angoasa întreruperii apelului/legăturii. Angoasa de a rămâne în urmă. Angoasa de a nu mai putea face față greutăților. Angoasa viitorului incert. Angoasa lucrului pierdut, angoasa dezordinii. Angoasa crizei de timp / de spațiu. Angoasa în fața morții. Angoasa în fața (riscurilor) vieții. Angoasa schimbării reședinței. Angoasa de a fi străin. Angoasa neputinței de a ierta/ a iubi/ a crede. Angoasa suficienței/insuficienței de sine. Angoasa inadecvării. Angoasa responsabilităților ce copleșesc putințele. Angoasa datoriilor, a facturilor neplătite. Angoasa de gol. Angoasa de preaplin, de saturație. Angoasa despărțirii. Angoasa uitării. Angoasa pierderii ritmului. Angoasa scăderii tonu(su)lui. Angoasa estompării imaginii, angoasa pierderii culorii din obraji. Firul rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” = puntea subțire peste abis. Întâmplările disparate ale vieții = mărgelile legate laolaltă, într-un unic șirag, pe șnurul conștiinței.

44.

Arta = sărutul ce trezește la viață conștiința (prințesa) adormită. „Urma scapă turma” = dragostea are ultimul cuvânt. Dorința inimii = cea care îmbrățișează intențional totalitatea, care vizează armonia întregului = dorirea liberă de „conflictul finalităților”. A trăi în pace = a nu ucide nimic din tine sau din afara ta. A ațipi la umbra (în răcoarea) iubirii. Transmutarea dorințelor: transformarea lor, astfel încât în loc să închidă orizontul, să îngusteze câmpul conștiinței și să restrângă prin „legături” gradul ei de libertate, să acceadă la spațiul „deschis”, neîngrădit, al libertății duhului. Expresivitatea regnurilor

mineral, vegetal, animal = reflector antropoc (deslușitor pe firul unei relații filiale cu omul, purtător, asimilant al unor fațete ale umanului). Antidotul vieții spre moarte: moartea spre viață.

45.

Cea mai vie dovadă a libertății = a nu te lăsa pradă tentațiilor, a nu ceda ispitelor. După cum Vechiul Testament nu poate fi înțeles decât prin prisma Noului Testament, după cum spiritul legii nu poate fi înțeles decât prin prisma iubirii, tot astfel orice hermeneutică a istoriei are la bază o viziune eshatologică. Sensul culturii = „pasărea măiastră” = refacerea imaginii paradisiace a lumii, în care realitatea nu mai „rezistă” spiritului. De aici, senzația inefabilă de spontaneitate și destindere, de detașare și libertate pe care o trezește contemplarea unei opere, ca și cum în ea s-ar fi șters urmele muncii/travaliului/nevoinței creatoare. Focul tristeții ce mocnește în viața-spre-moarte nu poate fi stins decât de roua Duhului Sfânt.

46.

Forța iubirii învăluie, nu distruge, nu se transformă în lucru mecanic în mod obiectiv, ci ca o consecință a fricii, a cenzurării ajungi să crezi că se „distruge” ceva, că esența e destructibilă. Atunci te inhibi și apare neplăcerea. Neplăcerea, însă, trebuie primită numai ca virtualitate, cu voluptate. Mereu trebuie să ieși și să intri într-un context mai larg. Gândul la moarte = pregătire pentru viață. Frumusețea trezește fiori adânci, ca o asociație de idei. Substratul inteligent, foarte particular, al frumuseții se dăruiește total unui sărut. Orice zaharisire e o filozofie dulce-dureroasă. Punere în abisal. Năsuc de gumă. Ochi înfundați în cap. Prin vis ne desprindem de trecut fără regret. Pinocchio e „plin ochi” cu posibilul, cu realitatea de vis. La el, intenția nu se smulge greu din masa trăirii. Punțile se creează,

explodează în spațiu, dar nu ca o necesitate a biologicului, ci ca necesitate poetică, ca mișcare vie a obiectului. Părintele Ghelasio e accentuat: înainte de a lupta cu păcatul, regăsește, recuperează Chipul! Realitatea gestului iconic = formă de exprimare integrală a ființei umane. Fără participarea cosmică nu e posibil gestul iconic. Pofta oarbă distruge rațiunea, pentru că nu importă vederea consecințelor. Omul ca Hotar trebuie să pună hotar ispitei. Interiorul și exteriorul se întâlnesc în vederea clară, altruistă, nu în reprezentarea disociabilă. Subiectul își trage mâna = nu se dezvoltă esența calitativă, aparițională. Numai inima deschide perspectiva. Trăsături izvorând precum cuvintele poetului. A deschide inima = a frânge pâinea. Dragostea te eliberează. Ce speră să faci dacă aghiți pumnul în aer? Ce sari așa, de parcă te-ar fi gădilat musca! Cine să te țină minte? Ai grijă de mine, în aerul tare de afară.

47.

Suferința = catalizator pentru transformarea lăuntrică. Inima-i mare cât pământul. Verticala = asimptotă. Nu poți lupta cu tensiunea (presiunea) psihologică, cu avalanșa. Spațiul intern e un spațiu voalat, condensat. Acul busolei se învâрте lent în jurul axului său, cu toate că nimic vizibil nu-l influențează. Ninge în cameră. Îndulcire. Miros de mere coapte. Ureche muzicală = să vrei să greșești drumul, nu poți! Nu judeca. „Ferește-l de el însuși”. „Salvați de clopoțel”. Capcane de limbaj. Inspirația poetică (culantă) scurtează timpul împlinirii aspirațiilor, timpul necesar pentru ca ideea să prindă viață. Față în față cu vulnerabilitatea, fragilitatea = acord bizantin, vibrant, lichid, fonic. Arta ia povara de pe umerii corpului, care fusese exploatat, folosit ca un instrument, piatră de poticnire. Corpul nu trebuie „forțat”, ci contemplat. Are „de-a face”. Vrea să-l legeni. Să ajungi la urechea lui. A numi corpul „suflet” = acord grav. Piciorul de egalitate. În artă nu există contra-facere (declin, plan înclinat), ci legănare. Picură timpul. Moartea trebuie imaginată ca o plutire. Moartea filmată = relaxare

paradoxală, liniștire. Arta nu „refulează”, nu „respinge”, nu se „apără”, așa cum înotătorii buni nu încearcă să se împotrivescă fluxului („înecului”). Precipitare = tendința de a vedea răul (violența) pretutindeni. Clipa se dilată. Viitorul e prezent. Fiecare pas al Cenușăresei este un pas de dans, grațios, gracil, ușor, în gând. Chiar și când se-mpiedică, se mișcă pe muzică, transportată, ca „floarea de cireș” (de vânt): ea este întru totul pasivă, mlădioasă ca trestia. Te uiți pe foaie, în spațiu, încolo-încoace. Miracol. Săgetare în inimă. Tristan. Dulce e moartea. Acoperirea în durere și plăcere (psihologie) este falsă (bruija), informație care nu atârnă în balanță. Sunt în brațele Celuilalt. Credința mă „ține”.

48.

Din nimic, își dă ochii peste cap. Conștiința intră în chenarul negru. Turn de fildeș. Reflexul, ritmul vine singur. A trage linie, a aduna. Ecranul e o tăietură perfectă. Doliu. Tăietura morții. Umor negru. Nodul în papură = piperul. A atinge coarda sensibilă. Arta = savoare purificată, paradoxală. Criză de limbaj. Punct mort. Scara valorilor. Ce e bun e înainte. Un pas mai departe. Toarnă totul în limbajul devenirii. Stereohogramă. Logica analitică se aplică (!) la himere. Putred în Danemarca. Cănuță om-sucit. Frumusețea fizică sare-n ochi pre-reflexiv. Frumusețea spirituală e intermediată de expresie, dezavantajată de aparențe, luată drept altceva. De-a bușilea. Cade cenzura, liniaritatea semnului lingvistic, funcția fonemului slăbește. Tonul face muzica. Noaptea e mică (personificare, copilaș). Luna = regina nopții moartă. Ispitele vin în perechi. Apa sâmbetei. Arta salvează subliminalul. Logos rotunjit. Auz tropic. Colaj oniric. Breșa s-a închis. Ca o rană, ca o carte. Egocentrismul detestă singurătatea. Are nevoie de ventilator, variație, să-i alunge gândurile. Arta nu rupe-n două, ci oglindește ceea ce este. Valoarea infimului, a minimumului intuibil. Arta = realizare instantanee, reflectă originea.

49.

Aud sângele din mine ca și cum s-ar prelungi pe o hârtie. „Din palmă adâncul nu curge, doar apa, doar apa”. Microsemnificația înlocuiește construcția mentală. Simți un nor care îți acoperă fața și pâlپâitul inefabil al buzelor. „A”-ul = spațiu lăuntric. Grația simțurilor curate. Întregul cosmos trece prin sacrificiu. A iubi un animal și a-i da un nume înseamnă a-l „personifica”, a-l smulge din categoria impersonală a speciei, a accede la esența lui personală. Dacă nu participi la ea, această esență rămâne ascunsă, nu ți se descoperă, pare inexistentă. Dar ce apare inexistent este doar „absent”. Adevărul referențial expulzează absența în imperiul non-existenței, instaurând opoziția brutală și simplistă între a fi și a nu fi. Adevărul participativ recunoaște opoziția moale, digestă, fluidă, între absență și prezență. E un fel învăluit și complex de a vedea lucrurile. Omul se mișcă între absență și prezență, nu între existență și inexistență. Inima are ciudata capacitate de a învia cuvintele, de a face ca semnificațiile lor abstracte să nu ni se mai pară goale, neconvingătoare, îndepărtate. Poezia este viața cuvintelor. În poezie, cuvintele în sine sunt ca lucrurile. Ele nu mai fac trecerea spre adevărul referențial, ci funcționează ca substitute ale nevăzutelor, care se văd prin participarea inimii. Cuvintele atrag realul. A participa la lucrurile care nu se văd acum și aici (a degusta). A trăi în curăție cu lucrurile și cu cuvintele. „Îndrăgostindu-te, vei vedea”. Dragostea înseamnă întrupare în celălalt, euharistic. Iubirea preschimbă „neantul” absenței în prezență.

50.

A avea ceva pe suflet. Omul știe că moare. Toamnă târzie în care nu am cules toți strugurii. Femeia e o câmpie întinsă pe care nimeni n-are voie să calce decât înflorind. Conștiința își dă seama de iluzie. Ateismul, materialismul = orbire, tristețe, uscăciune! Îți pieri pofta de viață, cheful, nu mai ai forța de a deplasa libidoul, pentru a

gândi (a schimba direcția). Arta profită de această clipă, de cuvintele calamburice. Gestaltul nu se năruie. Ți-am luat inima. Eul e implicit, nu explicit. Floare de cactus. Mușiță de limbaj. Arta = poststructuralism, se joacă (?) cu sugestiile, cu simbolurile, cu multiplicarea semnificațiilor. Legătură spațială. Legea atracției afinităților. Mână moartă. O mână de pământ. În artă, incoerența există, însă nu se face simțită. Sugestia apare și dispare. Ființă de hârtie. Hârtie mototolită. E inteligentă, ar putea fi genială, are toate posibilitățile să se pună în valoare (prima de departe!) și nu are de gând! Nu se autoizolează, nu se rinocerizează, nu „ține” la viață. Cine va voi să își scape viața, o va pierde.

51.

„Din apus / Rozul / Ca o rodie abia ruptă / Se trudea / Să-nfrunte noaptea” (Efi Athanasiou). Ce e rozul? E viul! Amnezia inocentă nu răpește, nu distruge identitatea. Peliculă. Lumea într-o picătură. Noaptea pupilei. Și sufletul poate să facă piatră, nu numai corpul! Hitchcock știe să povestească: o caută pe moartă printre oameni. Căutare vie. Sânge = suviță. Scriitura = succesiune diegetică a imaginilor. Încetinirea mersului, deplasarea interesului către un spațiu adiacent. Pierderea reperelor. Feed-back-ul este un reper. Inspirație. Fluctuație. Suntem în lumea dezvoltării aparițiilor, nu a Identităților configuraționale bazate pe feed-back. Pentru om, a-și schimba culoarea înseamnă a muri, a ieși din tipar. Aparatul și foarfecele monteurului inventează unghiuri, poziții, ritmuri din ce în ce mai neașteptate. Mobilitate frapantă. Posibilul e dezvoltat prin montaj. Sens concesiv (senzualitate, ritm lent, dans, piruetă, întoarcere, plutire, legănare, circularitate, presiune de creație, grație, uitare (ușoară) versus rinocerizare, orbire). Diseminare. S-a albit la față, tremură tot. Mâna atârână din încheietură. Pe ea însăși se ține, și fără durere. Produci psihic, scoți apă din piatră seacă. Nimeni nu ia nimic din tine. Capătul dulce al osului. Merișor acru. Jachetă cu nasturi de oțel. Limbă de ceas. Fractură deschisă. Fluturaș. Pajiște. Riduri. Montajul estetic e dinamic (hiperventilație). Umorul e o sclipire. Ai umor = îți merge

mintea! Avion mic de hârtie. S-a dus să moară puțin. Corp de slavă. A duce la bun sfârșit. Numai îndrăgostirea are consistență plutitoare. Intru în pielea ta. Transfer de viață. Leșin = liniștire (eufemism). Cine știe ce-i în capul ei? Râde din ce-și aduce aminte. Transfocator (obiectiv cu distanța focală variabilă continuu, folosit în cinematografie sau la televiziune pentru a obține efectul de apropiere sau de îndepărtare rapidă de subiect) = travelling optic. Efectul de zoom (apropiere-îndepărtare rapidă). Foale (aparate care servește la comprimarea și la suflarea aerului cu ajutorul unei camere cu burduf de piele cu pereți plisați, acționată prin mânăre sau printr-un sistem de pârghii). Foială. Foietaj. Omonimele dau iluzia deplasării fără efort. Punctuație. Efect de încetinire și de semantizare. Decupare a clipei. Fragmente = ritmeme. Nu există contradicție la nivelul Principiului Identității. Acum știu de ce au eșuat ideologiile: pentru că au încercat să salveze ideea, spiritul, nu degetul! Au vrut să evadeze, să disocieze. Degetul cu fundă = cap! Sugestii, vibrații și nuanțe. Este de ajuns un deget pe o anumită clapă pentru a declanșa întreaga gamă asociativă în sensibilitatea noastră, pentru a declanșa miracolul armoniei. O parte spusă și trei nespuse. Libertate. A nu spune = a nu forța: uleiul se ridică singur la suprafață. Apa vieții se ia fără plată.

52.

Mecanismul cinematografiei = analiză a diferitelor stări și poziții a părților care compun o realitate, astfel încât din reprezentarea stadiilor succesive ale gestului sau ale deplasării să rezulte în fața ochilor privitorului iluzia mișcării. „Tramvaiul care trece întră în case, care la rândul lor se năpustesc în tramvai contopindu-se cu acesta”: futurism – subiect de răs și de amuzament pentru mulți (Ardengo Soffici). Vezi estetica fragmentului: subordonat unui acord total, mai vast, având un centru necesar, găsindu-i logica lui perfectă, rațiunea lui de a fi în dezvoltarea, în prelungirea, în extinderea către acel centru, calculat de artist în momentul în care a conceput opera ca ansamblu. „Regele a murit. Trăiască regele!”. Aceași lume, cu „semne” pe frunte.

Spiritual nu înseamnă abstract, șters, ci concret, natural (vezi Mircea Eliade, „Despre fericirea concretă”). Îngerul inimii mele. Inimă rănită. Suplement. Sângele care curge nu se asimilează ideologiei depresive, ci peisajului cu fluviu în asfințit. O căsuță mică, mică pitită printre ierburi. Sunetele te atrag în înaltul cerului. Acolo, ciocârlia e lângă auz. „Și auzul o-ntâlni / Tocmai lângă ciocârlii”. Prezență = se aruncă-n cer ca pe podea. Minte se dă în leagăn. Ploaie cu stele. Auz de departe. Depărtările se apropie. Singurătatea cântă. Dialogul amintirilor. Absență-prezență. Dinte de lapte. Dacă pleci, nimeni n-ar putea să-mi umple viața în lipsa ta. Fericirea este înlăuntrul. Înaltul cerului = aici. „Neîmplinire” dulce. Pentru că e un vis, trebuie să ți-l realizezi! Să nu uiți să fii fericit. Cultivă fericirea, vertijul. În contemplație totul e ușor, dulce. Femeia e o bucurie din care înveți să mori frumos. Ți se ia un vâl de pe ochi. Ceilalți sunt brațul tău drept. Sar reflex în ajutor, ca propriul tău nerv. Îți fac loc. Fructul instantaneu al clipei. Mi-a amorțit măseaua. În artă, clipa se dilată. Trecutul răsună muzical. În timpul muzicii, nici frunza nu mișcă. Nimeni nu zice nici păs. Am sunat doar ca să-ți spun că te iubesc. Sunt în inima ta. Mi-a făcut mare plăcere să-mi revii în gând. Nu lași nimic în urmă. Nu te întorci înapoi. Să-ți aduci aminte unde ești, să te trezești. În artă, nenăscuții și morții continuă să vorbească. Vorbesc despre mine moartă. Am murit, am adormit. Gropiță: ce cuvânt! Te strig pe nume. Răsărit-a primăvara.

53.

Criza de imagine. Veleitarismul urâtește. Pentru a grăbi scurgerea apei din plămâni și din stomac, se fac manevre de apăsare puternică, cu ambele mâini pe coaste, la baza toracelui înecatului. În artă, simțurile nu rămân suspendate în gol. Conștiința nu mai transportă leșuri. Tonusul de tracțiune este eliberat din jug. Amintirea e verde, pururi tânără. Ești ca un pansament pe mintea mea. Cu cât vrei să ieși în evidență mai mult, cu atât ești mai urât (piedică în calea altora). A atrage tu atenția = a-i exclude pe ceilalți. Apă de colonie. Staniol. Ursuleți de pluș. Amintirile trec în față, strălucesc ca sângele la

soare. Durerea trecerii = semnificat subversionat de semnificant. În muzică, trecutul se deblochează. Efectele polarizării: un pumn de îmbogățiri și o masă de sărăciți. Punguță cu doi bani. Burtica = desis. Câte nu găsești acolo! Metafora = parașută. Ochii: cărbuni aprinși, jar mistuitor. Mîntea moțăie. Căști la urechi. Bucșă și bornă. Freză. Meșă. Mîntea se odihnește zburînd. Concurență expresivă. Principiul deformării: a deplasa elementele, a le modifica ritmul, a aduce în obiectul însuși elementele exterioare care l-au modificat. A opera această modificare prin intermediul planurilor și volumelor înseamnă a face să pătrundă printre planurile și volumele obiectului planurile și volumele obiectelor înconjurătoare și invers. Mișcare de volume și de suprafețe care se întrepătrund unele în altele în concurență vitală sintetică. „Sunt de ajuns câteva tușe de penel ca să întrevăd întreg tabloul, pentru că eu însumi sunt pictor și ochii îmi sunt plini de culori”. Eliberarea fluxului sanguin. O muzică scufundată-n memorie. Racordare în prealabil a câtorva planuri aparent dispartate. Rima imagistică între „ochiul de apă” și „ochiul femeii”. În spațiul unui „punct” (Gestalt) = o bucătărie și o cameră, dilatație, culoarul somnului profund. Montajul nu schimbă direcția, ci developează rolfilmul. A ieșit de acolo cu capunte mîini. Rîde că are cercei, că are umăr. Gîndurile nu pot fi oprite (morișcă). Gîndurile nu înseamnă nimic. Arta nu înseamnă a „ține”, a condiționa. Conștiința estetică are suc. Imaginația estetică nu se developează psihologic. Subliminalul este drenat. Presiunea elementului refulat, oboseala, orbirea, surmenajul, stressul, simptomele se suspendă. Partea reflectă întregul. Metaforă = „operarea” realității cu mîna ușoară. Te ridici în capul oaselor. Lifting continuu. Emulsie. În această atmosferă înflorește poezia insolită, nostimă.

54.

Masă de călcat. „Șoseta” e liberă să plece. Când simți că ceva e liber să plece, referința dispare. Glugă. Decupările, încercuirile cu capișon sunt permise. Bolul îngurgitat. E o guriță ce înghite, mușcă din pâinică, intră în relație cu partea disociată, atopul, înglobatul, cu

Cuvântul. Întregul macroscopic se reflectă în partea microscopică, o developează! Ruptură de nivel. Orizontala își mută nivelul. Lift. Călăreț. Lorca. Montaj. Spațiu. La orice nivel e locuire, miraj, curcubeu. Apertură mică sau liber variabilă. Umăr în umăr. Spate-n spate. Ceafă-n ceafă. Sincronizare. Expresie plastică. Taină. Euharistică. „Voi fi cu voi până la sfârșitul veacurilor”. Durată de poveste. Cana cu apă. Cănuța are gabarit tropic, smaltț alb. Suc de apariții. Nici un loc din spațiul „trecerii” nu e univoc, inflexibil. Simbolică prereflexivă. Barca convenției ia apă din toate părțile. Les Goggles. Textul șterge ceea ce citești. Greutatea mâinii mi-o simt numai în mâna lui. Reflexivul nu se ține prin efort. Apariționalul nu-și pierde marca de identitate. Eu-Tu = spațiul dorului, al nostalgiei. Pică-n bot (un avionăș de hârtie bont). Hapciu! Natura: copil etern. Rezolvarea problemei vieții înseamnă dispariția acestei probleme. Viață veșnică. Destin comun: rămâne „ceva”. Hopa Mitică se ridică. Între agonie și extaz nu e decât un pas. Motiv de visare: femeia. Ritmul îl ai în sânge. Setea de Celălalt. Ninge în sus. Culoarea de vis nu suferă devalorizare psihologică. Ea este un dor al înflăcăării, nu o condiție. Imediat următorul = infinit spațial și temporal. Durată interioară. Amintirile sunt vii, sunt idealuri, dorințe. Trecut = viitor. Timpul (trecerea) nu șterge nimic. Amintiri despre viitor. Dragoste dincolo de viață. Nectarul nemuririi. Apariționalul nu-i doar „lângă”, nu-i o prezență inertă. El „apare”. Materia moartă poate să fie substanță, formal există, dar ea nu apare! Exclusivitatea („Eu”-l) nu este dată de separație, de limită (autodelimitare), ci de caracterul aparițional. Substanța care nu „apare” nu are nici caracter personal. Misterul calităților senzoriale stă în caracterul lor aparițional, „dedicat”, trăit. Caracterul aparițional este intens diferențiator, sursa secretă a realismului diferențial. Materia moartă nu se diferențiază. Principiul diferenței, al intensiunii nu acționează în sânul ei. Numai apariționalul explică Identitatea, urechea, interiorul, deblocarea, datorită lui se elimină virușii, iar „a fi” nu se reduce la „a fi lângă”, la „a fi indiferent (cum)”, ci la „mai mult decât a fi”. Substanța care nu-i pentru cineva nu-i pentru nimeni. A fi orientat = a fi sineitate. Natura sinelui e clarvederea. Persoana nu se disociază în trup și suflet: concept inefabil. Neființa, golul (somnul profund) reglează intuiția

Ființei. Apariționalul este explicația autodelimitării. Materia este pasibilă de a fi personalizată, de a trezi sentimente. Substanța e aceeași, comună. Dacă nu are marcă de aparițional, nu poate fi „împărțită”, deblocată, repartizată. Nisipuri mișcătoare. Numai simțul Eului (apariționalul) o tranșează. Apariționalul = verticala, misterul, vălul, rezistența pasivă, Celălalt, puritatea tonului muzical, urechea, receptorul. „Nothing compares to you”. Vocea gravă feminină (altistă) este încă acută (înaltă) pentru un bărbat. Femeia rămâne un copil. „Forever young”. Suflet = aparițional, conștiință. Dimensiunea timpului e dimensiunea conștiinței. Omul nu este un copiator, ci un cunoscător integral. El integrează timpul. Religia e cea mai înaltă formă (depășind nivelul energiilor) de integrare a dimensiunii eternității. Arta integrează materia.

55.

Starea de spectator e incompatibilă cu „mersul lumii”. Nu există recul, implicare psihologică, nevoie de afirmare, de „mască”, condiționare de părerea celorlalți, ce duc la deformarea gândirii, fluctuația imaginii, criza de imagine!

Fericirea este fundamentată pe o serie de paradoxuri, având o înclinație spre absolut și spre veșnic pe care nici o formă din lume nu o va putea satisface.

Dumnezeu scoate oile din staul și numără până la unu (le cheamă pe nume). Persoana nu-i înregimentată. Numinosul = năsturelul de la piept.

Complacerea în minciună este cauza durerii psihice, a consumului. Câte gânduri, atâtea role. Corespondențele sar în ochi = arteziană.

Forța de muncă subordonată economiei, competiției, ridicării țării = prestigiu ce folosește doar unora. „E prea mult. Nu mai pot! M-a doborât. Mi-a luat tot ce am. Cât o să mai pot DUCE?” Costul vieții. Forțarea ritmului biologic, vital. Simbol = dren. Totul a fost pregătit dinainte. Durerea e de neînțeles. Negentropia miraculoasă = ventilator al învierii.

Om de treabă. În firea lucrurilor. Natura chemării care se naște în subconștientul unui om. Ambiție. Supraîncărcare inutilă. Suferă de o complicare a lucrurilor preaplină și doctă, de un preaplin de detalii care nu duc la adevăr, ci poate la noi ipostaze care nici ele nu duc nicăieri. Tobogane de resturi menajere (aruncate la marginea orașului, în subconștient, ca să nu ajungă la simțuri). Ruinele nu mai aparțin nimănui! Faptul că nu ai nimic legat de picior, de gât, piatra de moară, nimic nu lași în urmă, te propulsează! Nu lupta cu dezvoltările: parfumul de trandafir atrage albinele. Nori de particule ce formează un gard. Numești asta realitate? Fără coincidențe, viața este monotonă ca un tren ce merge pe șine. Recuperăm timpul pierdut. Animalele au alte motivații decât oamenii. Ele nu sunt complexate de frumusețea sau urâtenia lor: privesc în sus cu aceeași seninătate, cu același curaj. Își expun ochii frumoși. Cred în bunătate. Nu au mijloace de apărare, ca și copiii, în afară de mila, simpatia și umorul omului. Ceasul: tic-tac, tic-tac. Viața a intrat în linie dreaptă. Am intrat în ultima jumătate a vieții: în linie dreaptă, pe plan înclinat. Moartea, bătrânețea se întrevăd la orizont. Cauza griji este existența potențială a elementului refulat (potențialul negativ). Acțiunea continuă să se desfășoare în plin vertij (rocada). Simți că te miști pe plan imaginar, fără să te miști corporal. Vis treaz. Rocada s-a petrecut și se petrece continuu = îți ia o greutate de pe piept, îți ia pernița cu muștar de pe piept, degajă respirația. Semnificatul și semnificatul se suprapun. Plăcerea estetică este un efect imediat, miraculos. A făcut „scânteie”. Spațiul psihologic se transmută în spațiu estetic. Respirație gură la gură. Înnoirea corpului. În artă, sugestiile de intensificare, de amplificare prind, deschid culoare. Injecție informațională. Verde crud! Erosul nu cunoaște „golul”. Baia de sugestii îl scaldă. A respinge înseamnă a resimți golul. Dragostea are natură învăluitoare, ca și muzica (partituralul). Cea mai dragălaşă este moartea explicată copiilor, la modul cel mai plastic cu putință. Raiul cățelușilor ce nu știu că mor, al iepurașilor. Cochiliu uriașe. Lemn moale. Muzica pătrunde la infinit. Oricât de jos ar coborî, are legătură directă cu infinitul.

Realitatea se mișcă singură, nu prin voința ta „corectoare”, prin opintire în gol. Nu trebuie să asociezi figurile care-ți trec prin minte cu semnificația de autodezechilibru. Cum faci ca „figurile” să nu te dezechilibreze? Interpretează prin „planuri” – perspectivă dinamică. O ușă dărăpănată ce se tot clatină din balamele = o aripă de fluture (imagine mărită), dreptunghiulară, cât ușa. Iluzii optice. Coordonarea mișcărilor. Mentea nu reține trăsăturile, chipul, amănuntele, cuvintele. Nu se poate scrie pe apă. Realitate firavă. Catharsis: toată energia blocată-n obiecte se-ntoarce la tine. Cel în a cărui inimă nu e Duhul, nu e unificat nici în el însuși, ci dezbinat, sfâșiat, pentru că Duhul, fiind puternic și aducând cu Sine viață nouă, e Cel ce atrage toate puterile sufletului la Sine. În infinitate și nehotărnicie mintea se află în largul ei. Se revarsă în cei uniți putere de viață de la unul la celălalt. Limitarea egoismului. Credința neîndoielnică. Numai credinței i se dezvăluie persoana celuilalt (cea mai nobilă realitate), care nu vrea să fie redusă la obiect și nu poate fi redusă la obiect. A se lărgi la nesfârșit, a nu rămâne lipit de un lucru mărginit. Nimic n-ar trebui să oprească mintea să se întindă, să crească în conținutul ei, să îmbrățișeze totul. Simțurile sug: prunci. Simțuri = noțiune complexă, holografică. În artă, nu există singurătate, eu psihologic, spațiu gol, vid, „țipenie”. Corpul se odihnește, scufundat până peste cap în fotoliul cu braț. Mingea bătută de pământ sare în sus. Numai camera surprinde „portocala”. Nu-mi pot judeca propria frumusețe. Explozie. Ne aflăm la mijlocul drumului. În artă, toți oamenii se aud de la aceeași distanță și din același punct (din față), deși acțiunea continuă să se desfășoare. Ca și din muzică: sunetele (mai joase sau mai înalte, provin din același punct, din aceeași sursă sonoră, stereofonică, învăluitoare). Singurătatea ca boală („țipenia”) se destramă. Crescendo și variație liberă. Muzica e gata să-și dea drumul fără complexe, o să năvălească încoace! În artă, auzul se apropie fără teamă că o să fie călcat de tren.

Camera se dă peste cap fără să amețească. Corpul se lasă traversat de oxigen. Nu te mai aperi, nu mai stai la pândă. Conducătorul adoarme la volan. Accepți realitatea, te relaxezi, nu mai „ții”, nu mai strângi, nu mai pui vâlul negru pe oglindă. Conștiința estetică nu ține cu nici o parte, nu intervine în spectacol, nu îl controlează. Subiect zero logic. Călătorie instantanee. Puricele sare. Arcurile s-au rupt. Loc viran. Există o „motivație” ce permite diseminarea conștiinței.

Rugina creierului și zgura sufletului. Minte se înfundă, resimte golul (depresia) când Gestaltul e descompletat, când sciziunea subconștientă se face simțită. Trebuie să faci travaliu de doliu, să transforme dezavantajul în avantaj. Dar de moarte tot nu se va elibera! Frică, motivație, optimism, credință în redresare. Camera nu se înfundă, nu respinge, nu repară sciziunea subliminală, nu pune temelie pe nisipuri mișcătoare! Corp decliv = nu se opune informației subliminale. Hornul trage. Curajul înfrumusețează, aprinde figura. Am uitat ce s-a întâmplat, în câte părți s-a rupt întregul. Plouă cu piatră, cu ouă, cu intenții oarbe, cu picături chinezești, cu materie de psihologizată. Poetul nu este un dominator de obiect, nu controlează șirul operațiilor, nu-i curios să vadă ce iese, finalizarea oricum iese de la sine. Între molari se creează „trecători”. Am un cap cât o baniță. În eros, efectul de localizare dispare. Senzațiile locale nu se mai corelează cu informația internă, referitoare la părți ale corpului. Emoția e liberă de viziunea deplasării segmentelor. Conștiința care încearcă să controleze corpul se sforțează în zadar. Cresc în înălțime. Păsări-Lăți-Lungilă. Arta = deblocare tropică. Reflexivitatea = pulsar operațional, „suav”. Minte reflectă continuu starea existenței. Greța de hazardul dominator, de Moloh (omogenizare), de „Gol” (absența Celuilalt). Poezia are orice ieșire. Neplăcerea = de copil ce țipă la injecții, înainte să doară. Nu-ți ies mațele (prin deget). Doctorul are mână ușoară, ce parcă dezleagă un măștișor. Nu mai există rău de abis, de fundătură. Căsuța perlei. Piatra de poticnire = elementul refulat, deșeu, formalism, ruperea sinergiilor funcționale, inutilitate, nonsens. Speranța își

taie cale prin trup. Durerea = indicator fals. Roșu (durerea) = verde!
Orice pas înainte se realizează la cel precedent. Iubirea (sentimentul) e
sunetul scos de diapazonul „rezonanței” logosice.

59.

Tocmai înfruntarea ochi în ochi limitează expansiunea
Molohului, relevă limita. Arta dă liber posibilului. Lumină verde.
Șuvoi subțire. Developarea = revelație = falsificările, minciuna sunt
înlăturate. Mă revigorează priveliștea câinelui cronțănind cu atâta
poftă la osul pe care omul îl aruncă (deșeu!). Paradox = asocierea lui
Eros cu Thanatos. Poezia are orice ieșire. Infinită potențialitate.
Posibilul deblocat. Sâmburele ieșit. Calamburul nu se-nfundă! Căsuța
scoicii. Și inima-mi la fel, în sânul tău cuprinsă. Limbă de clopoțel.
Eliberarea conștiinței surmenate, ca și a corpului = a acțiunii (hiper-
ventilație). Eternitatea pusă pe note sună „altfel”. Incisivitatea
metaforică. Ca un șoricar condus după miros ce sapă să dezgroape
osul. Metafora = disociere, deja subliminal liber. Cleiul auricular se
topește, sfârâie ca uleiul în tigaie. El iese singur din ureche, fără teamă
că te vede cineva. Cum iese din coteț un cățel. Corpul nu mai suferă
influența deformatoare a fricii (coșmarul hidoșeniei). Seninătate =
developare! Timp să stărui. Muzica urcă și coboară în cele mai adânci
abisuri, dar rămâne în spațiul auzului, la fel de proximă. Vrej de fasole.
Corpul auditoriului nu se mișcă, nu aleargă în urma ei.

Vezi, dom'le, de treabă! Frica accentuează posibilul negativ.
„O să mă aduci în stare / Să te strâng de cingătoare”. Se descurcă ea.
Are o inteligență excepțională, pe care însă nu o folosește. „N-ai să
răzbești niciodată”. Egoismul = mormânt! Minte se mișcă împotriva
rațiunii. Echivalent psihologic aperceptiv. Ireductibil la moarte.
Operația = „tăietură”, incizie. Tropul = spirtul, acul, injecția. Seme
reunite, coexistente: Eros și Thanatos. Clinostatism. Nu ți-e frică de
somm. Inerția nu se face simțită. A fi, a nu fi. Contracondiționare. Un
pas înainte = un trop la activ. De fiecare dată, roșul (durerea) are

valoare de verde. Bucuria = o fată. În artă, disociația nu apucă să lase în urmă gol. Funcția senzorială a conștiinței nu mai este folosită ca funcție de control (instrumentalism). Tropul este cel mai mâncăcios rozător! Agresiv și hărnicuț. Un șoricel. Omida moare ca să se transforme în fluture. Metaforă = enzimă. Problematică vitală. Dorința de a trăi! Spațiul = ultima frontieră. Misterul ocrotește dorințele.

60.

Cineva nu se poate relaxa când „are atâtea de făcut”! Tropul a învins Molohul (Groparul). Făt-Frumos! Partituralul. Orizont de așteptare, de întâlnire, de îmbrățișare. „Un lucru început e pe jumătate făcut”. Luna atrage marea. Celălalt = polul opus, așteptarea, dorul, aleanul, infinitul (fiecare pas e un pas spre el, o bilă albă). Ești cauza bucuriei lui. Îi ești necesară ca aerul.

În artă, individualul (personalul) are valoarea generalului (substrat, esență), clipa, valoarea timpului. Genunchi fanat. Voleu. Dezautomatizare. Asociații noi. Zornăie bănuții. Cauți în poșetă. Zig-zag. Secreție psihică = nu lucruri mari, ci mici. Lucrușoare. Nu respinge (refula) „devenirea”. Selecția informațională devansează psihologia amorului. Ușiță. Copiii sunt aproape. Semul mic e măricel. „Mic licăr” (văzut de departe, un cătun). Liziera. Basme. Dumbrava minunată. Trebuie să ai soluții ca la matematică, umor, să fii inteligent, fantezist!

Catharsis = se deblochează energia investită în obiect, se neutralizează autoînșelarea conștiinței, uitarea, dedublarea conștient-inconștient. Puricele și elefantul. Dezinvoltura gestului artistic. A vedea rece, fără dragoste, înseamnă a nu cunoaște. Dragostea vărsată în noi de Duhul Sfânt. Ecuația fericirii. Cine se golește se umple = cine se smerește se înalță. Această fericire nu stă în puterea omului.

Selectivitatea estetică nu încarcă inconștientul, nu face „abces”, nu produce conținut refulat, reactiv. Dimpotrivă, are loc drenarea, anxioliza, mătura intestinului se pune în mișcare. Materia se mișcă! Chipuri noi. Necunoscutul. Nu-l cunosc, dar pătrund în lumea lui.

Materia „moartă” nu are față, este singură, deformată, agonică, mutilată. Iar acestea sunt încă metafore. La moarte, greutatea corpului scade brusc cu douăzeci de grame.

Cum scapi de rest? Metafora nu lasă rest. Cu înconștientul blocat, nu se poate „muri”, nici „trăi”. Deschiderea în închidere. Cei înțelepți s-au făcut nebuni pentru lumea asta. Activ pasiv. Pasiv activ. Drenarea abcesului, deblocarea materiei „moarte”, a înconștientului refulat. Viața! Dulcea sărutare.

Picături în ochi. Tropic local. Figura se repetă. Metaforă la metaforă. Efectul taumaturgic al artei nu ar putea fi altfel obținut decât prin manipulații (intervenții) medicale. Arta = dentist fără dureri. Simțurile se purifică de durere (urătenie, boală), înconștientul, de potențial negativ. Clipa are durată. Se creează un înconștient (potențial) pozitiv! Arta folosește „potențialul elementar”, semiotic. Nu există „rețete”, doar inspirație, productivitate, după caz. A muri fără grijă de dispariția imaginii. Imaginea = lumină, pulsar.

61.

Arta = anesteziant. Lumi în miniatură. „Rezistența” (pasivă) e în obiect. Raporturi oblice. Bărba de porțelan = ulcior, cană. Bea din cană, din tigvă, ca în regele Lear (intertextualitate productivă). Rimbaud: iluminările! Stabilitate tropică = nimeni nu „știpă” în jur. Stop-cadru. Ralanti = „proiecție în care mișcările apar mai lente decât în realitate”, informațiile nu fug, nu se „reduc”. Prolapsul nu se reduce. Cuvântul e autonom, încadrat de alb = negru pe alb. Respiro. „Partir c'est mourir un peu”. Altul: el știe ce face, știe mai multe decât mine, nu-l pot substitui, nu-i o producție psihică a mea. El are biscuiți. Dorințe mici, copilărești. Parcă ea nu mănâncă niciodată. A mânca = curiozitate, noutate! Vine din lună. În artă, referința dispare (înconștientul se eliberează). Libertate = percepție directă, curată, nesticăcioasă. Sărut = scânteie dulce. Timpul merge singur. „Nimeni nu-și poate sări umbra”. Nu știe ce zace în el, se apropie ca ăla micu de foc. Se joacă cu focul! Nu-i așa că ți s-a făcut pielea de găină? Ea i-a umplut viața,

inima! Seamănă ca două picături de apă. Am dureri mari. Mă „ține” toată partea asta. Absența controlului = ochiul minții e ațintit (deschis, atras) pasiv, nu activ! Filozoful se privește din afară. Își „pune” mintea. Chel = i-a căzut tabla de pe casă. Toți se „agață” de ceva. Durerea, țișorul = sem eludat. Gestaltul are limita durerii, a neplăcerii. Magnetismul durerii îți sugerează mințile. A pune pe hârtie = a fixa (contenție) elementul subliminal, elementul refutat, a-l scoate la iveală așa cum e, a-l lăsa așa: lizibil, semnificativ. Ai umblat și ai văzut multe. Gaura cheii = un punct văzut de departe. Înaintarea liberă, plutirea, abandonul controlului evitant (postural, acțional etc.) = calea dreaptă, linia dreaptă, drumul cel mai scurt. E miraculos cum metafora „prinde” informația colorată și este efectivă. Tânjire = infinitul muzicii, nostalgia, sufletul. Soprana = privighetoare. Ce-ai „pierdut”? Durerea. (Există durere, suferință!) Copil = schiță de portret.

62.

Conștiința în expansiune percepe direct, fără intermediar, așa cum percepe direct informația din creier (unde se formează imaginile). Dragoste incurabilă. Materia trebuie „jucată”, nu luată în serios. Să ne jucăm de-a hoții și vardiștii. Desen animat cuvântător. Heidi. Ce-i merge gurița! Se aprind luminile orașului. Deschidere în închidere. „Carmen” era „în” materie. A murit. Lut neînsuflețit. Spațiul = dimensiune a sintezei psihice. Te văd. Îmi apar în carne și oase. Cunoașterea este însuflețită de iubire, de nostalgie. Rostul omului să fie această agresivă situație a propriei vieți în centrul lumii? A înainta în lumea cuiva, în lumea lui interioară infinită. Drăgălășenie referențială! Sentiment familiar. Umor duios. Holism = cunoașterea esențială a „Celuilalt”. Nimic nenumit nu apare ca real. Botezul = taina Creației. Aparițional vs. lumină stinsă. Emoție = reflectarea unei relații calitativ noi. Conștiința de sine = expansiune, deschidere, nu legătură oarbă. Dulceață = har, undă verde, stabilizare imponderabilă, încetarea caracterului instrumental. Gândirea opozitivă nu reușește să rețină pluralul mobil, centrul fini. Se lasă indusă de percepție, de sinteza

spațială, de atomizare. Nu reușește să facă saltul logic de la materie la corp. Structuralismul nu-și poate da drumul, nu poate mișca muzica. Aurul existenței. Fruct ajuns la maturitate. Să exprimi puțin, să sugerezi enorm. Logica nu-i inteligentă, nu e un „logician”. Viziune largă = inimă largă! Legătură placentară între poezie și limbaj (fără pressing fonemic asupra referentului). Structuralism = încordare, anchiloză. Pressingul noțional (instrumental) e cauza blocajului. Forma nu e ceva exterior fondului. Fondul nu se elaborează independent de formă. Sentimentul organizează informația. Atmosfera „degajă” sensul întregii poezii. Nostalgia are centru afectiv de gravitație, cheag. În iubire, nostalgia posibilului nu te apasă. Prin sintezele libere transpar semnificațiile, nucleii referențiali. Developarea referentului. Substanța câmpului = coastă. Timp condensat. Semnificantul estetic e plural, indefinit, fluid, îți îndeplinește orice dorință. Chipul revarsă iubire. Sens intuitiv, fulgurant, necăutat. Muzică = picuri de timp. Cunoașterea pură alunecă în timp ca în spațiu. Arta respiră prin viitor, cu capul sub apă. Viața veșnică. Cerul. Sus, aproape. Umăr rotund. Om așezat. „Plutea o floare de tei / Înlăuntrul unei gândiri abstracte”. Durata adevărată este de natură calitativă, nu cantitativă. Omul sfințește locul.

63.

Fantezia ia avânt. Imaginația tinde să fluctueze, să alunece liber în timp. Refularea = blocarea previziunii, a alunecării în timp. Pe dimensiunea „întinderii” în timp apar imagini senzoriale. Muzica lui Debussy (semnificant) se desfășoară în construcții vizibil aeriene și fragile, cărora le lipsește osatura. Înduioșare indefinită. Arta nu se teme să arate (să nu respingă) elementul refulat. Iubirea are nevoie de har, de dezlegare ontologică, de impuls cosmic, de formă, de finețe. Lichidul trăiește fericit cruzimea vaporizării. Brațe moi, slabe (salbe), de mucava. Mama îmi povestește cum m-a visat: „Erai îngrozită!” Ce bine-mi face! Principiul unitiv nu e principiul forței, ci principiul slăbiciunii. Am fi meritat moartea și ni s-a dat Învierea! Arta = săgeată slobozită din arc. Clipa se dilată. Mintea se relaxează alunecând în

tunelul timpului, în viitor. Durata bergsoniană e prelungă, calitativă, ireductibilă la extensiune, la spațiu. În starea de hiperventilație imaginile nu se sting, semnificații estetice se aprind! Căderea liberă are loc în timp. Legea lui Newton își dă drumul în timp. Timpul trece peste noi. Arta spațializează timpul, populează nedeterminatul cu personaje. Ora de catifea. Sublimul. Ploaie caldă. Mirosul minții de apă (fericirea). Încetează calculele, grija. Clipele îmi par aieva veșniciei. Dualismul viu-mort dispare. Păduri de mărar = investire cu sens. Pătrunjelul are piciorușe gramaticale, e articulat (hotărât). „Capsa” ce aprinde umorul. Umor englezesc, „negru”. În artă, nu există decât trăire degajată (în abisul timpului) pe plan potențial. Conștiința definește ce este prin ce va fi. A schimba apa în vin. Discurs pentru captarea fericirii. Senzația fericirii e dobândită în măsura în care rațiunea cedează voluptății spirituale. Dorința de fericire vizează cu predilecție captarea planului exterior, al senzorialității, coincidența nevinovată, neîmpovărată de nimic, cu ceva din lume, salvarea elementului pierdut din vedere. Intruziunea inefabilului și a diafanului, suferință învăluitoare și adâncă, lipsită de concretețe în plan motivațional. Meșteșugul fabulos de a descoperi spiritul în imanența materiei. Spiritul se mișcă acum într-o lume în care materia nu-i mai rezistă. Materie penetrabilă și exprimabilă. Materializarea imaginii. Unire a subiectului cu obiectul. A descrie în mod obiectiv o reverie înseamnă deja a o diminua și întrerupe. Nat se urcă cu pantofiorii în pat. Vigori, tării, alune în ciocolată. „Pântecul imens ca un balon / Sus, peste orașe de carton / Colorat mă poartă în bocanci, / Mestecând alviță de doi franci”. Slăbirea egocentrismului, a sclaviei. Plutire. Odihna atenției.

64.

Nodul gordian. Imaginile morții fac parte din cohorta de scindări a unității esențiale. Reflexul = proces de recuperare și redresare într-un plan indiferent la accidental. Trăire fluidă (nu încerci să domini obiectul, viitorul, să gândești). Nu-ți pui problema morții, a disocierii

lestului. Ești senzuală față de pustiu. Întoarcere lentă, de jur-împrejur, ca și cum ai privi peste umăr. Corpul ca o componentă interioară. Odată vindecată anomalia de sistem, acesta intră în rezonanță armonică cu orice nivel. Muzică, background, ridicarea barierelor. Vindecarea bolii morții. Regimul unei candori nesfârșite. Pădurile miros a mușețel. În lumea cealaltă ajungem în papuci. Ești și culcat, și în picioare. Realizare fără a sacrifica binele mic. Povești. Furnicuța e o împărăteasă. Altfel te apropii de lucrurile mici. Spărgătorul de nuci. Odihna e completă, pentru că starea culcat nu e provizorie, ci contemplativă, încărcată de o atmosferă magică, învăluitoare. Vine muntele la Mahomed. Lăsați-vă învăluiți de minunatele ghirlande ale muzicii. Arta ce intră în cămine ne aduce pe loc pădurile de cristal ce înghit tone de efort. Nu e nevoie de efort, de lupta cu inerția, pentru a ajunge undeva. Potențial cald învăluitoare. Chipul omului e pretutindeni. Corespondențe misterioase. Cerul se reflectă în pământ, lângă ochi. Ochii ca diamantele. Cercei de aur. Piele de piersică. Corp enarmonic. Natura are simbolurile gata cizelate. Centrul perspectivei: o uriașă floare parfumată. Nu ai „complexul” naturaleței. Artistul dezinhăbit știe să mânuiască semnul cu grație. Referent nedeterminat, ascuns, misterios. Poate fi oricine. Cine ești? Nu faci efort de ascundere a realității, de refulare, de autoexprimare (egocentrism). „Cine” ești nu contează, dacă ești. Prezență și absență = prezență intensă, intimă. Câștig de spațiu.

65.

Noutatea e o noțiune relativă, adaptată la gusturile personale, la situație, la ritmul personal. Misiunea noastră pe pământ este să fim creatori, să dăruim. Îți apar în vis. Iadul = încăpere cu pereți de oglinzi; pretutindeni te vezi numai pe tine. Sensul figurat coexistă cu cel propriu, formează un sistem complex. Nu proiecta dorințele noi (conștiente) peste cele vechi (subliminale). Corpul e cel ce poate fi îmbrățișat, strâns la piept. Ne întâlnim. Îmi apari în vis. Acordul grav permite acordul înalt, nostalgia. Pantofi de aur. Funde albe. Rochiță

cu carouri. Fustiță roșie cu curea albă. Deux-pièces. Omul reprezintă materia (reacția nucleară amortizată în catifea). Nu putem înainta decât ușor, legănat, fără bruscări spre lumea de dincolo. Nu te temi de diseminare. Transfer, deplasare în mama, în floare (mușcată). Iau de la mine și de la ea și ne completăm reciproc, formăm „unul”. În artă, noțiunile se înmoaie, se senzualizează, aparțin visului. Realitatea se amestecă cu visul. Sensul figurat se mixează cu cel propriu. Valurile numai în ochii noștri sunt mare. Subiectul face parte din obiect! Perceptom. „Carmen” (egocentrismul) dispare (e pusă între paranteze) pe durata spectacolului imaginației. A mișca din loc problema. Blocajele au fost ridicate. Arta învăluitoare nu cunoaște reducția la un semnificat ultim. Macroscopicul e făcut pentru ochi, reflectă propriu-i potențial. Semnificantul complex arată în două sensuri: actual și potențial. Partea (inferiorul) reflectă superiorul. Nu te lăsa pradă virușilor, uniformității. Molohul nu poate fi îmbrățișat. Bolovânaș (un fel de bour) bolnăvior. Pietrei îi e frig. Omul actual = sintetizat într-o conștiință, în interior, nu în afară.

66.

Emoția constă în faptul că Ființa se conservă. În orice percepție se fac simțiți doi, nu unul! Existența = coexistență. Arderea etapelor (a distanțelor). Îndrăgostiții nu resimt distanța spațială. Apropierea e eternă. Co-prezență la nivel „micro”, nu doar „macro”. Forța neistovită a speranței. Ceva care se uzează își pierde strălucirea. Zilele noastre curg mereu la fel. Cei pe care îi apasă urâtul zilelor mereu la fel. Ieșire din tiparele stereotipe ale vieții. Când ești iubit, te simți puternic. Ambiguitate = contracon condiționare. Principiul Atracției, nu al Respingerii (Surpării, Abisului) fundamentează ontologia. Inima = vehicul pentru accederea la transcendență. Filozoful „vede” prin mine, îmi „vede” gândurile, „căsuța mică” din minte. Zi: „Da!” Dorința unui răspuns verbal, luat pieptiș, abrupt. N-a ieșit bine. Fericirea i-a fost „umbrită”. Dormi pe lumină. Eufemismul nu e demonstrativ. „Ceea ce se arată nu trebuie spus”. Evidența nu trebuie evidențiată. Arta e

ferită de avalanșe, de greață, de efortul de distanțare mentală (oculară). Obiectivarea emoției. Se visează îmbrăcată în roșu. Tropul poate fi orice. Cerul gurii de pluș. Coji de nucă. Șut. Fiecare înțelege ce vrea. Orice-ți vine („dorințe trăznite”). Când nu mai e de nici un folos, ustensilul de care te împiedici devine o piatră de poticnire. Dorințele ei cele mai mari sunt „ușoare”, copilăroase, mici. Mîntea (mîna) „întinsă” se află în criză de localizare. E „depășită” de situație. Gîndire incoloră = decompensări intermitente, răcirea extremităților. A avea golul în față. Părăsirea, singurătatea = oglindă a morții. Nu „decodifica” referentul. „Să nu știe stînga ce face dreapta”. Memoria nu-i o încărcătură substanțialistă (stoc de substanță), nu te leagă, nu te trage la fund (piatră de moară). Voința de a te preda lui Iisus. „Ferice de cei ce nu au văzut și au crezut”. Au rămas „străpunși” în inimă.

67.

Moartea = a da trupul firii. Timp duhovnicesc. Trup de slavă. Copiii învierii nu merg spre stricăciune, spre întuneric și spre noaptea apropiată. „Dar cărarea celor neprihăniți este ca lumina strălucitoare, a cărei strălucire merge mereu crescînd spre miezul zilei”. Empatie, simpatie. Altfel, ne scufundăm ținîndu-ne de mîini. În artă, nici o mișcare nu e inutilă. Când zici „guriță”, nu trebuie să precizezi dacă este vie sau moartă. Forța nu rezolvă nimic. Se exercită în gol. Robia cantitativă. Cine perseverează, cine forțează, forțează în gol. Nu poți să re-crezi viața! Arta valorifică pozitiv, nu negativ, analogia discretă, eterogenitatea, mișcarea liberă (decuplarea modului). Situație delicată. Vinovată fără vină. Prinsă în menghină. Fîstâceală, blocaj! „Controlul” nu se rezolvă prin forță, ci prin simbol. Ca și când ar muta cu mîna un lucru de colo colo. Camfor. A te sacrifica pentru alții, a nu căuta să obții = sensul fericirii necondiționate. Avid de a umple golul. Înțelepciune = pătrundere. Arta nu e aridă, pentru că integrează corpul! Arta surprinde, iluzia, nu. Expresia nu manifestă întunecare (durere). Morții tineri. Orice limită ontologică nu poate fi decât interioară. Asociația prin asemănare și nu prin contiguitate =

rezonanță. Asociația prin contiguitate = buba. Intensificări de vânt. Rocada = cheia răsucită în broască. Nod. Un bob zăbavă. A te păstra în început. A sta = legănare. Ambiguitatea (sugestia subliminală) stă la baza procesului de dezvoltare, simbolizare. Nu trebuie să existe efort și frică. Nu de „moarte” (extincție, somn) ne e teamă, ci de blocaj, de moartea eternă, de non-sens. A muta munții din loc. Sindromul (semnul) frumoasei din pădurea adormită. Brațul cotește. Doza de atac. Durerea face bine. Limită intensivă. Libertatea (voluptatea) trezirii. A nu confunda viața cu funcțiile fiziologice, ci cu modelarea vagă, desenul, figura, imaginea. Închipuirea completează. Arta confundă „moartea” cu ușurarea, odihna. Despre Pinocchio nu se spune nici că respiră, nici că nu respiră. Muza adormită. D-ra Pogany. Dragostea adevărată: a sacrifica ceva din noi înșine.

68.

Numai în scris (poveste) pruna are mobilitate. Ochi închiși (nu i se văd, o frumusețe discretă). Oval venusian. E pură frumusețe, icoană, lumină inocentă. Pruna dezvoltată în fată. Transfer de seme. Intervalul vieții se dilată. Nu mai există rău de stat, de inerție. Oglinda nu se aburește. Prunc. „Nu irosi, păstrează bine izvoarele vieții tale”. Țestoasă! Modelarea inertului. Fetiță de plastilină. Nu se controlează, nu se aranjează. Somnoroasă. Naivă. Neglijentă. Drăguță precum copiii și animalele. Nici un gest nu-i vine peste mână, anapoda. Frumusețea pură e extrem de vulnerabilă, fără mijloace de apărare. E trecută prin proba focului. Plastilina e mereu modelată, turtită, deformată plastic. Nu există inhibiție de contact. Sugestie subliminală, nu devenire logică. Roata de rezervă. Cine îngrijorându-se poate să adauge la lungimea vieții lui un cot? Surfing. Te aruncă valul, peste cap. Iepuraș la puterea a doua, viu! Salomé oarbă, frumoasă! Totu-i văzut de soare. Cealaltă spontaneitate. Căluț de mare. Alergare la primire: ești așteptat „aici”, nu „dincolo”. Îndrăgostiții se hrănesc cu tropi, cu biscuiți, cu pești, cu rumeguș (destrucție). Metafore plasticizante. Lipiciul. Creația estetică este simbolică, iconică-productivă, nu organică. Realitatea e

„operată” (controlată, expresivă). Din nimic „scapără”! Anticipația e dulce. Fenomene de percepție la distanță. Drumul se întinde neted. Lumină palidă. Nedeterminare = sugestii infinite posibile, chiar contradictorii. Acordul grav îți ia povara de pe umeri. Sugestia nu are nevoie de organe pentru a funcționa, nu se strică, nu e reversibilă. Arta suspendă cantitatea, intervalul, distanțele, îndepărtarea, singurătatea, zărilor pustii. Obrazul întins: câmpie. Imaginația înflorește din amalgamare fluidică. Sensul liber nu este cel pre-determinat, ci cel neprevăzut. Se schimbă decorul. Degajă de pe linia porții. Înainte de răsăritul soarelui, sunt în picioare, în sala de așteptare. A „lua” cu mâna, precum copiii ce vor luna de pe cer. Bărcuță de hârtie pe apă. Încărcătură („nimic”) = fluture de hârtie tras de cal. Paralelismele conduc la simplificare aritmetică. Rămânem fără numărător. În artă se elimină decalajul dintre act și anticipație; ochiul minții coincide cu ochiul fizic, prezența imaginară cu cea fizică, astfel încât simțurile fizice sunt deschise, sonorizate, relaxate. Nu are loc „dezaferentarea”, închiderea simțurilor, absența corporală latentă, „asurzirea”, disociația. „Absența senzorială latentă” = preambulul morții, disociația marcând inerția, conținutul refulat, piatra de moară, singurătatea. Teatralitate. Părul flutură fără să bată vântul. Există mai multe camere, postate în diferite unghiuri de interes. Se suspendă intervalul de alergare la primire (inerția cărnii). Corpul-povară este o formă de actor (asimptotă). Hipersensibilitatea, piatra de poticnire, cordonul ombilical ambiental. Imaginea care te interesează (așteptată) survine instantaneu din față. „Așteptarea” nu trage la jug. Hârtia de scris fixează privirea. Proiecția plastică (estetică) este de ajutor simțurilor fizice, făcându-le să se desfunde, nu să se înfunde.

69.

În artă, se șterge în mod gradual, intuitiv, deosebirea dintre natural și sintetic (plastic, textil). Paradigmă unică, cu diferență de nuanță, nu opoziții! Scarlett O'Hara = opacă, deși strălucitoare, își pune la bătaie toate farmecele și e sigură pe ea, pe rezultat. Rhett =

copoi, mucalit, se preface (surprins) că este copleșit de rugămințile ei. Dialog scânteietor, comic, eficient, spumos. Scarlett se descarcă prea repede, îi bate inima ca unui porumbel, se avântă. E deja departe, în gândul ei. Arde etapele. Reflectori. Are fața iluminată. E într-adevăr încântătoare, dezirabilă, dar el „i-o face”. Gabarit tropic: ochii cât fața. Dacă aprofundezi analogiile, acestea dispar. Ele sunt eficace numai la prima iluzie (crâmpie). Galatea e „făcută” din eternitate. Nu are „origini”. Femeile sunt păpuși. Există o diferență insesizabilă: categoria opozitivă om-păpușă, viu-mort se anulează, dacă orice ființă poartă mărcile prelucrării productive. Respirația face loc inspirației. Nu trebuie să întorci „capul”. „Insesizabilul”. Oriunde te-ai afla, sunteți împreună. Nu mai are loc „înfundarea”, dezaferentarea, disociația. „Intervalul material” (cantitatea goală, timpul mort, infinitivul lung, perseverativ) se suspendă. A vorbi deschis = a nu nutri „complexe” față de incontrollabil. Ovalul feței se reflectă în inimioara gurii, cu terminația „gropiță”. Frumusețea diseminează, însămânțează. Un amănunt dulce, picant se impune de la sine, în condiții concrete. Cui bate i se va deschide. O scoală din morți. A atins-o din treacăt, nici nu și-a dat seama. Partea se dislocă prin sugestii fine ce nu strică armonia (funcționalitatea) ansamblului. Poezia: grilă selectoare, sită fină. Reține exact trăsătura minimală (pertinentă, semiotică) și elimină paraziții (cei care în mod curent năvălesc în simțurile cele eșuând în dezaferentarea lor – impurități psihologice). Proiecția plastică „apără” simțurile. Poezia are orice ieșire: „afară”! Semul dominant = vertebra vinului. Pe hârtie se „decantează” realitatea. Tropul poate fi recunoscut numai prin proiecție plastică = scris negru pe alb. Imagine „operată”, selectată, drenată. Realitatea propriu-zisă este prea legată în mod automat de vechile automatisme (percepția informalului – conținutul asociat automat) pentru ca vederea (amintirea, a percepția) ei să nu ne tulbure involuntar. În psihologie predomină semnificatul, nu semnificantul (vorbă goală). Semnificatul are suport senzorial, concretețe, semnificantul, încă nu (nu se fixează, nu se întipărește, nu se poate scrie pe apă). În psihologie, accentul cade pe semnificat. În artă, pe semnificant (magic, eficient). În artă, semnificantul „iese în față”, subversionează semnificatul.

Arta = lumea simulărilor. Febra creației. Delir de interpretare. Construiește în gol. Degajare tropică. Pătrundere în culoar. Dezarmare = interpretarea instantanee (dezirabilă) a aparenței (iluziei). Gura = inimioară în care se reflectă „ovalul”, inimioara întoarsă a bărbiei. Dorința consumată lasă loc automatismului (de direcție, de poziție, de co-ocurență) – atașamentul se transformă în aversiune. Nistagmus de fixație. Ochiul se întind în gol. Oboseală. Nu mai există „sinergie afectivă”, „decodificare”. Muzica = „câmp”, cumulează toate vibrațiile ambientale, senzoriale. Egocentrismul e o fatalitate. Conștiința estetică nu-i aservită, întunecată de frică. O lacrimă sfioasă prinsă de-al dragostei fior. Durerea nu blochează expresia. Pacea naște acțiunea, pe când mai demult: acțiunea, pacea. Bancuri englezești. Cel cu: nu mă deranjează fața mea, pentru că sunt în spatele ei. Folosește-te de sugestiile muzicii. Sugestia = compresă cu albăstrele. Să nu te lezeze incontrollabilul. Relaxează-te în timp ce gândești. Nu gândi urât despre tine însuși. Mângâiere pe dos, netezire. Nu te mai zburlești. Sugestia este dezarmantă. În imaginile cinematografice este marcată mobilitatea camerei, desprinderea (dinamica dorinței, ochiul, ontologia retinei, dezaferentarea de rest). Camera sare ca gândul, ca puricele. Atracția afinităților. Gând la gând, ochi în ochi. Arderea etapelor, contracția timpului. „Albul în desime” (Nichita Stănescu). Receptorul nu e piatră de poticnire. Adevărul e undeva la mijloc. The show must go on! Expresivitatea (sunetul) iese fără să deschid gura, fără să mișc un deget. Atmosfera de film, înțesată de zgomote proxime, ce parcă provin din urechea spectatorului. „Inima” e pretutindeni. „Mama” – mă poartă în brațe până la adânci bătrâneți. A ieși din timpul obișnuit, linear. Învăță ușor să danseze de parcă-și amintește. S-a născut „învățată”. Uneori ezit puțin în folosirea acestor cuvinte repetate, auzite de mai multe ori: iubire necondiționată. Am fost asurziiți cu aceste cuvinte, încât vine un moment când ele nu mai spun nimic. „Calul de dar nu se caută la dinți”. Spectatorul = subiect zerologic. Așa cum nu te întorci spre corp, nu te întorci spre actor. Nu „urmărești”

propriul corp. Personajul e „mai aproape decât corpul”. Nu ai nevoie de nici o evidență ca să-ți simți corpul aproape. Starea de non-diametralizare față de tine însuși. Ești iubit. Caleașca se îndreaptă în direcția ta, trece prin tine. Rezonanță în auz. Vântul orb lovește-n ferestre. Urme de frumusețe. Frumusețea = parfum tropic. Vorbire tropică, în limbă străină. M-a atins moartea. Toate culorile deveniseră oranj. Groaza de nimic. Materia fără formă nu mai e nimic. Ei vorbesc despre „mine”. Au în ei luminițe, lumini. Ce înțeles cald, concret are întâlnirea! A-și lua inima în dinți. Dispoziția îndrăgostitului de a fi pentru altul, de a trăi pentru altul. Echilibrare dinamică. Infinitul = cuvânt dezamorsat. Este receptat pozitiv, ca „durată” fecundă.

71.

„Bate și ți se va deschide”. În dragoste, infinitul e curb, ca o frunză îndoită. Cămășuță vie. Nu e nevoie să lupți cu inerția pentru a privi. Nimic nu vă desparte. A „încadra” o înlănțuire de amănunte colorate, neesențiale (acadele) = a forma un „lanț tropic”. Imaginația = proiecție plastică, o realitate. Există numai un singur fel de a mă simți mai bine. Mă gândesc la Puf Colorat. Are niște ochi verzi atât de frumoși, și urechi lungi și albe, și o codiță mică, neagră. Repede, să scornesc un morcov ca să-l hrănesc. Pofțim, Puf Colorat! Nu-i așa că e bun? Scaunul face: „S-C-Â-R-Ț”. Picturi făcute cu degetul. Gândurile sunt personaje autonome. Puf Uriaș. „Oh, acum este mai bine, s-a făcut iarăși micuț”. Mentea funcționează ca un magnet: nu trebuie decât să te gândești că vrei să-ți miști brațul și el se mișcă. Suferința are natura infinitului. Infinit = moarte nebuloasă, învăl-mășire mentală. Eventuala convertibilitate a sugestțiilor dureroase în cele voluptuoase. Moartea căreia nu i te opui senzualizează. Ce fac? Încotro? Ceasul a stat. Calitatea rece coexistă cu cea arzătoare. Conștiința unei ființe care știe că, dacă împinge un anumit lucru la exces, aceasta ar putea să-i provoace moartea. Anihilarea egoismului. S-a deschis poarta. Ți se ia piatra de pe suflet.

72.

Armonie = sinergie, sim-fonie. Muzica nu exprimă sentimente psihologice, ci este sentimentul sentimentului, gândirea gândirii. Nu trebuie să ne imaginăm pluralitatea vocilor ca pe o ecuație de contiguitate (aRb), ca pe o flacără vremelnic animată de feedback. Pluralismul nu se stinge. Voința e o UNDĂ. Poate percepe „altfel”, ontognoseologic, într-o altă lumină, fără complexe. Corelativ! „Trăiește” ceea ce gândești! Puricele sare liber pe axa timpului (O idee țâșnește din alt timp). Racord insolit. Orice sunet nou, orice ocurență poate răsturna valoarea de ansamblu a ideilor precedente. Ele își schimbă sensul, slujesc din senin unei noi idei. Puii dorm, muncesc și ei prin somn. Arta = tristeți cristalizate, zaharisite. Arta = aroma întrebării (rugăminții), nu a răspunsului (scopului, fructului). Nu alergi la primire. Lacrima să te „scalde” puțin. Lărgirea inimii. Căderea frunzelor e un sentiment. „Plutea o floare de tei înlăuntrul unei gândiri abstracte” (Nichita)! Filmul este o explozie de imagini, nu înseamnă a reduce imaginea la idee și a o respinge. Ideea (judecată) de răutate blochează filmul (respingere). Hitchcock: regizorul arată lucrurile, nu le judecă. „Păsările”. Filmul continuă să se deruleze. Nu te sufoci, nu faci respingere la rău. Răul nu are ființă, nu moștenește cerul. A dori cuiva moartea, distrugerea, a-i opune rezistență = a fi atașat de ego. Orice violență se naște din frică, din precaritate, din instinctul de conservare. Nu-ți poți percepe dușmanii decât distruși! Arta îi percepe înflorind.

73.

Căderea frunzelor exprimă sentimente. Relația cu obiectul imperceptibil. Visuri spulberate. Muzica: la imperfect. Alice se apropie de ou și vede că are ochi și nas. Îți amintești frunze galbene, lacrimi. Ar trebui să-ți amintești chipuri, dezvoltări. Degetele frunzelor. Într-o operă de artă nu-i bine să te întrebi ce-a vrut să spună autorul (omul).

În opera de artă vorbește direct amintirea, nu amintirea prin intermediul omului social! Amintirea = cosmologie, materie, big-bang. Materia-i un principiu mai fin, mai spiritual decât se pare. Opera deschisă, posibilul. Animalele nu vor să pară (să fie) altfel decât sunt, ele sunt sincere, nu vor să schimbe lumea. Nu așteaptă moartea, nu se inhibă. Stau abătute, cu capu-n jos. În muzică nu există voință legată. Ritm, legănare, modulații, nuanțe, evantai expresiv, filmare cu încetinitorul. Nu se asimilează două stări succesive cu aceeași idee. Muzica se modifică continuu. Modulația formei se conservă. Un pui tăiat nu scapi de el, arta nu evită amintirea lentă a morții lui, pentru că el moare lent, modificându-și expresia individuală, albindu-se la față. Când a murit nu s-a terminat totul. Acum „începe”! Nu e un episod încheiat, refulat, iremediabil ferecat! Nu se reduce prin moarte la pământ tăcut, la lest fără chip, fără simțuri. Poți intra în universul morții lui. A intra = noutate, abatere, neobișnuit. Nu l-ai terminat (și uitat), ci ești mereu în prezența lui. Respiră, se mișcă. Nu va cunoaște decadența trupului. În ceruri va fi din nou copil. Sancho e același pui necunoscut din lădiță. Muzica explică totul!

74.

Misterul muzicii stă poate în balansul ei, în acordul bivalent. Muzica = dezlegare. Eliminarea timpului psihologic, a timpului mort, a luptei. Conduita psihologică e opțională, orientată, cu libido legat. Ritmul psihologic introduce o cenzură, o distorsiune, un blocaj în ritmul estetic, care are durată, timp, viitor. Muzica conține inevitabil o tristețe reziduală. Răscolește amintirile. Înaintează prin întoarcere. Ideea că vei fi afară din trup e falsă. În vis simți că ai trup. Trupul este infrastructura senzorială, este însăși imaginea, este filmul curgător ce substituie suportul tridimensional al asociațiilor automate. Corpul = obiect ontognoseologic: voință, joc, creație! Corpul (frumusețea) este conținut imanent, dezvoltare. Noi improvizăm în limitele corpului. Materia = corelativul obiectiv. Amintirea nu trebuie dusă mai departe

(ca Sisif). A-ți aminti = a muta orizontul așteptării. Emergența amintirii. Străvezime. Retrăire. Nostalgie. Ești în top! Ușor e să ajungi în vârf, greu e să te menții. Retrospectiv, totul e ruină. Doar pentru o clipă strălucești, atragi atenția lumii. Te privești în oglindă. Neputință, imperfecțiune, singurătate. Te privești în ochii altora. Distanța dintre imagine și realitate. Tot ce mă înconjoară palpită. Disponibilitate. Muzica se repetă, ca o amintire. Trăirea lucidă a despărțirii, a morții. Impuritatea trăirii se elimină. Gândește-te că ești cântăreț, că improvizezi, că vocea te ascultă perfect. Ești transportat de voce. Grație înnăscută. Muzica nu se termină. Fuzionezi cu dinamica inteligentă, cu obiectul activ, trezit! Fără uitare, am trăi într-o continuă și paralizantă frică de moarte. Dacă n-ar fi în stare să uite, omul n-ar mai putea să învețe. Numai Dumnezeu poate să-și amintească totul. Cântecul emană din interiorul gâtului, al corpului, din adâncimi. Pe această dimensiune adâncă, centrală, în miez are loc zaharisirea estetică, echivalentă cu o neutralizare a platoșei musculare, a efortului de localizare conturbat. Muzica urcă și coboară pe corzile vocale, în interiorul trupului. Scara muzicală. În gât, în inimă e sălașul muzicii. În „pridvorul” acelei Zile.

75.

Râs unic, nuanțat. Nu pur și simplu. Expresivitate, ca o însușire naturală, ca „roșul în obraji”. Nuanța de râs se obține. Nu înseamnă doar „a fi în rând cu lumea”. A obține umanul. Adâncire. Întrupare = a „împerechea” universul. Cunoașterea este o cale ocolită spre „eroticul” de care se desparte! Pereții muzicii = pereții trupului. Dulceața e localizată intern. Muzica răsună intern, nu extern, dulceața își are originea în corzile vocale, în piept! Muzică de cap, de piept. Purificarea efectului de localizare, a senzațiilor interne. Nu mai trăiești în aprehensiunea feedback-ului. Eliberare. Dulceața nu este în afară, în obiectul de posedat, ci în subiect. Încetarea diferenței de potențial, a tensiunilor, a depresiei. Muzica = injecție energizantă, antidepresivă.

Muzica însângera (!) tăcerea. Muzica nestăvilită are răsunet central, dincolo de faza conturbării, dincolo de feedback. E echivalentă cu o străpungere, cu o rană! Locuiește în miez. Explozie de detalii. Explozia particularului. Creație liberă. Schema corporală se umple realmente cu orice conținut posibil, cu orice nuanță vrei tu. Muzica te „taie”, te străpunge. Nici un efort. Florile înfloresc singure, de la sine. Dorul înlocuiește posesiunea, căderile depresive, năduful. Nu mai există dereglare, atașament, condiționare. Sunetului decomprimat i s-a dat drumul. Abcesul s-a spart! Hornul trage. Muzica prinde articulațiile. Aromă de trandafir. Obiectivarea subiectului. Chiar azi vei veni, vei veni, vei veni în zori de zi.

76.

Decupare = convergență focală. Picturalitate. Nu „împingi” obiectul pentru a-l întoarce, ca să-l vezi din spate. Obiectul sedimentează, e văzut instantaneu. Vederea nu necesită instrument. Ecranul (ochiul) e pururi deschis. În picturalitate, nu există conduită evitantă a ochilor, glisaj de la (ruptură de nivel între) privirea magnetică a cuiva la (și) ambientul (preșul) banal. În eros, ochiul minții e activ. Odihna oculară, deviația privirii nu conduc la ștergerea conținutului (blocaj). Ochiul minții e pururi în centru, drept, neobosit, deschis în mijlocul craniului. Apariționalul are esență de conștiință, de vedere. El nu este un obiect ce trebuie văzut (cu efort), ci este însăși vederea, însuși conținutul pururi centralizat. Noi nu obosim să privim, ci obosim să luptăm cu absența conținutului, cu absența funcției de conștiință, cu dispariția conținutului. Tratatamentul intensiv = corelat obiectiv al regenerării sensibile. Mneme. Nu trebuie să faci efort de întoarcere, de centralizare. „Efortul” e resimțit ca inerție plăcută, ca la legănat. Statornicie. Stabilitate. Developare. Nu „tragi clișeu”, nu te încordezi și te urnești (să ai vedere) spre stânga (unde spațiul e constituit), ci conștiința îmbracă direct forma senzorială, pentru că nu există inerție, decalaj, disfuncția unui plan al conștiinței. Sincronicitate. Animalul e la fel de important ca un om, ca un copil, ca un handicapat. Halucinație:

ai în tine pădurile de brad. Dumnezeu e etern și viu. Ce factor stabilizează imaginația? Ontognoseologicul! El este magnetismul ce comandă formarea culorilor, a spectrului, extensia conștiinței în spațiu, sensul forțelor kinestezice. Perspectiva = giruetă. Mutarea sincronă a clișeului e contentivă, odihnitoare pentru ochi. Ea „trage” energiile, parcă le leagănă, de fapt, face inutil stresul care urmărirea neputincios tocmai asta (mutația). Presiune erotică contentivă. Eros = particularizare. Nu-i un sentiment amorf. Semințele culorii, ale formelor fine, de vis sunt în el! Frumusețe? Năsuc. Plan, detaliu stabilizat. Atmosferă, magneton. Nu obosești, pentru că nu dispăre conținutul. Poezia și muzica sunt odihnitoare. Plasticitate. Caramelizare. Intensificarea nu e sensul interzis, nu distruge imaginea. Apropiere infinită, străpungere, fosforescență. Planul de profunzime al senzațiilor interne se deblochează. Efectul de localizare locuiește în personaj (developat continuu). Nu îți repugnă apropierea prea mare, nu-i simți duhnetul răsuflării în nas. În artă, singurătatea e fosforescentă (și străvezie). Clipa este developată, nu doar ceea ce este la capătul unei acțiuni, al unui interval orientat. Conștiința = sincronicitate, muzică. Arta = sublimarea dorințelor, prin obiectivarea lentă a filmului realizării lor. Dorința pornește din plin romanesc. Este circumscrisă exclusiv pe particular, pe tonalitate, pe culoare, pe romanesc, nu pe general. Generalul e dat deja (e „gol”, gândire incoloră). Generalul, schema corporală, sănătatea, binele mic, exclusiv supraviețuirea goală, încorsetarea în datul invariabil, imobil, preexistent (plictiseala, simțul destrămării și nevoia de nou, de schimbare, de miracol), acestea sunt faptele psihologice. Variația particularului (imaginația poetică, cosmică) nu stă în „puterea” noastră. Dinte ciobit. Reprezintă poetic o dramă mai mare. Materia = filmul umed, emulsia, baia de revelare. Nu porți grija conservării imaginii. Pici la mijloc. Ești mereu la suprafață (înainte să se producă coliziunea, să emită sepia = avertizare), mereu la început. Puii s-au făcut mari. Își poartă singuri de grijă. Trupul duhovnicesc = candelă ce nu se stinge. Nu trebuie întreținut: hrană veșnică, nestricăcios, dar nu prin „fixație de forță”. Nu există frumusețe decât în individualitatea unei viziuni.

Iad = viermele cel neadormit, scrâșnirea dinților, legăturile cele nedezlegate, strâmtoare, necaz, întunericul cel de nepătruns, tăierea în două, râul cel de foc, blestem, ținuturile durerii.

Rai = cămărilor de nuntă ale cerului, visticierile cele împărătești, ocean nemărginit de fericire.

Nu faci pressing, nu împingi corpul să se schimonosească, să lupte, nu te agiți, nu-ți condiționezi descărcarea nervoasă de instinctul de conservare. Complicitate cu corpul. Eros = stabilitate, fosforescență, film, forță de grație, flooding, turgescență. Imaginile naturale nu se ofilesc. Obosim nu să trăim, ci să luptăm cu inevitabilul. Vrem să renaștem (să înviem) în corp tânăr, în „leagăn”. Imaginea nu e inconsistentă pentru că e imagine, ci fiindcă e construită, contrafăcută, pentru că nu se mișcă singură, precum trupul viu. Uleiul se ridică la suprafață. Fiecare clipă e immortalizată, reprezentativă, întipărită. Nici un amănunt nu e ignorat, nu se sare peste el, ca fiind asimilabil aceleiași „stări de lucruri”. Variația de nuanță, mișcarea, filmarea cu încetinitorul formează delicia estetică. Developările fulgeră pre-reflexiv, ca bioticul! Trupul e imemorial, adânc. Trupul lui Hristos! Corpul te urmează ca o umbră, te ascultă, te înțelege, te aude, e în acord, se mișcă. Destinul cel mai umil, neimportant intră în emisie. Tragedia unui om ridicol. Legătura de sânge. Vocea tatălui meu. Nostalgia. Regăsirea. Tăticul meu pământesc. Pe el îl aleg, oaia rătăcită! Creștinismul! Uriaș! Unicitatea, adevărata realitate. A nu o reduce la o obișnuință, la generalitatea unui tip. Mișcării apariției i se opune mecanismul de reducere care leagă apariția individuală de o noțiune, de un precedent, de o lege. Frumusețea ia ochii, atrage privirea fără să o decepționeze. Se lovește în mod inexorabil de implacabilitatea morții. Îți scoți pălăria. Adevăr participativ. Obiectul medicinei și al milei. Mila ori e cosmică, ori nu există. Consult. Ai o bubă. Buba nu înseamnă decadentă, ci expresivitate, umor. Partea e „problema” întregului. Buba = particularul, simptomul. Orice simptom se raportează la un individual. Trebuie să ne sensibilizăm, să vedem simptomele pretutindeni. Puii = începători, ca și oamenii. Trebuie să-i încurajăm. Buba se reflectă în expresia feței, se

citește pe față, în ochi. Senzația robustă că te împlinești aici, în această viață, pe pământ. Muzica din suflet se aude! Muzica te face să strigi, să te exprimi, să variezi expresia: explozie de claritate, de lumină, de particularitate! Muzica nu-i o „stare de suflet”, ci o „stare de expresie”. Proust. Un fir de tarhon. „În căutarea timpului pierdut”. Ce-ai vrea să fie se întâmplă. Aici se moare, filmare cu încetinitorul, fundament ontognoseologic al percepției! Intuiție. A fi conectat la sufletul iubit. A ghici sufletul. A-l percepe direct! Empatie. A ghici calitatea particulară de care e saturată simțirea lui. Planete unul altuia ne suntem. Muzica nu dă greș. Perfecțiunea, arta, expresia cizelată și susținută nu-ți înșeală așteptările. Prin ochiul magic al camerei, al memoriei dilatate, vezi!

78.

Muzica te exprimă. Audiția = creație. O voce divină, o muzică divină sunt deja în noi, dacă n-am fi induși de indiferența materiei moarte (caracterizate de inhibiție, decădere, surzenie, informal, inexpressivitate). Muzica preferată corespunde așteptărilor, ea curge, reușește din prima încercare. Pura. Armonie. Noutate. Știința acordurilor. Sunete armonice. Timbru cristalin. Muzica nu e „creată”. Opera nu are autor! Muzica iese din noi, pentru că ne place! Muzica, arta = aducerea materiei moarte în starea de expresie, în stare vie. A scoate la lumină. Nu-i tremură vocea. Atenția nu tremură, nu se forțează, nu se luptă cu inexpressivitatea. Muzica = ocean în voia căruia te lași. Rațiunile sunt „informații de persoană”. Când conștiința „îngheață”, informațiile de persoană devin principii, idei. Frumusețea fizică nu e obiect de orgoliu, pentru că ea e reprezentativă pentru receptor. Ea degajă – ea aparține tuturor. Ce este atenția? Imaginea subliminală = la periferia conștiinței, în care nu penetrează mintea. Un fel de holon. Imaginile trebuie să se „aprindă” sensibil. Chipul static, inert, predeterminat, care nu se poate schimba te deprimă, numai dacă te identifici imanent cu el. Îmbătrânești și nu poți face nimic. Îți identifici cu imanența, căci diagonala (transcendența) te lasă rece. Nevoie uitată = nevoia de resensibilizare față de transcendență. În

Lumină, nu poți fi respins. Te visezi iubit. Reciprocitate. A fi iubit se reduce la A FI. Stăpânirea de sine. Păstrarea aparențelor. „Aparența” are substanță. Numai „visul” realizat (cu „aparență” de realizare) se vede la orizont. Numai această imagine fecundă poate fi dezvoltată, numai ea îți asigură un viitor măreț, viu, plin de necunoscut, de surprize. Imaginea luminoasă implică un efort de realizare, o mutație pe diagonală, o punere în practică. Lucrurile s-au urnit o dată, dar e greu să te menții „Batman for ever”. Decalajul față de intenție se menține. Dezvoltarea viselor și a eșecurilor. Noutate, schimbare = inițiativa obiectului, Chip în mișcare și în schimbare. Visele sunt locuibile. Ești fericit în context. Dar atât fericirea, cât și nenorocirea pot fi contemplate! Arta iese din opoziție, dezvoltă ambele cazuri. Expresivitate intensivă. Ce se obține în eros este frumusețea continuă, funcția iluminării. Semnificația continuă: semnificația frumuseții e frumusețea! Picturalitate = semnificație, selecție, gust! Spațiu-undă. Din perspectiva viitorului, trecutul apare viu. Viitorul nu ucide trecutul, care nu se devalorizează. Unicitate. Pentru o anumită prezență (poziție) în spațiu ai optat instantaneu. Mișcare grațioasă. Dans. Proliferarea particularului = o altă esență! Particularul are efect anti-fading. Ideea de eșec se prezintă în formă particulară = ecranul nu se închide, nuanțele nu se șterg, thrillerul e în toi. Subiectul e reprezentativ la orice nivel. Povestea unui eșec. Tragedia unui om ridicol: filmată, vizionată, dezvoltată. „Eșecul de sistem”. Un „nimeni”. Dezvoltarea visurilor. Amintirea chipurilor. Eros. A fi iubit = a intra într-o conștiință. Planete unul altuia ne suntem.

79.

Vis + speranță = realitate, percepție, palpitație. Gust amar, pasiune inutilă. Moartea. Gustul neîmplinirii. A fi iubit = a fi. A te „agăța” de cineva. Îți dă „atenție”. Ești un nimic, un nimeni. Fading. Pressing temporal. Dependența de frumusețe și tinerețe. Carpe diem. Inconsistență. Plictiseală. „Fructul oprit”. Acidulare. Grație. Iubirea învinge spațiul. Acestea sunt problemele psihologice: neputința sau

puterea imanentă. În eros te frapează tăcerea clinică a materiei. Orice proprietate e percepută ca simptom. Atmosferă. Lumea în roz. Monotonie dulce. Tic-tac. Respirație. Durată. „Pregătește-ți scheletul, trebuie să căutăm grabnic, dragostea mea, grabnic, profilul nostru fără somn”. Nuanță = expresie. Forma de om trăiește în orice expresie a ei particulară. Visele de noapte. Trecutul în mișcare. Chipul inert, legile fizice sunt represive. De fapt, tăcere clinică. A alunga nepăsarea și moleșeala. Durerea și necazul adună cugetul din toate părțile. O față frumoasă și slăbuță ca o imagine, ca un vis, ca o miniatură. Viscerele ușoare ca batista. Efect. Desen. Ochii atât de mari și vaporosi, încât se văd de la depărtare ca de aproape. Cunoaștere prin nuanță, prin dramă. Pentru ca o frază să aibă conținut, trebuie să perceapă particularul (suprem semnificativ, dulce, spumos), nu generalul „gol”. Spiritul descărnat nu are trup, pentru că se crede că senzorialul este o reflectare a obiectului implicând un suport senzorial. Baza imaginii cică este suportul senzorial, și nu imanenta esență ontognoseologică. „Imagism naiv”. Semiologia vede mai profund. Emulsia invizibilă „developează”. Sinteza chipului ca esență obiectivă eșuează. Ce a făcut perceptibilă materia? Diagonala. Big-bangul. Senzorialitatea este blocată prin mecanism metonimic de „moartea imaginii”. Fading. Oglinda se întunecă. Ecranul aparițional nu e versus privitor, paralel cu privitorul (care-i reprezentat în afara lui), ci e un spațiu locuit de prezență. Emisia spontană! Chipul uman emite singur. Obiectualitate = natură! Sinteza se confundă cu însăși intrarea în emisie coerentă, recurentă (inteligentă), neforțată. Nu e o întâmplare, un incident fotofobic. Nu e o însăilare. Ideea, tipul = corelativ obiectiv. Sinteza are loc la nivelul corelativului obiectiv. Ochiul se ridică (apare) mereu la nivelul celuilalt ochi. Nivelul mării. Viul de suflet. Viața dincolo de moarte.

80.

Sufletul primitor simte îndată. Are loc accelerarea instantanee. Domiciliul nu îl reprezintă spațiul, ci starea sufletului. Un actor poate „dramatiza” actul privirii fără vedere. Pare că privește fără să vadă.

Scenariu dezvoltat: Nat în episodul de delir postoperator, schizofrenică, iresponsabilă, care delirează, nu știe ce-i cu ea, cine-s cei din jurul ei (confuzie), dar Ravi aplecat deasupra ei vede, știe ce-i cu ea, domină situația. Holonul e numit „obiect” pentru că poate fi văzut doar de subiect, de Celălalt, întocmai ca Nat care nu-și dă seama de sine, de realitate. Ravi gândește pentru ea. Algalagnie. Delir. Orice astfel de scenariu este epuizant, exhaustiv, conștient. Raportul, proporționalitatea dintre reprezentanții aceleiași esențe: co-participare, fuziune, recunoaștere, emoție. Eu și tu nu suntem față în față, exteriori unul față de celălalt, exteriori unul voinței celuilalt: amândoi suntem în același „spațiu” volitiv, în imanența aceluiasi fluid. Nu suntem separați de ego, nu ne limităm la corp, la zidul feed-back-ului. Corpul se extinde la amplitudinea spațiului. Evantai. Undă. Atmosferă. Orice percepție e posibilă pe loc, fără efort. „Golul” se întinde numai între corpurile separate prin feedback și le înglobează. Joc de lumini. Scurt-circuit. Filmul = dezvoltarea continuă a fluxului evenimential în curgerea lui (tel-quel), non-dirijată. Montajul nu se închide. E ca o floare ce se deschide cu fiecare nouă apariție. Aici, pe pământ, a fi iubit = a fi. În iubire, nu se pune problema selecției după criteriile frumuseții și ale urâteniei. Dispare orgoliul. Dezvoltarea continuă, intensivă. Cea mai fină variație, mișcare a gurii e semnificativă, de reținut, e întipărită. Unicitatea clipei (imagea) nu se atomizează, nu se pulverizează, nu se reduce la „fotofobie”. Nu doar faptele mari sunt răsunătoare, strălucitoare. Scenariul cu Nat amnezică, care uită ce a vorbit, dar e auzită de Ravi. Vorbește în somn. „Interdependența” e un fapt (o constatare), nu o semnificație, un sens. Filmul clipelor mici nu se oprește, nu se blochează din cauza senzației fotofobice că acesta ar fi monoton, același, că nu se schimbă nimic. În artă, monotonia descripției e dulce! Nu te inhibi, nu mergi în contracurent. Susur de izvor. Fundătură. Spleen. Bați pasul pe loc. Nisip mișcător. Te scufunzi. Nimic nu te mai satisface. Aici se ajunge, în punctul mort, „șters” al semnificației. Fading. Stază. Gândul morții e la ușă. Obiectul (estetic) este subiectul inconștient, subliminal. Tot ce nu-i sub pressing se aprinde, devine senzorial, roșu. Revelație. Apocalipsa. Ai vrea să salvezi și corpul celuilalt de lângă tine, ca să-l poți percepe și

pe el. Dar el nu stă în voința ta! Dacă ai putea face ceva! De-ar fi mijloace! După dorință. Desfășurare fără rost, fără scop, fără explicație, lipsită de orice lumină a sensului, o mișcare oarbă. Falsificare. Nu știe să se prefacă. Trepte. Virtualitate. Legătura intimă între două ființe care se iubesc. Chipul ființei iubite sau iubitoare primit în mine îl trăiesc ca pe o adevărată susținere sau întemeiere a vieții mele. Bucuria de a avea chipul ființei iubite mereu în cuget. Iubirea imaginativă. Dacă ar lipsi imaginația, chipul fiecăruia s-ar învăltoși și și-ar pierde frumusețea. Când imaginația se oprește, s-a stins iubirea. Forța imaginației e iubirea și forța iubirii e imaginația. Ele au o putere creatoare reală. Kierkegaard: „Cine nu poate iubi, nu se poate revela sieși”. Dar și: „Cine nu se poate revela sieși, nu poate iubi”. Imaginația dragostei își are o sursă infinită în Absolutul Persoană, în trezirea trupurilor! Când o privim (iubirea) parcă ni se topește ființa, parcă ni se sparge, parcă am leșina dacă ar ține mai mult și ar spori în intensitate. Dacă totul ar veni din natură (din cuprinsul firii cu care suntem conaturali) și ar ține de natură, ar trebui să țină și ar dura permanent. Dar durerea (criza de sistem) ține permanent, deci e ca și cum ea originează în materie (pretutindeni). Până nu te „eliberezi”, n-ai odihnă, n-ai dreptul să stai. Decizia pură. Crediința este o nemijlocire aflată în opoziție cu tot ceea ce ce poate fi mijlocit prin intelect. Karl Jaspers: „Toate concepțiile concep ființa ca pe ceva care, asemeni unui obiect, îmi stă în față, către care, văzându-l tocmai ca pe un atare obiect, sunt orientate. Lucrul pe care-l gândim, despre care vorbim, este în chip conștient altceva decât noi înșine, este ceva care îmi stă în față, un obiect și către care noi, în calitatea noastră de subiect, suntem orientați”. Sciziunea subiect-obiect. Micul ecran. Emisiune = cosmologie. Decantare. Dar subiectul și obiectul fac parte din (se mișcă în) același câmp material mișcător, ecran. Subiectul este și corelativul obiectiv, „eu”, filmul vizual. Humpty Dumpty nu privește la Alice când își vorbesc, *as usual*. Percepția fără analizator kinestezic. Văzul e ca auzul! Sunet învăltoitor, odihnitor, din orice direcție același, stereofonic – nu întorci capul. Sugestie vizuală pe cale verbală, șoptită. Ciudățeni de neînțeles. Mișcări gratuite. Thriller: oul gata să cadă. Figurile absurde, imposibile sedimentează. Sustragere.

Stă să cadă. Își dă drumul. Umor englezesc. „Subiectul liber”. „Humpty Dumpty sat on a wall, / Humpty Dumpty had a great fall. / All the King’s horses and all the King’s men / Couldn’t put Humpty in his place again”. Oul vorbăreț are un blocaj. Vorbește cu fața întoarsă = *rigor mortis*. Poziție rigidă, ridicolă, ce pare degustată, locuibilă, nostimă! Verbiaj. Accesare. Problema lui mult discutată este să nu cadă de sus. Cădere de sus = moarte. Moarte insesizabilă. Episod umoristic, perceptibil, extrapolat! Romanesc. Puterea deschiderii. Rugă de neînserare.

81.

Contemplația își soarbe obiectul pururi centralizat, intromis! Pentru a atinge spontaneitatea, e nevoie de ani întregi de eforturi și repetiții. Începutul sfârșitului = gloria (când devii stea). Căderea lui Humpty-Dumpty degajă o tristețe infinită, scumpă, comico-tragică. Un episod local condensează absolutul, semnificația ultimă (misterul romanescului condensat). Se dă jos și continuă să se miște (să se decupeze). Lovit la genunchi. Am căzut pe stradă. N-am fost cuminte. Puncte-puncte. Obiectele materiale sunt ca niște întrerupătoare ce pot fi manevrate. Sunt amorstate. Rolfilm. Baza percepției, a clișeului în succesiune axială. Muzica învăluitoare e pururi aproape și pururi departe. „Ochii tăi sunt reci, / Nu mai sunt ai mei, / A fugit tot cerul / Ce era în ei”. Libertatea de a te mișca, de a fugi, de a te învărti cu ochii închiși în spațiul muzicii. Dezamorsarea orientării vizuale, a analizatorului kinestezic. Te miști liber și conținutul rămâne în auz. Dacă văzul ar fi ca auzul! Muzica e aceeași (centralizată) pretutindeni, nu-i subminată de acumularea laterală în organele de simț. Intrare în emisie. Acoperă tăcerea. Obiectul se mișcă inteligent. Abstracție. Poți face abstracție de rest, concentrându-te. Poți locui numai în postludiu, în viitor, nu în prezentul insuficient. Mă văd pe culmile gloriei. Nu pot percepe prezentul, nu pot sta locului, blocaj. Singurătatea mă face să explodez, nu mă pot întoarce spre ea. Amintirile puse pe muzică, pe legile magnetismului armonic, ele fiind astfel asimilate, digerabile.

Perfecțiune neîncorsetată. Nadia Comăneci reală, cu zdrelituri pe braț. Travelling lent. Rulare. Rulou. Imaginația nu e inhibată, predeterminată de feedbackul biotic, de instinctul de conservare. Ființa = Posibilul. Cade soarele, cad stelele = Apocalipsa. Amesteci cu lingurița ceaiul în cană. Valurile numai în ochii noștri sunt mare. Desenul, fantezia, arta nu au granițe. Nu cauți să cunoști trecutul sau posibilul. Ele se dezvăluie singure. Arăți bine când te enervezi. Nu poate să se urâtească! Subversiunea semnificantului de către semnificat. Imaginea e reglată de la esență. Ecuția estetică fundamentală: atmosfera proporțională. Refuzul, schizofrenia, inhibiția reacționează prin moarte (cealaltă ieșire). Semnificația este POSIBILUL. S-a mișcat deja ceva. Tectonică în plăci. Serial. Nu mai ești în conflict cu actualitatea. A bate oceanul de lapte. Romanul se centrează în jurul unui personaj. Altruismul = unica acțiune eficientă. Rezoluția tensiunilor. În iluminare, nu există inerție a imaginii, totul curge. Polifonie. Gândești în imagini. Când vrei să vezi un lucru din spate, instantaneu perspectiva senzorială se mișcă. Decizie instantanee. Nuanțare. Naturalețe, autenticitate, farmec. Îngrijirea exteriorului se face de la sine. Cangurul sare.

82.

Sincronizarea emisferelor cerebrale. Prin faptul că trupul e perceput din stânga, din față, capătă conținut posibil. Camera gurii. Accesare. Perceptibilitate totală, lăuntrică. Imaginile. Nici o scârbă. Numele trandafirului. Cerul gurii ca o aromă albastră, senzorială, aparițională. Când privești un obiect, îl „creezi”. Îngrijești un pui sterp. (Și dacă nu dă ouă, ce?) Sifonare. Eferverscență. Ascuțișul apei. Metaforele „ies”. Iris. Morții nevăzuți. Rochie cu buline. A strica o jucărie. Cotcodac. Te sperii de umbra ta. Lingura te apasă pe limbă. Pasiv-activ. Obiectul e prezent mereu în simțuri. Sfântul Apostol Pavel: „Căci n-avem nici o putere împotriva adevărului, ci pentru adevăr” (2 Cor. 13, 8). Mecanism (absența puterii înnoitoare) versus o undă de nedeterminare și libertate. Nici o umbră de mutare nu suferă Dumnezeu. Ceruri noi, pământ nou. Lucruri pe care ochiul nu le-a

văzut și la care inima noastră nu s-a suit. Artă. Trebuie să renunțăm la dorința de a reduce fenomenele vitale la fenomene fizico-chimice. Întoarcerea în urmă. A-ți face o situație, un nume. Îmi aduce aminte că îmbătrânesc, că nu mai am puteri. Deci, nu mai am puteri să visez, să făuresc planuri mărețe (pe măsura cărora nu am însă energie). Realitatea nu „merge”, stă, nu ascultă. Nu am un chip de admirat (de împins în față) pe măsură. Nu am o voce potrivită. Iluzia autenticității, a realității. Clivajul realității în imagini în mișcare nu are loc. Expresia, interfața, imaginea nu se formează. Totul (întregul) e mai mult decât cerescul. Ne lovim de leșt, de ceea ce a fost și nu se mai întoarce. Ți-e greu să recompuți în minte trăsăturile, care nu se leagă, nu se încheagă ca un chip, pentru că mereu leștul se interpune și le șterge. Atunci când se elimină factorul de blocaj (leștul), nu mai există diferență între trecut și prezent. Prezentul poate lua orice chip! Amintirile nu aparțin trecutului sau prezentului, ci atemporalității. Când mă gândesc la tine, îmi APARI! Spațiul esențelor. Scenă pe care se manifestă coerent esența lumii. Are loc deblocarea chipurilor ferecate sub leșpede. Nu te întoarce în urmă. Amintirile nu mai sunt în urmă, adică o dată pentru totdeauna apuse, prefăcute în leșt, în praf, șterse (inhibiție, blocaj). Chipul amintirii emite, apare direct din gol! Amintirile nu se mai leagă de leșt, de „trecut”. Nu te lăsa indus. Caută să lărgești perspectiva „peste” întindere, cantitativism. „La început a fost Cuvântul!” Tonul face muzica. Golul e plastic. Burduf de lene. Tăiței cu lapte. Actor bun. „Și Ninigra stătea așa, nemișcată / Făcând cu iarba o singură pată”. Nu te opui vântului pictural, filmat. Amintirile sunt libere, autonome, vii – aceasta-i nostalgia. Miez, esență! Nu mai există subiect versus obiect, nu mai există trup în fața amintirii, trup al privitorului, organ, condiționare, ci esență pură, necondiționată! Ești absorbit cu totul în imagine (icoană). Nu te mai atrage nimic încoace (în spate), nu mai ești legat de factorul inerțial. Surprize. Nemaivăzutul combinației. Fata din ceață: nu se mai risipește ceața asta! Nu te poți apropia de ea, pentru că distanța ea o reglează. Se joacă cu alternarea planurilor. Chipurile trecute se actualizează inexplicabil. Farmec reținut.

83.

Una din caracteristicile binelui stă în faptul că nu produce sațietate. „Pofta vine mâncând”. Pe măsură ce înaintezi în bine, orizontul se deschide. În rău, ajungi inevitabil la săturare. Orizontul se închide peste tine ca o cușcă ale cărei zăbrele sunt propriile tale idei fixe. Dacă în rău, fie și plecând de la un gând bun, există un motiv care inhibă trecerea de la gândul bun la fapta bună, binele induce un arc spontan între idee și finalitate, între ideal și realizarea sa concretă. Ceva asemănător unei „teoreme de prelungire” are loc în orizontul intrupării, în care Logosul „lucrează în mine”. Invers, în mediul binelui sugestia gândului rău nu proliferază, este dezamorsată.

84.

Asaltul informației. Problema-i cum să faci față acestei avalanșe informaționale și cum să interpretezi informația. Sinteză vizuală: impresia de continuum e proiectată asupra referentului. Adevărul este că structuralismul plasează continuumul la nivel referențial și discontinuumul doar la nivel mental. În artă, totul e invers. Continuumul e mental (lumea e interioară: pământul, spațiul, sinteza infinitului fiind picturală, fluidă, nu conceptuală, referențială). Pictura curge, nu „ține”. Arată, nu vorbește. Ambiguitate. Infinitul = deschidere în închidere. La orice nivel, materia se mișcă după configurații simbolice, ce reflectă „eul”, homunculul alchimic, produsul unei conștiințe superioare, de „sine”. Pe calea forței, poți mișca materia, dar nu o poți reînvia. Semnificatul (corpul material) este mixat cu semnificatul (corpul aromatic). Corelativul obiectiv (corpul) e indisociabil de sensibilitatea profundă, nu poate exista în afara ei. Proba dezvoltării steluței, a asterixului, a formei individuale. Percepția = prima încercare de a pune ordine în haos. Holon. Integrare pe verticală a informației. Ți se ia un vâl de pe ochi. Pământul îți stă culcat la picioare. Corpul = sinteză fină, calitativă, nu cantitativă (se uită mâța-n calendar).

Gândire, analiză, sinteză, discernământ. Unitatea elementară = corpul, biosul. Moartea urmează să fie. Nașterea e un mister. Obiectele reflectă gânduri. Corpul aromatic e proiectat în referențial. Simbioză. Intenționalitatea mișcă materia. Abia „corpul” reflectă esența referentului. Artă = inteligență sprintenă. Obiecte – puncte de sprijin – „stări” de spirit. Chipul uman este universal, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. A muri fără a lăsa în urmă leșt e secretul. Aversiunea nu poate urni leștul, e pradă nonsensului, virușilor. Leștul exterior e creația aversiunii. Ești pe calea cea bună. Te vezi și în vis. Arta = reacție față de obstacole. Iubirea e atitudinea cea mai semnificativă. Iubirea nu-i o atitudine de forță. Numai pe lungimea de undă a iubirii (abandonului, dăruirii de sine) se încheagă Omul, nu te mai apasă leștul. Iubirea manifestă o tendință poetică, de a personifica. Lumânările sunt „lacrimi”. „Eu” sunt „sub” durere, ca sub lepede. În slăbiciune înfloreste iubirea. Nu opri marile sinteze mentale, sinteza materiei, deschiderile ample, panoramice ale minții. Milostivenie. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert. Mila = sentiment învăluitor. Obiectul lui este un subiect. În artă, „mila” e o prezență corporală (după care suspini). Mână caldă. Proiector de imagini. Flăcări scapără din ochii lor. Apele fecioare l-au văzut pe Dumnezeuul lor și au roșit. Mila, bunătatea = libidoul se mută în celălalt. Peretele despărțitor între om și Dumnezeu e păcatul. Iisus nu avea nimic în comun cu răzbunarea. Nici o scârbă, nici un zid de respingere. „Căruia nu sunt vrednic să-i dezleg cureaua încălțăminte”. Atingând viețile acestor oameni, timpul s-a împlinit. „Vă voi face pescari de oameni”. „Pâine din cer”. Zi și noapte pășim prin Euharistie. „Jugul Meu e ușor, povara mea e blândă”. Trupul nostru face parte din noi înșine. Suntem în trup ca muncitorul în munca sa, ca focul în lumina sa. Unitatea trup-suflet se va întregi. Trupul e și în afară, și înlăuntru. Cuvintele sunt mustoase, inefabile. Mustire = nedeterminare lingvistică, negativul și pozitivul sunt simultane. Calitativul = esența aparițională, iconică. Arta arată, simte, nu reduce la univoc. Castana se sparge = nu-și „ferește” tâmpla. Nedeterminare, ambiguitate = înaintare liberă. Nu-ți ferești fața, nu riști să te disociezi, să te asimilezi, să devii un

lest. Corpul e liber! Cenzura se ridică. Undă verde. Materia-i o piesă de puzzle. Ți se ia o greutate de pe corp = lestul. Nu se poate fără „urmă”, dar fără mine se poate. Spiritul (parfumul) începe cu spiritul (atopic), nu cu materia. Căutându-l în materie, te îneci. Nisip mișcător!

85.

Video-clip. Planuri fulger. Scene imaginare. Prezentare artistică. Pe lângă ea se întâmplă fenomene neconvenționale, se precipită lumina, dar nu îi fug ochii. Cântăreața privește numai în față, deși e în centrul cutremurului. Mănuși negre. Șuviță de sânge. Continuă să cânte: psihicul e curentul ce reface imaginea. Sinteza imaginii formate pasiv nu e respinsă. Dar în centru este corpul viu, în mișcare. Hiper-ventilație. Tiroleza. Atenția încordată, stresul, cenzura, feedbackul nu stau ele la baza corpului învăluit de vânt. Muzică. Dans. Eliberarea de vâl, de rigiditatea expresiei. Minte nu e derutată de vârtejul ambiental. Realitatea e operată. Gura continuă să cânte. Corpul e și configurație și developare. Noi percepem materia pe dimensiunea configurației (sensului). Slăbiciune. Moarte asumată. Dezlegare. Trandafir în noapte. Balon de oxigen. Vedere sub apă. Ce-i în mîntea ei? E ea? E altcineva? Întrebări! O fată ce există. Nedeterminare = a nu face recurs la desemnare, la prinderea în cleștii referentului. Tangență minimală, prin sugesție. A nu prinde referentul = a nu desemna univoc. Cine e? Întrebare = sete de localizare, de repere (clești). A nu te prinde în jocul percepției. Perceptualul univoc, „gol” de conținut te prinde în clește. A nu gusta din mărul biblic (conținutul perceptual), a nu investi în el, a nu te consuma pentru el. Vălul negru al aversiunii cade. Povestea albinuței cu ghetuțe: potențial estetic. Investiție de interes. Albinuța pășește. A păși = undă lentă, mers *la ralanti*. Prime-nirea spațiului vital al sufletului și al trupului. Unde ai văzut și ai auzit de o asemenea albinuță? Symbolismul e anterior, în spatele ochilor, al călcâiului, în sensul opus înaintării, în chiar mediul durerii, sub cenzură, unde este elementul refulat. Ce-i înainte se reflectă în ce-i lăsat în urmă, depășit în grabă.

Muzică, legănare (nu se mai exercită pressing mental, ești pretutindeni). Minte nu mai e robită corpului (reperului). Realizare fără efort anterior, fără urnire, fără angrenarea unei tractoare, fără a utiliza „forța”. Deblocarea tunelului temporal. Deblocarea sugestiilor. Ești prins în poveste. Mai lasă cartea! Iepurașul imaginar nu suferă uzură, nici inerția percepției. Îl doare burtica. Proba umană. Învăluit în milă pentru durerea lui. Forma pe care o îmbracă mila nu-i opresivă, ci metamorfotică. Iepurașul: o ureche tot. Unde să mă duc, Doamne? Căci Tu ai Cuvintele Vieții veșnice. Această căsuță cu mentă este taina artei, a indeterminării. Moartea = tic. Intri în visul cu morcovi al unui iepure. Pe planul reprezentării ființele nu apar aglomerate, înțesate una în alta, ci câte una. Perspectiva e liberă să se încline, să se rostogolească, să se răstoarne. Iubirea = umanizare abisală. Gândul e liber să greșească, să asocieze liber semnificantul și semnificatul. În poezie, cuvântul „moarte” cade ușor newtonian, e semnul retragerii voinței (a forței). Slăbiciune inefabilă. A spune „moarte”, leșt, cadavru nu înseamnă decât a nu refuza, a nu respinge nimic, a nu interveni în real. Singura explicație pozitivă este de neintervenționism, de non-opoziție la schimbare, de necompensare. Moartea pe buze. Nu respingi acest cuvânt greu ca untul topit, ca o lumânare picurând. A nu vorbi de moarte înseamnă a opri lucrurile în loc. Iepurașul care fuge e în peisajul de care fuge. Se vede urma, punctul de plecare, nu cel de sosire. Orizontul intențional = „acolo mă văd”. A merge până la capăt. Moarte = cuvânt prelung, intens, infinit, indicibil. Pocnet de castane coapte. Moarte = coacere. Timpul picură. Nimic nu stă în calea timpului. Deșertăciunea deșertăciunilor. Nu credința rezolvă, ci iubirea. „Din patul meu de steluțe te voi privi veșnic”. Iepurașul electrizează peisajul, face atingere cu el, este difuz înglobat. Somn profund. Mi se umblă chiar la nasturi. În artă, incoerența există, însă ea nu se face simțită. Ce face ochișorul? Drăgălașul. Dorm o mie de ani. Putrezesc. Lasă să se întâmple. Cealaltă spontaneitate. Nedeterminare. Nu respingi perceptualul, dar nu îl „porți”, nu îl cari, nu te

înhami la el, nu te ambalezi. Un cuvânt e auzit, sau spus? Ce importanță are? Auzit = spus. Ninge în sus. A ales pân' a cules. Vârf de lance. Ce rămâne după tine? Ce-ai făcut? Negura timpului. Nu forța moartea prin anticipație. Nu mă las prinsă în acest joc. Învierea trupurilor. „Tatăl nostru Care ești în ceruri”. Tânjesc după vindecarea ochilor, după luarea vălului. Ai intrat de când lumea în pielea personajului. Ce sec, înfundat: trupul mort nu simte nimic, el nu vede pe cei apropiați care sunt adunați laolaltă, nu miroase aroma florilor, nu aude discursurile funerare. Dar sufletul aude. Pentru om, stabil = în groapă. Mai jos decât jos nu se poate. „Ușile percepției” deschise. Orice mișcare liberă dă o idee fluidă, spontană. Inocență. Sonorizare. Inima albastră se dezleagă ca o fundă.

87.

Atenție. A ajuta pe cineva. A vorbi cu corpul. Ruperea lanțurilor. A ridica moralul atomilor. Umor. O domnișoară își poartă corpul, merge în pas cu el, îl ferește de accidente. În artă, eul psihologic cu atașamentele și aversiunile lui nu se ia în considerație, nu atârnă în balanță: subiect zerologic. James Joyce, K. Lebădă albă, gât lung = zburătoare ca mintea și totuși în trup. Corpul e coextensiv cu mintea. Înaltă și subțire. Distanța dintre cap și picioare e de un munte. Secantă: taie o figură. Durerea fizică este relevantă! Ea plasează corpul pe orbită. Ca să scape de durerea fizică, Nat scrie o carte, devine un geniu. Totul se face pentru a scăpa de durere. Totul se răsfrânge în binele mic. Amintirile sunt prezentul etern. Frumusețea e în urmă, altruismul e înaintea. Esențele elementare sunt macroscopice, ce dăinuiesc în amintire! Atomizarea (aplatizarea), adică dispariția aromei, a conștiinței de sine, nu are loc în realitate. Nu există prioritate (întâi e organul, apoi reacția, oul sau găina), ci complexitate. Cel mai simplu e complexul! În spațiul imaginar (indeterminat) nu există opoziție, moarte, doar milă universală. Atenție pură, agape = libidoul se mută spontan în celălalt. Prezență intensă. Dor nestins.

Iisus Copil. Vedere directă în suflet. Reducționism = cădere sub stadiul animal. Orice cunoaștere trece prin inimă și are o finalitate (mila). Sinteza spațială nu reflectă spațiul, ci îl produce. Valurile numai în ochii noștri sunt mare. Materia e sintetizată, creată pe sintetizator. Joc secund. Câștig de spațiu. Cantitatea (sinteza) nu distruge caracterul aparițional, ci e semnul distinctiv al calității. Cantitatea are centrul de greutate în cer, nu în pământ. Ninge în sus. Cantitativul se definește prin calitativ. Numai în lumina calitativului cantitativul se curăță de umbre și încetează să devină o povară.

88.

Cantitativismul se dilată în spațiul subiectului. Persoana, corpul rămân însă „față în față”. Corpul nu-i atins de cantitativism, nu poate deveni „lest”. E cu totul altceva! Se face o confuzie gravă. Subiectul se mișcă în spațiu în deschidere. Ceea ce materia doar simbolizează, prin însăilătură, la el e carne, corp aromatic (asterix). Infinit intensiv. Sinteza chipului, întregire, unirea steluțelor (părților) în întreg. Sintează semnificativă, prereflexivă. Cuprindere amplă, universală. Aripă. Ochi plutitori. Vedere-împreună. Strângere laolaltă. Covor. Coșuleț. Post-structuralism. Nu se lasă prins în clește. Nu e supus fluctuației dureroase, în bătaia vântului. Pâinea vieții. Mentea viscolită nu-și calculează (evitant, asigurant) avânturile de forță. Plutire. Ochi închiși. Sinteza spațiului trece prin inimă. Așa cum există corp duhovnicesc, există și spațiu duhovnicesc, calitativ. Muzica (giruetă) stă cu fața întoarsă la trecut, așa cum Persoana la viitor. Aparițional = concept superior, Chip. Corpul = component psihic, componentă a personalității. Toate componentele trimit la conștiința de sine. Te tragi îndărăt: semnul selecției perspectivei de ansamblu. Piruetă pe gheață. Nu ai postament, dar ești ca și când te-ai da cu placa. Puterea exemplului. Tonul face muzica. Munca este pusă între paranteze. Scrânciob. Cărucior. Rățușcă de lemn. Toposuri culturale. Fantasmelor prind viață. Îmi aud gândurile. Imaginație = în-CHIP-uire. Orice există tinde către CHIP. Atmosfera este un cadru al unei întâlniri.

Legea atracției pneumatice. Noblețe. A fi nobil înseamnă a personifica ambientul, a nu simți singurătatea. Dansul de sub durere este dansul subacvatic, dansul legănat, dansul particulelor.

89.

Plonjeu. Cascadă. A gândi este o acțiune, în eros. Atitudine = frumusețe. Dorință. Pătrundere în adâncul inimii. Funcția altruistă a iubirii. Nu e nevoie să mai ții cârma. Dumnezeu cunoaște inima fiecăruia, visele fiecăruia. Nostalgie. Metaforă plasticizantă. Privire pasionată. Ochii lui întunecoși o țintuiau, sorbindu-i fiecare linie a trupului. Albul ochilor îi scotea în evidență pupila. Ce „vrea” pasiunea? Ce ura? Îndrăgostiții atârnă de cer. Cu prima mișcare, se pune în mișcare întreaga simfonie. Căldură. Muzica are centrul de greutate în amintire, în trecut (asociații automate cu imaginile nostalgice). Și totuși, muzica ne învață să mergem. Nostalgia e „grea” și totodată dulce, ușoară. Spațiu = elice, moț, „țâța” perspectivei ansamblului. L'autre? Febra gândirii. Galop. Datul cu gura = sărut. Datul de toți pereții = vărui. De-a v-ați ascunselea. Pierzi sensul. Absența, căsuță goală. Punct mort. Ai pierdut sensul, aroma. Te duci după aromă, precum câinele după miros. Sinteză calitativă, grațioasă. Vedere panoramică, perspectivă de ansamblu, distanțare cu sens. Asterix. Corp aromatic. Noi confundăm simbolul (reflexia) cu emisia directă a conștiinței de sine. Panorama este extinsă asupra referentului material. Sensibilitatea se dă prin expresie, căldură, empatie. Mișcarea mecanică, alăturarea, simpla juxtapunere nu formează o expresie! În spațiul inimii. Hora. Inima arde spațiul gol, singurătatea, masificarea, derealizarea. Resurecția imaginii. Iubirea nu face pași în spațiu. Însurubirea nu prinde esența apariției valului! Întoarcere cu fața. Ți s-a luat un vâl de pe ochi. Vin berzele. Aripă. Te port în mine. La orizont e dorul, posibilul, chemarea, amintirea, învăluirea. Infiltrarea în inimă. Panorama lumii (sinteza) ascunde un mister, o enigmă, o taină, un ochi, o neliniște. „Camera” (Hitchcock) are tresăriri. Între suflute nu se pun distanțe. Relația nu-i de contiguitate, ci de cuprindere reciprocă.

„Golul” despărțitor nu intră în sinteza picturală, în imaginea pictată cu sânge. „Între buze și sâni, chiar și pietrele prind aripi” (poem ameri-indian). La linia oricărui orizont închipuit ești tu. Proiecție. Acord. Te faci văzut. „Îndrăgostindu-te, vei vedea”. Te percepi din afară, din orizontul estezic.

90.

Capcana. Răul se întoarce asupra ta. Secătuire de puteri, de conștiință. Blocaj. Scârbă. Lespede, apăsare. Atmosferă închisă. Posesiunile se răsfrâng asupra celor ce le posedă. Magnetism, inducție. Cochilie. Inhibiție. Greșeli de limbă. Pressing. Depresie. Ceva forțat, contra-făcut, insuficient, inconsistent, incomplet, tragic! Castrare. „De ce?” Drenare, limpezire, luminare a fundalului. A nu fi prea meticulos, prea atașat de semn. Te-ai obișnuit să privești dintr-un anumit unghi, să mănânci lucruri gata-digerate, să forțezi lucrurile. Forma demonstrativă, perseverativă, prea exhibată e creația atașamentului. Sufletul e îmbrățișat direct, nu prin simț kinestezic, nu prin reper (relativitate). Imaginația nu-i „legată” de loc, de forma conținutului, nu-i complexată. Bătrânețea, putrezirea e irelevantă. Sufletul e tânăr, verde. Inteligența nu-i posesivă, nu-i copilul meu, ce-a ieșit din mine. Nu se cramponează. Autoironie. Sclipire. Arta scapă de sub inducție, hipnoză. Imaginarul nu-i un spațiu al evadării. Întreruperea timpului psihologic, curățarea de mîzga psihologiei. Feeria profundă, music-hall-ul „înlătură asprimea trecutului și nu păstrează decât epura lui”. Scrierea mizează pe o „slăbiciune” a cuvântului: aceea de a nu putea să se închidă în limitele unui singur sens. În artă, ambivalența e necesară, pentru a marca selectivitatea semiotică. Descriere expresivă, plastică. Ești în toiul poveștii. Chipul este expresia sufletului. Într-un tablou totul rezonează, totul semnifică. „A devia în afara cuplului fatal care leagă moartea de viață, opunându-le” (Barthes). Ninge pe pian. Muzica te răscolește, te face să te simți alt om. Dorințele prind viață. Să ne ferim de cercurile vicioase. Logica e pândită de cantitativism

(ignoranță), reduccionism. Corpul se formează numai sub zodia (umbrela) unei conștiințe. „Străinătate”. Aproapele are un chip necunoscut. Străin pe pământ. Mister infinit. Ploaie în genunchi. Semnul = scris pe apă. Racord instantaneu. Muzica îți sfâșie inima. „Luați, mâncați și beți...” Cuminecarea. Spălarea picioarelor. Cel ce vrea să fie în Fiul să fie în urma tuturor.

91.

Teama de ce zic alții, de cum mă privesc. Orgoliu, prostie = urâțire. Farmec = are pe vino-ncoace, je ne sais quoi. Culcușul meu e somnul. Gâsca pe apă. Muzica înaintează cu fața la trecut. Coboară treptele subterane. Micul meu univers, ai plecat! De-abia ai început să sângeri! Amintirile vorbesc. Mă iubește. Cutie de rezonanță. Simbolul e proteic, nu aparține nimănui. Postludiu = paradoxal, caracatița se retrage. Mișcare liberă. Ochiul sunt liberi să zboare, să se rotească: volan zburător. Corpul e liber să se lege, să se-nvârtească. Se-nvârtește pământul cu tine. Nu mai știi pe ce lume te afli: ai amețit. Disociere: ce folos dacă acest chip va deveni un pumn de țărână? Să nu mă uiți. Amintirea păstrează aroma. Mila, iubirea = câmp protector. Mîntea nu se mai încarcă negativ. Nu-și mai consumă energia pentru a urmări și a respinge împrejurările. Se dizolvă criza de timp. Ochi de văzut, urechi de auzit. Iubire, morală, înțelegere. Milă învăluitoare. Grijă de ființă, de suflet. Noaptea, oamenii nu se mai uită în oglinzi, ci în amintire. Muzica te răcolește indefinit, emoțional, la nivelul „înclinațiilor”. Compasiunea universală = drum hamiltonian (trece prin toate chipurile).

Notă Biografică

Carmen Elena Caragiu s-a născut la Ploiești în data de 3 Iulie 1965, fiind cel de-al doilea copil al părinților săi, Constantin și Elena. După absolvirea ciclului primar și a celui gimnazial de învățământ la Școala Generală nr. 11 din Ploiești, a fost elevă a Liceului Mihai Viteazul din Ploiești (cls. IX-X) și a Liceului C. Dobrogeanu Gherea (azi Nichita Stănescu, cls. XI-XII). A obținut diverse premii și mențiuni la Olimpiadele Județene și Naționale de Limba și Literatura Română (între care menționăm Premiul I la etapa națională, în clasa a XI-a). A absolvit în anul 1988 Facultatea de Filologie a Universității din București, obținând Diploma de Licență în profilul Filologie, specializarea Română-Hindi. După terminarea studiilor, a excelat în studiul limbii hindi, obținând “Diploma Course in Hindi with Distinction” la Central Hindi Institute, precum și un doctorat în estetică. A publicat articole, studii, poeme și traduceri în diverse reviste din România și India. Amintim studiile „Estetică și Iconicitate”, „Iconicitate și Fizică Cuantică” (apărute în colecția de studii interdisciplinare „Chipul iconic”, nr. II-III), precum și seria de articole apărute în revista Sinapsa (nr. II-IX) cu titlul „Beethoven. Jurnal Filosofic”. Pasionată de fenomenologie, estetică, teologie mistică și studiul vieții ca știință fundamentală, a creat un univers de gândire complex, rafinat și original.

Referințe critice

Avem în mistica noastră tăietura de diamant a învățăturilor lui Cleopa, avem extazul îndumnezeit al lui Galeriu, și viziunile totale, copleșitoare și milenar formulate ale lui Stăniloae. Iată acum vedem în Carmen Caragiu mistica noastră feminină de vârf, apropiindu-se de toate cele de mai sus, odată cu un genuin livresc de gen Steinhardt și un accent filosofic. Dar ce e unic e urzeala mereu simfonică, de muzică a Duhului, care țese nemijlocit contemplația cu sângele trăirii, alternându-le până la de nedistins și de nestins. Iconicul cel mai intim și firesc ne mistuie blând aici, ca acoperământ de trezvie: citind trăim și trăind citim, învățând adevărul vieții, cunoscând viața adevărată și împărtășindu-ne cu adevărul și viața. Ea însăși cântec viu, profetic – jucăuș pe-alocuri, colocvial și cu „like-uri” – Carmen Caragiu devine un reper atât al eseisticii noastre cât și al teologiei, dar care ne izbăvește de asemenea categorisiri, căci iată, ne inundă cu undele neîncetate ale luminii lumii. Hristos a înviat – cântăm odată cu ea – „mereu la timpul prezent..”

Chris Tănăsescu (MARGENTO)

Emoția poetică, resimțită cu toată ființa, nu e deloc străină de fervoarea credinței, asta ne învață Carmen Caragiu, o ființă dispărută de curând și prea curând. În textele sale e vorba, neîncetat, de acea „foarte secretă intimitate” în spațiul căreia, tenace și firavă, ea știe să rămână și să-i aducă și pe cititori, dezvăluind o personalitate puternică tocmai prin nesfârșita ei sensibilitate. „Să nu ne temem de cuvânt!”, iată ce ne transmite autoarea acestor pagini de înaltă delicatețe sufletească. Să-l căutăm, să-l aflăm, să-l rostim și să-l auzim, oricât de îndepărtată pare la început, sau permanent, reușita.

Cătălin Cioabă

Sub impulsul unei întâlniri semnificative cu opera părintelui Ghelasie de la Frăsinei, Carmen Caragiu, filolog de profesie, a căutat să redescopere și să guste din plin savoarea duhovnicească a vieții, iar acest lucru l-a reușit, cu rafinament și distincție, pretutindeni: în literatură, în artă, în filosofie, în știință, în universul naturii, în teologie, în mistica isihastă. Cultura ei vastă s-a adâncit ca o pensulă fină în culorile eshatologice ale fericirii. Și ceea ce zugrăvește în gândurile sale întâlnește contrastele vieții în punctul luminos al unei conștiințe din care sensurile lumii se încheagă și înaintarea infinită în taină devine posibilă. „Jurnalul de idei“ cuprinde o colecție de texte inedite incluzând eseuri, articole, dialoguri (reale sau imaginare), poeme, intervenții pe facebook, care incorporează inflexiunile unei voci originale, ce transportă în cuvânt nuanțele inefabile ale muzicii.

Florin Caragiu

Cuprins

„Urme ale dragostei”: Carmen Elena Caragiu – Scrieri	5
Savoarea Crediței și a Gândirii	11
Despre condiția ontologică a reîntregirii persoanei	13
Darul Duhului: noutatea sufletească inepuizabilă	14
La porțile Împărăției.....	17
Pomul cunoștinței, sau despre natura covârșitoare a sensului și fericirii.....	19
Logica poveștilor și „raționamentul visătorului”	23
Nunta prin care se vestește Mângâietorul.....	29
Despre taina fericirii și mutația eshatologică a dorinței.....	29
Transcendența și întrupare.....	31
Agape, giuvaerul cel mai de preț	32
Teza vizatului conștiinței. Iconicitatea triumfă asupra zombicității	32
Despre inspirația dragostei.....	32
Despre existențialismul practic.....	33
O ispită luciferică.....	33
Despre ideea de nemuire și nevoia de metanoia	34
La trecerea văzduhului duhurilor	35
Însemnare pe o carte.....	35
Despre puterea iertării	35
Creativitate și comuniune.....	36
Câteva sfaturi pentru a suporta mai ușor trecerea noastră prin lume	37
Această încercare atât de dificilă a fost hărăzită de Dumnezeu pentru sfârșitul vremurilor	39
Menirea postului – recâștigarea sufletului pierdut.....	39
Sensul Crucii.....	41
Să ținem nestinsă făclia virtuților	42

„Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru și înlăuntrul vostru”	43
Acatistul – o Odă a Bucuriei.....	44
Să fim pregătiți.....	45
Teama „strânge” sufletul; Iubirea e o împletire nesfârșită, din fire mătăsoase.....	45
Terapia fundamentală: dragostea	48
Hristos ne-a arătat calea: căderea poate fi întoarsă spre slavă.....	49
Despre isihasm; cosmosul eshatologic: o infinită rețea de rezonanțe pusă în mișcare de rostirea numelui lui Iisus.....	52
A pune nume: o înscriere a creației pe traiectoria personalizării cosmosului în Hristos	52
Ce este corpul? Corp fizic (pământesc), corp iconic (corpul sufletului).....	53
Părtășia la slava divină – plinirea universală a libertății	55
Timp și spațiu, prezență și apariție	56
Parabola fiului risipitor, din alt unghi.....	56
Infinitul calității se reflectă în virtuți.....	56
Iubirea transformă motivele de a nu iubi în motive de a iubi	57
Gând la fereastra lumii.....	57
Despre putere și libertate în viziunea creștină	58
Despre rai și iad (1)	58
Despre rai și iad (2)	62
Despre rai și iad (3)	64
Despre corp.....	65
Problema corporalității.....	66
Cealaltă față a lumii	67
„Dincolo de bine și rău”.....	67
Prostia.....	68
Să nu ne temem	68
Spiritul celor dragi nu ne părăsește.....	68
O vorbă-două despre Heidegger.....	68
Despre „Odiseea Spațială 2001” și limitele tehnicii după K. Jaspers	71
Știința materiei-mecanism versus știința vieții, ca știință fundamentală	74
Inteligența artificială și problema înțelegerii. Subiectul ca instanță integratoare	75

Spiritul detectivistic și adevărul ca vietate.....	76
Injecții.....	77
How to Develop the “Sherlock Holmes” Intuition.....	77
Tehnostiința: o enigmă	77
Ideile fixe	78
Despre educație și conștiință	78
Savoarea Artei	79
A muri fără a muri – apanajul artei.....	81
Despre artă. Arta ca interfață între lumile actuale și cele posibile	81
Despre conștiința estetică.....	82
Despre metasenzația artistică și trăirea estetică a unui fapt de viață sau de moarte	83
Mircea Ivănescu – o viață dedicată poeziei	85
Arta este concretizarea spiritului.....	94
Creațiile autentice și fenomenul receptării.....	95
O răsturnare continuă.....	96
Punctul de plecare al artei – o foarte secretă intimitate.....	96
Artă și eros sau Despre regăsirea Cuvântului ca sursă a tuturor cuvintelor.....	97
Mântuirea nu e devenire, ci TREZIRE la viață.	104
Wish you a baroque day!	104
„Ca și cum”, sau Despre justa poziționare a aspirației spirituale.....	105
Indeterminarea, principiul de viață și de mișcare în artă.....	105
Adevăratul deliciu al zborului.....	105
Efecte speciale.....	106
Arta ca vedere a chipului – o misterioasă trecere la limită.....	106
E. T. A. Hoffmann – o natură princiară.....	108
Taina detaliului – „micuțul cel mare”.....	111
Sufletul, un artist lăuntric	113
Astfel VEDE Iubirea.....	114
Arta ca „înger însoțitor” al sufletului pe calea eliberării lui	117
Lui Toma (Caragiu).....	120

„Coborârea la iad” a artei	121
Atenție, interpretare, împărțășire	121
Muzica – un ocean de prezențe.....	121
Comentariu la Simfonia a IX-a, de Ludwig van Beethoven	126
Despre suferință și bucurie, într-o odihnă muzicii	128
Când muzica își deschide în infinit aripile.....	130
Muzica – antidot ideal la derapajele entropiei.....	133
Beethoven și lupta artistului cu „apucăturile”.....	134
Despre Bach și romantici	137
Despre dinamicul baroc	138
Puls de fluture	139
Despre pianist	140
Despre Corelli.....	140
Să zâmbim... ..	140
"Muddy Waters - You Can't Lose What You Ain't Never Had" – Cu o superbă muzică și un aranjament epic, nemuritorul Muddy Waters navighează liber prin transcendența genului blues	141
Filozofia muzicii după Sergiu Celibidache.....	141
Estetica vieții la Menuhin.....	142
Despre muzică și cuvânt. Turandot.....	143
Despre „Muzica omului”	145
Despre concertul pentru vioară și orchestră de Max Bruch.....	148
Despre savoare și esența belcanto-ului	149
Muzica modifică percepția lucrurilor.....	152
Despre momente audibile.....	154
Blues – Somebody Loan Me a Dime – Rick Derringer	154
O întâlnire de zile mari – Blues Masters: Bye Bye Baby, Goodbye.....	154
About Franco Corelli.....	155
Nessun Dorma.....	156
Muzica integrează imaginar drama morții, găsimu-i loc pe scara infinit de variată a expresiilor iconice.....	157
Variațiunile Diabelli de Beethoven.....	160
O mărturisire în alb-negru. Art minimal.....	162

Când duhul muzicii ne atinge.....	162
Una din marile taine ale muzicii: crearea spațiului prin trăire.....	162
Sub imperativul iubirii sau despre rațiunea de a fi în universul eshatologic al „obiectului înviat”	163
Despre taina plânsului și a lacrimii în muzică	166
Prefațare la Fericii.....	166
Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven	167
Clair de Lune.....	169
Imaginea și armonia ascunsă	169
Muzica	170
Obiectivarea subiectivului.....	170
Efectul de realitate.....	171
aerob – anaerob în artă.....	172
Despre Natură, Viață și Înviere	173
Natura, taina mistică a copilului.....	175
Despre blândețe.....	176
„O particulă de suflet”, sau Despre granița eluzivă dintre însuflețit și neînsuflețit... ..	177
Despre frățietatea primară dintre om și câine.....	180
Asemănare și alteritate, câini și pisici.....	185
O temă cu mari enigme	186
Domesticirea. Câinele, eternul reper... ..	186
Domesticirea. Frumusețea din suflet.....	187
Natura are căile ei... Abordarea non-agresivă a unei dificultăți corporale.....	188
Grația sonoră și imaginea plantelor.....	189
Animal cu mână.....	190
Vis-à-vis de columba lui Nicola Tesla.....	190
„Realitatea pusă în lumină”	190
Vis	191
Între moarte și Viață	192
Obiectul „viu” – o minunată enigmă	194
Marile iubiri istorice vor continua și se vor împlini în Împărăția Iubirii.....	195

Universalitatea menirii vieții în lumina acoperirii universale a Chipului lui Dumnezeu	196
Senzația de fericire paradisiacă – a fi aproape de fiecare punct al existenței ca față de propriul corp.....	197
Ce este creativitatea? În cosmosul restaurat nu doar subiectul, ci și obiectul înviază	199
Crearea divinei rezonanțe cu exteriorul – o adiere din universala Schimbare la Față a lumii	200
Toată făptura pășește spre om	203
„Și s-au arătat izvoarele apelor și s-au descoperit temelile lumii..” (Ps. 17, 17)	203
Vestea cea Bună a naturii	204
Chipul omului, numitor comun universal	205
Orice punct din lumea înconjurătoare e un „punct de vedere”, un ochișor de fereastră prin care privim o „poveste”	206
Tainele materiei înviate.....	207
De ce lumea eshatologică nu-i o imagine nerealistă?.....	210
„Tineri” care au de făcut față încercărilor	211
Despre milostenie.....	213
Aromatele Duhului.....	215
Poeme, Interviuri, Scrisori Imaginare.....	217
Chemare	219
Frumusețea	220
Codurile secrete ale frumuseții	221
Cu soarele-n ochi.....	223
Către copiii sufletești.....	224
Priveliște.....	224
Rază de gând	225
Despre Primordiala Lumină cea din veci Necreată (sau despre apofatismul Ființei Divine)	225
Zbor.....	228
Surâsul singur.....	228
Ochii se pot închide	229

Polenizare livrescă.....	229
Scrisori imaginare (1): Trăirea transcendențială, spațiul euharistic dintre moarte și înviere.....	230
Scrisori imaginare (2): Rostul meu pe lume.....	232
Scrisori imaginare (3): „Atracția eshatologică face ca toate lumile să se apropie”.....	233
Scrisori imaginare (4): „Lumile se împletesc, când sufletele se împletesc”.....	234
Scrisori imaginare (5): „Ocultismul nu are nimic de-a face cu spiri- tualitatea”.....	236
Scrisori imaginare (6): Fenomenologia sunetului muzical e cea mai apropiată de pulsația vieții înveșnicite.....	238
Scrisori imaginare (7): Corpul – problema cea mai spinoasă a filozofiei și a teologiei și una dintre cele mai dificile probleme de psihologie, totodată.....	240
Scrisori imaginare (8): „Miorița – o minunată pildă a sufletului isihast”	243
Scrisori imaginare (9): Numai o ființă înrădăcinată în eshatologie poate avea perspectiva întregului.....	245
Scrisori imaginare (10): Întâlnirea, ca și despărțirea, rămân în me- moria de aur a istoriei.....	247
Scrisori imaginare (11): Mâna Domnului ne va duce la liman.....	248
Scrisori imaginare (12): Beethoven despre Dani Junior.....	249
Scrisori imaginare (13).....	249
Cum sari de la una la alta. Șotron.....	251
Notă Biografică.....	341
<i>Referințe critice:</i>	343

